

วารสาร
วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
Valaya Alongkorn Review Journal

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2568
Volume 15 Number 2 May – August 2025

ISSN: 3056-9419 (print)

ISSN: 3056-9427 (online)

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

Valaya Alongkorn Review Journal

วัตถุประสงค์

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review Journal) เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา การศึกษา สังคมศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาทั่วไป ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี ศิลปะทั่วไป และมนุษยศาสตร์ ของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และองค์ความรู้ทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

นโยบาย

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มีนโยบายในการจัดทำ ดังนี้

1. จัดทำวารสารวิชาการโดยมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)
2. บทความที่จัดพิมพ์ในวารสารทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาถ้อยแถลง (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย ที่หลากหลายสถาบันและไม่สังกัดเดียวกันกับเจ้าของบทความ จำนวน 3 ท่าน ในรูปแบบ (Double-blinded Review)
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความจากทั้งบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่า มีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม
4. บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบที่ลงพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นตามเสมอไป และไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม
5. บทความที่ต้องการรับพิจารณาตีพิมพ์ เป็นบทความภาษาไทย รูปแบบต้องเป็นไปตามที่วารสารกำหนดเท่านั้น

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 083-607-4907 0-2529-3598, 0-2909-1432 กต 15 โทรสาร กต 33

เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/index> ID Line 083 607 4907

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

Valaya Alongkorn Review Journal

ISSN 3056-9419 (Print) ISSN 3056-9427 (Online)

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2568

Volume 15 Number 2 May - August 2025

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นนรภัส ถกลภักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติกร อ่อนโยน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพันธ์

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์

อดีตหัวหน้าสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ พริกบุญจันทร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง พรหมมูล

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

อาจารย์ ดร.วิศัลพร จิโรจพันธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

ผู้จัดทำวารสาร

นางพรทิพย์ กุศลสิริสถาพร

นางสาวสุมาลี ธรรมนิธา

นางสาวณัชรिता ปิตะบุตร

นางสาวประภัสสรณ์ ชำนาญเวช

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) มกราคม-เมษายน; พฤษภาคม-สิงหาคม; กันยายน-ธันวาคม จำนวน 50 เล่ม
และเผยแพร่ทางเว็บไซต์

บทบรรณาธิการ

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review Journal) เป็นวารสารวิชาการ เปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุม สาขาวิชา การศึกษา สังคมศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาทั่วไป ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ จากบุคลากรทั้งของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป ซึ่งวารสาร ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เมษายน - สิงหาคม 2568 ฉบับนี้ ได้รับการจัดพิมพ์ บทความวิจัย จำนวน 16 บทความ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยทุกบทความได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผล 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนการเห็นควรให้จัดพิมพ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารนี้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์และให้การสนับสนุนวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ด้วยดีตลอดมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทุกท่าน และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2

ธนกร สุวรรณพฤติ..... 1 - 15

สภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย

ชญญา วิภารังสี และอภิรดี จรรย์รังษีโรจน์..... 16 - 30

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

พรวิภา นุพานรัมย์ และชลามภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์..... 31 - 46

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบท

ของชีวิตจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โยชิตา ศรีคำยงค์ ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และรุ่งทิพา แยมรุ่ง..... 47 - 57

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการ

พัฒนาสติปัญญาของบลูมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน

เพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครู

พิณทิพา สืบแสง..... 58 - 75

การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อ

ความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัย

สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

คันธรส ภาผล..... 76 - 91

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

นิภาพร มะโนวรรณ และสุทธดา ชัดติยะ..... 92 - 106

ผลของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน

ที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่เด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง

กรุงเทพมหานคร

ผกามาศ อินเสนาหา ปิยลักษณ์ อัครรัตน์

และจอมสุรางค์ ลิ้มปรีประเสริฐกุล..... 107 - 121

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิจัย

ผลของการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา กรุงเทพมหานคร	
วดี วงศ์เศรษฐากร ปิยลักษณ์ อัครรัตน์ และจอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริฐกุล.....	122 - 135
การพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชุมชนจังหวัดปทุมธานี	
ประพรธน์ พลະชีวะ อังคณา กรณ์ยาธิกุล ทักษิณา วิไลลักษณ์ และมณฑิพย์ จันทร์แก้ว.....	136 - 148
ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ	
บุญจิรา ล้วนปรีดา และรัตติกรณ์ จงวิศาล.....	149 - 164
รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง	
วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์ วัชรินทร์ ระฤกชาติ ฤทธิพงษ์ ระฤกชาติ และนิตานาด เนตรบารมี.....	165 - 177
ปัจจัยทางการตลาด 4E ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร	
อัญชลี เขาวราช.....	178 - 190
การพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลสำหรับคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	
โชติกา อรุณลักษณ์ นิภาพร ทิพย์มะณี และสุพรรณิการ์ ย่องชื่อ.....	191 - 206
บทบาทหน้าที่ของโปสเตอร์อินโฟกราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้	
ปณิธาน คำไพโรจน์.....	207- 218

บทความวิชาการ

การบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	
วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ ฝ่ายวาริ ประภาสะวัต และประพิมพ์ใจ เปี่ยมคุ้ม.....	219 - 231
ภาคผนวก.....	232 - 251

การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจ ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2

STRATEGIC SELF-REGULATION USE IN ENGLISH SPEAKING AND LEARNING MOTIVATION OF SECOND-YEAR UNDERGRADUTES

ธนกร สุวรรณพุดธิ^{1*}
Tanagorn Suwannaprut ^{1*}

Received : 30 January 2025

Revised : 22 April 2025

Accepted : 24 May 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 2) ศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 การศึกษานี้มีกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 85 คน ในปีการศึกษา 2567 เครื่องมือวิจัยที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC ระหว่าง 0.67- 1.00 และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Cronbach alpha) อยู่ในระดับ 0.83 และ 0.89 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยใช้กลยุทธ์กำกับตนเองด้านแรงจูงใจ (ค่าเฉลี่ย 4.19) และกลยุทธ์กำกับตนเองด้านเจตคติ (ค่าเฉลี่ย 3.52) ในระดับมาก 2) ด้านแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณาประเภทของแรงจูงใจ นักศึกษามีแรงจูงใจภายนอกมากกว่าแรงจูงใจภายใน และ 3) การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ

¹ ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Language Center, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

* Corresponding Author's E-mail: tanagorn@vru.ac.th

แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษในระดับน้อย ($r = 206$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษมีความเกี่ยวข้องกัน เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนจะใช้กลยุทธ์กำกับตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการพูด ดังนั้น ผู้สอนควรเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น และสอนให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียน โดยฝึกใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ / แรงจูงใจในการเรียน / นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) investigate the use of strategic self-regulation for English speaking by second-year undergraduates 2) examine learning motivation of second-year undergraduates of second-year undergraduates and 3) find the relationship between the use of strategic self-regulations for English speaking and learning motivation of second-year undergraduates. The sample was 85 second-year undergraduates studying in academic year 2024 at Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage. Quantitative data were collected by strategic self-regulation for speaking questionnaire and learning motivation questionnaire. Both questionnaires were examined for construct validity and Cronbach's alpha reliability. They were found valid between 0.67 - 1.00 and reliable 0.83 and 0.89 respectively. Quantitative data were analyzed by descriptive statistics including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. Pearson correlation coefficient at 95 percent confidence level was used to find the relationship. Qualitative data were collected using the interview and participant observation. The gathered data were analyzed by content analysis.

The findings revealed as follows: 1) The students use self-regulation strategies in English speaking at a moderate to high level. They used motivational self-regulation strategies (mean, 4.19) and affective self-regulation strategies (mean, 3.52) at a high level; 2) In terms of overall learning motivation, it was found at a moderate level (mean, 3.46). When considering motivation types, the sample students had more extrinsic motivation than intrinsic motivation; and 3) The use of self-regulation strategies in speaking had a positive relationship with English learning motivation at a low level ($r = 206$) with statistical significance at 0.05 level. The results suggest that the use of self-regulation strategies in speaking and learning motivation are positively related. When students are motivated to learn, they use self-regulation strategies to

improve their speaking competency. Teachers should enhance positive learning environment so that students have a good attitude and are more motivated to learn. It is suggested to teach students how to learn by using self-regulation strategies to better their English proficiency.

Keywords: Strategic self-regulation in English speaking / Learning motivation / Undergraduates

บทนำ

เป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพูด เข้าใจ และสื่อสารภาษาอังกฤษกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Harmer, 2015) ทักษะภาษาอังกฤษนับเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่จำเป็นต่อการศึกษาและการทำงาน และเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นพัฒนาทักษะสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้กับผู้เรียนเพื่อนำความรู้และทักษะไปใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในทักษะภาษาที่ใช้บ่อยโดยเฉพาะในชีวิตประจำวัน คือ ทักษะการพูด ซึ่งเป็นทักษะที่ค่อนข้างยากเมื่อเทียบกับทักษะอื่น เนื่องจากเป็นทักษะผลิตภาษา (Productive skill) ที่ผู้เรียนต้องแสดงความรู้ความสามารถหลายองค์ประกอบ ทั้งในด้านคำศัพท์ การเรียบเรียงคำพูด การออกเสียง การใช้ระดับภาษาได้อย่างเหมาะสมกับบริบท เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการพูดสื่อสาร ดังนั้น ผู้เรียนภาษาควรมีกกลยุทธ์ในการเรียนรู้ภาษาที่หลากหลาย ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น (Oxford, 2017)

กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนภาษา (Self-Regulated learning strategies) เป็นเทคนิคหรือวิธีการที่ช่วยผู้เรียนในการกำกับหรือควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้การเรียนภาษาง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Oxford, 2017) กลยุทธ์กำกับตนเองจึงมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนภาษา โดยสภายุโรปซึ่งกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสากลที่ใช้อธิบายความสามารถทางภาษาของผู้เรียน (Common European Framework of Reference for Languages) หรือ CEFR ที่มีแนวคิดสนับสนุนให้ผู้เรียนภาษาเข้าใจวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning how to learn) และ การใช้กลยุทธ์ในการเรียนรู้ (The use of learning strategies) สอดคล้องกับ Oxford (2017) มีแนวคิดที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ (Autonomous learning) ด้วยการกำกับตนเองในการเรียนรู้ภาษา ประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ เช่น การตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและมุ่งมั่นในการเรียน การใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลเพื่อจัดการข้อมูล การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากร การบริหารจัดการเวลา การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ การมีทัศนคติเชิงบวก ความเชื่อในความสามารถของตนเอง ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และความพึงพอใจในความพยายามของตนเอง โดย Oxford (2017) เสนอว่าการกำกับตนเองในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการเรียนภาษาของผู้เรียน ซึ่งอาจใช้เป็น

แนวทางในการพัฒนาทักษะความสามารถในการพูดของผู้เรียน ดังนั้น การสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้จะส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษามากขึ้น รวมไปถึงทักษะการพูด

การศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านกลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนภาษานั้น เริ่มได้รับความสนใจในช่วงปลายทศวรรษที่ผ่านมาในยุค 1980 แม้จะมีผู้สนใจศึกษาการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น โดยมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้ในด้านสังคม จิตวิทยา และความสามารถทางภาษา เช่น เพศ อายุ ทักษะคิด ความเชื่อ แรงจูงใจ ความถนัด ระดับผลการเรียน (Teng, 2022) แต่พบว่าส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองของทักษะการอ่านและการเขียน (Teng & Zhang, 2021) ทำให้เกิดช่องว่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองด้านทักษะการฟังและการพูดของผู้เรียน จึงมีนักวิจัยกลุ่มหนึ่งสนใจศึกษาการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้โดยเฉพาะทักษะการพูด อาทิ Uztosun (2020, 2021) มุ่งเน้นศึกษาแรงจูงใจในการควบคุมตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน ต่อมา Sun (2022) พัฒนาแบบสอบถามเพื่อศึกษาการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนด้านทักษะพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยอ้างอิงจากแนวคิด Oxford (2017) ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ด้านปัญญา (Cognitive strategies) คือ กลยุทธ์ทางกระบวนการคิดในขณะที่พูด การวางแผน ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ ตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพูด และตรวจสอบความก้าวหน้าในทักษะการพูดของตนเอง 2) กลยุทธ์ด้านสังคม (Social strategies) เป็นกลยุทธ์ในการฝึกฝนทักษะการพูดกับเพื่อนและผู้สอน มีส่วนร่วมในกิจกรรมพูดสนทนา และเปิดรับข้อเสนอแนะหรือข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่นเพื่อปรับปรุงแก้ไขทักษะการพูดของตนเอง 3) กลยุทธ์ด้านเจตคติ (Affective strategies) เป็นกลยุทธ์ด้านการควบคุมความรู้สึกนึกคิดให้ผ่อนคลายเมื่อพูดภาษาอังกฤษ ไม่รู้สึกวิตกกังวลเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการพูด และ 4) กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ (Motivational strategies) หมายถึง กลยุทธ์ในการสร้างกำลังใจให้ตนเองเกิดความพยายามพัฒนาทักษะการพูดให้ดีขึ้น นอกจากนี้ มีผู้สนใจศึกษาการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนภาษาแบบออนไลน์ เช่น Zhu, Zhang, Au, & Yates (2020) ศึกษารูปแบบการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้ภาษาออนไลน์ผ่าน MOOCs พบว่า ผู้เรียนใช้กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ (Motivational strategies) กลยุทธ์ด้านปัญญา และอภิปัญญา (Cognitive and metacognitive strategies) และกลยุทธ์ด้านพฤติกรรมและบริบท (Behavioral and contextual strategies)

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ คือ แรงจูงใจ และมีผลต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาเช่นกัน (Teng, 2022) เนื่องจากแรงจูงใจเป็นตัวแปรสำคัญในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้และทำให้เกิดการรับรู้ภาษา (Language acquisition) จากแนวคิดทฤษฎีของ Gardner (2010) นักวิชาการที่มีชื่อเสียงในการศึกษาด้านทัศนคติและแรงจูงใจของผู้เรียนภาษา อธิบายว่า แรงจูงใจ คือ ความพยายามมุ่งมั่นและปรารถนาที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนภาษาควบคู่กับการมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ภาษา บุคคลมีเป้าหมายเป็นแรงจูงใจและกำหนดทิศทางการกระทำ ดังนั้น ผู้เรียนภาษาที่มีแรงจูงใจจะมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นตั้งใจแสวงหา

ความรู้ และชอบอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้ภาษาของตนเองสัมฤทธิ์ผลโดยแบ่งประเภทของแรงจูงใจออกเป็น 2 ชนิด คือ แรงจูงใจภายใน (Integrative or intrinsic motivation) และแรงจูงใจภายนอก (Instrumental or extrinsic motivation) กล่าวคือ แรงจูงใจภายใน เกิดจากความสนใจ มุ่งมั่น กระตือรือร้น ที่เป็นพลังแรงขับเคลื่อนจากภายในตัวบุคคล เพื่อให้ตนเองมีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารได้ดีเหมือนเจ้าของภาษา ซึ่งชอบการเรียนรู้ภาษา และมีทัศนคติที่ดีต่อสังคมและวัฒนธรรมเจ้าของภาษา ส่วนแรงจูงใจภายนอก เกิดจากแรงกระตุ้นหรือสิ่งผลักดันจากภายนอก มีความสนใจและมุ่งมั่นเรียนรู้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะบางอย่าง เช่น เพื่อสอบผ่านเพื่อการทำงาน ได้รับรางวัล และเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น โดย Gardner (2010) เสนอว่าแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาที่สองในระดับสูงกว่าเมื่อเทียบกับแรงจูงใจภายนอก

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลดัชนีความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทยในปัจจุบันพบว่ายังไม่เป็นที่พึงพอใจนัก (Education First, 2024) หน่วยงานของรัฐจึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริมให้ยกระดับการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้และความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยกำหนดผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้เทียบเคียงผลกับ CEFR ในระดับเกณฑ์ตั้งแต่ B2 ขึ้นไปนั้น (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาสำรวจข้อมูลของผู้เรียนด้านการใช้กลยุทธ์ กำกับตนเองในการเรียนพูด ซึ่งอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ ในออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียน และส่งเสริม การใช้กลยุทธ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาทักษะการพูดสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น

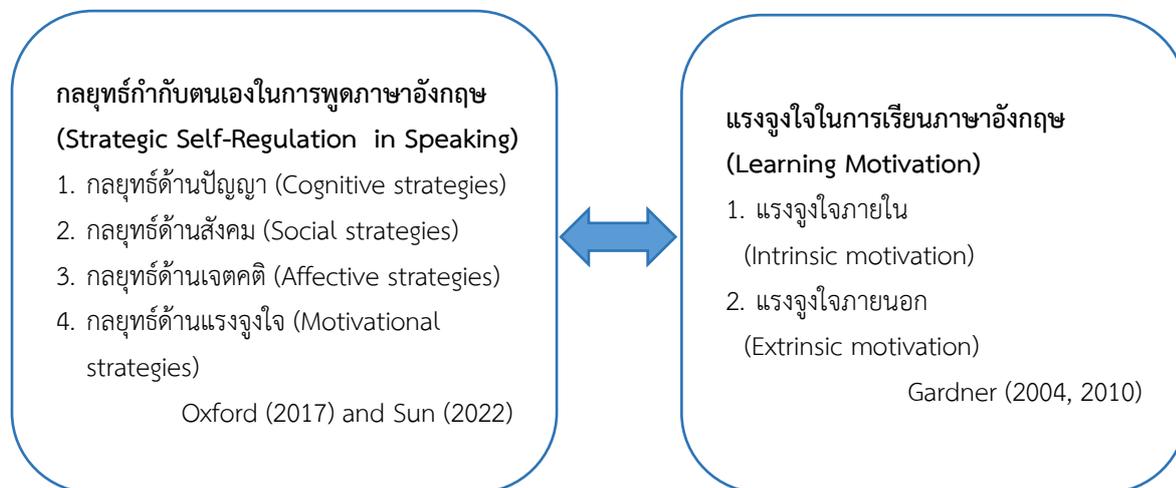
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. ศึกษาระดับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กรอบแนวคิดวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษในด้านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษากลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งตัวแปรทั้งสองอาจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน นอกจากนี้ การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจ

ในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นตัวแปรสำคัญที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยและดำเนินการวิจัย แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 85 คน ประกอบด้วย นักศึกษาชาย 26 คน และนักศึกษาหญิง 59 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของศูนย์ภาษา ในปีการศึกษา 2567 ผู้วิจัยใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ 1) แบบสอบถามการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดสื่อสาร ให้ผู้เรียนประเมินตนเองแบบมาตรวัด 5 ระดับ (Likert scale) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างและพัฒนาขึ้นโดย Sun (2022) มาปรับใช้กับงานวิจัยนี้ จำนวน 52 ข้อ โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 4 กลุ่มกลยุทธ์ที่ใช้ในการกำกับตนเองเมื่อพูดภาษาอังกฤษ ได้แก่ (1) กลยุทธ์ด้านปัญญา จำนวน 24 ข้อ (2) กลยุทธ์ด้านสังคม จำนวน 14 ข้อ (3) กลยุทธ์ด้านเจตคติ จำนวน 4 ข้อ และ (4) กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ จำนวน 10 ข้อ 2) แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน จำนวน 20 ข้อ แบบมาตรวัด 5 ระดับ เป็นแบบสอบถามที่พัฒนาจากแนวคิดของ Gardner (2004, 2010) และผู้วิจัยนำมาปรับใช้ ประกอบด้วยข้อคำถามด้านแรงจูงใจในการเรียนภาษา 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายใน (Internal motivation) จำนวน 10 ข้อ และแรงจูงใจภายนอก (External motivation) จำนวน 10 ข้อ

2. ในการหาค่าความตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งสองฉบับ ได้แก่ การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองด้านการพูด และแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนภาษา มาแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้เทคนิคการแปลแบบย้อนกลับ (Backward translation technique) โดยวิเคราะห์ภาษาและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามฉบับแปลให้มีความหมายใกล้เคียงต้นฉบับมากที่สุดจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยนำมาทดสอบค่าความตรง (Validity) โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสถิติ Cronbach's alpha ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าเท่ากับ 0.83 และ 0.89 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดมาตรวัดและการแปลผลค่าเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาของกลุ่มตัวอย่างไว้ และเกณฑ์กำหนดการแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แสดงในตารางที่ 1 - 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรวัดและการแปลผลค่าเฉลี่ยแรงจูงใจในการเรียนและการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ

ระดับ	ค่าเฉลี่ยความเห็น	การแปลผล
5	4.50-5.00	มากที่สุด
4	3.50-4.49	มาก
3	2.50-3.49	ปานกลาง
2	1.50-2.49	น้อย
1	1.00-1.49	น้อยที่สุด

ที่มา: Sun (2022)

ตารางที่ 2 เกณฑ์กำหนดระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การแปลผล
0.81-1.00	มีความสัมพันธ์กันมาก
0.51-0.80	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
0.21-0.50	มีความสัมพันธ์กันน้อย
0.01-0.20	มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ที่มา: Best & Kahn (2006)

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการคำนวณค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองเมื่อพูดภาษาอังกฤษ

จำนวน 3 ข้อ และคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ จำนวน 2 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม สลับข้อคำถามอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม และ 2) แบบสังเกตการณ์ เป็นการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) กับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และจัดบันทึกข้อมูลพฤติกรรมในระหว่างกิจกรรมพูดภาษาอังกฤษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจัดเตรียมแบบสอบถามกลยุทธ์กำกับตนเองและแรงจูงใจในการเรียนให้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ในฐานะอาจารย์ผู้สอนของรายวิชาได้กำหนดนัดหมายและแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย อธิบายความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทราบ ขอความร่วมมือและชี้แจงรายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม ใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 20 นาที เมื่อนักศึกษากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามครบถ้วนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้จัดเก็บบันทึกข้อมูลทั้งหมด และติดตามความครบถ้วน คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสุ่มนักศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชายและหญิง จำนวน 6 คน จากกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับแรงจูงใจแตกต่างกัน มาสัมภาษณ์ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูด โดยชี้แจงรายละเอียดการสัมภาษณ์และนัดหมายมาให้สัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 5 นาที และผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนได้บันทึกข้อสังเกตจากพฤติกรรมและวิธีการของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างจากเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์นำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยวิเคราะห์จำแนกการใช้กลุ่มกลยุทธ์กำกับตนเองในการพูด และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 85 คน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาหญิง จำนวน 59 คน (ร้อยละ 69) และนักศึกษาชาย จำนวน 26 คน (ร้อยละ 31) จากข้อมูลการสำรวจด้านทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินตนเอง

ว่ามีความสามารถทางภาษาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56) ในด้านความต้องการพัฒนาทักษะภาษาของตนเอง นักศึกษาต้องการพัฒนาทักษะการพูดมากที่สุด (ร้อยละ 61) รองลงมา คือ ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง และทักษะการเขียน ตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อแรก คือ การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 85 คน พบว่า ในภาพรวมนักศึกษาใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มกลยุทธ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) รองลงมา คือ กลยุทธ์ด้านเจตคติในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) และใช้กลยุทธ์ด้านปัญญา (ค่าเฉลี่ย 3.48) กับกลยุทธ์ด้านสังคมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.44) ตามลำดับ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ระดับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นรายกลุ่มกลยุทธ์ (N = 85)

กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับการใช้
1. กลยุทธ์ด้านปัญญา (Cognitive strategies)	3.48	0.97	ปานกลาง
2. กลยุทธ์ด้านสังคม (Social strategies)	3.44	1.28	ปานกลาง
3. กลยุทธ์ด้านเจตคติ (Affective strategies)	3.52	0.95	มาก
4. กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ (Motivational strategies)	4.19	0.92	มาก
รวม	3.65	0.35	มาก

นอกจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว เมื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมมาวิเคราะห์มีประเด็นสำคัญ กล่าวคือ ข้อมูลการสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด วิธีการ เทคนิค หรือพฤติกรรมในการกำกับตนเองเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมพูดสนทนาภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาคนหนึ่งแสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจว่า อยากพูดภาษาอังกฤษให้คล่องกว่านี้ คอยบอกตนเองว่าให้พยายามมากขึ้น เช่น ฝึกพูดภาษาอังกฤษกับ AI เช่น ChatGPT หาโอกาสฟังภาษาอังกฤษจากสื่อออนไลน์ ชอบฟังเพลงภาษาอังกฤษ เลียนแบบการออกเสียงให้เหมือนเจ้าของภาษา จดจำคำศัพท์ที่น่าสนใจ และสำนวนประโยคที่เรียนรู้นำมาทบทวนและฝึกพูดตาม โดยเฉพาะสำนวนประโยคที่ชอบจะจดจำได้ดี สาเหตุเพราะต้องการพูดสื่อสารได้และมีผลการเรียนดี ถ้าจับคู่สนทนากับเพื่อนในชั้นเรียนจะรู้สึกมั่นใจ เวลาพูดสนทนาโต้ตอบจะนึกถึงคำศัพท์และประโยคที่คุ้นเคย ในขณะที่พูดจะคิดตรวจสอบความถูกต้องของการออกเสียง การใช้คำศัพท์ และการเรียงเรียงคำพูดของตนเองไปด้วยเพื่อไม่มีข้อผิดพลาด นอกจากนี้ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ต้องการพัฒนาทักษะการพูดให้ดีขึ้น แต่มักประสบปัญหาหลัก ๆ คือ

นี้ คำศัพท์ไม่ออก และจะใช้ประโยคสื่อสารอย่างไร บางครั้งรู้ว่าพูดผิด ต้องการความช่วยเหลือ และคำแนะนำแก้ไขข้อผิดพลาด บรรยากาศในชั้นเรียนที่ผ่อนคลายก็จะช่วยให้ไม่กลัวการพูดผิด รู้สึกสนุกสนานเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรมพูดสนทนาโต้ตอบกับเพื่อนและอาจารย์ รับรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของภาษาอังกฤษ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่สอง ในภาพรวมนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณาระดับแรงจูงใจในการเรียนภาษา โดยแยกเป็นประเภทของแรงจูงใจ พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation) อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) และมีแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4 - 5

ตารางที่ 4 คะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง (N = 85)

แรงจูงใจ ในการเรียนภาษาอังกฤษ	คะแนน สูงสุด	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน เฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
	96	42	69.16	3.46	1.83	ปานกลาง

ตารางที่ 5 คะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของแรงจูงใจ (N = 85)

แรงจูงใจ ในการเรียนภาษาอังกฤษ	คะแนน สูงสุด	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน เฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motivation)	46	17	31.60	3.16	2.38	ปาน กลาง
แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation)	47	21	37.48	3.52	1.16	มาก

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มกลยุทธ์ (N = 85)

กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ	ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ			
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	Sig. (p)	แปลผลระดับ	ทิศทางความสัมพันธ์
1. กลยุทธ์ด้านปัญญา (Cognitive strategies)	.144	.163	น้อยมาก	บวก
2. กลยุทธ์ด้านสังคม (Social strategies)	.258	.289	น้อย	บวก
3. กลยุทธ์ด้านเจตคติ (Affective strategies)	.297*	.026	น้อย	บวก
4. กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ (Motivational strategies)	.352*	.004	น้อย	บวก
รวม	.206*	.019	น้อย	บวก

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สาม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย ($r = .206$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มกลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์ด้านเจตคติและกลยุทธ์ด้านแรงจูงใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษในระดับน้อย ($r = .297$) และ ($r = .352$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลดำเนินการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งหัวข้อการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัยในข้อแรก เพื่อศึกษาสำรวจระดับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี พบว่าในภาพรวมนักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และนักศึกษาเลือกใช้กลยุทธ์กำกับตนเองด้านแรงจูงใจในระดับมากเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alotumi (2021) ที่ได้ศึกษาสำรวจกลยุทธ์กำกับตนเองด้านแรงจูงใจเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ระดับปีการศึกษาแตกต่างกันพบว่า ในภาพรวมนักศึกษาใช้กลยุทธ์กำกับตนเองด้านแรงจูงใจในระดับปานกลางถึงมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ Warni et al. (2024) สำรวจกลยุทธ์กำกับตนเองด้านแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการพูดของนักศึกษามหาวิทยาลัยชาวอินโดนีเซียที่มีระดับปีการศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมพบว่านักศึกษามีกลยุทธ์กำกับตนเองด้านแรงจูงใจในระดับปานกลางถึงมาก ผลจากการศึกษานี้ สนับสนุนแนวคิดที่ว่ากลยุทธ์กำกับตนเอง

ด้านแรงจูงใจในการพูดเป็นความพยายามในการกำกับและควบคุมความเชื่อเพื่อจูงใจตนเองในการใฝ่เรียนรู้และพัฒนาทักษะการพูดของตนเอง (Uztosun, 2020) เมื่อผู้เรียนภาษาส่วนใหญ่มีโอกาสฝึกพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนเท่านั้น จึงพยายามหาโอกาสฝึกฝนนอกชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงทักษะการพูดโดยใช้เทคโนโลยีช่วยให้เกิดการเรียนรู้ภาษา เช่น ฝึกพูดด้วยแอปพลิเคชันทางโทรศัพท์มือถือถือการฝึกพูดสนทนากับ AI ซึ่งกลยุทธ์กำกับตนเองด้านแรงจูงใจเป็นสิ่งจำเป็นที่สนับสนุนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายและเป็นรากฐานสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

2. วัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่สอง เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาค้นคว้า ในภาพรวมนักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kitcharoonchai & Kitcharoonchai (2012) ซึ่งได้ศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาไทยสาขาวิชาเอกอังกฤษ ผลวิจัยระบุว่า นักศึกษามีแรงจูงใจภายในและภายนอกอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานและความก้าวหน้าในอาชีพ นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Selimovic (2022) ที่ได้ศึกษาสำรวจแรงจูงใจของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวบอสเนีย พบว่า ผู้เรียนมีทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอกอยู่ในระดับมาก เพราะผู้เรียนเชื่อว่าความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นทักษะจำเป็นในประเทศนั้น การใช้ภาษาอังกฤษได้ดีทำให้มีโอกาสได้ทำงานในตำแหน่งที่ดีและนำมาซึ่งความสำเร็จในชีวิต อาจกล่าวได้ว่าผลการศึกษาที่สอดคล้องกันนี้ เนื่องจากผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (English as a foreign language) มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษจากภายนอกมากกว่า เช่น เรียนภาษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการทำงาน และไม่ได้สนใจจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาซึ่งเป็นแรงจูงใจจากภายใน อย่างไรก็ตาม แนวคิดทฤษฎีของ Gardner (2004) เสนอแนะว่าแรงจูงใจภายในมีความสำคัญมากกว่าแรงจูงใจภายนอก เพราะแรงจูงใจภายในเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ภาษามากกว่าเมื่อเทียบกับแรงจูงใจภายนอก

3. วัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่สาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มกลยุทธ์ กลยุทธ์ด้านเจตคติและด้านแรงจูงใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องในบางประเด็นกับงานวิจัยของ Chen & Sukying (2024) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายใน การใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาชาวจีน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมไปถึงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน อาจกล่าวได้ว่า ยิ่งผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนจากภายในเป็นแรงขับเคลื่อนมากก็จะมีแนวโน้มในการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนมาก และมีโอกาสประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษมากตามไปด้วย นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องในบางประเด็นกับผลการวิจัยของ Mahmoodi,

Kalantari & Ghaslani (2014) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียน แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์การเรียนของผู้เรียนชาวอิหร่าน และพบว่าการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการเรียน เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจ จะตั้งเป้าหมายการเรียนและกำหนดกลยุทธ์ที่จะใช้กับกิจกรรมเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังนั้น ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจจะทุ่มเทเวลาและพลังให้กับการเรียนรู้และใช้กลยุทธ์กำกับตนเองอย่างเหมาะสม เมื่อผู้เรียนใช้กลยุทธ์กำกับตนเองได้อย่างดีก็จะมีแรงจูงใจมากขึ้นในการทำภาระงาน (Task) หรือ กิจกรรมเรียนรู้ ดังนั้น แม้ว่าผลการวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษในระดับน้อย แต่ตัวแปรทั้งสองดังกล่าวมีบทบาทสำคัญที่อาจส่งผลต่อความสามารถในการพูดของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ และระดับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี หลังจากดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษ ในภาพรวมนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม กลยุทธ์แล้ว พบว่า นักศึกษาไม่ได้ใช้กลยุทธ์อย่างเพียงพอทุกด้าน กล่าวคือ นักศึกษาใช้กลยุทธ์กำกับตนเองด้านปัญญาและด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง จึงเสนอแนะว่าผู้สอนควรให้ความสำคัญต่อการสอนวิธีการเรียนและฝึกฝนให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดอย่างเหมาะสมในกิจกรรมเรียนรู้ จัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้กลยุทธ์จะช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้เรียนรู้ด้วยตนเอง นอกชั้นเรียนอย่างเหมาะสม เช่น การจดจำคำศัพท์ ตรวจสอบตนเองขณะพูด หาโอกาสฝึกฝนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมพูด กำหนดเป้าหมายและประเมินความก้าวหน้าของตนเอง การฝึกให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการเรียนรู้ชนิดต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Learner autonomy)

2. ด้านแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยนี้พบว่านักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจภายนอกมากกว่าแรงจูงใจภายใน จึงเสนอแนะว่าผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน ภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้ผู้เรียนใฝ่รู้และพยายามหาโอกาสพัฒนาทักษะการพูด ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนผ่านเทคโนโลยีทันสมัยต่าง ๆ ในปัจจุบัน เช่น การเรียนรู้แบบผสมผสาน กิจกรรมเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ การเรียนอย่างมีเป้าหมาย ชั้นเรียนที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของภาษาอังกฤษ รวมไปถึงการชื่นชมวัฒนธรรมและภาษาที่เรียนรู้ ให้เกิดความสุข สนุกสนานในการเรียนรู้ ไม่รู้สึกวิตกกังวล ซึ่งการที่ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในน่าจะส่งผลให้ประสบ

ผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้มากกว่าเมื่อเทียบกับแรงจูงใจภายนอก และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยออกแบบวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) จะทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเชิงประจักษ์ครบถ้วนทุกมิติ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นและมีระดับความสามารถทางภาษา (CEFR) ตามที่หน่วยงานภาครัฐได้ตั้งเป้าหมายไว้

2. การศึกษาตัวแปรสำคัญอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการใช้กลยุทธ์กำกับตนเองในการพูด เช่น ความถนัดทางภาษา ระดับความสามารถ ระดับชั้นการศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ และเสนอแนะว่าควรมีการศึกษาเชิงทดลองผลของการใช้รูปแบบการสอนกลยุทธ์กำกับตนเองในการพูดภาษาอังกฤษที่มีต่อระดับความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). **ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่องนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2567**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.ops.go.th/en/ches-downloads/edu-standard/item/9625-2567>. (2567, 19 ตุลาคม).
- Alotumi, M. (2021). EFL College Junior and Senior Students' Self-Regulated Motivation for Improving English Speaking: A Survey Study. *Heliyon*. 7(4): 1 - 10.
- Best, W. & Kahn, V. (2006) **Research in Education. (10th ed)**. Pearson Education, Cape Town.
- Chen, Z. & Sukying, A. (2024). Relationship between Intrinsic Motivation, Self-Efficacy, Self-Regulated Learning, and English Achievement among Chinese High School Students. *Journal of English Language and Linguistics*. 5(3): 261 - 276.
- Education First (EF). (2024). **EF English Proficiency Index**. [Online], Available: <https://www.ef.co.th/epi/regions/asia/thailand>. (2024, 19 October).
- Gardner, R. (2004). **Attitude Motivation Test Battery: International AMTB Research Project**. Canada: The University of Western Ontario.
- Gardner, R. (2010). **Motivation and Second Language Acquisition: The Socio-Educational Model**. New York: Peter Lang Publishing.

- Harmer, J. (2015). **The Practice of English Language Teaching**. London: Pearson.
- Kitcharoonchai, N. & Kitcharoonchai, T. (2012). Motivation Toward English Language Learning of Thai Students Majoring in English at Asia-Pacific International University. **Catalyst**. 7(1): 21 - 38.
- Mahmoodi, M., Kalantari, B., & Ghaslani, R. (2014). Self-Regulated Learning (SRL), Motivation and Language Achievement of Iranian EFL Learners. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 98(7): 1062 - 1068.
- Oxford, R. (2017). **Teaching and Researching Language Learning Strategies: Self-Regulation in Context**. Taylor & Francis Group.
- Selimovic, S. (2022). An Exploration of Students' Motivation in Learning English. **MAP Social Sciences**. 2(2): 24 - 31.
- Sun, P. (2022). Strategic Self-Regulation for Speaking English as a Foreign Language: Scale Development and Validation. **TESOL Quarterly**. 56(4): 1369 - 1383.
- Teng, L. (2022). **Self-Regulated Learning and Second Language Writing: Fostering Strategic Language Learners**. Springer Publishing.
- Teng, L. & Zhang, J. (2021). Can Self-regulation be Transferred to Second/Foreign Language Learning and Teaching? Current Status, Controversies, and Future Directions. **Applied Linguistics**. 43(2): 587 - 595.
- Uztosun, S. (2020). The Development of a Scale for Measuring the Self-Regulated Motivation for improving Speaking English as a Foreign Language. **The Language Learning Journal**. 48(2): 213 - 225.
- Uztosun, S. (2021). Foreign Language Speaking Competence and Self-Regulated Speaking Motivation. **Foreign Language Annals**. 54(2): 410 - 428.
- Warni, S., Apoko, T., Martriwati, & Na Nongkhai, A. (2024). A Study on University Students' Self Regulated Motivation to Improve EFL Speaking Skills Across Academic Levels. **Journal of Languages and Language Teaching**. 12(2): 661 - 676.
- Zhu, Y., Zhang, J., Au, W., & Yates, G. (2020). University Students' Online Learning Attitudes and Continuous Intention to Undertake Online Courses: A Self-Regulated Learning Perspective. **Educational Technology Research and Development**. 68(3): 1485 - 1519.

สภาพสมรรถนะการสื่อสาร ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย

COMMUNICATION COMPETENCIES ISSUES AMONG PRIVATE SCHOOL ADMINISTRATORS IN THAILAND

ชญญา วิภารังสี^{1*} และอภิรดี จรียรังษีโรจน์¹

Chanya Wiparungsri and Apiradee Jariyarangsiroge¹

Received : 4 April 2025

Revised : 12 June 2025

Accepted : 16 June 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยเก็บข้อมูลจากโรงเรียนเอกชนสามัญศึกษา 3 ประเภท ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสามัญศึกษาทั่วไป โรงเรียนเอกชนสามัญศึกษาในเครือศาสนา และโรงเรียนเอกชนสามัญศึกษาทางเลือก โดยครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และต่างจังหวัด กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 3 คน และครู 9 คน รวมจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะการสื่อสารระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียนและครู การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน ผลการประเมินพบว่า แบบสัมภาษณ์จำนวน 22 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 โดยมีข้อที่ใช้ได้ (IOC \geq 0.5) จำนวน 16 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 72.7 และข้อที่ต้องปรับปรุง 6 ข้อ ค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 0.76 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสาร โดยเฉพาะด้านการพูดมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสอนงาน ด้านการจัดการทีม และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากร ตามลำดับ

คำสำคัญ: สมรรถนะการสื่อสาร / ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Chulalongkorn University

* Corresponding Author's E-mail: 6680029827@student.chula.ac.th

ABSTRACT

This research was a qualitative study aimed at examining the communication competency status of private school administrators. Data were collected from three types of private secondary schools under the Office of the Private Education Commission: general private secondary schools, religious-affiliated private secondary schools, and alternative private secondary schools, covering areas in Bangkok, vicinity, and provincial regions. The sample group was selected using purposive sampling, consisting of 3 school directors and 9 teachers, totaling 12 participants. The research instrument was a semi-structured interview form. Data collection was conducted during March 2025 through in-depth interviews to analyze communication competencies between school directors and teachers. The quality verification of the research instrument was conducted through content validity assessment by three experts. The evaluation results showed that the 22-item interview form had IOC values ranging from 0.67 to 1.00, with 16 items being acceptable ($IOC \geq 0.5$), representing 72.7%, and 6 items requiring improvement. The average IOC value was 0.76, which met the acceptable criteria. Data analysis employed content analysis and synthesis methods.

The research findings revealed that most school administrators needed to develop communication competencies, particularly speaking skills as the highest priority, followed by coaching skills, team management, and personnel relationship building, respectively.

Keywords: Communication competency / Private school administrator

บทนำ

โรงเรียนมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานกว่า 170 ปี มีบทบาทสำคัญในการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐและพัฒนาการศึกษาของชาติมาโดยตลอด แต่ในปัจจุบันโรงเรียนเอกชนกำลังเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะความท้าทายจากอัตราการเกิดที่ลดลงและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนนานาชาติ ทำให้โรงเรียนเอกชนหลายแห่งต้องปิดตัวลง จากข้อมูลด้านการสื่อสารพบว่ามนุษย์ใช้เวลาถึงร้อยละ 75 ในแต่ละวันไปกับการสื่อสาร ดังนั้นทักษะการสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาองค์กรให้ก้าวผ่านความเปลี่ยนแปลงในยุคที่โลกมีความซับซ้อนและไม่แน่นอนอน (BANI World) เป็นยุคที่โลกมีความเปราะบาง (Brittle) เต็มไปด้วยความเครียดที่เกิดขึ้นจากความวิตกกังวล (Anxious) ยากที่จะคาดเดา (Nonlinear) และไร้ซึ่งเหตุผล (Incomprehensible) (นฤมิตร พงษ์พานิช และต้องลักษณะ บุญธรรม, 2566) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการแสดงออก (Expression) ด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยท่าทาง อากัปกริยา การพูด การเดิน การแสดงสีหน้า (Ruben & Gigliotti, 2019) ซึ่งจำเป็นต้องมาจากการพัฒนาความเข้าใจในตนเอง (Self-awareness) จะช่วยให้ผู้บริหารเรียนรู้ที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านวิจนาภาษา

และอวัจนภาษาเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การแสดงความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เป็นทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคปัจจุบัน การสื่อสารเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับผ่านสื่อที่ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (จอมขวัญ สุทธินนท์, 2564) โดยเฉพาะในบริบทการบริหารสถานศึกษา การสื่อสารส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร ทำให้เกิดความเข้าใจและจงรักภักดีต่อองค์กร จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผลสำเร็จ นอกจากนี้ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการบริหารงานด้านวิชาการ และความเป็นผู้นำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและขวัญกำลังใจของครู (ณัฐชุตตา วิจิตรจามรี, 2566) ในแง่ของสมรรถนะการสื่อสาร ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการใช้การสื่อสารเพื่อชี้แจง สร้างแรงบันดาลใจ และโน้มน้าวผู้อื่นให้ร่วมมือกันบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานทุกระดับ ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่หลากหลาย สิ่งสำคัญคือการสื่อสารของผู้นำเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาและฝึกฝนได้ ไม่ใช่พรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (Barrett et al., 2010) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้อำนวยการกับครูในโรงเรียนเอกชนยังคงเป็นประเด็นสำคัญ ปัญหาเหล่านี้มักเกิดจากความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ การขาดทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม และการไม่มีช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของครู ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยรวม งานวิจัยนี้จึงนำเสนอผลการศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร ในการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ซึ่งไม่เพียงแต่ศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเท่านั้น แต่ยังศึกษาความคิดเห็นของครูในการสื่อสารกับผู้อำนวยการโรงเรียนผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่เป็นอนาคตของประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างวิจัยนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน และความต้องการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสาร ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างวิจัยเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้อำนวยการโรงเรียน คือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนเป็นผู้บังคับบัญชาการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเอกชน ปฏิบัติหน้าที่บริหารกิจการรวมทั้งการวางแผนการปฏิบัติงาน การควบคุมกำกับดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการงบประมาณ บริหารบุคคล บริหารทั่วไป และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนศิริวิทยา โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สีลม และโรงเรียนปัญญาประทีป จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ครู คือ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ทำงานใกล้ชิดกับผู้อำนวยการโรงเรียนศิริวิทยา โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ สีลม และโรงเรียนปัญญาประทีป โรงเรียนละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยการสัมภาษณ์รายบุคคลกับผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนเอกชน แบบสัมภาษณ์ถูกออกแบบให้ครอบคลุมทั้งสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารและแนวทางการพัฒนาผ่านการใช้ศาสตร์ละครเป็นฐาน เพื่อศึกษาประสบการณ์การสื่อสารในปัจจุบันและความต้องการพัฒนาอย่างละเอียดและครอบคลุม มีข้อคำถาม 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยร่างข้อคำถามจากกรอบแนวคิดที่พัฒนามาจากเอกสารแบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ฉบับ ประกอบด้วย

1. ฉบับ A แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียน
2. ฉบับ B แบบสัมภาษณ์สำหรับครู

โดยแต่ละฉบับมีกรอบคำถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามตามประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการสื่อสาร

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ดังนี้ 1) นักวิชาการด้านการพัฒนาบุคคลทางการศึกษา 2 ท่าน และ 2) นักวิชาการด้านการสื่อสาร 1 ท่าน เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง คือ IOC (Item objective congruence) โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.50 และใช้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแต่ละข้อ ค่าดัชนีโดยรวมทั้งฉบับค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จึงจะถือว่าแบบสัมภาษณ์นั้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งหมายความว่าเครื่องมือมีความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาพร้อมนำไปใช้วัดได้ตรงตามจุดประสงค์ หลังจากนั้นปรับปรุงเครื่องมือจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนได้เครื่องมือที่มีความถูกต้องครบถ้วน และเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มเป้าหมายจริง ซึ่งในกรณีนี้คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน จังหวัดหนองคาย 1 คน เพื่อประเมินความชัดเจน ความเข้าใจ และความครอบคลุมของเครื่องมือในทุกองค์ประกอบ หลังจากนั้นตรวจสอบผลการทดลองใช้โดยพิจารณาว่าผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนนั้นสามารถตอบคำถามได้ตรงทุกองค์ประกอบของ

เครื่องมือหรือไม่ จริง ๆ แล้วพบข้อบกพร่องหรือความไม่ชัดเจน นำไปปรับปรุงเพิ่มเติมก่อนนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยติดต่อผู้ให้ข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ เพื่อดำเนินการขอสัมภาษณ์โดยใช้เวลา 15 - 35 นาที โดยประมาณเป็นรายบุคคล เก็บข้อมูลไว้ตามขั้นตอน 2 วิธี ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเผชิญหน้าโดยตรง และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผ่านทางโปรแกรมออนไลน์ ตามที่กลุ่มตัวอย่างวิจัยสะดวกในการให้ข้อมูล จึงนัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และหากกลุ่มตัวอย่างสะดวกให้สัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมออนไลน์ ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการสัมภาษณ์ และวิธีการเข้าใช้งานโปรแกรม Zoom Meeting ในการสัมภาษณ์ เมื่อถึงวันสัมภาษณ์ในช่วงเวลาก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตัวเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเป็นกันเองรวมทั้งแจ้งรายละเอียดอีกครั้ง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ คือ ขออนุญาตจากกลุ่มตัวอย่างวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมวิจัย (Consent form) และขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างวิจัยในการบันทึกวิดีโอหรือบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง และจัดบันทึกการสัมภาษณ์ลงในแบบบันทึกการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มทำการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการสร้างข้อสรุปในประเด็นร่วมกัน ซึ่งรวมถึงการจำแนกชนิดข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการถอดเทปและจัดหมวดหมู่ประเด็นต่าง ๆ พร้อมลงรหัสข้อมูลจากนั้นนำมาวิเคราะห์และตีความปัญหาที่ต้องการจะแก้ไขตามกรอบประเด็นในแบบสัมภาษณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปชั่วคราวโดยการจัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออก จึงนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ฉบับ A และ ฉบับ B มาหาความสอดคล้องกับองค์ประกอบของสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองกลุ่มอย่างละเอียด โดยมุ่งเน้นการค้นหาคความสอดคล้องและความแตกต่างของมุมมองเกี่ยวกับสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียน กระบวนการนี้เริ่มต้นจากการนำข้อมูลที่ผ่านการลงรหัสแล้วมาจัดเรียงตามหมวดหมู่ที่กำหนดไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกันและประเด็นที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และทำการวิเคราะห์แบบสามเส้า เพื่อให้แน่ใจว่าข้อสรุปที่ได้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ส่วนการตีความข้อมูลจะเน้นการสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร รวมทั้งการระบุปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร สังเคราะห์แนวคิดมาจาก Barrett (2010), Eves & Leathers (2017), Mokhtari & Lundgren (2013), Milo (2016), Stamatis & Gkoutziamanis (2020), Hamrefors (2010), Johansson, Miller & Hamrin (2014), จอมขวัญ สุทธินนท์ (2564) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร โดยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ด้านกลยุทธ์ 1.2) การเขียน และ 1.3) การพูด องค์ประกอบหลักถัดมา 2) การสื่อสารสำหรับการจัดการ ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) การสอนงาน 2.2) การรับฟัง 2.3) การจัดการประชุม 2.4) การจัดการทีม 2.5) ความฉลาดทางอารมณ์ และ 2.6) ความเข้าใจในความต่างทางวัฒนธรรม และองค์ประกอบหลักสุดท้าย 3) การสื่อสารระดับองค์กร ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1) การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน 3.2) การจัดการการเปลี่ยนแปลง 3.3) การจัดการภาวะวิกฤติ และ 3.4) การจัดการภาพลักษณ์องค์กร ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนำมาศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โรงเรียนศิริวิทยา อัสสัมชัญคอนแวนต์ สีลม และโรงเรียนปัญญา ประทีป จำนวน 12 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน ครูหัวหน้าฝ่ายหรือครูผู้สื่อสารใกล้ชิดกับผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 9 คน ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามองค์ประกอบสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร

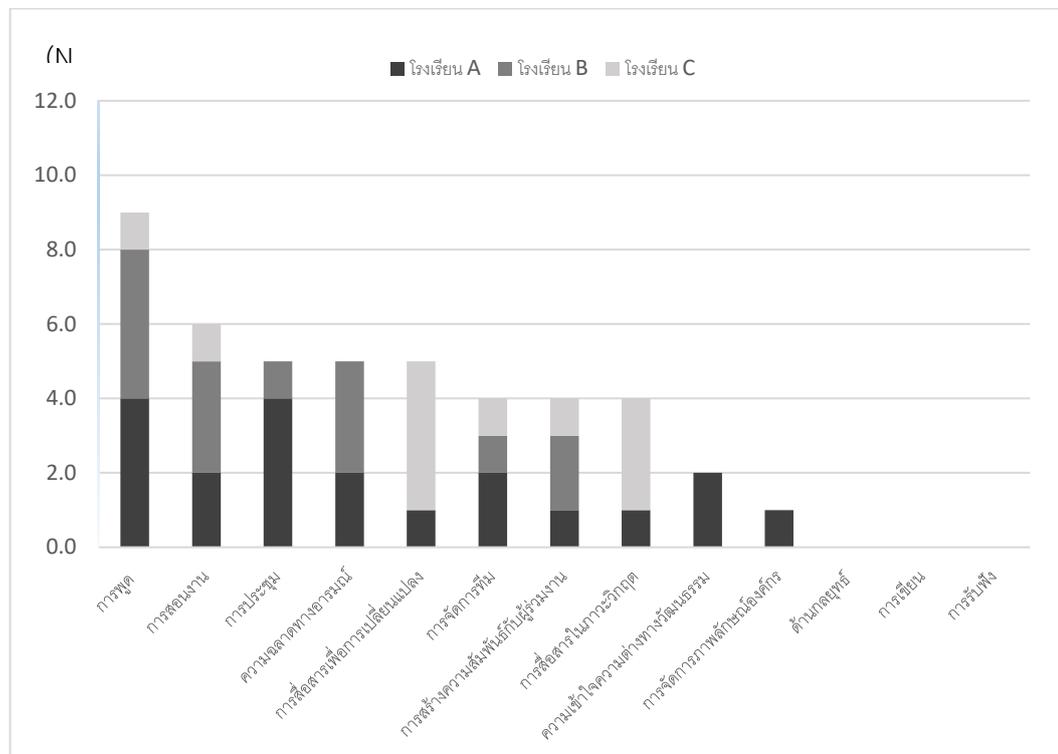
สภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร (Communication competencies)	โรงเรียน			รวม	ร้อยละ
	A	B	C		
1) การสื่อสารพื้นฐาน (Core communication)					
ด้านกลยุทธ์ (Strategy)	0	0	0	0	0.00
การเขียน (Writing)	0	0	0	0	0.00
การพูด (Speaking)	4	4	1	9	75.00
2) การสื่อสารสำหรับการจัดการ (Managerial communication)					
การสอนงาน (Coaching)	2	3	1	6	50.00
การรับฟัง (Listening)	0	0	0	0	0.00
การประชุม (Meetings)	4	1	0	5	41.67

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหาร (Communication competencies)	โรงเรียน			รวม	ร้อยละ
	A	B	C		
การจัดการทีม (Teams)	2	1	1	4	33.33
ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence)	2	3	0	5	41.67
ความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม (Cross cultural literacy)	2	0	0	2	16.67
3) การสื่อสารระดับองค์กร (Corporate communication)					
การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (Employee relations)	1	2	1	4	33.33
การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Change communication)	1	0	4	5	41.67
การสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis communication)	1	0	3	4	33.33
การจัดการภาพลักษณ์องค์กร (Image management)	1	0	0	1	4.17

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการพูด (ร้อยละ 75) ($f = 9$) รองลงมา คือ ด้านการสอนงาน (ร้อยละ 50) ($f = 6$) การประชุม ความฉลาดทางอารมณ์ และการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ 41.67) ($f = 5$) การจัดการทีม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และการสื่อสารในภาวะวิกฤต (ร้อยละ 33.33) ($f = 4$) ความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม (ร้อยละ 16.67) ($f = 2$) และการจัดการภาพลักษณ์องค์กร (ร้อยละ 4.17) ($f = 1$) ตามลำดับ นั่นคือองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะการสื่อสารที่ผู้บริหารต้องการพัฒนามากที่สุดทางด้านการพูด เนื่องจากเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาตามกรอบสมรรถนะการสื่อสารสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) สมรรถนะการสื่อสารพื้นฐาน พบ การพูด 2) สมรรถนะการสื่อสารด้านการจัดการ พบ การสอนงาน การประชุม การจัดการทีม ความฉลาดทางอารมณ์ และความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม และ 3) สมรรถนะการสื่อสารระดับองค์กร พบการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน การสื่อสารการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารในภาวะวิกฤต และการจัดการภาพลักษณ์องค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในทุกระดับอย่างครอบคลุม

จากการจัดลำดับสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสามารถเขียนแผนภาพแสดงให้เห็นถึงสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน โดยมี 4 ด้านหลักที่มีความต้องการพัฒนาร่วมกัน ได้แก่ ด้านการพูด การสอนงาน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และการจัดการทีม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะการสื่อสารที่ผู้บริหารต้องการพัฒนามากที่สุด จากการวิเคราะห์สภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน พบว่า ด้านการพูดเป็นด้านที่มีความต้องการพัฒนาสูงสุด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและความพึงพอใจระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครู ตลอดจนบรรลุปเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นสิ่งจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการองค์กร

ภาพที่ 1 สรุปการจัดลำดับสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 12 คน เห็นว่าสมรรถนะการสื่อสารด้านการพูดของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพูด (SPEAKING) คือ ความสามารถของผู้อำนวยการโรงเรียนในการสื่อสารด้านการพูดควรเป็นไปในลักษณะการนำเสนออย่างมั่นใจ น่าเชื่อถือ โดยใช้ภาษาที่ชัดเจน ถูกต้อง กระชับ น้ำเสียงที่ดังและเบา รวมทั้งความเจียบที่แสดงออกมาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการเว้นจังหวะการพูดเพื่อการรับฟัง โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

...เวลาที่เรารพูดน้ำเสียงมักจะไม่เป็นธรรมชาติ อาจจะตื่นเต้นหรือว่าวันนั้นตกใจ ก็เลยกลายเป็นเหมือนกับว่าพูดไม่เป็นธรรมชาติ เพราะอย่างนั้นอยากปรับเสียงตรงนี้จะต้องทำยังไงให้เหมือนกับพูดได้อย่างเป็นธรรมชาติ เพราะรู้สึกว่ามันตื่นเต้นทุกครั้งทีเวลาพูด แล้วก็พูดแบบกลัวจึงอยากฝึกในการพูดแบบดึงดูดใจคนให้ประทับใจครูในโรงเรียน...

ผู้อำนวยการ B สัมภาษณ์วันที่ 11 มีนาคม 2568

..ผอ. เป็นคนที่ติดพูดเร็วมากที่จริงก็สามารถพูดช้าได้นะครับ แต่กลายเป็นคนพูดเร็วไปแล้วแบบไม่ได้ตั้งใจครับ ถ้าปรับตรงนี้ในส่วนของการพูดเร็วได้นะครับก็จะดี แล้วก็ก็เป็นคนที่ชอบติดคำพูดว่า “ครับผมครับ” ในส่วนของบริษัทก็พยายามปรับ “สวัสดิ์ครับผม” แทนที่จะพูด “มีอะไรมั๊ยครับผมครับ” ทำให้เสียบุคลิก แต่ก็ค่อนข้างดีขึ้นมากกว่าเดิมเยอะเลยครับรวม ๆ แล้วก็เรื่องการพูดเร็วเนี่ยแหละครับ ที่ปรับเองได้ยากอยู่นะครับ...

ผู้อำนวยการ C สัมภาษณ์วันที่ 27 มีนาคม 2568

...ผอ. เป็นผู้ฟังที่เก่งหมายถึงว่าเปิดใจ ตั้งใจฟัง อย่างไม่ตัดสินจนกว่าจะได้ข้อมูลที่ครบ แต่ว่าอาจจะต้องเพิ่มก็คือเรื่องของการพูด ส่วนใหญ่ทักษะการฟังกับการพูดนั้นเป็นทักษะคู่ขนานกันและจะต้องสมดุลกันคนที่พูดเก่งก็จะฟังไม่ค่อยเก่ง ฟังเก่งพูดไม่ค่อยเก่งก็เป็นแบบนี้ อันนี้ผอ. ฟังเก่งทักษะการพูดก็เลยต้องพัฒนา คราวนี้เรื่องทักษะการพูดที่คิดว่าฝ่ายบริหารโรงเรียนหรือผู้อำนวยการโรงเรียนทั่วไปควรจะฝึกคือเป็นการพูดที่สร้างกำลังใจ สร้างความมั่นใจที่ชี้ให้เห็นวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนได้ ที่อาจจะต้องมีเรื่องพวกนี้เสริมขึ้นมา...

ครู F สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม 2568

ประเด็นที่ 2 การสอนงาน (Coaching) ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ผ่านการแนะนำและที่เป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งสนับสนุนและกระตุ้นด้วยการชี้แนวทางแก้ไขให้ครูและบุคลากรในการคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองในการพัฒนาศักยภาพเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ การสอนงานเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ประกอบด้วยการฟังอย่างลึกซึ้งเพื่อเข้าใจปัญหาและความต้องการของครู การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และการให้ข้อมูลป้อนกลับที่สร้างสรรค์ พร้อมทั้งปรับรูปแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและรูปแบบการเรียนรู้ของครูแต่ละคน โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูสามารถค้นพบคำตอบและแก้ไขปัญหาดได้ด้วยตนเอง โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

...ผอ. ว่าปัญหาที่มันเคยเกิดขึ้นมันอาจจะไม่ได้อยู่ที่วิธีการสื่อสาร แต่ปัญหาเป็นเรื่องของการให้สอนงาน แนะนำโดยการตั้งคำถาม ปัญหาที่เกิดขึ้นน่าจะเป็นอยู่ในส่วนที่เราให้ข้อมูลในการให้สอนงาน แล้วถ้าข้อมูลที่เรให้ไม่ชัดเจน มันอาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าความเห็นไม่ตรงกัน แล้วอีกฝั่งนึงเค้าอาจจะคิดว่าเค้าทำได้ดีแล้ว แต่เราเห็นว่ามันยังไม่ได้ โดยที่ข้อมูลตรงนั้นมันไม่ตรงกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นตรงนี้อาจจะทำให้ไม่เกิดการแก้ปัญหาขึ้น...

ผู้อำนวยการ A สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม 2568

...บางครั้งก็อาจจะมีการสอนงานแบบเข้ามาถามย้าหลายครั้ง เราอาจจะรู้สึกกดดันบ้างแบบนี้ครับ แต่ก็เข้าใจครับว่าเราอาจจะเข้ามาใหม่ ผมมองว่าท่านก็น่าจะอยากให้เราทำงานได้แบบบรรลุเป้าหมายที่วางไว้นะครับ ในการปฏิบัติงานโดยถามซ้ำ ๆ ถ้าสื่อสารไปครั้งเดียวแล้วมันจบตรงนั้น การปฏิบัติจากคำแนะนำจากล่างขึ้นบนหรือบนลงล่างก็จะง่ายขึ้น มันก็จะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการสื่อสารที่กลับไปมา...

ครู H สัมภาษณ์วันที่ 11 มีนาคม 2568

ประเด็นที่ 3 การจัดการทีม (TEAMS) ความสามารถทางการสื่อสารของผู้อำนวยการโรงเรียนในการทำงานร่วมกันกับครูและบุคลากรในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นการทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจ โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

...การสื่อสารการทำงานเป็นทีมการมีส่วนร่วมอะไรแบบนี้ครับผม เนื่องจากด้วยความที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ แบ่ง 8 กลุ่มสาระ บางคนเนี่ยครับ เค้ายังยึดติดทำงานแค่ในกลุ่มสาระและมันก็ยังขาดการมีส่วนร่วมร่วมกันน้อยไปหน่อยนะครับ เช่น แบ่งพวกหรือคนสนิทในการทำงานและจะไม่ค่อยไปยุ่งกับกลุ่มสาระอื่นอะไรประมาณนี้...

ผู้อำนวยการ C สัมภาษณ์วันที่ 27 มีนาคม 2568

ประเด็นที่ 4 การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (EMPLOYEE RELATIONS) ความสามารถของผู้อำนวยการโรงเรียนในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ผ่านการสื่อสารโดยตรงที่เปิดกว้างในการสร้างความไว้วางใจและเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ เพื่อการพัฒนาการทำงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

...อยากให้มีจุดรับฟังความคิดเห็นที่เป็นส่วนตัวมากกว่าเนี่ยคะ อาจจะเป็นผ่าน Google Form ที่ไม่ได้ระบุชื่ออีเมลอะไรแบบเนี่ย อาจจะทำให้ครูมีความกล้าที่จะพูดคุย ถ้าไม่ได้ก็เข้าไปถามตัวตัว บางอย่างที่เราพูดได้ไม่เต็มที่ในที่ที่ไม่เป็นส่วนตัว แต่ถามว่าเคยมีมัยก็มีแต่เพียงแบบว่า ถ้าเราไม่ได้ระบุตัวตนอาจจะสามารถแจ้งปัญหาที่มันตรงจุดมากกว่านี้ เพราะเรากล้าพูดกับ ผอ. ...

ครู J สัมภาษณ์วันที่ 27 มีนาคม 2568

...อยากให้ ผอ. เข้าไปพูดคุยกับครูรุ่นใหม่ให้มากขึ้นคะ เพราะว่าถ้าผอ. เป็นผู้บริหารระดับสูงก็จะไม่ยากในการสื่อสารให้ครูใหม่จะได้เห็นและปฏิบัติงานตามกฎได้ การให้ครูเก่าไปสื่อสารกับครูใหม่ที่มาทีหลังก็ได้

มีน้ำหนักขนาดนั้น เราก็สื่อสารได้ในเบื้องต้น แต่ว่าถ้าเป็น ผอ. สามารถสื่อสารกับครูรุ่นใหม่เพิ่มได้ก็ดีค่ะ...

ครู G สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม 2568

...การสื่อสารมีหลายหลายอย่างไม่ใช่แค่พูด แต่ว่าการเป็นตัวช่วยให้ครูได้เห็นนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากค่ะ แล้วก็ผู้บริหารที่นี้จะส่งผลกระทบต่อมากกับครูอยู่แล้วค่ะ การสื่อสารของฝ่ายบริหารในภาพรวมนั้นยังไม่ค่อยชัดเจนหรือไม่ตรงกันในทีมผู้บริหารกันเอง ผลกระทบก็จะทำให้ครูเกิดความสับสนแล้วก็ไม่กล้าที่จะเสนอความคิดเห็นด้วยเพราะกลัวความขัดแย้งและส่งผลกระทบการทำงานเป็นกลุ่ม...

ครู D สัมภาษณ์วันที่ 6 มีนาคม 2568

สรุปผลการศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนพบว่าการพูดเป็นสมรรถนะที่ต้องการพัฒนามากที่สุด (ร้อยละ 75) รองลงมาคือ การสอนงาน (ร้อยละ 50) การประชุม ความฉลาดทางอารมณ์ และการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ 41.67) การจัดการทีม การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และการสื่อสารในภาวะวิกฤต (ร้อยละ 33.33) ความเข้าใจ ความต่างทางวัฒนธรรม (ร้อยละ 16.67) และการจัดการภาพลักษณ์องค์กร (ร้อยละ 4.17) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามกรอบสมรรถนะการสื่อสารสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย 1) สมรรถนะการสื่อสารพื้นฐาน (การพูด) 2) สมรรถนะการสื่อสารด้านการจัดการ (การสอนงาน การประชุม การจัดการทีม ความฉลาดทางอารมณ์ และความเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม) และ 3) สมรรถนะการสื่อสารระดับองค์กร (การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน การสื่อสาร การเปลี่ยนแปลง การสื่อสารในภาวะวิกฤต และการจัดการภาพลักษณ์องค์กร) จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 12 คน ได้ค้นพบ 4 ประเด็นหลักที่สะท้อนสภาพปัจจุบันของสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ได้แก่ การพูด การสอนงาน การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และการจัดการทีม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรและสร้างความพึงพอใจในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาอภิปราย โดยแบ่งตามองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสื่อสารพื้นฐาน 2) การสื่อสารสำหรับการจัดการ และ 3) การสื่อสารระดับองค์กร เพื่อให้เห็นภาพรวมของสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในแต่ละด้านอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารพื้นฐาน (Core communication) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพูด (Speaking) เป็นองค์ประกอบที่พบสภาพมากที่สุดและถูกกล่าวถึงร่วมกันในทุกโรงเรียน ถึงร้อยละ 75 โดยส่งผลกระทบต่อการถ่ายทอดข้อมูลที่ไม่ชัดเจน ทำให้การสื่อสารด้านการพูดเพื่อกระตุ้นในการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในองค์กรมีความต้องการพัฒนา เพราะมีผลกระทบต่อการทำงานของคนในองค์กร

เป็นอย่างมาก จึงสอดคล้องกับแนวคิดที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความร่วมมือและลดความขัดแย้ง ดังนั้นการขาดทักษะการพูดที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารอาจเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร แม้ว่าผู้บริหารจะมีทักษะด้านการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่ดีก็ตาม (Hamrefors, 2010)

2. การสื่อสารสำหรับการจัดการ (Managerial communication) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสอนงาน (Coaching) เป็นองค์ประกอบที่ถูกกล่าวถึงรองลงมา ร้อยละ 50 ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร หากผู้บริหารขาดทักษะในการสอนงาน จะส่งผลให้บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และอาจส่งผลเสียต่อเนื่องในการทำงานระยะยาว ซึ่งการสอนงานที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยทักษะการสื่อสารที่ชัดเจน การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และการสร้างแรงจูงใจให้ผู้รับการสอนงานเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเสริมพลังที่เอื้อต่อการทำงานที่คาดหวังไว้ได้ (Johansson, Miller & Hamrin, 2014) ลำดับต่อมาการประชุม (Meetings) ที่ช่วยในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน หากการประชุมขาดประสิทธิภาพ จะส่งผลให้เกิดความล่าช้า ความเข้าใจผิด และความขัดแย้ง ความมั่นใจในการสื่อสารต่อหน้าผู้คนนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบทบาทการเป็นผู้นำ การนำเสนอในที่ประชุมในแต่ละสถานการณ์มีความท้าทายที่แตกต่างกัน ผู้นำการประชุมต้องสื่อสารให้อย่างชัดเจนเพื่อดึงดูดใจผู้เข้าร่วมการประชุม (Vries, 2012) และอีกหนึ่งองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญในระดับใกล้เคียงกัน คือ ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) ของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรและการสร้างบรรยากาศการทำงานเชิงบวก มีความถี่ในการถูกกล่าวถึงในระดับ ร้อยละ 41.67 ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในองค์กร (Stamatis and Gkoutziamanis, 2020) ลำดับสุดท้ายในองค์ประกอบหลักนี้ คือ การจัดการทีม (Teams) มีความถี่ในการถูกกล่าวถึงในระดับที่สำคัญ ร้อยละ 33.33 เป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจ และการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารที่สามารถจัดการทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถดึงศักยภาพของบุคลากรออกมาได้อย่างเต็มที่ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการตระหนักรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Valbuena & Boermans, 2015)

3. การสื่อสารระดับองค์กร (Corporate communication) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Change communication) มีความถี่ในการถูกกล่าวถึงในระดับ ร้อยละ 41.67 ในยุคที่องค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน สร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้บุคลากร และจัดการกับแรงต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น (Hamrefors, 2010) และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (Employee Relations) ที่มีความถี่ในการถูกกล่าวถึงในระดับ ร้อยละ 33.33 เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความผูกพันของผู้ร่วมงานต่อองค์กร การเพิ่มขวัญและกำลังใจ และการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เป็นบวก ผู้บริหารที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานจะได้รับความไว้วางใจและความร่วมมือจากบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมขององค์กร การสร้างความสัมพันธ์ และการเป็นตัวแทนซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลต่อความชัดเจนในบทบาทของการทำงานที่มุ่งมั่น และการมีส่วนร่วมของทีมได้อีกด้วย (Johansson, Miller & Hamrin (2011) ในส่วนของการสื่อสารในภาวะวิกฤต (Crisis communication) ที่มีความถี่

ในการถูกกล่าวถึงในระดับร้อยละ 33.33 เป็นสมรรถนะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารข้อมูลที่ต้องการและทันเวลาเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างความมั่นใจให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนการควบคุมสถานการณ์ให้กลับสู่ภาวะปกติอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

สรุปผลของการสำรวจสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีการกล่าวซ้ำ ร่วมกันมากที่สุด คือ การพูด ซึ่งมีปัญหามากที่สุดรองลงมา คือ การสอนงาน ส่วนการจัดการทีมและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานแม้จะมีความถี่น้อยกว่า แต่ก็ยังเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะการสื่อสารด้านการพูด ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นแรงจูงใจและเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มครู ดังนั้นการพัฒนาการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในอนาคตควรมุ่งเน้นประเด็นการพัฒนาทักษะการพูดในที่ประชุมหรือในที่สาธารณะ เพื่อเพิ่มความมั่นใจและความชัดเจนในการสื่อสารกับครู นักเรียน และผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ และโรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือส่งเสริมให้ผู้บริหารเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารทางด้านการพูดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ นโยบาย และแนวทางการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม สำหรับบริบทโรงเรียนเอกชนที่มีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างและหลากหลาย ผู้บริหารควรพัฒนาการสื่อสารเพื่อความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและคำนึงถึงความหลากหลายในการสื่อสารให้เหมาะสมและเคารพในความแตกต่าง

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจึงไม่ควรมองข้าม แต่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีสำหรับทุกฝ่ายในโรงเรียน และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเอกชนควรมีการกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมและความเข้มแข็งของระบบการศึกษาเอกชนต่อไป

2. ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรพัฒนาการสื่อสารให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป การบูรณาการเทคโนโลยีในการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในองค์กร ทั้งการประชุมออนไลน์ การใช้สื่อ

สังคมออนไลน์ และการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลที่ทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารและครูควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเพิ่มช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) เพื่อช่วยลดช่องว่างการสื่อสารในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารสามารถสร้างกลไกการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้บริหารและครูร่วมกัน การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัลจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และควรได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องชัดเจนในทุกช่องทางและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่จะกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในองค์กรรวมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายกลุ่มตัวอย่างและบริบทไปยังโรงเรียนเอกชนในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจปัญหาสมรรถนะการสื่อสารในบริบทที่แตกต่างกันมากขึ้นเช่น โรงเรียนเอกชนในสถานที่แตกต่างกันตามภูมิภาคในประเทศไทย โรงเรียนเอกชนในเครือศาสนาอิสลาม หรือโรงเรียนทางเลือกมอนเตสซอรี นอกจากนี้สามารถขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่มิติใหม่ ๆ เช่น การสื่อสารกับชุมชนหรือการเจรจาต่อรองกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเน้นวิธีการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับบริบทการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาต่อยอดจากการนำผลการวิจัยสู่การออกแบบการพัฒนาและแบบทดสอบสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยอิงจากผลการวิจัยที่ศึกษาสภาพสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาหลักทางด้าน การพูดของผู้บริหารในที่ประชุมนอกเหนือจากนั้นทดลองใช้โปรแกรมดังกล่าวกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อันจะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนได้อย่างเป็นระบบและทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- จอมขวัญ สุทธิพันธ์. (2564). **ทักษะการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าท์.
- ณัฐชุตตา วิจิตรจามรี. (2566). **ทฤษฎีการสื่อสาร Communication Theories**. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นฤมิต พงษ์พานิช และต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2566). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะที่จำเป็นของครูในยุคที่โลกมีความพลิกผันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม. **วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ**. 5(2): 391 - 403.

- Barret, D. J. (2010). Strong communication skills a must for today's leaders. **Handbook of business strategy**. 7(1): 385 - 390.
- Eaves, M., & Leathers, D. G. (2017). **Successful nonverbal communication: Principles and applications**. (5th ed). New York: Routledge.
- Ruben, B. D., & Gigliotti, R. A. (2019). **The Decision to Lead; the Choice to Follow, Leadership, Communication, and Social Influence**. Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 155 – 159.
- Hamrefors, S. (2010). Communicative leadership. **Journal of Communication Management**. 14(2): 141 - 152.
- Johansson, C., Miller, V. D., & Hamrin, S. (2011). **Communicative leadership. Theories, concepts and central communication behaviors**. Demicom rapport (4th ed). Mittuniversitetet: Demicom rapport.
- Johansson, C., Miller, V. D., & Hamrin, S. (2014). Conceptualizing communicative leadership: A framework for analysing and developing leaders' communication competence. **Corporate Communications: An International Journal**. 19(2): 147 - 165.
- Milo, J. P. (2016). Communication competence of college administrators: characteristic of good leadership and management. **International Journal of Scientific and Technologic research**. 5(7): 19-12.
- Mokhtari, M., & Lundgren, M. (2013). **The puzzle of nonverbal communication: Towards a new aspect of leadership**. Master thesis Business Administration, Linnaeus University.
- Stamatis, P. J., & Gkoutziamanis, G. A. (2020). Communication competence as fundamental aspect for effective school leadership and administration achieving: A synoptic theoretical approach. **European Journal of Education Studies**. 7(11): 19 - 31.
- Valbuena, A. F., & Boermans, M. (2015). **Developing Key Competencies Through Theatre Practice: Good Practices Guide**. GRUNDTVIG: Programm für lebenslanges Lernen der Europäischen Union. Hg. v. Ecole des Ecoles. [Online], Available: <https://www.resad.es/ecole/2015/guia-buenas-practicas.pdf>. (2024, 20 April).
- Vries, D. (2012). **Actor skills in managerial and professional development: effective leadership training for the information age**. A master's Thesis Presented to the Faculty in Communication and Leadership Studies School of Professional Studies, Gonzaga University.
-

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

GUIDELINES FOR DEVELOPING DIGITAL COMPETENCIES OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER NONTHABURI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

พรวิภา นุปานรัมย์^{1*} และชลลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์²
Pornwipa Nupanram^{1*} and Chalabhorn Suwansumrit²

Received : 2 May 2025

Revised : 16 June 2025

Accepted : 18 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารจำนวน 5 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง และครูจากโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 296 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีค่าความตรงสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .997 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านการใช้ดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และ

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

² หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

¹ Educational Administration, Rajaprak University

² Graduate Diploma in Teaching Profession, Rajaprak University

* Corresponding Author's E-mail: pornwipa130737@gmail.com

ขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 26 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อแนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 16 - 25 ปี 6 - 15 ปี และน้อยกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ควรสนับสนุนให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครู โดยมีการจัดอบรม ประชาสัมพันธ์ความรู้ให้แก่ครู มีการจัดตั้งทีมงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ: สมรรถนะดิจิทัล / ครู / องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ABSTRACT

The objective of this research were to 1) study the digital competency of teachers in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization; 2) compare teachers' opinions on digital competencies in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization, classified by educational level, work experience, and school sizes; and 3) explore guidelines for developing digital competency among teachers in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization. The sample from purposive sampling consisted of 5 administrators and from stratified random sampling by school sizes consisted of 296 teachers. The research instruments was a questionnaire and an interview form with a validity (IOC values) between 0.67 to 1.00, and a reliability value of .997 The data were statistically analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, LSD and content analysis.

The results of the research were as follows: 1) the digital competencies of teachers in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization was at a high level in overall, and particular aspects; the highest average score was in the area of adaptability to digital changes, followed by digital usage, while the lowest average was in problem-solving using digital tools. 2) the comparison of teachers' opinions on digital competency in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization, classified by educational level, work experience, and school sizes, revealed that teachers with over 26 years of work experience had significantly lower opinions on digital competency development than those with 16 - 25 years, 6 - 15 years, and less than 5 years of experience, with statistical significance at the .01 level and 3) the study on guidelines for developing the digital competency of teachers in schools under the Nonthaburi Provincial Administrative Organization found that the organization should support building knowledge and understanding among teachers

by organizing training programs and disseminating information. It should also establish teams of digital technology experts and implement supervision, monitoring, and promotion of digital technology usage.

Keywords: Digital Competencies / Teachers / Nonthaburi Provincial Administrative Organization

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากยุค Analog ไปสู่ยุค Digital และยุค Robotic จึงทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและการทำงานข้าราชการ ซึ่งเป็นแกนหลักของการพัฒนาประเทศ จึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด Culture Shock เนื่องจากการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยี และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เช่น การสูญเสียการเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน การโจรกรรมข้อมูล การโจมตีทางไซเบอร์ เป็นต้น Digital Literacy หรือความเข้าใจในเทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สำหรับบุคลากรข้าราชการถือเป็นทักษะพื้นฐานทางด้านดิจิทัลเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน ทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในรูปแบบปฏิสัมพันธ์น้อยแต่ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพมาก และทำให้หน่วยงาน องค์กรเกิดความสำคัญ และสร้างการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ เป็นการปฏิรูปเข้าสู่ประเทศไทย ยุค 4.0 และยังเป็นส่วนช่วยให้บุคลากรสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับโอกาสการทำงานที่ดี และเติบโตก้าวหน้าในอาชีพราชการ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2564)

จากนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561 - 2580 มีเป้าหมายในภาพรวม คือ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม ด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ ในยุคปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงลักษณะของการทำงาน และการให้บริการของหน่วยงานราชการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การทำงานเกิดความโปร่งใสอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการ พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ซึ่งได้มีการดำเนินงานตาม นโยบายโดยมีการจัดหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการกำหนด

สมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency : DC) สำหรับครู ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ สมรรถนะดิจิทัลระดับขั้นพื้นฐาน สมรรถนะดิจิทัลขั้นกลาง สมรรถนะดิจิทัลขั้นสูง ซึ่งในแต่ละระดับต้องมีสมรรถนะดิจิทัลที่จำเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skills) และด้านการประยุกต์ใช้ (Apply) ซึ่งสมรรถนะนี้จะเน้นครูที่สอนทางด้านคอมพิวเตอร์และครูสอนวิชาทั่วไป เพื่อมุ่งเน้นให้ครูทุกคนมีสมรรถนะดิจิทัล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาครู ให้มีสมรรถนะทางดิจิทัล โดยส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมอบรมในหลักสูตร เพื่อให้ครูมีความรู้ และทักษะ ในการจัดการเรียนการสอน และนำทักษะมาใช้ในการดำเนินงานในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงาน ทั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ทักษะดิจิทัล (Digital Literacy) ของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยพบว่า บุคคลที่มีแนวคิดเชิงบวกต่อการใช้เทคโนโลยีรวมถึงการเปิดรับการเข้ามาของเทคโนโลยีใหม่ ๆ มักเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านข้อมูลดิจิทัลในระดับที่สูงมาก เช่นเดียวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยของการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและสามารถใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลได้ในระดับที่เหมาะสม กล่าวคือ การที่บุคคลนั้น ๆ มีทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับเทคโนโลยีมักส่งผลในทางบวกกับการเรียนรู้ ทักษะดิจิทัล (Digital Literacy) ของบุคคลนั้น ๆ ด้วย (Öngel, Volkan & Yavuz, Melih & Tatli, Hasan 2022)

จากการกำหนดนโยบายในการสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูดังกล่าวข้างต้นพบว่า สถานศึกษายังขาดครูด้านเทคโนโลยีดิจิทัล บุคลากรยังขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการพัฒนาการผลิตสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน การบูรณาการเทคโนโลยีในชีวิตการทำงาน ของครูไทยค่อนข้างน้อย ครูตามไม่ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูในโรงเรียนบางแห่งยังประสบปัญหาในเรื่อง ขาดสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ ความสามารถและทักษะการใช้สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย เช่น แท็บเล็ต แอปพลิเคชันต่าง ๆ ครูได้รับพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ยังมีไม่เพียงพอ ไม่มีอุปกรณ์ให้ใช้งานอย่างเหมาะสม และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และไม่มีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เข้ากับการสอนในยุคปัจจุบัน จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้(กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559 ; สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2559) และจากการศึกษารายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้มีการสนองนโยบายและจุดเน้นของ กระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่มีความเกี่ยวข้องกับสมรรถนะดิจิทัล โดยเฉพาะ กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยมีแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้ดิจิทัลให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน และได้กล่าวถึงปัญหาของบุคลากร และครูผู้สอนในด้านสมรรถนะดิจิทัลว่า

ขาดบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยตรง และมีการเปลี่ยนแปลงผู้ใช้งานระดับสถานศึกษา ทำให้ขาดความเข้าใจและความต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงาน และบุคลากรในสถานศึกษาบางแห่งขาดความรู้ความเข้าใจด้านการใช้ระบบข้อมูล สารสนเทศและไม่เห็นความสำคัญของความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์สำหรับระบบสารสนเทศ (กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2566)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บุคลากรครูควรได้รับการพัฒนาด้านสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน อีกทั้งยังส่งผลกระทบวงกว้างในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิต และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถอยู่ในสังคม และพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำข้อมูลไปใช้วางแผน พัฒนาปรับปรุงสมรรถนะดิจิทัลของครูได้ และสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และประโยชน์ในการปฏิบัติงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าราชการครู และผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แยกเป็นโรงเรียน ขนาดเล็ก/ขนาดกลาง จำนวน 749 คน ขนาดใหญ่/ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 523 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,272 คน จากจำนวนทั้งหมด 34 โรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหาร จำนวน 5 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารจำนวน 5 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ถัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562) ได้กลุ่มตัวอย่าง ข้าราชการครู จำนวน 296 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่ม แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตามขนาดโรงเรียน และเลือกจำนวนโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์ 1 ใน 2 โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คุณวุฒิ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา แนวคิดมาจากสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) มีรายละเอียดดังนี้
1) ด้านการรู้ดิจิทัล 2) ด้านการใช้ดิจิทัล 3) ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล 4) ด้านการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กำหนด เกณฑ์ การให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 ขึ้นไป	หมายความว่า	มีการใช้อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายความว่า	มีการใช้อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายความว่า	มีการใช้อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายความว่า	มีการใช้อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า	1.50	หมายความว่า	มีการใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 แบบสัมภาษณ์ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เรียบร้อย แล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อความถาม และปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีคุณภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. วิธีการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบ ความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ของ แบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

3.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม มาปรึกษาอาจารย์งานวิจัย และขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบ ความสอดคล้อง เชิง เนื้อหาของแบบสอบถามและความ เหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาแก้ไข ปรับปรุงก่อนนำไปเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและ ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยเกณฑ์ในการ พิจารณาความสอดคล้อง มีดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับนิยามศัพท์
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อความนี้สอดคล้องกับนิยามศัพท์
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความนี้ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

ค่าดัชนี ผลจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละข้อ นำไปหาค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับเนื้อหาโดยใช้สูตร

$$IOC = (\sum R) / N$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหา
 ΣR คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทุกคน
 N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาอยู่ระหว่าง .67 - 1.00

3.2 ความเที่ยง (Reliability) เมื่อผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงแล้วก็นำแบบสอบถาม ฉบับร่างไปทดลองใช้ โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับ กลุ่มตัวอย่าง 30 ชุด และนำคำตอบที่ได้มาหาความเที่ยง (Reliability) จากโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยสูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach โดยวิธีนี้จะใช้กับเครื่องมือที่เป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า ได้ค่าเท่ากับ .997

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทาง เดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วย LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ตอบเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) สรุป แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากข้าราชการครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้ผลการวิจัยดัง ข้อ 1, 2, 3

1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 สมรรถนะดิจิทัลของครูในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

(n = 296)

ด้านที่	สมรรถนะดิจิทัลของครู ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี	M	SD	การแปล ความหมาย	อันดับ
1	ด้านการรู้ดิจิทัล	3.94	0.74	มาก	2
2	ด้านการใช้ดิจิทัล	3.94	0.74	มาก	2
3	ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล	3.93	0.72	มาก	3
4	ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล	3.95	0.74	มาก	1
	เฉลี่ยรวม	3.94	0.73	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของครูในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.94, SD = 0.73$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล อยู่ในระดับ ($M = 3.95, SD = 0.74$) รองลงมา คือ ด้านการรู้ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน

สมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี	วุฒิการศึกษา		ประสบการณ์ทำงาน		ขนาดโรงเรียน	
	t	sig.	F	sig.	F	sig.
ด้านการรู้ดิจิทัล	-3.60**	.00	30.24**	.00	39.27**	.00
ด้านการใช้ดิจิทัล	-3.69**	.00	31.34**	.00	40.70**	.00
ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล	-3.76**	.00	33.38**	.00	43.14**	.00
ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล	-3.51**	.01	30.65**	.00	39.94**	.00
รวม	-3.65**	.00	31.68**	.00	39.94**	.00

**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ของครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน พบว่าตามความคิดเห็นของครู ที่มีระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน ที่ต่างกันมีความเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

(n = 296)

สมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดนนทบุรี	SD	ประสบการณ์ทำงาน			
		ไม่เกิน 5 ปี	6 - 15 ปี	16 - 25 ปี	26 ปี ขึ้นไป
1. ด้านการรู้ดิจิทัล	<i>SD</i>	4.37	4.02	3.47	3.20
ไม่เกิน 5 ปี	4.37	-	.35**	.90**	1.16**
6 - 15 ปี	4.02		-	.56**	.82
16 - 25 ปี	3.47			-	.26
26 ปี ขึ้นไป	3.20				-
2. ด้านการใช้ดิจิทัล	<i>SD</i>	4.37	4.00	3.45	3.24
ไม่เกิน 5 ปี	4.37	-	.37**	.92**	1.14**
6 - 15 ปี	4.00		-	.54**	.76
16 - 25 ปี	3.45			-	.22
26 ปี ขึ้นไป	3.24				-
3. ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือ ดิจิทัล	<i>SD</i>	4.37	3.99	3.45	3.21
ไม่เกิน 5 ปี	4.37	-	.38**	.92**	1.16**
6 - 15 ปี	3.99		-	.54**	.78
16 - 25 ปี	3.45			-	.24
26 ปี ขึ้นไป	3.21				-
4. ด้านการปรับตัวสอดคล้อง ความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล	<i>SD</i>	4.38	4.03	3.46	3.23
ไม่เกิน 5 ปี	4.38	-	.36**	.91**	1.15**
6 - 15 ปี	4.03		-	.55**	.79
16 - 25 ปี	3.46			-	-.42
26 ปี ขึ้นไป	3.23				-
ภาพรวม	<i>SD</i>	4.37	4.01	3.46	3.22
ไม่เกิน 5 ปี	4.37	-	.36**	.91**	1.15**
6-15 ปี	4.01		-	.55**	.79**
16-25 ปี	3.46			-	.24**
26 ปี ขึ้นไป	3.22				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ตามความคิดเห็นของครูตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงาน 26 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี น้อยกว่าประสบการณ์ทำงาน 16 - 25 ปี 6 - 15 ปี และไม่เกิน 5 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานความคิดเห็นต่อแนวทางสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ค่าทางสถิติที่มากที่สุดคือ ไม่เกิน 5 ปี รองลงมา คือ 6 - 15 ปี และ 16 - 25 ปี ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงาน ค่าทางสถิติที่ต่ำที่สุด คือ 26 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการใช้ดิจิทัล ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยมีรายละเอียดประเด็นหัวข้อการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 ด้านการรู้ดิจิทัล แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู ในสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูสามารถใช้โปรแกรมป้องกันการโจรกรรมข้อมูลหรือการคุกคามทางไซเบอร์ เช่น โปรแกรมป้องกันไวรัสคอมพิวเตอร์ โปรแกรมป้องกันสปายแวร์

“...สร้างความรู้ความเข้าใจผ่านผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยมี
การจัดอบรม ประชุม สัมมนา ต่าง ๆ แบบ On-site และ Online...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 1

3.2 ด้านการใช้ดิจิทัล แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู ในสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างงานนำเสนอ สร้างรูปภาพหรือวิดีโอ ด้วยโปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน เช่น Adobe Photoshop, Canva, Movie Maker เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

“...ควรจัดโครงการส่งเสริมพัฒนาครูสู่อาชีพ โดยมีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัดทำ E-book, การจัดทำโปสเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Canva โดยผ่านช่องทางออนไลน์...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 2

“...จัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการประกวดผลงานสื่อและนวัตกรรมของครู เช่น กิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ Coding, กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์, การจัดการกิจกรรมรูปแบบ Active Learning เป็นต้น ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3

3.3 ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู ในสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูสามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลหรือโปรแกรมต่าง ๆ

“...ควรกำหนดเป้าหมายให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถแก้ปัญหาและช่วยเหลือบุคลากรในหน่วยงานได้...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5

3.4 ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู ในสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดอบรมให้บุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงานได้อย่างไรบ้าง

“...สร้างความตระหนักและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทำงานในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

ผู้ทรงคุณวุฒิ 4

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของครู มีการจัดโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาบุคลากรด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการบริการข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในด้านสมรรถนะดิจิทัล มีการสร้างความตระหนักด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ แก่ครูในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กณิษฐา ศิริศักดิ์ (2563) ผลการวิจัยพบว่า นิสิตครูมีระดับสมรรถนะดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการรู้ดิจิทัล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูในยุคปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันในการที่จะสามารถสืบค้นข้อมูล เข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น นอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ให้ได้ให้ความสำคัญในการตระหนักถึงความปลอดภัยทางดิจิทัล โดยมีการจัดอบรมครูในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยทางดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัมพล เกศสาลี และกันยารัตน์ เควีย เช่น (2561) ที่ได้ทำวิจัย เรื่อง การรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการใช้ดิจิทัล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้งานดิจิทัลมีความซับซ้อนในการใช้โปรแกรมหรือเครื่องมือดิจิทัล นอกจากนี้สถานศึกษาบางแห่งยังขาดแคลนอุปกรณ์ด้านดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครู จึงทำให้ครูบางส่วนขาดการใช้งานดิจิทัลส่งผลให้มีความชำนาญในการใช้ดิจิทัลน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติศักดิ์ ด้านวังขวา (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง สมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรมีปัญหาด้านการสร้างสื่อดิจิทัล เช่น ภาพยนตร์สั้น การใช้งานแอปพลิเคชันบนมือถือ การใช้งาน Google การใช้งานการสร้างสื่อนำเสนอผลงาน และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริยวัฒน์ เฉลิมกิจ (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชพร มิ่งประเสริฐ, สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง, และขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูยุค Thailand 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้ ในการเลือกและใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ครูผู้สอนบางคนยังก้าวไม่ทันความเปลี่ยนแปลง นโยบายระดับกระทรวงศึกษาธิการที่เปลี่ยนบ่อยมีผลต่อสมรรถนะของครู สื่อ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอ

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามสถานภาพบุคคลของครู ได้แก่ วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ตามความคิดเห็นของครู ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการปรับตัวสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล ที่มีวุฒิกการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายค่าของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ทำงาน ที่ไม่แตกต่างกันมีความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ตามความคิดเห็นของครู ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการใช้ดิจิทัล ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลง

ดิจิทัล ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นของครูต่อสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า

3.1 ด้านการรู้ดิจิทัล องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องการรู้ดิจิทัล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีควรมีการเผยแพร่ความรู้ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันข้อมูลส่วนตัว การป้องกันการคุกคามทางไซเบอร์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสร้างความตระหนักให้บุคลากรปฏิบัติตามมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ ส่งเสริมการใช้โปรแกรมที่ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นประจำทุกวัน และเนื่องจากปัจจุบันมีอาชญากรรมทางไซเบอร์และมีข้อมูลที่อาจนำไปสู่การถูกละเมิดในโลกออนไลน์ได้ ดังนั้น ครูควรตระหนักในเรื่องการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นทางไซเบอร์ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ครูจึงได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของตนเองเพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม มาเผยแพร่ให้กับผู้เรียนในเรื่องของการรู้ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2563) ที่ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ การพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและสถานศึกษา ที่ได้กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาควรมี การกำหนดมาตรการการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber security) ภายในสถานศึกษา และควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในการเตือนภัย แก้ปัญหา ให้คำปรึกษาและประสานงานระหว่างหน่วยงานการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ได้กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาควรมีการปรับปรุงและใช้กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษา และจัดทำสื่อสาระเผยแพร่ความรู้ เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ เป็นต้น และผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง ไม่ขัดต่อกฎหมาย จริยธรรม จรรยาบรรณและเกิดความปลอดภัยในการใช้งาน ควรศึกษาถึงข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งเรื่องการใช้โปรแกรมที่มีใบอนุญาตซอฟต์แวร์ที่ถูกต้อง รวมไปถึงศึกษาความรู้เกี่ยวกับเรื่องลิขสิทธิ์ และการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

3.2 ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลภายหลังการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัล และสถานศึกษาควรมีการจัดทำโครงการในการจัดสรรทรัพยากรด้านดิจิทัลที่จำเป็นในการพัฒนาครู เพื่อให้ครูได้รับประโยชน์จากการพัฒนาด้านดิจิทัลอย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบางสถานศึกษามีงบประมาณและทรัพยากร เครื่องมือทางดิจิทัลไม่เพียงพอ จึงทำให้ครูไม่สามารถเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลได้ ดังนั้น ครูควรได้รับการพัฒนาและกำกับติดตามเรื่อง

การใช้งานดิจิทัลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูเกิดการพัฒนาทางด้านดิจิทัลอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2562) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตาม กระตุ้นและให้การสนับสนุนการดำเนินงานทาง ด้านดิจิทัลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนี้จะต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในการสร้างบรรยากาศการทำงานแบบดิจิทัลที่ร่วมกระตุ้น ผลักดันให้เกิด การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและสร้างการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

3.3 ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ควรมีการสร้างทีมงาน บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือครูเมื่อเกิดปัญหาทางเครื่องมือดิจิทัลให้ครบทุกอำเภอ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้อ ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัลเพื่อให้ก้าวทันความก้าวหน้าขอเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนทุกวัน ดังนั้น ครูจึงต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงควรมีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ทักษะและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือดิจิทัล ในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ที่ได้กล่าวว่า ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่รับผิดชอบระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือดิจิทัลของครู และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่ได้กล่าวว่า ควรส่งเสริมครูในการเข้ารับ การอบรมพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเปิดโอกาสให้ครูได้เลือกรับการพัฒนามตามความสนใจและความต้องการของตนเอง

3.4 ด้านการใช้ดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูหรือพัฒนาผู้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีการศึกษามีการพัฒนาความรู้และทักษะในด้านดิจิทัล นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดประกวดผลงานสื่อและนวัตกรรมของครู และมีการเผยแพร่ผลงานที่ได้รับรางวัลผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อและนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ในคลังสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลบนเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (OBEC Content Center) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เผยแพร่ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2563) ที่ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในยุทธศาสตร์ที่ 4 ผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ที่ได้กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครูผ่านสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในคลังเนื้อหาอิเล็กทรอนิกส์ (OBEC Content Center)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีควรให้ความสำคัญในการสร้างทีมงาน บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีเพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือครูเมื่อเกิดปัญหาทางเครื่องมือดิจิทัลให้ครบทุกอำเภอ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนา ประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มความรู้ ความสามารถ ทักษะและความเชี่ยวชาญ ด้านดิจิทัลเพื่อให้ก้าวทันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของครูสถานศึกษาสังกัดอื่น อาทิ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นต้น

2. ควรศึกษารูปแบบในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของครู

เอกสารอ้างอิง

- กัมพล เกตสาตี และกันยารัตน์ เควียเช่น. (2561). การรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 12(2): 503 - 514.
- กณิชา ศิริศักดิ์ และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัล สำหรับครู. *An Online Journal of Education*. 15(2): 1 - 11.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *Digital Thailand*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. (2566). *แผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. เพิ่มเติม (ครั้งที่ 8). นนทบุรี: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2562). *สถิติสำหรับการวิจัย และเทคนิคการใช้ SPSS*. (ครั้งที่พิมพ์ที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญติ่มนังการพิมพ์.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2564). *Digital Literacy Project โครงการพัฒนา ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ*. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>. (2567, 3 มิถุนายน)

- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **กรอบสมรรถนะด้านดิจิทัลสำหรับพลเมืองไทย**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2562). **ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/circular/w6-2561-attachment_0.pdf (2567, 3 มิถุนายน).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **รายงานผลการศึกษาศานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อดิศักดิ์ ด้านวงษา. (2563). **สมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2**. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ และบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อริยวัฒน์ เฉลิมกิจ. (2564). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. 8(3): 192 - 204.
- Öngel, V. & Yavuz, M. S. & Tatli, H. S. (2022). Factors affecting digital literacy of human resources. *Upravlenets*. 13(1): 68 - 83.

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในบริบทของชีวิตจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

CREATIVE PROBLEM SOLVING LEARNING MANAGEMENT IN REAL LIFE CONTEXTS TO DEVELOP CREATIVE PROBLEM SOLVING ABILITY OF Grad 9 STUDENTS

โยษิตา ศรีค้ายงค์^{1*} ชมนาด เชื้อสุวรรณทวิ¹ และรุ่งทิwa แยมรุ่ง¹
Yosita Srikhumyong^{1*} Chommanad Cheausuwantavee¹ and Rungtiwa Yamrung¹

Received : 15 June 2025

Revised : 15 July 2025

Accepted : 17 July 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีค่าความยากง่าย 0.24 - 0.63 และค่าอำนาจจำแนก 0.46 - 0.81 และค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก 0.754 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน และการทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริงหลังเรียน ($M = 18.28, SD = 1.36$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 11.09, SD = 2.87$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

¹ Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok

* Corresponding Author's E-mail: yosita_toey_yo@hotmail.com

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
ในบริบทของชีวิตจริง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีคะแนน
เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 73.12 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ / บริบทในชีวิตจริง /
ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) compare the creative problem solving ability of Grade 9 students before and after participating in learning activities based on the creative problem solving process in real-life contexts, and 2) compare the post-instruction creative problem-solving ability of Grade 9 students with the 70% criterion. The sample consisted of 50 Grade 9 students from Patumwan Demonstration School Srinakharinwirot University, during the second semester of the 2024 academic year. The sample was obtained through cluster random sampling. The research instruments included lesson plans based on the creative problem-solving process in real-life contexts, and a creative problem solving test with a difficulty index ranging from 0.24 to 0.63, a discrimination index ranging from 0.46 to 0.81, and a reliability coefficient (Cronbach's alpha) of 0.754. The statistical methods employed in the research included mean, standard deviation, dependent samples t-test, and one-sample t-test.

The research findings revealed that: 1) the students' creative problem solving ability after participating in the learning activities ($M = 18.28$, $SD = 1.36$) were significantly higher than before ($M = 11.09$, $SD = 2.87$), at the 0.05 level of significance.; and 2) the students' post-instruction creative problem solving ability were significantly higher than the 70% criterion at the 0.05 level of significance. The mean score after instruction was 73.12% out of a total of 25.

Keywords: Learning Activities Based on the Creative Problem Solving Process /
Real-Life Contexts / Creative Problem Solving Ability

บทนำ

ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อให้สามารถเผชิญและปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะดังกล่าวนี้คือทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมทั้งทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหามีระบบ (Wahyudi et al., 2020) ทักษะเหล่านี้รวมเรียกว่าทักษะการคิดขั้นสูง รวมไปถึงความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem

Solving) ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่รวมเอาทักษะการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดนอกกรอบ และการเลือกวิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน โดยไม่ใช่เพียงการหาคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แต่เป็นการคิดหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในบริบทของปัญหานั้น ๆ ซึ่งสะท้อนถึงการใช้ความรู้ร่วมกับจินตนาการ ประสบการณ์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Runco & Acar, 2021)

วิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางสติปัญญา มีบทบาทสำคัญในการฝึกฝนกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยเฉพาะการใช้เหตุผล การเชื่อมโยง การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการประเมิน PISA 2022 พบว่า นักเรียนไทยยังขาดทักษะที่จำเป็นเหล่านี้ โดยเฉพาะด้านคณิตศาสตร์และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD และมีนักเรียนเพียงร้อยละ 1 ที่ได้คะแนนในระดับสูงสุด ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วมีจำนวนถึงร้อยละ 9 ที่ได้คะแนนในระดับสูงสุด นอกจากนี้ ผลการประเมินยังปรากฏว่า มีนักเรียนเพียงร้อยละ 7 ที่มีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนไทยได้รับยังไม่สามารถส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริง (OECD, 2023)

จากปัญหาข้างต้น ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดหาทางออกจากปัญหาที่ซับซ้อนได้เท่านั้น แต่ยังสามารถนำแนวทางที่คิดขึ้นมาไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ ได้อย่างยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ โดยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จะเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ควบคู่กับการคิดเชิงตรรกะ ภายใต้หลักการระดมสมองที่ไม่ปิดกั้นความคิด และส่งเสริมการพัฒนาความคิดเดิมให้เกิดแนวทางใหม่ที่มีคุณค่า (Creative Education Foundation, 2024)

กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นทำความเข้าใจปัญหา เป็นการทำความเข้าใจรายละเอียดของสถานการณ์ปัญหาให้ชัดเจน ระบุข้อมูลที่ได้จากสถานการณ์ปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สิ่งที่ต้องการหาคำตอบหรือต้องการแก้ปัญหา รวมถึงเงื่อนไขของสถานการณ์ปัญหานั้น ๆ ขั้นที่ 2 ขั้นระดมความคิดในการแก้ปัญหา เป็นการค้นหาวิธีการแก้ปัญหาให้ได้จำนวนมากและหลากหลายที่สุด ซึ่งในขั้นนี้ผู้แก้ปัญหาควรร่วมกันเสนอแนวคิด โดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดของผู้อื่น และไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้หรือความเหมาะสม ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจสอบและประเมินความคิด เป็นการนำวิธีการแก้ปัญหาที่ได้จากการระดมความคิดมาตรวจสอบว่าแต่ละวิธีการที่ถูกเสนอนั้นสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ พร้อมทั้งประเมินว่าแนวทางนั้น ๆ มีข้อดี ข้อจำกัด อย่างไร จากนั้นพิจารณาและคัดเลือกวิธีการที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ขั้นวางแผนและแก้ปัญหา เป็นการวางแผนตามวิธีการแก้ปัญหาที่ได้เลือกมาแล้ว จากนั้นลงมือแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ แล้วตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ (Treffinger et al., 2000) ซึ่งการบูรณาการกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นผลการวิจัยของ ณัฐริกา สิริชัย, วันดี เกษมสุขพิพัฒน์ และชนิศวรา เลิศอมรพงษ์ (2567) ที่ปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้

ผสมผสานตามรูปแบบ 3CM (Cool-Critical-Creative-Meaningful) มีความสามารถในการแก้ปัญหา และการเชื่อมโยงแนวคิดในคณิตศาสตร์ดีขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบท ในชีวิตจริง (Real-Life Contexts) ซึ่งเป็นการนำสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงกับ ชีวิตประจำวันของนักเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นอีกหนึ่งเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับสภาพแวดล้อมรอบตัวได้อย่างลึกซึ้ง พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น (Nguyen, Pham & Phan, 2020)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในบริบทของชีวิตจริง เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในบริบทของชีวิตจริง

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบท ของชีวิตจริง กับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมมติฐานในการวิจัย

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง สูงกว่าก่อนเรียน

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 350 คน ซึ่งโรงเรียนจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยโปรแกรม G*Power โดยความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 อำนาจการทดสอบเท่ากับ .80 และ กำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.945 ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 11 คน แต่เนื่องจากบริบทของห้องเรียน จึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่ม แบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง วิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม 6 จำนวน 6 แผน รวม 12 คาบเรียน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นข้อสอบอัตนัยชนิดเขียนตอบและแสดงวิธีทำ จำนวน 5 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วย ข้อคำถามย่อย 4 ข้อ ซึ่งสะท้อนองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้ง 4 องค์ประกอบ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาหลักการและวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง เพื่อกำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งการเรียนรู้
 - 1.2 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย สถานการณ์ในชีวิตจริงแผนละ 1 เรื่อง โดยรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามรูปแบบของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มี 4 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นทำความเข้าใจปัญหา 2) ชั้นระดมความคิดในการแก้ปัญหา 3) ชั้นตรวจสอบและประเมินความคิด และ 4) ชั้นวางแผนและแก้ปัญหา
 - 1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละประเด็นการประเมินตั้งแต่ 4.00 - 5.00 และคะแนนเฉลี่ยรวม 4.68 หมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมมากที่สุด และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนประเมินในแต่ละประเด็นตั้งแต่ 0.00 - 0.58
 - 1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินความเหมาะสมในเรื่องเวลาและภาษา ซึ่งพบว่า เวลาและภาษาที่ได้ออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน
 - 1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้างแบบทดสอบแบบอัตนัย ศึกษาความหมายและองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จากรายงานการวิจัย หนังสือ และเอกสารเพิ่มเติมอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างข้อสอบ

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Polya (1975) ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การทำความเข้าใจปัญหา 2) การระดมความคิดในการแก้ปัญหา 3) การตรวจสอบและประเมินความคิด และ 4) การวางแผนและแก้ปัญหา

2.3 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม เมื่อปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะแล้ว จึงเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาคำตัดสินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ

2.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับข้อคำถามที่สอดคล้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์องค์ประกอบที่ 2 การระดมความคิดในการแก้ปัญหา ให้ชัดเจนว่า ให้นักเรียนเขียนวิธีการแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

2.5 นำคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาคุณภาพข้อสอบ ซึ่งพบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความยากง่าย 0.24 - 0.63 ค่าอำนาจจำแนก 0.46 - 0.81 และหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach) 0.75

2.6 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ SWUEC672222 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบ และอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและผู้วิจัย
2. นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อนเรียน
3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้แล้ว นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน
5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียน มาวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติ ประมวลผล เรียบเรียง และนำเสนอผล

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน มาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติการทดสอบที ชนิดตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent samples t - test)
3. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติการทดสอบที ชนิดตัวอย่าง 1 กลุ่ม (one sample t - test)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ซึ่งเป็นชาย 25 คน และหญิง 25 คน อายุ 14 - 15 ปี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลและสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.09 และ 18.28 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.87 และ 1.36 ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	n	Full score	M	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	50	25	11.09	2.87	15.84*	.000
หลังเรียน	50	25	18.28	1.36		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ในบริบทของชีวิตจริง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.28 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.36 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	n	Full score	M	SD	Criteria score	t	p-value
หลังเรียน	50	25	18.28	1.36	17.5	15.84*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริงสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่ชัดเจน มีลำดับในการดำเนินกิจกรรมที่ครอบคลุมตั้งแต่การระบุปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างแนวทางแก้ไข การเลือกวิธีการที่เหมาะสม ไปจนถึงการนำเสนอวิธีแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์และมีความสมเหตุสมผล ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tetty et al. (2022) ที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สามารถยกระดับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถหาแนวคิดในการแก้ปัญหาด้วยตนเองภายใต้บริบทที่ซับซ้อน โดยเฉพาะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นที่ 2 ชั้นระดมความคิดเป็นชั้นที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์ และหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายผ่านการระดมสมอง และการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มเสนอความคิดเห็นโดยไม่มีการตัดสินถูกผิดในทันที นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสถานการณ์จากบริบทในชีวิตจริงเข้ากับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ยังส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย (meaningful learning) โดยนักเรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับประสบการณ์จริงหรือสถานการณ์ ที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียน (Lazonder & Harmsen, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang, Somasundram & Zhang (2025) ซึ่งสนับสนุนว่า บริบทในชีวิต

จริงมีผลเชิงบวกต่อการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะเมื่อปัญหาที่นำเสนอเป็นปัญหาปลายเปิด (Open-ended problems) จะทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดได้อย่างอิสระ

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ร่วมกับการใช้กระบวนการกลุ่ม ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันคิดอย่างมีวิจารณญาณ นำเสนอความคิด และอภิปรายร่วมกันตามความสมเหตุสมผลกับบริบทของชีวิตจริง จึงช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนดังผลการวิจัย

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการคิด วิเคราะห์ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย โดยไม่ยึดติดอยู่กับวิธีการแบบเดิมเพียงอย่างเดียว อีกทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทั้งความรู้และประสบการณ์ในการประเมินสถานการณ์ปัญหาอย่างรอบด้าน และเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่มีความสร้างสรรค์และเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาพรธนะ ประทุมไทย (2563) ที่พบว่า การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สูงขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของผู้วิจัยเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการวิเคราะห์ปัญหาจากหลากหลายมุมมอง ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่หล่อหลอมความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้จินตนาการอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิพย์วรรณ จันทร์เขียว และชมนาด เชื้อสุวรรณทวี (2565) ที่พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริงพบว่า การทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาของผู้เรียนขึ้นอยู่กับประสบการณ์และวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคน ดังนั้น การเลือกสถานการณ์ในบริบทของชีวิตจริง ควรพิจารณาถึงบริบทของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มซึ่งแตกต่างกันตามพื้นที่ ค่านิยม รวมทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาวิธีการแก้ปัญหา และคำตอบของปัญหาได้อย่างสมเหตุสมผล

2. ในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในบริบทของชีวิตจริง ผู้เรียนต้องร่วมกันอภิปราย 2 ชั้น คือ ในชั้นที่ 3 ชั้นตรวจสอบและประเมินความคิด ผู้เรียนต้อง

อภิปรายวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกเสนอในชั้นก่อนหน้าและชั้นที่ 4 ชั้นวางแผนและแก้ปัญหา ผู้เรียนต้องอภิปรายความเหมาะสมของคำตอบสำหรับสถานการณ์ปัญหาที่มีคำตอบที่หลากหลาย ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์ปัญหาที่มีความหลากหลายทั้งวิธีการแก้ปัญหา และคำตอบของปัญหา ผู้สอนควรแบ่งขั้นตอนในการอภิปรายในกลุ่มของผู้เรียนเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของวิธีการแก้ปัญหา และส่วนของคำตอบของปัญหา โดยผู้เรียนร่วมกันพิจารณาถึงความเป็นไปได้ และความสมเหตุสมผล ในแต่ละช่วงของการอภิปราย

3. กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่มีพื้นฐานจากกระบวนการแก้ปัญหา ผู้สอนจึงควรชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการระบुरายละเอียดของโจทย์ในแต่ละส่วนให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการสังเกตกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างการดำเนินการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มีอิทธิพลต่อการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยเฉพาะการคิดคล่องและการคิดยืดหยุ่น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์

2. จากการดำเนินการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของผู้เรียนกับสถานการณ์ปัญหาที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีผลต่อการเสนอยุทธวิธีในการแก้ปัญหา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนาสถานการณ์ปัญหาในบริบทของชีวิตจริงที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ยุทธวิธีในการแก้ปัญหาต่าง ๆ กัน หรือมีคำตอบของปัญหาที่หลากหลายเพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

ณัฐริกา สิริชัย, วันดี เกษมสุขพิพัฒน์ และชนิศวรา เลิศอมรพงษ์. (2567). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หลังการจัดการเรียนรู้ผสมผสานตามรูปแบบ 3CM (Cool-Critical-Creative-Meaningful) เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *Journal of Education and Innovation*. 26(2): 118 - 131.

ทิพย์วรรณ จันทร์เขียว และชมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม).

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 9(5): 174 - 185.

อาภาพรรณ ประทุมไทย. (2563). ผลของกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานกลุ่ม และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. 31(2): 77 - 94.

Creative Education Foundation. (2024). **What is CPS?**. [Online], Available:

<https://www.creativeeducationfoundation.org/what-is-cps>. (2024, 9 May).

-
- Lazonder, A. W., & Harmsen, R. (2022). Real-life contexts in problem-based learning: Effects on students' motivation and performance. **Educational Psychology Review**. 34(3): 655 - 673.
- Nguyen, T. T., Pham, A. G. & Phan, T. T. (2020) Real-life Task in Mathematics Teaching: A Case of Statistics Teaching in Order to Educate some Economic Knowledge for Students at High School. **Journal of Science**. 36(2): 27 - 39.
- OECD. (2023). **PISA 2022 Results (Volume I and II) - Country Notes: Thailand**. [Online], Available: https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/thailand_6138f4af-en.html. (2024, 9 May).
- Polya, G. (1975). **How to solve it? A new Aspect of Mathematical Method**. Princeton, NJ: Princeton University.
- Runco, M. A., & Acar, S. (2021). Divergent Thinking as an Indicator of Creative Potential. **Creativity Research Journal**. 24(1): 66 - 75.
- Tetty, N. S. et al. (2022). Improving Students' Creative Problem-Solving Skills in Online-Onsite Based Mathematics Learning. **AL-ISHLAH Journal Pendidikan**. 14(2): 1755 - 1764.
- Treffinger, D. J., Isaksen, S. G., และ Dorval, K. B. (2000). **Creative Problem Solving (CPS Version 6.1™) A Contemporary Framework for Managing Change**. Center for Creative Learning.
- Wahyudi, W. et al. (2020). The Impact of 3CM Model within Blended Learning to Enhance Students' Creative Thinking Ability. **Journal of Technology and Science Education**. 10(1): 32 - 46.
- Wang, X., Somasundram, P. & Zhang, J. (2025). **The Impact of 3CM Model within Blended Learning to Enhance Students' Creative Thinking Ability**. [Online], Available: *Frontiers in Education*. (2025, 13 June).

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับ
กระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูมเพื่อพัฒนาความสามารถ
ด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครู

INTEGRATING GENRE-BASED INSTRUCTION AND BLOOM'S TAXONOMY
INSTRUCTION TO ENHANCE ANALYTICAL READING ABILITY AMONG
PRE-SERVICE TEACHERS

พินทิพา สืบแสง^{1*}
Pintipa Seubsang^{1*}

Received : 11 March 2025

Revised : 3 July 2025

Accepted : 17 July 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูสาขาภาษาอังกฤษที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีและกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม จำนวน 12 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 48 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบย่อยประเภทเขียนตอบ/ความเรียง (3) แบบทดสอบกลางและปลายภาคเรียน และ (4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูมีความสามารถในการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม โดยคะแนนเฉลี่ยการอ่านเพื่อความเข้าใจและการแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพิ่มจากร้อยละ 43.10 เป็นร้อยละ 84.60 ความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อเรื่องเพิ่มจากร้อยละ 45.00 เป็นร้อยละ 88.00 ความสามารถในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของผู้แต่งและวิธีการนำเสนอเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 87.33 และการตีความหมายแฝงมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.90

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹ The Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

* Corresponding Author's E-mail: pintipa.se@ssru.ac.th

ขณะที่ผลสอบกลางภาคและปลายภาคมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.00 และร้อยละ 77.53 ตามลำดับ นอกจากนี้ นักศึกษาคูมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนถึงทัศนคติเชิงบวกและการยอมรับว่าแนวทางนี้สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวคิดอรรถลักษณะวิธี / กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของบลูม / การอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ / นักศึกษาคู

ABSTRACT

This study aimed to examine the analytical reading ability of first-year pre-service English teachers by implementing a genre-based instructional approach integrated with Bloom's Taxonomy, as well as to investigate their opinions towards this approach. The sample group consisted of 32 first-year students majoring in English language teaching, selected using cluster sampling. The research instruments included: (1) twelve lesson plans designed according to the integrated approach, each lasting four hours for a total of 48 hours; (2) short-answer and essay tests; (3) midterm and final examinations; and (4) a questionnaire on students' opinions. Data were analysed using percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the pre-service teachers' analytical reading ability improved significantly after the instruction. The mean score for reading comprehension and distinguishing fact from opinion increased from 43.10% to 84.60%, and the ability to analyse texts increased from 45.00% to 88.00%. The average scores for identifying the writer's purpose and analysing presentation techniques, as well as interpreting implicit meaning, were 87.33% and 70.90% respectively. Midterm and final exam results were also high, with mean scores of 80.00% and 77.53%. Overall, the students expressed very positive opinions towards the genre-based instruction integrated with Bloom's Taxonomy, indicating that this approach effectively enhanced their analytical reading skills.

Keywords: Genre-based approach / Bloom's taxonomy / Analytical reading / Pre-service teachers

บทนำ

การอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมทางความคิดเชิงรุกกับสารที่ได้รับผ่านทางการทำความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า ดังนั้น ความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์จึงประกอบด้วยการมีส่วนร่วมเชิงรุกกับเรื่องที่อ่านผ่านทางการตั้งคำถาม การทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผู้เขียน รวมถึง

การตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับเรื่องทีอ่าน การประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ผู้เขียนใช้ และการสะท้อนคิดเกี่ยวกับเรื่องทีอ่าน (Ennis, 1987; McWhorter, 2019; Bassham, Irwin, Nardone & Wallace, 2023) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ นักศึกษาคู เนื่องจากช่วยให้นักศึกษาคูสามารถทำความเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา ได้อย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์และเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ กับกลยุทธ์การสอน ตลอดจนดำเนินการวิจัย ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ ยังช่วยให้นักศึกษาคูสามารถประเมินวิธีการสอน พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อดี ข้อจำกัด และหลักฐาน สนับสนุนของวิธีการสอนนั้น ๆ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจเมื่อนำแนวคิดและทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง อีกทั้งยังเสริมสร้างความสามารถในการประเมินงานเขียนต่าง ๆ รวมถึงผลงานของนักเรียน ทำให้นักศึกษาคูสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริม พัฒนาการของนักเรียน และช่วยพัฒนากลยุทธ์การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และ คิดสร้างสรรค์ (Vacca, Vacca, & Mraz, 2014; Novianti, 2021; สุทธิพงศ์ บุญผดุง และพิณทิพา สืบแสง, 2564)

ปัจจุบันนโยบายด้านการศึกษาของไทยให้ความสำคัญกับ “การศึกษาเพื่ออนาคต” โดยมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในยุคดิจิทัล ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนา ทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้สถาบันผลิตครูจึงจำเป็นต้องปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว เพื่อผลิตครู ที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม อย่างไรก็ตามงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทาง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาคู โดยเฉพาะในบริบทของทักษะภาษาอังกฤษในประเทศ ไทยยังคงมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ ของนักศึกษาคูสาขาภาษาอังกฤษ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำไปสู่ การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับสมรรถนะของครูยุคใหม่ ให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังที่ Altinmakas & Bayyurt (2019) และ Niculescu & Dragomir (2023) ชี้ให้เห็นว่าการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ เป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ช่วยเปลี่ยนนักศึกษาคูให้เป็นนักการศึกษามีอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และสามารถบรรลุเป้าหมายทางวิชาการในวิชาชีพครูยุคใหม่ได้ ดังนั้นการสำรวจแนวทางและกลยุทธ์ การสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาคู จึงเป็นประเด็นที่ยังคงต้องการการศึกษาและนวัตกรรมเพิ่มเติม

จากการทบทวนวรรณกรรมชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธี (Genre-Based Approach: GBA) เป็นวิธีการสอนที่ถูกพัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีทางการศึกษา คอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivism) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์และการทำงาน ร่วมกัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับบริบททางวัฒนธรรม โดยแนวทางดังกล่าวนี้มุ่งเน้นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง หรือที่เรียกว่า การเรียนรู้เชิงบริบท (Situated Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Martin & Rose, 2005; Derewianka & Jones, 2016) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แนวทางการสอนแบบ GBA ให้ความสำคัญกับบทบาทของครู ในฐานะผู้ชี้แนะ (Coach) และผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) โดยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจเชิงลึก ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีการโต้ตอบระหว่างผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง (Feez, 1998; Haerazi, Irawan, Suadiyatno, & Hidayatullah, 2020) นอกจากนี้แนวคิด GBA ยังมีรากฐานมาจากแนวคิดภาษาศาสตร์ระบบเชิงหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics: SFL) ของ Halliday (1993) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ด้านบริบท ระบบ และหน้าที่ของภาษา เพื่อให้มั่นใจว่าการสื่อสารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Martin & Rose, 2005; Christie & Derewianka, 2016) ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA จึงถูกเชื่อมโยงให้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความสามารถในการอ่านและเขียน และยังช่วยแก้ปัญหาด้านการอ่านและการเขียน (Rezvani & Saedi, 2019)

ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA จะเอื้อต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างผลงาน แต่กระบวนการพัฒนาสติปัญญาของนักศึกษายังคงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนานักศึกษาครูสู่การเป็นครูมืออาชีพครูแห่งศตวรรษที่ 21 เพราะผู้ที่ทำหน้าที่ครูควรมีความรู้ที่แม่นยำและมีความถูกต้องในเรื่องเนื้อหาสาระที่สอน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะทำให้นำไปสู่กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ เห็นได้ชัดว่ากระบวนการทางสติปัญญาของบลูมมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ที่ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และประเมินลักษณะปัญหา หรือเนื้อหาการเรียนรู้ และหาแนวทางการแก้ปัญหาหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาท เนืองเฉลิม (2563) และ นิวัตต์ น้อยมณี และคณะ (2565) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี ได้แก่ มีความรู้ดี สอนดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น ดังนั้นการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA และกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ โดยการเรียน ร่วมอภิปราย และแสดงการสะท้อนคิดกับผู้สอน พร้อมทั้งมีการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อเติมเต็มความรู้และความเข้าใจ นำความรู้ไปลงมือทำ ปฏิบัติฝึกฝน วิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์หรือสังเคราะห์ความรู้นั้น จนได้เป็นความรู้ที่ตกผลึกย่อมมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครู

ดังนั้นการเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของบลูม โดยเริ่มจากการพัฒนาความรู้และความเข้าใจของนักศึกษาผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือ การอภิปราย และการคิดสะท้อนร่วมกับผู้สอน ควบคู่กับการศึกษาด้วยตนเอง สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมิน และการสังเคราะห์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามเส้นทางอาชีพครูของตนได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูสาขาภาษาอังกฤษที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบกลุ่มเดียว (One-Group Design) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

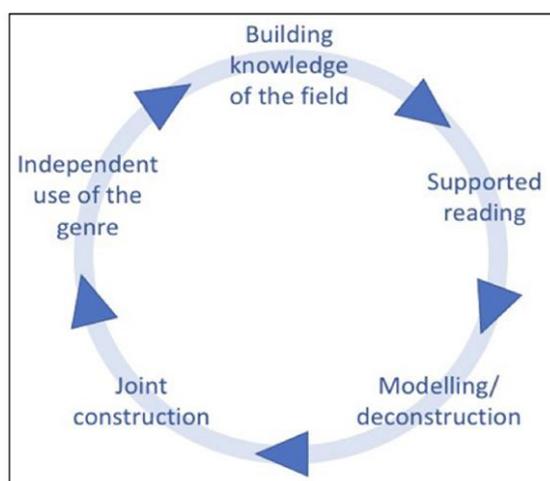
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการคิดวิเคราะห์ จำนวน 2 กลุ่มเรียน มีจำนวนนักศึกษาครูทั้งสิ้น 75 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการคิดวิเคราะห์ ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 กลุ่มเรียน มีจำนวนนักศึกษาครูทั้งสิ้น 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นตามแนวคิด GBA และกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม จำนวน 12 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 48 ชั่วโมง โดยออกแบบกิจกรรมตามแนวคิด GBA ซึ่งอยู่ในรูปแบบของวงจรการเรียนการสอน (Teaching-Learning Cycle หรือ TLC) 5 ชั้น (Derewianka & Jones, 2016: 44) ดังภาพที่ 1 สอดคล้องกับ Bloom's Taxonomy ใน 5 ชั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 1

ภาพที่ 1 วงจรการเรียนการสอน 5 ชั้น ตามการจัดการเรียนรู้แบบอรรถลักษณะวิธี
ที่มา: Derewianka & Jones (2016: 44)

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาของบลูม

ขั้นตอน	แนวคิดการเรียนรู้	Bloom's Taxonomy	รายละเอียด
1. การสร้างความรู้	Building Knowledge of the Field	Remembering & understanding	เน้นการสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับบทความก่อนอ่านและวิเคราะห์ และแนะนำเกี่ยวกับโครงสร้างข้อความ วัตถุประสงค์ของบทความ และรูปแบบภาษาที่ใช้
2. การสนับสนุนการอ่าน	Supported Reading	Applying & analysing	เสริมสร้างความรู้ด้านภาษาและทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ผ่านบทความที่ได้รับการคัดเลือก ใช้เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิดและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
2. การสนับสนุนการอ่าน	Supported Reading	Applying & analysing	เสริมสร้างความรู้ด้านภาษาและทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ผ่านบทความที่ได้รับการคัดเลือก ใช้เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิดและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อย เพื่อพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์
3. การให้ตัวอย่างหรือการแยกโครงสร้าง	Modelling	Analysing & evaluating	ศึกษาตัวอย่างบทความที่มีการคิดวิเคราะห์ และเข้าใจโครงสร้างของบทความ เน้นการอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ภาษาสำหรับการสื่อสารแนวคิดที่มีเหตุผล และการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์
4. การร่วมกันสร้าง	Joint Construction	Evaluating & creating	มุ่งเน้นกิจกรรมการสร้างสรรคร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน นักศึกษาคูรมีบทบาทหลักในการพัฒนาและนำเสนอแนวคิดของตนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก
5. การสร้างงานด้วยตนเอง	Independent Use of the Genre	Creating	เน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนยังคงมีบทบาทในการให้คำแนะนำทางอ้อมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาผลงานของตนเอง ผ่านกระบวนการ 1) การเขียนร่าง 2) การปรับแก้ และ 3) การพัฒนางานเขียนใหม่ โดยผู้สอนสามารถให้คำแนะนำเพิ่มเติมตามความต้องการของผู้เรียน

2. แบบทดสอบย่อยประเภทเขียนตอบ/ความเรียงแบ่งตามวัตถุประสงค์การประเมิน ดังนี้
 - 2.1 เพื่อประเมินความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจและการแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็น (Reading Comprehension and Distinguishing Fact vs Opinion) ก่อนและหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์และรายละเอียดของการให้คะแนนอยู่ระหว่าง 0 ถึง 2 คะแนน
 - 2.2 เพื่อประเมินความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อเรื่องที่อ่านก่อนและหลังเรียน เรื่องการเขียนสรุปและการเขียนสะท้อนคิดเรื่องที่ทำ (Writing a Reading Summary and Reading Journal) จำนวน 2 ข้อใหญ่ คะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) โดยผู้สอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น
 - 2.3 เพื่อประเมินความสามารถด้านการระบุวัตถุประสงค์ของผู้แต่งและวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา (Identifying Writer's Purpose and Analysing Evidence) จำนวน 4 ข้อ คะแนนเต็ม 3 คะแนน โดยสามารถแบ่งออกเป็น ข้อ 1 ถึง 2 คะแนนเต็ม ข้อละ 0.5 คะแนน ข้อที่ 3 คะแนนเต็ม 1 และ ข้อที่ 4 คะแนนเต็ม 1 คะแนน
 - 2.4 เพื่อประเมินความสามารถด้านการตีความหมายแฝง เรื่อง การวิเคราะห์อคติของผู้เขียนและวิธีการโน้มน้าวผู้อ่าน (Analysing Bias and Propaganda) จำนวน 2 ข้อ คะแนนเต็ม 3 คะแนน
3. แบบทดสอบกลางภาคเรียนประเภทเขียนตอบ/ความเรียง โดยแบบทดสอบกลางภาคเรียนมีจำนวน 3 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน และแบบทดสอบปลายภาคเรียนประเภทเขียนตอบ/ความเรียง จำนวน 8 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA และกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม จำนวน 45 ข้อ โดยมีลักษณะให้นักศึกษาครูเป็นผู้ประเมินตนเองจากมาตรวัดที่มี 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) ตามลำดับ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาตามกรอบบลูม เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความตรงเชิงเนื้อหาของแผนได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้านการสอนภาษาอังกฤษ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่าค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

สำหรับแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ ได้ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาครูนอกกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.31 - 0.73 ค่าอำนาจจำแนก 0.33 - 0.61 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.773 แสดงว่าแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงและเสถียรภาพ

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญเช่นกัน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และเมื่อนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 จำนวน 32 คน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.873 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้และเหมาะสมสำหรับใช้เก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนา สติปัญญาของบлум จำนวน 12 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง ให้กับนักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยวัดและประเมินความรู้ของนักศึกษาครูโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ตามรายวิชาที่รับผิดชอบและ บันทึกผลคะแนนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลคะแนนโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของ Best (1981: 182)
3. ผู้วิจัยให้นักศึกษาครูประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 45 ข้อ หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ ในสัปดาห์ที่ 13 - 15 จากนั้นดำเนินการบันทึกผลการประเมินตนเองของนักศึกษาครู เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลและแปลความหมายของผลต่อไป

การควบคุมตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจมีผลต่อผลการวิจัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะพื้นฐานเดียวกัน คือ เป็นนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเดียวกัน ภาคเรียนเดียวกัน และเรียนกับผู้สอนคนเดียวกัน ทั้งนี้ใช้เนื้อหาและระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนที่ออกแบบไว้อย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ผลการวิจัยสะท้อนผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบлумได้ชัดเจนที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประเมินความสามารถในการอ่านเพื่อคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครูวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เกณฑ์การแปลผลของ Best (1981: 182)

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษมีพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด อรรถลักษณะวิธี (Genre-Based Approach: GBA) ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบloom โดยผลการวิเคราะห์ตาม ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียนผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจและการแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็นอยู่ที่ 8.62 จากคะแนนเต็ม 20 หรือ

คิดเป็นร้อยละ 43.10 อยู่ในระดับน้อย แต่หลังเรียน ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 16.92 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.60 อยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความสามารถในการทำความเข้าใจและแยกแยะข้อเท็จจริงได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ ความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อเรื่องมีพัฒนาการที่เห็นได้ชัด โดยก่อนเรียน ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ย 9.00 จากคะแนนเต็ม 20 หรือร้อยละ 45.00 อยู่ในระดับน้อย แต่หลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 17.60 หรือร้อยละ 88.00 อยู่ในระดับมาก แสดงถึงทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งขึ้นตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ สำหรับความสามารถในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของผู้แต่งและวิธีการนำเสนอเนื้อหา พบว่าผู้เรียนมีค่าเฉลี่ย 2.62 จากคะแนนเต็ม 3 หรือร้อยละ 87.33 อยู่ในระดับมาก แสดงถึงการเชื่อมโยงแนวคิดและเหตุผลของผู้แต่งได้ดี

ในด้านการตีความหมายแฝง นักศึกษาครมีค่าเฉลี่ย 7.09 จากคะแนนเต็ม 10 คิดเป็นร้อยละ 70.90 อยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสามารถในการตีความและวิเคราะห์สารแฝงได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ผลการสอบกลางภาคและปลายภาค สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้างต้น โดยคะแนนสอบกลางภาคมีค่าเฉลี่ย 16.00 จากคะแนนเต็ม 20 หรือร้อยละ 80.00 และคะแนนสอบปลายภาคมีค่าเฉลี่ย 23.26 จากคะแนนเต็ม 30 หรือร้อยละ 77.53 ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครม

ความสามารถด้านการอ่าน	คะแนนเต็ม	M	SD	ร้อยละ	ระดับความสามารถ
การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็น (ก่อนเรียน)	20	8.62	1.16	43.10	น้อย
การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการแยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็น (หลังเรียน)	20	16.92	1.26	84.60	มาก
การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (ก่อนเรียน)	20	9.00	1.03	45.00	น้อย
การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (หลังเรียน)	20	17.60	3.14	88.00	มาก
การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของผู้แต่ง และกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา	3	2.62	1.02	87.33	มาก
การตีความหมายแฝง	10	7.09	1.54	70.90	มาก
การสอบกลางภาค	20	16.00	3.23	80.00	มาก
การสอบปลายภาค	30	23.26	4.60	77.53	มาก

การศึกษาคำความคิดเห็นของนักศึกษาครมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบлумที่ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาครมสาขาวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 เพื่อศึกษาคำความคิดเห็นของนักศึกษาครมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA วิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบloom ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำแนกเป็นด้านจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านเอกสารประกอบการเรียน และด้านการ วัดและประเมินผล รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 ข้อ สำหรับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาครู โดยเสนอเป็นรายข้อ รายด้าน และภาพรวม ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด อรรถลักษณะวิธีร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม

ข้อ	รายการคำถามในแต่ละด้าน	M	SD	แปลผล
ด้านจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้		4.86	0.34	มากที่สุด
1	มีความชัดเจนตั้งแต่เริ่มการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้ และจบรายวิชา	4.94	0.24	มากที่สุด
2	รายละเอียดของการจัดการเรียนรู้มีความเป็นรูปธรรมต่อการใช้ประโยชน์ในวิชาชีพครู	4.79	0.41	มากที่สุด
ด้านเนื้อหาสาระ		4.93	0.25	มากที่สุด
3	เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์และสอดคล้องกับยุคปัจจุบันที่เน้นการสร้างนวัตกรรม/ผลงาน	4.94	0.24	มากที่สุด
4	เนื้อหาที่เรียนมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพครู	4.91	0.29	มากที่สุด
5	เนื้อหาที่เรียนมีความเหมาะสมต่อจำนวนชั่วโมงในแต่ละสัปดาห์	4.28	0.39	มากที่สุด
6	เนื้อหาที่เรียนสัมพันธ์กับชิ้นงานและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย	2.94	0.24	มากที่สุด
7	เนื้อหาที่เรียนมีความเหมาะสม (ไม่ง่ายและไม่ยากเกินไป) กับระดับความรู้ความสามารถของนักศึกษา	2.97	0.17	มาก
8	เนื้อหาการเรียนมีการออกแบบกระตุ้นให้นักศึกษาค้นหาเนื้อหาได้ง่ายและตรงตามความต้องการ	4.97	0.17	มากที่สุด
9	เนื้อหาการเรียนมีความเพียงพอต่อการทำความเข้าใจ และการค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเอง	5.00	0.00	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้		4.82	0.38	มากที่สุด
10	การให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่สำคัญต่อนักศึกษา	4.79	0.41	มากที่สุด
11	การทบทวนความรู้ในแต่ละสัปดาห์ก่อนสอนเนื้อหาใหม่ ช่วยให้นักศึกษาต่อยอดเนื้อหาการเรียนได้	4.88	0.33	มากที่สุด
12	การให้นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนและร่วมอภิปรายเนื้อหาการเรียน เป็นส่วนสำคัญของการสร้างผลงาน	4.85	0.36	มากที่สุด
13	การที่ผู้สอนใช้สถานการณ์จริงที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่นักศึกษาเห็นว่ามีความประโยชน์และใช้ได้จริง	4.97	0.17	มากที่สุด
14	กิจกรรมการเรียนที่มีการฝึกปฏิบัติ ให้นักศึกษาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้อย่างยาวนาน	4.94	0.24	มากที่สุด
15	กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการให้สร้างผลงาน อาทิ ชิ้นงาน ภาระงาน ทำให้นักศึกษาเกิดกระบวนการคิดที่เป็นระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	รายการคำถามในแต่ละด้าน	M	SD	แปลผล
16	กิจกรรมการเรียนที่มีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรายวิชานี้เพราะจะทำให้เห็นการนำความรู้ไปใช้ได้อย่างชัดเจน	4.91	0.29	มากที่สุด
17	ผู้สอนให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่นักศึกษาทั้งในช่วงเวลาการเรียนและนอกเวลาการเรียน	4.91	0.29	มากที่สุด
18	ผู้สอนมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักศึกษาสนใจในการเรียน	4.79	0.41	มากที่สุด
19	ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน	4.91	0.29	มากที่สุด
20	ผู้สอนอธิบายเนื้อหาและประเด็นสำคัญให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน	4.88	0.33	มากที่สุด
21	ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับรายละเอียดการเรียนกับนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.82	0.39	มากที่สุด
22	ผู้สอนมีการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้อย่างชัดเจนทำให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรม	4.79	0.41	มากที่สุด
23	ผู้สอนให้คำแนะนำที่ชัดเจนเพื่อให้นักศึกษาสร้างสรรค์ภาระงานและชิ้นงานได้ด้วยตนเอง	4.85	0.36	มากที่สุด
24	นักศึกษาคิดว่าวิธีการเรียนในรายวิชานี้ทำให้นักศึกษา ผลิตผลงานเพื่อนำไปใช้ได้จริง	4.82	0.39	มากที่สุด
25	นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมการเรียนในรายวิชานี้ทำให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการทำผลงาน	4.73	0.45	มากที่สุด
26	นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมการเรียนในรายวิชานี้ทำให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการเรียน	4.85	0.36	มากที่สุด
27	นักศึกษาคิดว่าวิธีการเรียนในรายวิชานี้ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบที่สูงขึ้น	4.76	0.43	มากที่สุด
28	นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมการเรียน ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้ความสามารถและทักษะตามความมุ่งหมายของรายวิชานี้	4.79	0.41	มากที่สุด
29	นักศึกษาคิดว่าควรมีการใช้กิจกรรมการเรียนในลักษณะแบบนี้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และผลงาน	4.70	0.47	มากที่สุด
30	นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมการเรียนแบบนี้ทำให้นักศึกษาเกิดทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ	4.82	0.39	มากที่สุด
31	นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมการเรียนแบบนี้ทำให้นักศึกษาสร้างผลงานได้อย่างเป็นรูปธรรม	4.79	0.41	มากที่สุด
32	นักศึกษากล้าที่จะสนทนา ชักถาม ร่วมแสดงความคิดเห็นกับผู้สอนในประเด็นที่เกิดความสงสัย	4.76	0.43	มากที่สุด
33	นักศึกษาคิดว่าบรรยากาศการเรียนแม้ว่าจะเป็นการเรียนผ่านออนไลน์ก็เป็นไปด้วยความสนุกสนานไม่ตึงเครียด	4.70	0.47	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อ	รายการคำถามในแต่ละด้าน	M	SD	แปลผล
34	นักศึกษาคิดว่าแม้ว่าการเรียนจะเป็นแบบออนไลน์แต่ ความรู้และความสามารถที่ได้รับเหมือนไม่ต่างจากการเรียนในชั้นเรียน	4.79	0.41	มากที่สุด
35	นักศึกษาเห็นว่าการเรียนรายวิชานี้ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการประกอบอาชีพครู	4.76	0.43	มากที่สุด
36	นักศึกษาเห็นว่ากิจกรรมการเรียนมีความกระชับ ตรงประเด็น เป็นลำดับขั้นตอนที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ	4.73	0.45	มากที่สุด
37	นักศึกษาคิดว่าลักษณะของกิจกรรมการเรียนเน้นการ ส่งเสริมให้เกิดความใฝ่รู้และความคิดในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์	4.79	0.41	มากที่สุด
38	นักศึกษาเห็นว่าลักษณะการเรียนการสอนในรายวิชานี้เอื้อ และส่งเสริมให้นักศึกษามีเวลาในคว่ำหาเพื่อจัดทำผลงาน (เช่น ชิ้นงาน ภาระงาน)	4.79	0.41	มากที่สุด
เอกสารประกอบการเรียน		4.77	0.42	มากที่สุด
39	นักศึกษาคิดว่าเอกสารประกอบการเรียนมีความเหมาะสมต่อการทำความเข้าใจเนื้อหา	4.73	0.45	มากที่สุด
40	นักศึกษาคิดว่าเอกสารฝึกปฏิบัติทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี	4.76	0.43	มากที่สุด
41	ขนาดและตัวอักษรที่ใช้ในเอกสาร slideshows มีความชัดเจน และอ่านได้ง่าย	4.82	0.39	มากที่สุด
การวัดและประเมินผล		4.82	0.38	มากที่สุด
42	นักศึกษาคิดว่าวิธีการวัดและประเมินผลที่กำหนดในรายวิชา มีความยุติธรรม	4.82	0.39	มากที่สุด
43	นักศึกษาคิดว่าสัดส่วนในการเก็บคะแนนของรายวิชา มีความเหมาะสมกับความรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	4.79	0.41	มากที่สุด
44	นักศึกษาเห็นว่าผู้สอนมีความชัดเจนในการเก็บคะแนนย่อย คะแนนสอบกลางภาค ปลายภาค และคะแนนการสร้างผลงาน	4.85	0.36	มากที่สุด
45	แบบวัดความรู้ เช่น แบบทดสอบมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ที่ได้เรียนรู้	4.85	0.36	มากที่สุด
ภาพรวม (45 ข้อ)		4.84	0.37	มากที่สุด

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาครุที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม พบว่า ในภาพรวม นักศึกษาครุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.84 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาครุมีความคิดเห็นเชิงบวกและเห็นด้วยในระดับสูงต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า (1) ด้านจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาครุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 แสดงว่าผู้เรียนเห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้มีเป้าหมายที่ชัดเจน ครอบคลุมตั้งแต่

การเริ่มต้นเรียนจนถึงสิ้นสุดการเรียนการสอน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในวิชาชีพครูได้จริง (2) ด้านเนื้อหาสาระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนว่าเนื้อหาที่เรียนมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงเรียน มีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพครู และเชื่อมโยงกับการปฏิบัติได้จริง (3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ช่วยให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ฝึกทักษะการค้นคว้าด้วยตนเอง และเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม (4) ด้านเอกสารประกอบการเรียน นักศึกษาคูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ซึ่งสะท้อนว่าเอกสารประกอบการเรียนมีความเหมาะสม ครอบคลุมเนื้อหาและช่วยให้นักศึกษาสามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่าย (5) ด้านการวัดและประเมินผล นักศึกษาคูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวัดและประเมินผลมีความยุติธรรม เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน ครอบคลุมทั้งการสอบข้อเขียน การทำแบบฝึกปฏิบัติ และการประเมินตามสภาพจริง

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นนี้ สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาคูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเชิงบวกและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูมในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ที่พบว่าอยู่ในระดับสูงหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม มีส่วนสำคัญในการยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักศึกษาคูจากเดิม โดยเน้นเพียงการอ่านเพื่อความเข้าใจไปสู่การอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Bloom's Taxonomy (Krathwohl, 2002) ที่อธิบายว่ากระบวนการคิดเชิงลำดับขั้นนั้นเริ่มต้นจากการจดจำและเข้าใจ ไปจนถึงการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์แนวคิดหรือองค์ความรู้ใหม่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA (Derewianka & Jones, 2016; Rose & Martin, 2012) ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ผ่าน 5 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีบทบาทสำคัญที่สอดคล้องกับระดับการคิดตามโมเดลของบลูม และช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในขั้นแรก คือขั้นสร้างความรู้ (Building Knowledge of the Field) เป็นการสร้างฐานความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับเนื้อหาและบริบทของเรื่องที่อ่าน ช่วยให้นักศึกษาสามารถจดจำข้อมูลพื้นฐานและเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และมีกรอบความรู้เพื่อใช้วิเคราะห์ในขั้นถัดไป ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่สอดคล้องกับระดับ Remembering & Understanding ของ Bloom's Taxonomy (Krathwohl, 2002) ขั้นนี้ถือเป็นการเตรียมความพร้อมด้านองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการอ่านเชิงลึก เมื่อผู้เรียนมีพื้นฐานแล้ว การเรียนรู้จะก้าวเข้าสู่ขั้นสนับสนุนการอ่าน (Supported Reading) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยกิจกรรมหลากหลาย เช่น การอ่าน

พร้อมตั้งคำถาม การอภิปรายประเด็น และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การใช้เทคนิคการตั้งคำถาม ปลายเปิดช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้การค้นหาคำหมายเชิงลึกและฝึกการแยกแยะประเด็นสำคัญ อย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับระดับ Applying & Analysing ของบลูม และยังเป็นกระบวนการ ที่ส่งเสริมการอ่านเชิงวิพากษ์ได้เป็นอย่างดี (Kusiak-Pisowacka, 2020) ต่อมาในขั้นการให้ตัวอย่าง หรือการแยกโครงสร้าง (Modelling/Deconstruction) ผู้เรียนจะได้ศึกษาและวิเคราะห์ตัวอย่าง ข้อความจริงที่มีการใช้กลยุทธ์การนำเสนอ ข้อเท็จจริง และเหตุผลที่ชัดเจน การถอดรหัสโครงสร้าง ข้อความในขั้นนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบทางภาษา วิธีการจัดลำดับเหตุผล และวิธีการแสดง ข้อโต้แย้งอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับระดับ Analysing & Evaluating ของ Bloom's Taxonomy และเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น (Haerazi et al., 2020) จากนั้น จึงเข้าสู่ขั้นการร่วมกันสร้าง (Joint Construction) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ อย่างใกล้ชิดในการสร้างเนื้อหาใหม่ร่วมกัน ผ่านการสรุป วิเคราะห์ และถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการประเมินข้อมูลและสร้างข้อสรุปร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับระดับ Evaluating & Creating ของบลูม อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับแนวคิด Macro & Micro Scaffolding ของ Hammond (2001) และ Humphrey & Macnaught (2011) ที่เน้นการให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุน ทั้งในภาพรวมและรายจุดตามความเหมาะสม ขั้นตอนสุดท้าย คือขั้นสร้างงานด้วยตนเอง (Independent Use of the Genre) เป็นช่วงที่ผู้เรียนประยุกต์ความรู้และทักษะที่ได้รับในขั้นก่อนหน้าไปใช้ สร้างผลงานของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเขียนเชิงวิเคราะห์ การสรุปประเด็นสำคัญ หรือการเขียน สะท้อนคิดอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าผู้เรียนสามารถประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ ประเมิน และ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ สอดคล้องกับระดับ Creating ซึ่งถือเป็นระดับ สูงสุดของกระบวนการคิดตามโมเดลบลูม (Rose & Martin, 2012; Derewianka & Jones, 2016)

เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้ง 5 ขั้นตอน จะเห็นได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ มีการเชื่อมโยงอย่างชัดเจนระหว่างทฤษฎี โครงสร้างเนื้อหา และกิจกรรมที่ออกแบบไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนค่อย ๆ พัฒนากลยุทธ์การอ่านเชิงลึกจากขั้นพื้นฐานไปสู่การคิดวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตามลักษณะของการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไป (Gradual Learning) แนวคิดการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไปนี้ สอดคล้องกับหลักการที่ว่า ผู้เรียน จะพัฒนาองค์ความรู้และทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้รับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ค่อย ๆ ขยับจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้น ผ่านการฝึกฝน การได้รับตัวอย่าง การได้รับ การชี้แนะ และการลงมือสร้างสรรค์งานด้วยตนเอง (Pearson & Gallagher, 1983; Fisher & Frey, 2008) ซึ่งแนวทางนี้สะท้อนอยู่ในวงจร 5 ขั้นตอนของ GBA ได้แก่ การสร้างความรู้ การสนับสนุน การอ่าน การให้ตัวอย่างหรือแยกโครงสร้าง การร่วมกันสร้าง และการสร้างงานด้วยตนเอง โดยผู้เรียน จะได้รับการจัดกิจกรรมและการสนับสนุนตามลำดับความซับซ้อนในแต่ละขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การได้รับความรู้พื้นฐาน การฝึกคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ที่มีการชี้แนะ ไปจนถึงการนำไปประยุกต์ใช้จริงและ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Zone of Proximal Development (ZPD) ของ Vygotsky (1978) ที่เน้นการจัดลำดับความช่วยเหลือหรือ Scaffolding เพื่อให้ผู้เรียนค่อย ๆ ขยับจากสิ่งที่ทำได้ด้วยความช่วยเหลือไปสู่การทำได้อย่างอิสระ

ผลลัพธ์เชิงปริมาณที่สะท้อนว่านักศึกษาครุมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ที่อยู่ในระดับสูง จึงยืนยันได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA และกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูมนี้ เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไปที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้จริง

2. การอภิปรายผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาครุที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบลูม มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาครุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินความคิดเห็นที่พบว่านักศึกษาครุมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด การที่ผู้เรียนมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อกิจกรรมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้มีลักษณะสำคัญคือการจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้สอนทำหน้าที่ชี้แนะและสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ซึ่งในขั้นแรก Building Knowledge of the Field นักศึกษาครุมีความคิดเห็นว่าเป็นเนื้อหาและวิธีการปูพื้นฐานมีความชัดเจน ครบคลุม และช่วยให้เข้าใจบริบทของเนื้อหาได้ดี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาไปสู่การคิดเชิงวิเคราะห์ สอดคล้องกับแนวทางของ Marzano & Kendall (2007) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้ควรเริ่มจากการสร้างกรอบความรู้พื้นฐาน ขั้นที่สอง Supported Reading ได้รับความเห็นชอบเชิงบวกเช่นกัน เนื่องจากกิจกรรมอ่านเชิงวิเคราะห์ การตั้งคำถาม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบค่อยเป็นค่อยไปตามแนวทางของ Hammond (2001) และ Humphrey & Macnaught (2011) ที่ชี้ว่าการสนับสนุนผู้เรียน (Scaffolding) จะช่วยให้ผู้เรียนค่อย ๆ พัฒนาความเข้าใจและทักษะได้ลึกซึ้ง ขั้นที่สาม Modelling/Deconstruction นักศึกษาครุเห็นว่าการได้เรียนรู้จากตัวอย่างจริง ช่วยให้เข้าใจวิเคราะห์และโครงสร้างเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Derewianka & Jones (2016) และ Rose & Martin (2012) ที่เน้นว่าการแสดงตัวอย่างหรือถอดรหัสเนื้อหา จะช่วยยกระดับการคิดวิเคราะห์ ขั้นที่สี่ Joint Construction เป็นขั้นที่ได้รับความเห็นชอบในเชิงบวกสูงมาก เนื่องจากผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับผู้สอนและเพื่อน ๆ ในการสรุปวิเคราะห์ และพัฒนาเนื้อหา ข้อค้นพบของ Santos & Rojas (2021) และ Kim & Park (2023) สนับสนุนว่าการใช้คำถามและกิจกรรมที่ร่วมกันวิเคราะห์จะช่วยสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพทางความคิดอย่างเต็มที่ ในขั้นสุดท้าย Independent Use of the Genre นักศึกษาครุเห็นว่าการได้ลงมือทำงานจริง เช่น การเขียนวิเคราะห์หรือสรุปเนื้อหา เป็นขั้นที่ต่อยอดจาก การเรียนรู้ในขั้นก่อนหน้าได้อย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนมั่นใจในการประยุกต์ใช้ความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Fisher & Frey (2008) ที่ชี้ว่า การเรียนรู้ที่ออกแบบตาม Gradual Release of Responsibility จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่การเรียนรู้แบบอิสระได้จริง นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมแต่ละขั้นยังเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง สร้างแรงจูงใจและความท้าทาย เช่น การใช้ปัญหาและกรณีศึกษา การให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์จากผู้สอนในทุกขั้นตอน ซึ่ง Mishima & Masaki (2023) และ ชลิตารัตน์ คิตถุก (2565) ยืนยันว่าการให้ ข้อมูลย้อนกลับที่เหมาะสมจะช่วยเสริมแรงจูงใจและความเชื่อมั่นของผู้เรียน และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดี

โดยสรุป ความคิดเห็นของนักศึกษาคูในระดับสูงทุกด้าน จึงยืนยันได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบлумที่ดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีความเหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ที่ได้จริง และตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบloom สามารถส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาคูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ได้ ดังนี้

1.1 ผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และออกแบบกิจกรรมตามลำดับขั้นของกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบloom ได้แก่ การจดจำ การเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมิน และการสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงลึกและการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนเชิงรุก การอภิปรายเชิงวิชาการ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาคูได้ฝึกแสดงเหตุผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเชื่อมโยงแนวคิดไปสู่การคิดวิเคราะห์ได้ชัดเจน

1.3 ผู้สอนควรมีการสนับสนุนรายบุคคลตามความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ หรือเทคโนโลยี เช่น สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน หรือวีดิทัศน์ประกอบ เพื่อช่วยให้นักศึกษาคูสามารถทบทวนเนื้อหาและฝึกฝนด้วยตนเองนอกห้องเรียน

1.4 ผู้สอนควรวางแผนการเลือกเนื้อหาและเรียงลำดับกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพ เช่น การเลือกบทความ เทคนิคการสื่อสารของผู้แต่ง หรือการวิเคราะห์โครงสร้างภาษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อขยายผลและสร้างองค์ความรู้ต่อยอด ดังนี้

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ต่อความสามารถอื่น ๆ ของนักศึกษาคู นอกเหนือจากความสามารถด้านการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ เช่น ความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษเชิงวิชาชีพ หรือความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ

2.2 ควรมีการออกแบบงานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้กับวิธีการสอนอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพและข้อจำกัดของรูปแบบ GBA ร่วมกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของบloom ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาองค์ประกอบแวดล้อมอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของผู้เรียน เช่น แรงจูงใจในการเรียน การรับรู้ความสามารถตนเอง หรือการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการออกแบบการสอนและการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทจริง

เอกสารอ้างอิง

- ชลิตารัตน์ คิตติก. (2565). การรับรู้ความสามารถตนเองและแรงจูงใจในการเรียน: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา*. 14(1): 89 - 102.
- นิวัตต์ น้อยมณี, กัญกร เอี่ยมพญา, อภิชาติ อนุกุลเวช, ดาวประกาย ระโส, และกนกวรรณ โคนาคม. (2565). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์สอดคล้องกับสภาวการณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาชาติ. *วารสารสิทธิมนุษยชน*. 23(1): 103 - 116.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2563). *วิจัยการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพงษ์ บุญผดุง และ พิณทิพา สืบแสง. (2564). การพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูแห่งศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตัวเอง. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 18(3): 113 - 126.
- Altinmakas, D., & Bayyurt, Y. (2019). An exploratory study on factors influencing undergraduate students' academic writing practices in Turkey. *Journal of English for Academic*. 37: 88 - 103.
- Bassham, G., Irwin, W., Nardone, H., & Wallace, J. (2023). *Critical thinking: A student introduction*. New York: McGrawHill.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Christie, F., & Derewianka, B. (2016). *School discourse: Learning to write across the years of schooling*. London: Bloomsbury Publishing.
- Derewianka, B., & Jones, P. (2016). *Teaching language in context*. (2nd ed.). Melbourne: Oxford University Press.
- Ennis, R. H. (1987). A taxonomy of critical thinking dispositions and abilities. In J. B. Baron & R. J. Sternberg (Eds.), *Teaching thinking skills: Theory and practice* (pp. 9 - 26). New York: W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Feez, S. (1998). *Text-based syllabus design*. Sydney: Macquarie University.
- Fisher, D., & Frey, N. (2008). *Better learning through structured teaching: A framework for the gradual release of responsibility*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Haerazi, H., Irawan, L. A., Suadiyatno, T., & Hidayatullah, H. (2020). Triggering preservice teachers' writing skills through genre-based instructional model viewed from creativity. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*. 9(1): 234 - 244.
- Halliday, M. A. K. (1993). Towards a language-based theory of learning. *Linguistics and Education*. 5(2): 93 - 116.
- Hammond, J. (2001). *Scaffolding: Teaching and learning in language and literacy education*. Primary English Teaching Association.
-

- Humphrey, S., & Macnaught, L. (2011). Revisiting joint construction in the tertiary context. **Australian Journal of Language and Literacy**. 34(1): 98 - 116.
- Kim, S., & Park, J. (2023). The role of scaffolding in critical reading: A review of recent research. **Journal of Educational Research**, 15(1): 45 - 60.
- Krathwohl, D. R. (2002). A revision of Bloom's taxonomy: An overview. **Theory into Practice**. 41(4): 212 - 218.
- Kusiak-Pisowacka, M. (2020). The impact of genre-based approaches on critical reading skills. **Language Learning Research**. 10(1): 23 - 39.
- Martin, J. R., & Rose, D. (2005). Designing literacy pedagogy: scaffolding asymmetries. In J. Webster, C. Matthiessen, & Marzano, R. J., & Kendall, J. S. (2007). **The New Taxonomy of Educational Objectives**. London: Equinox.
- Marzano, R. J., & Kendall, J. S. (2007). **The new taxonomy of educational objectives**. Thousand Oaks: Corwin Press.
- McWhorter, T. K. (2019). **Study and critical thinking skills in college**. Mississauga: Pearson.
- Mishima, T., & Masaki, H. (2023). The influence of motivation on academic achievement: A meta-analysis of recent studies. **Journal of Learning Sciences**. 18(2): 120 - 135.
- Niculescu, B. O., & Dragomir, I. A. (2023). Critical Reading - a fundamental skill for 21st Century Literacy. **Sciendo**. XXIX(2): 215 - 220.
- Novianti, N. (2021). Introducing critical literacy to pre-service English teachers through fairy tales. **Journal of Literacy Education**. 4(July): 131 - 150.
- Pearson, P. D., & Gallagher, M. C. (1983). The instruction of reading comprehension. **Contemporary Educational Psychology**. 8(3): 317 - 344.
- Rezvani, E., & Saeidi, M. (2019). The effectiveness of genre-based instruction on academic writing proficiency. **Iranian Journal of Applied Linguistics**. 22(1): 85 - 102.
- Rose, D., & Martin, R. J. (2012). **Learning to write reading to learn**. London: Equinox.
- Santos, P., & Rojas, A. (2021). The impact of guided questions on analytical reading. **International Journal of English Language Teaching**. 9(1): 55 - 72.
- Vacca, R. T., Vacca, J. A., & Mraz, M. (2014). **Content area reading: Literacy and learning across the curriculum**. Mississauga: Pearson.
- Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in society: The development of higher psychological processes**. Cambridge: Harvard University Press.

การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
ที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะ
และความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย
ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

A STUDY ON THE EFFECTS OF PROBLEM-BASED LEARNING ACTIVITIES
ON THE ABILITY OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION STUDENTS
TO DESIGN PROJECTS FOR PROMOTING HEALTH AND SAFETY
IN EARLY CHILDHOOD

คันทรรส ภาพล^{1*}
Khantharot Papol^{1*}

Received : 29 May 2025

Revised : 25 August 2025

Accepted : 28 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมดังกล่าว ปัญหาที่ใช้เป็นฐานมาจากสถานการณ์จริงเกี่ยวกับสุขภาวะและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย นักศึกษานำกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย (1) ระบุปัญหา (2) วิเคราะห์ประเด็นปัญหา (3) ตั้งสมมติฐาน (4) สืบค้นข้อมูล (5) ออกแบบโครงการ (6) นำเสนอและอภิปราย ไปประยุกต์ในการออกแบบโครงการอย่างเป็นระบบ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้จากดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการ แบบสอบถามความพึงพอใจ มีความเที่ยงสูง (แอลฟาของครอนบาค = 0.89) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยหลังการเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

* Corresponding Author's E-mail: khantharot@vru.ac.th

ที่อยู่ในระดับมาก และสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการออกแบบโครงการและสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน / ความสามารถในการออกแบบโครงการ / นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ABSTRACT

The purposes of this study were to: 1) examine the effects of Problem-Based Learning (PBL) activities on the ability of early childhood education students to design projects for promoting health and safety in early childhood, and 2) to investigate students' satisfaction with the activities. The problems were based on real situations related to health and safety of young children. Students applied the PBL process, which consisted of 1) problem identification, 2) problem analysis, 3) hypothesis formulation, 4) research and inquiry, 5) project design, and 6) presentation and discussion, to systematically design the projects. The sample consisted of 30 first-year students in the Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, during the first semester of the 2024 academic year. They were selected through Cluster Sampling. The research instruments included a project design ability assessment form, a satisfaction questionnaire has high precision (Cronbach's alpha = 0.89) and pre-test and post-test knowledge assessments. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and t-test

The results revealed that: 1) students' ability to design projects for promoting health and safety in early childhood after participating in Problem-Based Learning activities was at a high level and significantly higher than before the activities at the .05 level, and 2) students' satisfaction with the Problem-Based Learning activities was at a high level. These findings demonstrated that Problem-Based Learning effectively enhanced students' project design skills and promoted learning satisfaction.

Keywords: Organizing problem-based learning activities / Ability to design projects / Student in the field of early childhood education

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่สมองมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและมีความสามารถในการเรียนรู้สูงสุด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมในระดับปฐมวัยจึงมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (กรมอนามัย, 2565) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นด้านสุขภาพและความปลอดภัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จากแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ได้เน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมที่สร้างเสริมทักษะชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ครูปฐมวัยในอนาคตจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่มีความเหมาะสมต่อบริบทของเด็กแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สามารถดูแล ส่งเสริม และป้องกันปัญหาด้านสุขภาพและความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้และลงมือออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Savery, 2006) วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย และสามารถออกแบบโครงการที่ตอบสนองต่อปัญหาเหล่านั้นได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ (Hmelo-Silver, 2004) สอดคล้องกับ วรรณดี วงศ์สวัสดิ์ (2561) ที่ได้ศึกษาพบว่า แม้นักศึกษาครูจะมีความรู้ด้านสุขภาพและความปลอดภัยของเด็ก แต่กลับขาดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ที่เข้าสู่การออกแบบกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเกิดคำถามว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานจะสามารถพัฒนาความสามารถในด้านดังกล่าวได้เพียงใด และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้หรือไม่อย่างไร

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในรายวิชาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยตลอดจนศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 62 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน จากประชากรดังกล่าว โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการเลือก โดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน เลือก 1 ห้องเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน จำนวน 7 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบเติมคำ และแบบประเมินพฤติกรรมความสามารถในการออกแบบฯ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) มีจำนวน 20 ข้อ

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีจำนวน 10 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 ชุด และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 ชุด ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือขึ้นตามหลักการออกแบบการวัดตัวแปร (Measurement design) โดยแบบสอบถามดังกล่าวได้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบเติมคำ เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 7 ข้อ และแบบประเมินพฤติกรรมความสามารถในการออกแบบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) มีจำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 2 เกณฑ์มาตรฐานค่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นแบบมาตรฐานค่า 5 ระดับ (ตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึง 5) โดยใช้รูปแบบการตอบสนองคู่ (dual-response format) (Withkin, 1984 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

ตอนที่ 3 แบบประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มีจำนวนด้านละ 5 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวิเคราะห์ปัญหา 2) ด้านการออกแบบโครงการ 3) ด้านการสื่อสารและการนำเสนอ

4) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวนข้อคำถาม รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มีจำนวน 10 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อรายการกับนิยาม เชิงปฏิบัติการ (Index of Item - Objective Congruence: IOC) จำนวน 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อรายการที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ผลการพิจารณา พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00 จึงสามารถนำไปใช้ได้จริงทุกข้อ และพบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีคุณภาพด้านความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำตามเกณฑ์ของ Nunnally (1967) ที่กำหนดให้มีค่ามากกว่า 0.70

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย นำมาเสนอแนะสนับสนุนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย

การกำหนดแบบแผนการทดลอง

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Design) เป็นการทดลองกับตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	ทดสอบหลังการจัดกิจกรรม
E	O ₁	X	O ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

- E หมายถึง กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง
 O₁ หมายถึง การทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม (Pretest)
 X หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 O₂ หมายถึง การทดสอบหลังการจัดกิจกรรม (Posttest)

ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน

ผู้วิจัยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พร้อมเตรียมแบบประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง

ขั้นที่ 2 ขั้นเตรียมนักศึกษา ก่อนดำเนินการสอน

2.1 ผู้วิจัยทำการประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ก่อนเรียนกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้เวลา 2 ชั่วโมง (สัปดาห์แรก) ก่อนการเรียนการสอนจริง

2.2 ผู้วิจัยแนะนำวิธีการศึกษา พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์และเงื่อนไขในการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทราบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการและเป้าหมายของการศึกษา

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการสอน

ดำเนินการสอนนักศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 4 แผน โดยใช้ 1 แผนต่อครั้งที่สอน มีเนื้อหา ดังนี้ ปัญหาสุขภาวะเด็กปฐมวัยและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย กระบวนการออกแบบโครงการ การสื่อสารและการนำเสนอ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การแบ่งหน้าที่ในทีม ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหา วางแผน ออกแบบกิจกรรม การประชุมระดมสมองและการตัดสินใจ ร่วมกันการประเมินผลงานกลุ่มและสะท้อนผลการทำงาน โดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 50 นาที และในระหว่างการสอน แต่ละสัปดาห์ผู้วิจัยได้ติดตามและประเมินความสามารถในการออกแบบโครงการของในกลุ่มตัวอย่างอย่างต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

3.1 ระบุปัญหา (Problem Identification) ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์จริงของปัญหาในปัจจุบันเกี่ยวกับสุขภาวะและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย จากนั้นให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหา

3.2 กำหนดประเด็นปัญหา (Problem Analysis) นักศึกษาทำงานร่วมกันในการกำหนดแนวทาง ประเด็นปัญหาในการแก้ปัญหาพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัยจากสาเหตุที่ได้วิเคราะห์

3.3 ตั้งสมมติฐาน (Hypothesis & Learning Issues) นักศึกษาตั้งสมมติฐานเบื้องต้นในการแก้ปัญหาพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย ค้นหาประเด็นที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

3.4 สืบค้นข้อมูล (Research and Inquiry) นักศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้นที่ตรงกับการแก้ปัญหา

3.5 ออกแบบโครงการ (Project Design) นักศึกษาแต่ละกลุ่มออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย

3.6 นำเสนอและอภิปราย (Presentation & Feedback) นักศึกษานำเสนอโครงการที่ออกแบบในการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยรับฟังและให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

หลังสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินทั้งหมด แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะ

และความปลอดภัยของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อนำไปสู่การสรุปข้อเสนอแนะและแนวทางในการนำไปใช้ในทางปฏิบัติต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลความสามารถของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้แบบประเมินความสามารถของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานให้กับนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นตัวอย่างวิจัย เป็นระยะเวลา 4 ครั้ง ครั้งละ 4 ชั่วโมง
3. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลความสามารถของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้แบบประเมินความสามารถของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย และเก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กำหนดกรอบการวิเคราะห์ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยปฐมวัยที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย ตามการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย นำมาจำแนกข้อมูลและประมวลผลให้เป็นตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์หำร้อยละ การแจกแจงความถี่ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง โดยมาตราประมาณค่ามี 5 ระดับ เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินระดับความสามารถ ดังนี้ (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2553) โดยมีการแปลความหมายรายด้าน ดังนี้

คะแนน 22.50 - 25.00 หมายถึง ความสามารถของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในรายการข้อนี้อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 17.50 - 22.49 หมายถึง ความสามารถของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยในรายการข้อนี้อยู่ในระดับมาก

คะแนน 12.50 - 17.49 หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 7.50 - 12.49 หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 0.00 - 7.49 หมายถึง ไม่มีความสามารถในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และมาตรฐานประมาณค่ามี 5 ระดับ เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินระดับความพึงพอใจ ดังนี้ (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2553) โดยมีการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับมาก

คะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง ไม่มีความพึงพอใจในรายการชื่อนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเรียนวิชานี้ด้วยวิธีการสอนอื่นมาก่อน สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.67 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 3.33 ส่วนใหญ่มีอายุ 15 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 100.00 นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่มีระดับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 90.00 ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้อง

กับสุขภาวะและความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่ไม่เคยลงทะเบียนเรียนวิชาสุขภาวะและความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 100.00 และส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนในสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

2.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

คะแนน	<i>M</i> (ค่าเฉลี่ยเลขคณิต)	<i>SD</i>	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	64.20	4.51	57	75	9.81*	29	3.33
หลังเรียน	73.90	4.34	64	84			3.33

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยรายด้าน ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยรายด้าน

ด้านความสามารถในการออกแบบโครงการ	คะแนนก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 80 คะแนน)	ระดับ	คะแนนหลังเรียน (คะแนนเต็ม 80 คะแนน)	ระดับ	ความแตกต่าง	t-test
ด้านการวิเคราะห์ปัญหา	15.20	ปานกลาง	18.40	มาก	3.20	8.12
ด้านการออกแบบโครงการ	16.00	ปานกลาง	18.70	มาก	2.70	6.89
ด้านการสื่อสารและการนำเสนอ	14.90	ปานกลาง	18.00	มาก	3.10	7.56
ด้านการทำงานเป็นทีม	18.10	มาก	18.80	มาก	0.70	2.34
รวม	64.20		73.90		9.70	-

ตารางที่ 2 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย ในภาพรวมจาก 64.20 คะแนนเป็น 73.90 คะแนน คิดเป็นความแตกต่าง 9.70 คะแนน โดยด้านที่มีค่าคะแนนความสามารถสูงสุดทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ 18.10 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ 18.80 คะแนน โดยมีค่าคะแนนความสามารถต่ำสุด ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ ด้านการสื่อสารและการนำเสนอ ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง คือ 14.90 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ 18.00 คะแนน ตัวอย่างชิ้นงานของนักศึกษาหลังเรียน ได้แก่ โครงการ “พัฒนาทักษะการล้างมือและสุขอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย” และโครงการ “กิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในสนามเด็กเล่น”

3. ผลความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

นักศึกษาศาखाวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.12, SD = 0.65$) ส่วนรายด้านนักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($M = 4.35, SD = 0.55$) และนักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุดเกี่ยวกับเวลาในการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($M = 3.87, SD = 0.75$) ตามลำดับ โดยนักศึกษาเสนอแนะให้เพิ่มระยะเวลาในการทำงานเป็นทีมเนื่องจากเวลาในการสื่อสารและข้อตกลงร่วมกันในคาบเรียนไม่เพียงพอ ทั้งนี้จากการสอบถามความเห็นเพิ่มเติม นักศึกษาศาखाวิชา

การศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่สะท้อนว่าการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้ เข้าใจปัญหาสุขภาพและความปลอดภัยในเด็กปฐมวัยอย่างลึกซึ้ง มากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนตามปกติ รวมถึงการทำงานเป็นกลุ่มและการสืบค้นข้อมูลทำให้เกิด ความรับผิดชอบร่วมกันและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งนำไปสู่การออกแบบโครงการที่เป็นไปได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ Barrows (1996) ที่ระบุว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับบริบทจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปใช้ได้เหมาะสมในสถานการณ์ อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทิพย์สุดา สงวนวงศ์ (2563) ที่พบว่า การใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ช่วยเพิ่มความสามารถของนักศึกษาครูในการออกแบบกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมีระบบ เนื่องจากผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์สถานการณ์จริง เลือกใช้ข้อมูล และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการออกแบบโครงการด้านสุขภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับกิตติศักดิ์ ใจอ่อน และกตัญญูตา บางโท (2565) พบว่า ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาหลังจากจัดกิจกรรมในแต่ละวงจรปฏิบัติการนั้นนักศึกษาที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น โดยนักศึกษาที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับวิไลลักษณ์ อ่างแก้ว และสุรชา อมรพันธุ์ (2562) พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สภาพที่ปัจจุบันของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหา เป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย จากผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.67 2) อายุ 15 - 20 ปี ร้อยละ 100 3) ไม่มีประสบการณ์จัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ร้อยละ 90

4) ไม่เคยเข้าร่วมโครงการสุขภาพและความปลอดภัย ร้อยละ 100 และ 5) ไม่เคยเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของคะแนนหลังเรียนและความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเกิดจากกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยตรง ไม่ได้มาจากประสบการณ์เดิมของนักศึกษา ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในภาพรวมจาก 64.20 คะแนนเป็น 73.90 คะแนน คิดเป็นความแตกต่าง 9.70 คะแนน โดยด้านที่มีค่าคะแนนความสามารถสูงสุดทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ 18.10 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ 18.80 คะแนน ส่วนค่าคะแนนความสามารถต่ำสุดทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ ด้านการสื่อสารและการนำเสนอ ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง คือ 14.90 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก คือ 18.00 คะแนน ผลการศึกษาได้แสดงถึงการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในภาพรวมที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี วิสุทธิ์เสรีวงศ์ (2561) ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยพัฒนาทักษะการวางแผนและการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับ ชนากานต์ หอมจันทร์ (2563) ที่พบว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการออกแบบโครงการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งด้านที่นักศึกษามีความสามารถสูงสุดก่อนและหลังการเรียน คือ ด้านการทำงานเป็นทีม โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นจาก 18.10 เป็น 18.80 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยมีพื้นฐานที่ดีในด้านนี้ และได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติมจากกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งสนับสนุนการทำงานกลุ่ม การมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์ชิ้นงานของนักศึกษา เช่น โครงการ “พัฒนาทักษะการล้างมือและสุขอนามัยสำหรับเด็กปฐมวัย” และโครงการ “กิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในสนามเด็กเล่น” พบว่า 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา นักศึกษาสามารถระบุปัญหาสุขภาพและความปลอดภัยของเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม โดยใช้ข้อมูลจากสถานการณ์จำลองและกิจกรรมสังเกตการณ์ในชั้นเรียน ตัวอย่างเช่น นักศึกษาระบุว่าการล้างมือของเด็กยังไม่ถูกต้องตามหลักอนามัย และเด็กมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากอุปกรณ์สนามเด็กเล่น 2) ขั้นตอนการออกแบบโครงการ นักศึกษาสามารถวางแผนกิจกรรมและลำดับขั้นตอนการดำเนินงานได้เป็นระบบ เช่น การจัดกลุ่มเด็ก การกำหนดสื่อและวัสดุประกอบกิจกรรม การกำหนดระยะเวลา และการวัดผลโครงการ ตัวอย่างโครงการที่ออกแบบโดยนักศึกษามีความชัดเจน สามารถดำเนินการได้จริง และสอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัย 3) ขั้นตอนการสื่อสารและนำเสนอ หลังการจัดกิจกรรมมีการพัฒนาชัดเจน นักศึกษาสามารถนำเสนอแผนงานและผลการดำเนินโครงการต่อเพื่อนร่วมชั้นและอาจารย์ได้อย่างมีโครงสร้าง มีการใช้สื่อประกอบ และสามารถตอบคำถามเชิงวิพากษ์ได้ 4) ขั้นตอนการทำงานเป็นทีม นักศึกษาแสดงความสามารถในการร่วมมือและแบ่งหน้าที่กันทำงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการช่วยเหลือเพื่อนทำได้ดีขึ้นชัดเจน สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของคะแนนและความพึงพอใจเกิดจากกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างแท้จริง ไม่ได้เกิดจากประสบการณ์เดิมของนักศึกษา และการนำชิ้นงานของนักศึกษามาวิเคราะห์

ช่วยให้เห็น พัฒนาการของทักษะในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่ระบุปัญหา วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐาน สืบค้นข้อมูล ออกแบบโครงการการสื่อสารและการนำเสนอ จนถึงการดำเนินงานเป็นทีม สอดคล้องกับ พัชรี พุ่มเจริญ (2560) ที่พบว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางช่วยให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการทำงานร่วมกันในกลุ่มอย่างชัดเจน ส่วนด้านการนำเสนอและด้านการสื่อสาร และการนำเสนอ เป็นด้านที่นักศึกษา มีคะแนนต่ำสุดก่อนจัดกิจกรรม โดยอยู่ที่ 14.90 คะแนน (ระดับปานกลาง) และเพิ่มขึ้นเป็น 18.00 คะแนนหลังการจัดกิจกรรม (ระดับมาก) ถึงมีคะแนนต่ำสุด ในรายการแต่หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้านการนำเสนอและการสื่อสารมีคะแนน เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมโดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีส่วนช่วยพัฒนา อย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับผลการศึกษาของธนพร แถวโรสง และพัชรี ชิวคำนวน (2566) ที่ได้ ศึกษาการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยใช้เวลาเป็นฐาน พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยใช้ปัญหา เป็นฐานมีคะแนนสูงขึ้น

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาวะและ ความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านนักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก และนักศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุดเกี่ยวกับเวลาในการจัด กิจกรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ นักศึกษาเสนอแนะให้เพิ่มระยะเวลาในการทำงานเป็นทีม เนื่องจากเวลาในการสื่อสารและข้อตกลงร่วมกันในคาบเรียนไม่เพียงพอ แสดงถึงประสิทธิภาพของ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในบริบทของการศึกษาศาสตร์ที่ต้องการให้นักศึกษา เกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ และสามารถออกแบบโครงการด้วยการทำงานเป็นทีม ซึ่งนักศึกษามี ความพึงพอใจในด้านดังกล่าวอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี อินทร์ช่าง (2563) ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้เวลาเป็นฐานช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด การทำงานร่วมกัน และ ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัยในอนาคต รายด้าน นักศึกษามี ความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง “การทำงานร่วมกับผู้อื่น” อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมมือกันคิด แบ่งปันความเห็น และ วางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็น ทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในด้านการศึกษาศาสตร์ นอกจากนี้สอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dochy et al. (2003) ที่ชี้ให้เห็นว่าไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญาและการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อแรงจูงใจและทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วย ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างมากขึ้น เนื่องจากได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาที่ใกล้เคียงกับ ความเป็นจริง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าการเรียนรู้มีความหมายต่อชีวิตและการทำงานจริง เมื่อผู้เรียน รับรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน จึงเกิดแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ที่ส่งผลให้พยายามเรียนรู้อย่างลึกซึ้งซึ่งมากกว่าการเรียนรู้แบบบรรยายเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้

แรงจูงใจและทัศนคติที่ดีดังกล่าว ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการทำงาน เป็นทีม การคิดวิเคราะห์เชิงระบบ และการออกแบบโครงการได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายข้างต้น พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน (PBL) ช่วยส่งเสริมความสามารถในการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัย สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน ทั้งด้านการวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบโครงการ การสื่อสารและการนำเสนอ และการทำงานเป็นทีม อีกทั้งนักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้แบบ PBL ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับครูปฐมวัย ในอนาคต ดังนั้น ผลการทดลองยืนยันสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการออกแบบโครงการของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรวางแผนและบริหารจัดการเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เนื่องจากกระบวนการนี้อาจใช้เวลานานกว่าการสอนแบบบรรยายปกติ
2. ควรมีงบประมาณรองรับการออกแบบโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัย สำหรับเด็กปฐมวัยในการเพิ่มต้นทุนการผลิตสื่อให้เหมาะสมกับโครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนากระบวนการด้านเทคโนโลยีในการผลิตสื่อเพื่อสนับสนุนการออกแบบ โครงการพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยสำหรับเด็กปฐมวัย
2. ควรศึกษาความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ และความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งเพิ่มเติมการอภิปรายโดยใช้ตัวอย่างชิ้นงานของนักศึกษา หรือวิเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจน และเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2565). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมอนามัย. [ออนไลน์],

เข้าถึงได้จาก: [https://planning.anamai.moph.go.th/th/strategy-](https://planning.anamai.moph.go.th/th/strategy-plan/4229#wow-book/15)

[plan/4229#wow-book/15](https://planning.anamai.moph.go.th/th/strategy-plan/4229#wow-book/15). (2566, 10 สิงหาคม)

กิตติศักดิ์ ใจอ่อน และกตัญญูตา บางโท. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา.

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร. 24(1): 99 - 109.

- ชนากานต์ หอมจันทร์. (2563). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ธนพร แถวโธสง และพัชรี ชิวคำนวน. (2566). การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 14(2): 1 - 12.
- ทิพย์สุดา สงวนวงศ์. (2563). การพัฒนาทักษะการวางแผนกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารวิชาการครูศาสตร์. 32(2): 105 - 118.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม = Classical test theory. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรี พุ่มเจริญ. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์. 25(2): 112 - 123.
- พัชรี อินทร์ช่าง. (2563). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการทำงานกลุ่มของนักเรียน. วารสารครูศาสตร์. 48(1): 45 - 58.
- วรรณดี วงศ์สวัสดิ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดและการแก้ปัญหา. วารสารวิชาการทางการศึกษา. 12(3): 55 - 68.
- วิไลลักษณ์ อ่างแก้ว และสุรชา อมรพันธ์. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 12(3): 94 - 107.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2553). แนวทางการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านปัญหาในบริบทท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี วิสุทธิเสวีวงศ์. (2561). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 33(2): 77 - 85.
- Barrows, H. S. (1996). Problem-based learning in medicine and beyond: A brief overview. *New Directions for Teaching and Learning*. 68, 3 - 12. <https://doi.org/10.1002/tl.37219966803>

- Caffarella, R. S. (2002). **Planning programs for adult learners: A practical guide for educators, trainers, and staff developers.** (2nd ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Dochy, F., Segers, M., Van den Bossche, P., & Gijbels, D. (2003). Effects of problem-based learning: A meta-analysis. **Learning and Instruction.** 13(5): 533 - 568.
[https://doi.org/10.1016/S0959-4752\(02\)00025-7](https://doi.org/10.1016/S0959-4752(02)00025-7)
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? **Educational Psychology Review.** 16(3): 235 - 266.
<https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>
- Nunnally, J. C. (1967). **Psychometric Theory.** New York, McGraw-Hill.
- Savery, J. R. (2006). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. **The Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning.** 1(1): 9 - 20.
<https://doi.org/10.7771/1541-5015.1002>

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

FACTORS AFFECTING THE PERSONNEL PERFORMANCE IN CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

นิภาพร มะโนวรรณ^{1*} และสุทธดา ชัดตียะ²
Nipaporn manowan^{1*} and Suthada khattiya²

Received : 10 May 2025

Revised : 15 July 2025

Accepted : 21 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 347 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการถดถอยแบบพหุคูณ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธี Enter

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหาร ปัจจัยจูงใจ ด้านความสำเร็จของงาน 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสามารถรวมพยากรณ์ระดับของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² โปรแกรมบริหารธุรกิจ (นวัตกรรมจัดการธุรกิจดิจิทัล) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹ Master of Business Administration, Major Business Administration, Chiang Rai Rajabhat University

² Business Administration Program in Digital Business Innovation Management, Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University

* Corresponding Author's E-mail: 668806009@crju.ac.th

ได้ร้อยละ 43 อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ($\beta = 0.254$) ด้านความสำเร็จของงาน ($\beta = 0.246$) ด้านความมั่นคงในงาน ($\beta = 0.171$) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\beta = 0.155$) และด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ($\beta = -0.132$)

คำสำคัญ: การปฏิบัติงานของบุคลากร / ปัจจัยจูงใจ / ปัจจัยค้ำจุน / ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the factors personnel performance in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, 2) to study the efficiency of personnel performance in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 and 3) to study the factors of personnel performance that affect the work efficiency in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The sample were 347 personnel from Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 and was obtained through multi-stage random sampling, the research instrument was rating scale questionnaire and a reliability score of 0.95. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression statistics enter method.

The research findings revealed that 1) The factors personnel performance in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 were rated at a high level. The highest rated was aspect of the maintenance factors the policy and administrative support factors and the motivation factors of work achievement. 2) The efficiency of personnel performance in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 were rated at high level. The highest rated aspect was effective use of resources and 3) The factors of personnel performance that affect the work efficiency of personnel in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 can be combined to predict with the efficiency of personnel performance in Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. were 43% with the significance level of 0.05. The highest rated aspect of the correlation coefficient was the policy and administration ($\beta = 0.254$), Achievement ($\beta = 0.246$), Job security ($\beta = 0.171$), Recognition ($\beta = 0.155$), and Career advancement ($\beta = -0.132$).

Keywords: Personnel performance / Motivation factors / Maintenance factors / Work efficiency

บทนำ

ปัจจุบันหลายองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนล้วนต่างให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและถือเป็นหัวใจหลักที่ทำให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รัชฎา บุญสม, 2565) ปัจจัยสำหรับการดำเนินงานที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากร หากองค์กรใดสามารถบริหารทรัพยากรบุคคลในการทำงานให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุดย่อมสร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กร (อัครเดช ไม้จันทร์, 2560) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งต้องกำหนดเป้าหมายทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคล โดยในระดับองค์กรมีวัตถุประสงค์เพื่อวิธีการปฏิบัติงานที่ดีและพัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด (ธนภรณ์ พรณราย, 2565) ทั้งนี้ในด้านของบุคลากรจึงมีความสำคัญกับองค์กรและองค์กรควรมีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสม เพื่อที่ประสิทธิภาพการทำงานจะเกิดขึ้นได้

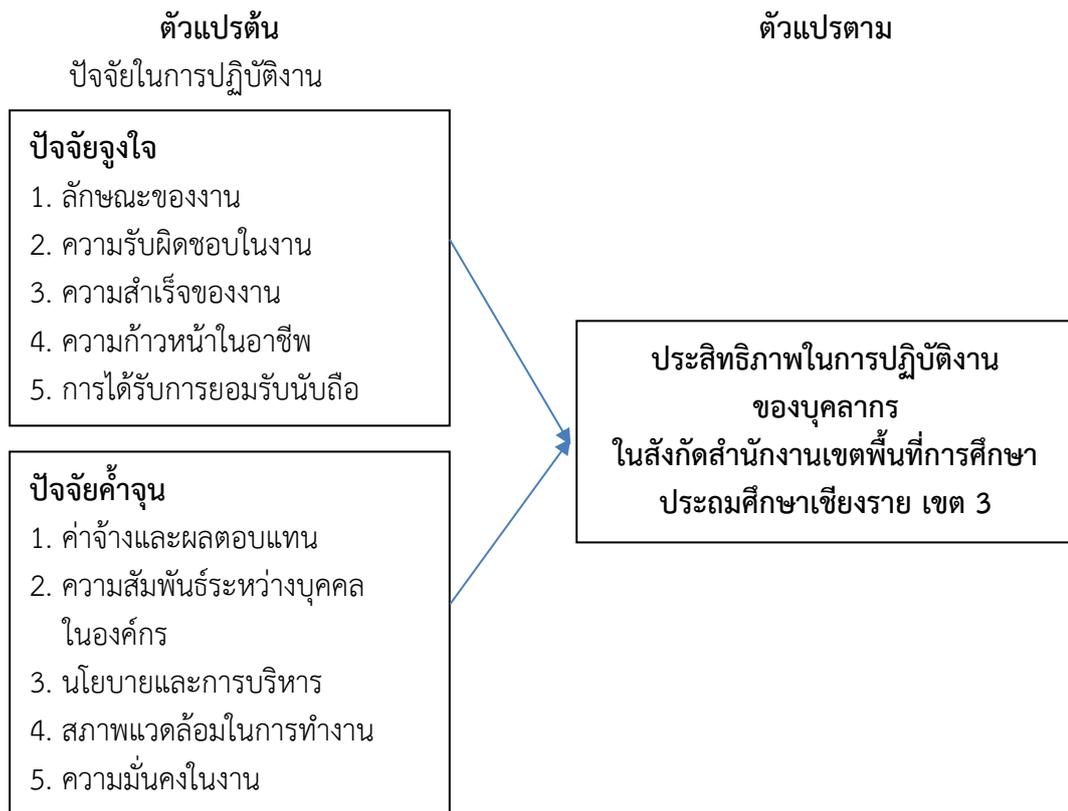
องค์กรจะดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงและมุ่งต่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีการใช้ทฤษฎีแรงจูงใจที่มีชื่อเสียง คือ ทฤษฎีสององค์ประกอบ (Two Factors Theory) เป็นแนวคิดของ (Herzberg, et al., 1959) ซึ่งได้เสนอแนวคิดไว้ว่าบุคลากรในองค์กรการทำงานมีประสิทธิภาพสูงนั้น มีแรงจูงใจที่จะช่วยเสริมแรงในการทำงานให้สูงขึ้น ซึ่งทฤษฎี 2 ปัจจัยนั้นประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูงใจ หรือปัจจัยภายในที่เป็นตัวกระตุ้นให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และ 2) ปัจจัยค้ำจุน หรือปัจจัยภายนอกที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ส่งเสริมให้เกิดความพอใจในการทำงาน ได้แก่ ด้านค่าจ้าง และผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน ในประเด็นขององค์ประกอบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเน้นถึงทฤษฎี ของ Peterson & Plowman (1989) ประกอบด้วย 1) คุณภาพของงาน 2) ปริมาณของงาน 3) เวลาในการปฏิบัติงาน 4) กระบวนการปฏิบัติงาน 5) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรใด ๆ จำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร และประสิทธิภาพขององค์กรเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ (กฤตภาคิน มิ่งโสภา, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายชาติและความต้องการของชุมชน โดยมีภารกิจในการวางแผน พัฒนา ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2566) พบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน เช่น การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางการโยกย้ายงานบ่อยครั้งทำให้ขาดความต่อเนื่อง และการใช้งบประมาณไม่ตรงตามแผนที่วางไว้ ปัญหาเหล่านี้อาจเกี่ยวเนื่องมาจากปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้นเพื่อให้หน่วยงานบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสมจึงควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถวางแผน ควบคุม และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานได้อย่างแท้จริง

จากที่ได้ศึกษาข้อมูลผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อช่วยในการพัฒนางาน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข ให้มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ การวิจัยในครั้งนี้ยังเป็นแนวทางเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 มีบุคลากรจำนวน 2,607 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้วยการใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน (Yamane, 1973) ค่าความคาดเคลื่อนที่ 0.05 จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ 347 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมด แบ่งประชากรออกเป็นอำเภอ กำหนดตัวอย่างแบบสัดส่วนให้เหมาะสมกับจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการสุ่มแบบเจาะจงรวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งสิ้น 347 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มีคำถามแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) ปัจจัยจูงใจ 5 ด้าน ประกอบด้วย ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบในงาน ความสำเร็จของงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ การได้รับการยอมรับนับถือ 2) ปัจจัยค้ำจุน 5 ด้าน ประกอบด้วย ค่าจ้างและผลตอบแทน สัมพันธระหว่างบุคคล นโยบายและการบริหารงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน มีจำนวนข้อคำถาม 30 ข้อ มีคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย ปริมาณงาน เวลาในการปฏิบัติงาน คุณภาพของงาน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีจำนวนข้อคำถาม 12 ข้อ มีคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ลักษณะของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ตามแบบของ Likert scale(1961) เป็นมาตรารวดที่เลือกคำตอบ 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน	5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับคะแนน	4	หมายถึง	มาก
ระดับคะแนน	3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับคะแนน	2	หมายถึง	น้อย
ระดับคะแนน	1	หมายถึง	น้อยที่สุด

โดยแปลค่าเฉลี่ยคะแนนตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1997) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือโดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลและศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัยแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำแบบสอบถามไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องสอดคล้องกับการศึกษาในครั้งนี้

2. การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา ทำการทดสอบโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การศึกษา เพื่อให้ได้คำถามที่ชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ตรงประเด็นมากที่สุด ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามของแบบสอบถาม จำนวน 42 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อ ได้ค่าความเที่ยงตรง (Validity) เท่ากับ 0.87 ซึ่งค่าดัชนีตั้งแต่ 0.67 - 1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง (Try out) คือ บุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับความเชื่อมั่นสูง หมายถึงแบบสอบถามดังกล่าวมีความสมบูรณ์ เที่ยงตรง และเชื่อถือได้ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยใช้ข้อมูลและแหล่งข้อมูลในการศึกษาเป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับบุคลากรในสังกัด จำนวน 347 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบออนไลน์ ด้วยการส่ง Google Form ให้กับกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.50 มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.90 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.30 ประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.90

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารุ่นนี้จะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติความถี่และร้อยละ (Frequency and Percentage) เพื่อใช้อธิบายความถี่ และ ร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. สถิติค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านปัจจัยในการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และตอนที่ 3 ข้อมูลด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
3. สถิติทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามวิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson correlation) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยใช้ค่า VIF (Variance Inflation Factor) ตรวจสอบความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรอิสระ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ปัจจัยในการปฏิบัติงาน	M	SD	ระดับความคิดเห็น
ปัจจัยจูงใจ			
ด้านลักษณะของงาน	4.48	0.64	มาก
ด้านความรับผิดชอบในงาน	4.55	0.60	มากที่สุด
ด้านความสำเร็จของงาน	4.57	0.59	มากที่สุด
ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ	4.48	0.71	มาก
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.56	0.63	มากที่สุด
ปัจจัยค้ำจุน			
ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน	4.42	0.75	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร	4.68	0.53	มากที่สุด
ด้านนโยบายและการบริหาร	4.72	0.52	มากที่สุด
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.46	0.72	มาก
ด้านความมั่นคงในงาน	4.60	0.60	มากที่สุด
รวม	4.55	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.55, SD = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ($M = 4.57, SD = 0.59$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($M = 4.56, SD = 0.63$) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน ($M = 4.48, SD = 0.64$) อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ($M = 4.72, SD = 0.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ($M = 4.68, SD = 0.53$) อยู่ในระดับ มากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน ($M = 4.42, SD = 0.75$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับความคิดเห็น
ด้านปริมาณงาน	4.62	0.59	มากที่สุด
ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน	4.68	0.54	มากที่สุด
ด้านคุณภาพของงาน	4.63	0.56	มากที่สุด
ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	4.70	0.51	มากที่สุด
รวม	4.66	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.66, SD = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ($M = 4.70, SD = 0.51$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน ($M = 4.68, SD = 0.54$) อยู่ในระดับ มากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านปริมาณงาน ($M = 4.62, SD = 0.59$) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	Unstandardize Coefficients		Standardized Coefficients β	t	Sig.	Collinearity Tolerance	Statistics VIF
	B	Std.Error					
Constant	.772	.160		4.836	.001		
ปัจจัยจูงใจ							
ลักษณะของงาน	.034	.039	.039	0.867	.386	.479	2.088
ความรับผิดชอบในงาน	.023	.046	.027	0.502	.616	.327	3.054
ความสำเร็จของงาน	.214	.052	.246	4.141**	.001	.278	3.603
ความก้าวหน้าในอาชีพ	-.091	.040	-.132	-2.263*	.024	.290	3.443
การได้รับการยอมรับนับถือ	.123	.049	.155	2.482*	.014	.251	3.981
ปัจจัยค้ำจุน							
ค่าจ้างและผลตอบแทน	.041	.032	.065	1.296	.196	.388	2.579
ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลในองค์กร	.081	.049	.089	1.661	.098	.345	2.901
นโยบายและการบริหาร	.238	.049	.254	4.866**	.001	.360	2.781
สภาพแวดล้อม ในการทำงาน	.035	.033	.050	1.060	.290	.438	2.278
ความมั่นคงในงาน	.143	.045	.171	3.144**	.002	.332	3.014

R = 0.670 $R^2 = 0.449$ Adjusted $R^2 = 0.436$ Std.Error of the Estimate = 0.25716

F Change = 68.239 Sig = <.001^b

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 การทำการทดสอบเงื่อนไขของ Multiple Regression Analysis พบว่าตัวแปรต้นไม่มีปัญหาภาวะ Multicollinearity ระหว่างกันเนื่องจากค่า Tolerance ทุกตัวแปรมีค่ามากกว่า 0.1 และค่า VIF ทุกตัวแปรมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันไม่สูง

ผลการศึกษาค่าความแปรปรวนของการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Sig. 0.001) มีค่า F เท่ากับ 68.239 ค่าประสิทธิภาพของการทำนาย R^2 เท่ากับ 0.449 กล่าวได้ว่า ความเป็นไปได้ของการตั้งสมมติฐานว่าปัจจัยในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้ร้อยละ 45 ส่วนที่เหลืออีก 55 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ซึ่งความสามารถในการทำนายมีค่าน้อย โดยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลคือ ปัจจัยจูงใจ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และปัจจัยค้ำจุน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความมั่นคงในงาน ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (R) เท่ากับ 0.670 ค่าสัมประสิทธิ์การทำนายปรับแล้ว

(Adjusted R²) เท่ากับ 0.436 ค่า F เท่ากับ 68.239 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Std.Error of the Estimate) เท่ากับ 0.25716

โดยจากสมมติฐานพบว่า มี 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน (X₃) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ (X₄) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X₅) และปัจจัยค่าจ้าง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร (X₈) ด้านความมั่นคงในงาน (X₁₀) มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดย t-test ของปัจจัยมีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 โดยสามารถเรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยเชิงเส้น (Beta Coefficient) จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านนโยบายและการบริหาร (X₈) ด้านความสำเร็จของงาน (X₃) ด้านความมั่นคงในงาน (X₁₀) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X₅) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร (X₇) ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน (X₆) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (X₉) ด้านลักษณะของงาน (X₁) ด้านความรับผิดชอบในงาน (X₂) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ (X₄)

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์มาตรฐานได้ดังนี้

$$Y = +0.254(X_8) + 0.246(X_3) + 0.171(X_{10}) + 0.155(X_5) + -0.132(X_4)$$

สมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยจากค่าจริงได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.772 + 0.238(X_8) + 0.214(X_3) + 0.143(X_{10}) + 0.123(X_5) + -0.091(X_4)$$

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยจูงใจมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยจูงใจ ด้านความสำเร็จของงาน (X₃) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ (X₄) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X₅) มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ปัจจัยทั้ง 3 ด้านมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยค่าจ้างมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยค่าจ้าง ด้านนโยบายและการบริหาร (X₈) ด้านความมั่นคงในงาน (X₁₀) มีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้านมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทางบวก โดยหากด้านนโยบายและการบริหาร (X₈) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.238 หน่วย ด้านความสำเร็จของงาน (X₃) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.214 หน่วย ด้านความมั่นคงในงาน (X₁₀) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.143 หน่วย ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

(X_5) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 0.123 หน่วย ทางลบโดยด้านความก้าวหน้าในอาชีพ (X_4) ลดลง 1 หน่วย จะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดลง 0.91 หน่วย ส่วนปัจจัยด้านลักษณะของงาน (X_1) ด้านความรับผิดชอบในงาน (X_2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร (X_7) ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน (X_6) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (X_9) ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อภิปรายผลการวิจัย ปัจจัยในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด และประสิทธิภาพการโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด พบว่า

1. ปัจจัยในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธนาทิพย์ ขวัญทอง (2566) พบว่า แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะของงานที่รับผิดชอบ สภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sitti Fatimah Said Martandu Chairul Muriman Setyabudi & Basir (2023) พบว่า องค์กรที่ให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่กับเพื่อนร่วมงาน วัฒนธรรมองค์กร ความเป็นผู้นำ มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน เนื่องจากผู้นำ และบุคลากรมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีการสื่อสารที่ชัดเจน มีการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี และผลงานวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ สาริกา (2566) ที่พบว่า ปัจจัยจูงใจที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ เนื่องจากในการปฏิบัติงานผู้บริหารจะมีข้อกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับ กำหนดเวลาการทำงานที่ชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องมีผลงานที่ชัดเจนสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดเพื่อประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานตามขอบเขตงานที่ถูกกำหนดไว้ของบุคลากรแต่ละท่านและใช้เกณฑ์นี้ในการประเมินเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งของหน่วยงาน ความสำเร็จของงานจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ เนื่องจากการได้รับการยอมรับ ได้รับคำชมเชย บทบาทในการปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อหน่วยงาน ส่งผลต่อจิตใจและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ปัจจัยจูงใจ ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 กล่าวคือ การที่ได้รับการสนับสนุนให้เข้าร่วมในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความชำนาญ ได้รับการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ การงานให้สูงขึ้น ตามความรู้ความสามารถ ไม่ใช่แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในด้านต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ อาจเพราะการที่ผู้บังคับบัญชาให้ความไว้วางใจในการทำงาน การที่มีโอกาสเติบโตก้าวหน้าในอาชีพและความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย มีปริมาณมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้เกิดแรงกดดัน จนส่งผลทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ กานต์พิชชา บุญมี (2566) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความก้าวหน้าในงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีของบุคลากรของสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 เป็นลำดับที่ 2 แต่เป็นการส่งผลเชิงลบ การที่ผู้บังคับบัญชาให้ความไว้วางใจในการทำงาน งานที่ได้รับมอบหมายจึงมีปริมาณมากขึ้น ทำให้เกิดแรงกดดันและความเครียดในการทำงานจนส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยในการปฏิบัติงาน ปัจจัยค้ำจุน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความมั่นคงในงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Md Zahid Al Mamun & Md Yusuf Hossein Khan (2020) พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานไม่ได้มาจากผลตอบแทนด้านวัตถุหรือรางวัลเท่านั้น ยังต้องคำนึงถึงเรื่องอื่น ๆ ทั้งด้านนโยบายของบริษัท สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งผู้บังคับบัญชาและพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์พิชชา บุญมี (2566) พบว่า ปัจจัยค้ำจุน ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความมั่นคงในงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ไชยทองศรี สุธรรม พงษ์สำราญ และอิงอร ต้นพันธ์ (2563) พบว่า ปัจจัยค้ำจุน ด้านโอกาสที่ได้จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความมั่นคงในการทำงานและด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชามีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานของบริษัท เนื่องจากด้านนโยบาย และการบริหารองค์กรเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องดำเนินการกิจการตามนโยบายของรัฐในการดำเนินการกิจการมีการกำหนดการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีการบริหารจัดการ กำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการทำงาน รวมทั้งสามารถนำนโยบายของหน่วยงานไปปฏิบัติได้จริง เมื่อบุคลากรมีความพึงพอใจในนโยบายและการบริหารจึงส่งผลทางบวกทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านความมั่นคงในงาน เนื่องจาก บุคลากรรู้สึกมั่นใจในการทำงาน มั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงานบุคลากรสามารถอยู่ปฏิบัติงานได้จนสิ้นระยะเวลาในการทำงาน จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎา บุญสม (2565) พบว่า ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการนำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ใหม่หรือใช้ซ้ำ ปฏิบัติตามมาตรการลดพลังงาน เช่น ปิดไฟ ปิดเครื่องปรับอากาศและปิดอุปกรณ์ไฟฟ้า ตามกำหนดเวลา เนื่องจากด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หากหน่วยงานมีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมทั้งในด้านของวัสดุอุปกรณ์ ด้านกำลังคน และมีมาตรการรองรับการลดพลังงานจะช่วยให้หน่วยงานประหยัดและใช้งานทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จของงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก ด้านความสำเร็จ

ของงานหน่วยงานควรมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน ทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อวัดผลของการทำงาน และในด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ผู้ปฏิบัติงานควรให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนร่วมงานต้องการ ทั้งในเรื่องของข้อมูลการทำงาน และคำแนะนำต่าง ๆ ในส่วนของหน่วยงานควรมีการแสดงออกถึงการได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา มีการยกย่องชมเชยอย่างเป็นทางการจากหน่วยงาน เช่น ให้ใบประกาศแสดงความยกย่องชมเชยหรือให้ความสำคัญกับงานทุกงานที่บุคลากรทำสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ เป็นต้น เพราะจะส่งผลทางจิตใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

2. ในด้านปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านความมั่นคงในงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก ด้านนโยบายและการบริหาร หน่วยงานควรมีการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจ แนวทางการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรมและมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และในด้านความมั่นคงในงาน หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานที่รับผิดชอบ ให้โอกาสในการได้เรียนรู้ระบบงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการให้บุคลากรในหน่วยงานได้เข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ ในด้านของสวัสดิการควรมุ่งเน้นรักษาบุคลากรให้มีความมั่นคงในอาชีพทั้งในบุคลากรที่เป็นข้าราชการ ลูกจ้าง ให้มีความมั่นคงในระยะยาวตลอดอายุการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจุดจูงใจด้านลักษณะของงาน ปัจจัยค้ำจุนด้านค่าจ้างและผลตอบแทน โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด หากมีการศึกษาวิจัยในครั้งถัดไป ควรทำการศึกษาด้านลักษณะของงาน ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกควรทำการศึกษาด้านเชิงคุณภาพ เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น ทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงสามารถนำมาพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัด เช่น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ หรือวัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น เนื่องจากปัจจัยอื่น ๆ เหล่านี้อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

3. ควรวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กฤตภาคิน มิ่งโสภาและณกมล จันทร์สม. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน.

วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 23(2): 209 - 222.

กานต์พิชชา บุญมี. (2566). อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานการเงินและบัญชีของบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- ชนภรณ์ พรรณราย. (2565). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา.** สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนาทิพย์ ขวัญทอง. (2566). **แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา.** สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธัญญารัตน์ สาริกา. (2566). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน
ด้านการเงินการคลังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.** กองบริหารทรัพยากร
สุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เงินกองทุนส่งเสริมงานวิจัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- นิตยา พรหมจันทร์. (2562). **แรงจูงใจและภาวะผู้นำที่มีผลสัมฤทธิ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
ในองค์กรยุค 4.0 กรณีศึกษา บริษัท อาซีฟา จำกัด (มหาชน).** การค้นคว้าอิสระ
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- นิตยา ไชยทองศรี, สุธรรม พงษ์สำราญ และอิงอร ตันพันธ์. (2563). **แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานพนักงานฝ่ายผลิตของ บริษัท ซัมมิทโอโต บอดี้ อินดัสตรี จำกัด.
วารสารนาคบุตรปริทรรศน์.** 12(1): 62 - 76.
- รัชฎา บุญสม. (2565). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชี
สำนักงานศาลยุติธรรม.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2567). **แผนปฏิบัติราชการ
ประจำปี 2567.** เชียงราย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก
<https://www.cr3.go.th/2024/plancr3/> (2567, 1 พฤศจิกายน)
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2566). **รายงานผลการดำเนินการ
ประจำปี 2566.** เชียงราย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก
https://www.cr3.go.th/2023/annual_report/ (2567, 1 พฤศจิกายน)
- วิชญ์ กิตติพงศ์วรการ. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ
แห่งหนึ่ง.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน
กลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological test.** (5th ed.). New York:
Herper Collins.
- Frederick, Herzberg. (1959). **Administrative Behavior.** New York: McMillan.

- Md Zahid Al Mamun & Md Yusuf Hossein Khan. (2020). A Theoretical study On Factors Influencing Employees Performance, Rewards and Motivation Within Organization. **Socio Economic Challenges**. [Online], Available [https://doi.org/10.21272/sec.4\(3\).113-124.2020](https://doi.org/10.21272/sec.4(3).113-124.2020) (2567, 1 พฤศจิกายน)
- Petersen, E. & Plowman, G. E. (1975). **Business Organization and Management**. Illinois: Irwin.
- Sitti Fatimah Said Martandu, Chairul Muriman Setyabudi & Basir S. (2023). Analysis of Factors Affecting the Performance of Cimanggis Police Personnel, Depok Metro Police, Jakarta, Indonesia. **Devotion Journal of Research and Community Service**. 4(12): 2353-2362.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper & Row.

ผลของการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน
ที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็ก
ก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร

EFFECT OF MOVEMENT AND RHYTHM ACTIVITIES ACCOMPANYING
FOLKTALES TELLING ON PRESCHOOL CHILDREN'S GROSS MOTOR
ABILITIES, PHAENDDINTHONG WATRATBAMRUNG COMMUNITY CHILD
DEVELOPMENT CENTER, BANGKOK

ผกามาศ อินเสนาหา^{1*} ปิยลักษณ์ อัครรัตน์² และจอมสุรางค์ ลิ้มป์ประเสริฐกุล²
Phakamas Insanaeha^{1*} Piyalak Akkratana² and Jomsurang Limprasertkul²

Received : 21 December 2024

Revised : 21 April 2025

Accepted : 13 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ประชากรคือเด็กปฐมวัยชายและหญิง ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมอนุบาล อายุระหว่าง 2 - 3 ปี จำนวน 7 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน จำนวน 24 แผน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 1.00 และแบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระโดด จำนวน 4 ข้อ ด้านการทรงตัว จำนวน 2 ข้อ และด้านการเดิน จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 1.00 ระยะเวลา ในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ทั้งโดยภาพรวม จำแนกรายด้าน และจำแนก รายชื่อ

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹ Master of Education, Program Department of Early Childhood Education, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

² College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

* Corresponding Author's E-mail: Kedwer.zaza@gmail.com

คำสำคัญ: กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ / การเล่านิทานพื้นบ้าน /
ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ / เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The purpose of this research was to compare preschool children's gross motor abilities before and after implementing movement and rhythm activities accompanying folktales telling. The population composed of 7 preschool children, boys and girls, aged 2 - 3 years, studied in the kindergarten preparatory class in the 1st semester of the academic year 2024 at Phaendinthong Watratbamrung Community Child Development Center, Bangkok. This research was a quasi-experimental research with a one-group pretest-posttest design. Tools used in the research included 24 movement and rhythm activities accompanying folktales telling lesson plans with IOC of 1.00 and preschool children's gross motor abilities test including 3 aspects; jumping 4 items, balancing 2 items, and walking 4 items which totaled 10 items with IOC between 1.00. The duration of the experiment was 8 weeks, 3 days a week, 30 minutes a day during the movement and rhythm activities. Statistics used in this research included mean, standard deviation, and hypothesis testing.

The results revealed that preschool children's gross motor abilities after implementing movement and rhythm activities accompanying folktales telling was higher than before the experiment in overall, each aspect and each item.

Keywords: Movement and Rhythm Activities / Folktales telling / Gross motor abilities / Preschool children

บทนำ

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะช่วงปฐมวัย ซึ่งถือเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญสูงสุดในการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 2) ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนากายตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทร เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานที่มีผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของคนตลอดชีวิตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม

กับเด็กปฐมวัยหรือกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องเป็นลำดับก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับเด็กปฐมวัย

พัฒนาการด้านร่างกายเป็นพัฒนาการด้านหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของเด็ก ก็เซล (Gesell, 1947 อ้างถึงใน ประมวลู คัดค้นสัน, 2524) ได้ศึกษาพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เพราะเป็นรากฐานของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อม ความพร้อมของร่างกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อ ต่อมกระดูก และประสาทต่าง ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2564: 2) กล่าวว่า พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กวัยแรกเกิด - 3 ปี เป็นไปตามหลักของพัฒนาการ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดจนระหว่างแรกเกิด - 3 ปี ลักษณะพัฒนาการ ทางร่างกายจะเป็นกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเคลื่อนไหว ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อพัฒนาการของเด็ก โดยทั่วไปเด็กมีลำดับขั้นของพัฒนาการใกล้เคียงกัน พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปกติตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 เดือนแรก เด็กสามารถงอแขนขาหันหน้าซ้ายขวา ซันคอ ยกแขน ดันตัวชูขึ้นคว่ำหงายได้เอง ส่วนเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน เช่น เด็กอายุ 20 เดือน แต่ยังไม่เดินได้ในขณะที่เด็กปกติเริ่มเรียนรู้ที่จะเดิน และเดินได้ในช่วงอายุ 9 - 15 เดือน เป็นต้น โดยความล่าช้านั้นจะปรากฏให้เห็นตั้งแต่วัยทารกและวัยเด็กตอนต้น การประเมินพัฒนาการเด็กเป็นระยะ ๆ นั้นจะช่วยให้ค้นหาเด็กกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาด้านพัฒนาการได้เร็วขึ้นและสามารถให้การช่วยเหลือได้ตั้งแต่วัยเริ่มแรก เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นตามศักยภาพ (นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช, 2550: 59 - 67 อ้างอิงจาก ระเบียบวาระ แชนท์, 2558: 1) ซึ่ง จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2556: 25 - 28) กล่าวว่า การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยจะเป็นไปตามแบบแผนของพัฒนาการที่ดีตามลำดับขั้นตอนและสามารถประเมินพัฒนาการของเด็กที่เกิดขึ้นในช่วงอายุได้ เด็กที่มีวุฒิภาวะตามวัยที่สมบูรณ์ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เด็กมีรูปร่าง มีร่างกายที่สมบูรณ์และมีสมรรถนะทางกายที่ทัดเทียมกับผู้อื่น การที่เด็กได้รับกิจกรรมพัฒนาทางกายที่ถูกต้องนอกจากสร้างเสริมร่างกายให้แข็งแรงแล้วยังช่วยให้เด็กเคลื่อนไหวและใช้ลักษณะท่าทางที่ถูกต้องเมื่อเติบโตขึ้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551: 100)

จากการสัมภาษณ์ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 (ซึ่งจิตร เวชพันธ์, สัมภาษณ์, 2566) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยอายุต่ำกว่า 3 ปี สามารถที่จะส่งเสริมพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในการเคลื่อนไหว การใช้อวัยวะของร่างกายได้คล่องแคล่ว ว่องไว และแข็งแรง เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด และการทรงตัว สร้างความสมดุลให้กับร่างกาย โดยการพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ให้แข็งแรง รวมไปถึงการทรงตัวที่ดี เป็นส่วนสำคัญที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งควรจะเกิดขึ้นตามช่วงอายุที่ถูกต้องและตามลำดับขั้นตอน เด็กอายุหลัง 2 ขวบไปแล้วจะมีทักษะกลไกและระดับประสานงานของกล้ามเนื้อชัดเจน เช่น วิ่งได้ตรง กระโดดได้คล่องและห้อยโหนได้แล้ว (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551: 107) เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นและได้รับประสบการณ์อย่างหลากหลาย ควรส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ซึ่งเป็นพื้นฐานของพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ให้เหมาะสมกับวัย ดังนั้นพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ จึงเป็นส่วนที่สำคัญที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนา โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกล้ามเนื้อ

มัดใหญ่ให้กับเด็กเพื่อความสะดวกสบายและแข็งแรงของร่างกาย เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กโดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมตามวัยของเด็ก

การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เป็นการจัดกิจกรรมอย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายและได้มีส่วนร่วมกับผู้อื่น โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นิทานมีลักษณะเป็นเรื่องราวที่เข้าใจง่าย มีเนื้อหาใกล้ตัว ถ่ายทอดผ่านภาษาที่สนุกสนาน ทำให้เด็กเกิดความสนใจและอยากมีส่วนร่วม การนำนิทานพื้นบ้านมาบูรณาการกับกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เช่น การเดิน การกระโดด การทรงตัว หรือการเคลื่อนไหวตามจังหวะดนตรีช่วยกระตุ้นให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีจุดมุ่งหมายและสนุกสนาน เมื่อเด็กได้ฟังนิทานที่มีฉากหรือเหตุการณ์เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว เช่น ตัวละครที่เดินทาง ผจญภัย วิ่งหนี หรือกระโดดข้ามอุปสรรค เด็กสามารถเลียนแบบการเคลื่อนไหวของตัวละครผ่านกิจกรรมที่ครุออกแบบ ซึ่งเป็น การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้อย่างเหมาะสม เด็กจะได้ฝึกการประสานงานของกล้ามเนื้อ การทรงตัว การเคลื่อนไหวอย่างมีจังหวะและความต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย ดังนั้น การนำนิทานพื้นบ้านมาใช้ร่วมกับกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะจึงเป็นแนวทางที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ผ่านกิจกรรมที่สนุกและสอดคล้องกับธรรมชาติของวัย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ที่สนใจ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กปฐมวัยที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาจะเกิดการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 2 - 3 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร การทดลองมีประชากร จำนวน 7 คน เพียงพอต่อการสรุปผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน จำนวน 24 แผน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที ซึ่งประกอบด้วย

สัปดาห์ที่ 1 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง ดาวลูกไก่	แผนการจัดกิจกรรมที่ 1
นิทานเรื่อง จันทโครพ	แผนการจัดกิจกรรมที่ 2
นิทานเรื่อง พรานป่ากับชายหนุ่ม	แผนการจัดกิจกรรมที่ 3

สัปดาห์ที่ 2 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง	นกคุ้มกกไข่	แผนการจัดกิจกรรมที่ 4
	นิทานเรื่อง แม่ชีกับปู	แผนการจัดกิจกรรมที่ 5
	นิทานเรื่อง สัตว์สี่เกลอ	แผนการจัดกิจกรรมที่ 6
สัปดาห์ที่ 3 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง	แปรงสีฟันอ้อย	แผนการจัดกิจกรรมที่ 7
	นิทานเรื่อง โอ่งวิเศษ	แผนการจัดกิจกรรมที่ 8
	นิทานเรื่อง หัวล้านนอกครุ	แผนการจัดกิจกรรมที่ 9
สัปดาห์ที่ 4 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง	งูกับพังพอน	แผนการจัดกิจกรรมที่ 10
	นิทานเรื่อง ขโมยกับหนุ่มหัวใส	แผนการจัดกิจกรรมที่ 11
	นิทานเรื่อง คนโลภมาก	แผนการจัดกิจกรรมที่ 12
สัปดาห์ที่ 5 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง	ตำนานชูชก	แผนการจัดกิจกรรมที่ 13
	นิทานเรื่อง ลูกเขยเจ้าเล่ห์	แผนการจัดกิจกรรมที่ 14
	นิทานเรื่อง นกมีหู หนูมีปีก	แผนการจัดกิจกรรมที่ 15
สัปดาห์ที่ 6 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง	ราชสีห์กับผองเพื่อน	แผนการจัดกิจกรรมที่ 16
	นิทานเรื่อง อุทัยเทวี	แผนการจัดกิจกรรมที่ 17
	นิทานเรื่อง สุนัขกับจระเข้	แผนการจัดกิจกรรมที่ 18
สัปดาห์ที่ 7 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง	พระกับลูกศิษย์	แผนการจัดกิจกรรมที่ 19
	นิทานเรื่อง กลองวิเศษ	แผนการจัดกิจกรรมที่ 20
	นิทานเรื่อง ไกรทอง	แผนการจัดกิจกรรมที่ 21
สัปดาห์ที่ 8 ประกอบด้วยนิทานเรื่อง	เสียดินโต	แผนการจัดกิจกรรมที่ 22
	นิทานเรื่อง แม่หมาดำ	แผนการจัดกิจกรรมที่ 23
	นิทานเรื่อง สหายทั้ง 5	แผนการจัดกิจกรรมที่ 24

ในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมร่างกาย ก่อนเริ่มกิจกรรมครูเล่านิทานพื้นบ้านให้เด็กฟัง ครูและเด็กทำท่ากายบริหาร กิจกรรมที่ใช้เป็นกิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบการเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เป็นชั้นอบอุ่นร่างกายก่อนเริ่มกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 5 – 10 นาที

ขั้นที่ 2 กระตุ้นทิศทาง เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างค่อยเป็นค่อยไป กิจกรรมที่ใช้เคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ เช่น เดิน วิ่งเหยาะ ๆ ก้าวไปข้าง ๆ ข้างหน้า ซ้าย ขวา ให้สัมพันธ์กัน ใช้เวลาประมาณ 4 - 5 นาที

ขั้นที่ 3 การเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เป็นขั้นของการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามเนื้อหาของนิทานพื้นบ้าน ครูกระตุ้นให้เด็กได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ใช้เวลาประมาณ 10 - 15 นาที

ขั้นที่ 4 คลายตัว เป็นกิจกรรมช่วงสุดท้ายที่เด็กได้ผ่อนคลาย ให้เด็กจับมือเป็นวงกลมแล้วนั่ง เพื่อให้ร่างกายเข้าสู่สภาวะปกติ เมื่อจบกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านแล้วปรบมือ เป็นการจบกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 1 - 2 นาที

2. แบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการกระโดด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ กระโดดข้ามเชือกบนพื้นไปข้างหน้าได้ กระโดดอยู่กับที่โดยเท้าพื้นทั้ง 2 ข้าง กระโดดขาเดียวได้อย่างน้อย 2 ครั้ง กระโดดสองเท้าพร้อมกันไป ด้านข้างและถอยหลังได้ เป็นต้น ด้านการทรงตัว จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ยืนขาเดียว 1 วินาที นั่งยอง ๆ เล่นโดยไม่เสียการทรงตัว เป็นต้น และด้านการเดิน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เดินขึ้นบันไดสลับเท้าเดินถอยหลังได้ เดินต่อเส้นเท้าเป็นเส้นตรงไปข้างหน้าได้ เดินซิกแซกอ้อมกรวยหรือสิ่งของ 3 สิ่งไปและกลับ เป็นต้น ซึ่งรวมทั้งสิ้น 10 ข้อ และเป็นการประเมิน โดยให้เด็กปฏิบัติตามแบบทดสอบด้วยตนเองมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติได้ = 1 คะแนน

ปฏิบัติไม่ได้ = 0 คะแนน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน โดยใช้จำนวน 24 แผน ในช่วงกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งในการหาคุณภาพครั้งนี้ได้ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 1.00

2. แบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย รวม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระโดด การทรงตัว และด้านการเดิน และกำหนดเกณฑ์การประเมิน 2 ระดับ คือ 0, 1 โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการหาคุณภาพครั้งนี้ได้ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) เพื่อหาข้อมูลความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติ

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน โดยทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน วันละ 30 นาที ในกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

3. เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ทั้ง 8 สัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย หลังการทดลอง (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่เป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนการทดลอง ใช้เวลาในการทดสอบ 1 สัปดาห์

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
2. วิเคราะห์ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน
3. เปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือของแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC)
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่เด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่เด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน โดยภาพรวม

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย	N	ค่าเฉลี่ย (μ)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)	ผลต่างของคะแนน (D)
ก่อนการจัดกิจกรรม	7	5.57	0.53	3.72
หลังการจัดกิจกรรม	7	9.29	0.76	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ซึ่งเด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 5.57$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.53$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 9.29$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.76$) โดยมีค่าความแตกต่าง

ระหว่างคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ($D = 3.72$) คะแนน แสดงว่า การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การกระโดด 2) การทรงตัว 3) การเดิน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน โดยจำแนกรายด้าน

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย	N	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม		ผลต่างของคะแนน (D)
		μ	σ	μ	σ	
การกระโดด	7	2.00	0.58	3.86	0.38	1.86
การทรงตัว	7	1.14	0.69	2.00	0.00	0.86
การเดิน	7	2.43	0.53	3.43	0.79	1.00

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน โดยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ดังนี้

1. ด้านการกระโดด เด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ด้านการกระโดด ก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 2.00$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.58$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 3.86$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.38$) โดยมีค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ($D = 1.86$) คะแนน แสดงว่า คะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ด้านการกระโดดของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ด้านการทรงตัว เด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถทางด้านการทรงตัวก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 1.14$) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.69$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 2.00$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.00$) โดยมีค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ($D = 0.86$) คะแนน แสดงว่า คะแนนความสามารถด้านการทรงตัวของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ด้านการเดิน เด็กปฐมวัยได้คะแนนการทดสอบความสามารถทางด้านการเดินก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 2.43$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.53$) หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 3.43$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\sigma = 0.79$) โดยมีค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ($D = 1.00$) คะแนน แสดงว่า คะแนนความสามารถทางด้านการเดินของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพทั้งหมด 8 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยได้นำแผนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านไปใช้กับเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร เด็กได้เรียนรู้ตามขั้นตอนตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 - 8 โดยผู้วิจัยได้สรุปผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยทั้ง 3 ด้าน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ด้านการกระโดด

ในช่วงระยะแรกสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 2 จากแบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ด้านการกระโดดช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 2 เด็กยังไม่สามารถกระโดดข้ามเชือกไปข้างหน้า กระโดดอยู่กับที่โดยเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง กระโดดขาเดียวได้อย่างน้อย 2 ครั้ง และกระโดดสองเท้าพร้อมกันไปด้วยข้างและถอยหลัง ครูจึงกระตุ้นความสนใจโดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เช่น ครูเล่านิทานพื้นบ้านเรื่องดาวลูกไก่ ถึงวรรคที่ลูกไก่ทั้ง 7 ตัว พากันวิ่งมาหาแม่และตัดสินใจกระโดดเขากองไฟตามแม่ไก่ไป ครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในท่ากระโดดเขากองไฟ แต่เด็กส่วนใหญ่ยังเคลื่อนไหวในท่ากระโดดไม่ได้

จากการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 3 ถึง สัปดาห์ที่ 5 เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวและจังหวะด้านการกระโดดได้ดีขึ้นกว่าสัปดาห์ต้น เช่น เมื่อครูเล่าเรื่องนกมีหู หนูมีปีก ถึงวรรคที่ นกจำฝูงพูดว่า ตกลงเจ้าเป็นตัวอะไรกันแน่ นกก็ไม่ใช้ หนูก็ไม่เชิง จากนั้นพวกนกพากันไล่จิกมันออกไป พอจะกลับไปหาหนูก็โดนไล่ จะกลับไปหานกก็ไม่ได้ ครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในท่ากระโดดแบบชะนี การกระโดดในท่านี้เด็กจะกระโดดอยู่กับที่โดยเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง กระโดดข้ามเชือกไปข้างหน้า กระโดดขาเดียวได้อย่างน้อย 2 ครั้งและกระโดดสองเท้าพร้อมกันไปด้วยข้างและถอยหลัง

ในช่วงสัปดาห์ที่ 6 - 8 พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีความพร้อมทางด้านร่างกายในการเคลื่อนไหว และจับหว่าดได้ คือ เมื่อครูเล่านิทานพื้นบ้านเรื่องอุทัยเทวี เด็กสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น ครูเล่านิทานพื้นบ้านถึงวรรณคดี วันหนึ่งคางคกได้พบกับสองตายายที่ออกมาหาปลาจึงขอไปอยู่ด้วย ครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในท่ากระโดดแบบคางคก เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ปฏิบัติตามได้

2. ด้านการทรงตัว

ในช่วงระยะแรกสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 2 จากแบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ด้านการทรงตัวเด็กยังไม่สามารถยืนขาเดียว 1 วินาทีและนั่งยอง ๆ เล่น โดยไม่เสียการทรงตัวได้ ครูจึงกระตุ้นความสนใจโดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เช่น ครูเล่านิทานพื้นบ้านเรื่องพรานป่ากับชายหนุ่ม วรรณคดี นายพรานเดินทางต่อไปอีกเรื่อย ๆ กระทั่งใกล้จะถึงบ้านก็มีชายคนหนึ่งเดินตามหลังนายพรานมา เขาร้องเรียก ท่านนายพรานฉันขอแก่งไปทำแกงกินสักหน่อยได้ไหมจ๊ะ นายพรานได้ยินเช่นนั้นก็รู้สึกดี หันมาตัดเนื้อแก่ง 1 ขายื่นให้เขา ครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในท่าการทรงตัวนั่งยอง ๆ ตัดเนื้อแก่ง แต่เด็กส่วนใหญ่ยังเคลื่อนไหวในท่าการทรงตัวไม่ได้

การจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 5 เด็กส่วนใหญ่เริ่มสามารถเคลื่อนไหวร่างกายกล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้ดีขึ้น เช่น ครูเล่านิทานพื้นบ้านเรื่องนกคุ้ม กกไข่ โดยครูให้เด็กจับมือเป็นวงกลมแล้วเล่นเกมแม่มก กกไข่ ครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในท่าการทรงตัวนั่งยอง ๆ เล่นแบบแม่มก กกไข่ พบว่า เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายด้านการทรงตัวเล่นได้ดีขึ้นกว่าในสัปดาห์ที่ 1 - 2

การจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 เด็กส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวร่างกายได้คล่องแคล่วมากขึ้น สนใจและอยากร่วมกิจกรรมมากขึ้น เช่น ครูให้เด็กทำกายบริหารโดยครูเคาะจังหวะแหม่มบูรีน 1 ครั้ง ให้เด็กทรงตัวยืนขาเดียว ครูเคาะจังหวะแหม่มบูรีน 2 ครั้ง ให้เด็กยืนตรงระหว่างทำกิจกรรมเด็กมีความสุขสนุกสนานทำท่าทางตามจินตนาการประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน แสดงให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง สามารถใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่คล่องแคล่วมากขึ้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้เป็นอย่างดี

3. ด้านการเดิน

จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในด้านการเดิน ช่วงสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 เด็กยังไม่สามารถเดินขึ้นบันได เดินถอยหลัง เดินต่อส้นเท้า รวมถึงการเดินซิกแซกอ้อมกรวยได้ ครูจะกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ในด้านการเดินโดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เช่น ครูเล่านิทานเรื่องแม่ชีกับปู วรรณคดีแม่ชีจับปูตัวเล็กวางบนไม้ที่พาดอยู่บนปากหม้อ เจ้าปูเดินเฉไปเฉมาบนไม้ที่มีไอร้อนจากน้ำเดือดในหม้อก็ทนไหว ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในท่าเดินเฉไปเฉมาบนไม้ โดยครูคอยให้คำแนะนำ

การจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 5 เด็กส่วนใหญ่มีความสนใจฟังนิทานและปฏิบัติตามคำสั่งได้เป็นอย่างดี เด็กเริ่มมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้ดีขึ้นกว่าช่วงแรก การเดินมีความคล่องแคล่วไม่เซไปเซมา เช่น ครูเล่านิทาน กระต่าย ไล่ เสือ และเหยี่ยวออกไปเดินในป่า

ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายทำท่าเดินในป่าแบบสัตว์ 4 ตัว เด็กส่วนใหญ่มีความมั่นใจทำท่าทางเดินได้เป็นอย่างดี

การจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ด้านการเดินได้เป็นอย่างดี เช่น ครูเล่านิทาน ณ ป่าแห่งหนึ่ง ราชสีห์ จิ้งจอกและสุนัขป่าเป็นเพื่อนกัน ให้เด็ก

เคลื่อนไหวร่างกายทำท่าเดินแบบราชสีห์ จิ้งจอก และสุนัขป่า เด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้เป็นอย่างดี จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ทั้ง 8 สัปดาห์

ผู้วิจัยพบว่า เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ดังนี้

1. ด้านการกระโดด ในช่วงระยะแรก ๆ เด็กส่วนใหญ่จะยังไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ ผู้วิจัยจึงต้องคอยกระตุ้นอยู่เสมอ และกล่าวคำชมเชยเมื่อเด็กสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ ในช่วงสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 เด็กมีความสนใจในกิจกรรมมากขึ้น สามารถฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการทรงตัว ในช่วงระยะแรก ๆ เด็กจะยังทรงตัวไม่ได้ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ผู้วิจัยจึงให้ต้องกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้ฝึกการทรงตัว โดยการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ในช่วงสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8 ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า เด็กมีความมั่นใจในการทรงตัวระหว่างการทำกิจกรรมมากขึ้น

3. ด้านการเดิน ในช่วงระยะแรก ๆ เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ ผู้วิจัยคอยกระตุ้นให้เด็กฝึกการเดิน โดยการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ซึ่งเด็กที่ผ่านการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ทางด้านการเดินเปลี่ยนแปลงได้อย่างเห็นชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมในทุกด้าน แสดงว่า การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ส่งผลต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สามารถอภิปรายโดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมร่างกาย ก่อนเริ่มกิจกรรมครูเล่านิทานพื้นบ้านให้เด็กฟัง ครูและเด็กทำท่ากายบริหาร กิจกรรมที่ใช้เป็นกิจกรรมเคลื่อนไหวพื้นฐานแบบการเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เป็นขั้นตอนอบอุ่นร่างกายก่อนเริ่มกิจกรรม

ขั้นที่ 2 กระตุ้นทิศทาง เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนอย่างค่อยเป็นค่อยไป กิจกรรมที่ใช้เคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ เช่น เดิน วิ่งเหยาะ ๆ ก้าวไปข้าง ๆ ข้างหน้า ซ้าย ขวา ให้สัมพันธ์กัน

ขั้นที่ 3 การเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เป็นขั้นของการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ครูให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายตามเนื้อหาของนิทานพื้นบ้าน ครูกระตุ้นให้เด็กได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การเดิน การกระโดด การทรงตัว เลียนแบบการเคลื่อนไหวของตัวละครผ่านกิจกรรมที่ครูออกแบบ

ขั้นที่ 4 คลายตัว เป็นกิจกรรมช่วงสุดท้ายที่เด็กได้ผ่อนคลาย ให้เด็กจับมือเป็นวงกลมแล้วนั่ง เพื่อให้ร่างกายเข้าสู่ภาวะปกติ เมื่อจบกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านแล้วปรบมือ เป็นการจบกิจกรรม

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยการนำนิทานพื้นบ้านที่ผู้วิจัยคิดว่าจะจัดกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ โดยมีครูเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรม เด็กได้รับประสบการณ์ในด้านการกระโดด การทรงตัว และการเดิน ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกายดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 14) ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาทในการทำกิจกรรมประจำวันหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเด็กเรียนรู้ได้ดีผ่านกิจกรรม และเป็นการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเหมาะสมกับวัย

เมื่อพิจารณาผลของแบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านในด้านการกระโดด ด้านการทรงตัว และด้านการเดิน พบว่ามีค่าคะแนนสูงขึ้นตามลำดับ แสดงว่าคะแนนที่เพิ่มขึ้นมานั้นเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย จึงต้องใช้เวลานานฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจึงจะสามารถพัฒนาได้ดีต่อไป

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีความสามารถสูงขึ้นทุกด้าน ดังนี้ 1) ด้านการกระโดด เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ในการกระโดดข้ามเชือกบนพื้นไปข้างหน้าได้ กระโดดอยู่กับที่โดยเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้างได้ กระโดดขาเดียวได้อย่างน้อย 2 ครั้ง และกระโดดสองเท้าพร้อมกันไปด้วยขาข้างและถอยหลังได้ ดังนั้น จึงส่งผลทำให้เด็กมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ด้านการกระโดดสูงขึ้น 2) ด้านการทรงตัว เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ในการยืนขาเดียว 1 วินาที และนั่งยอง ๆ เล่นโดยไม่เสียการทรงตัว ในช่วงแรกของการจัดกิจกรรมเด็กยังไม่สามารถทำกิจกรรมการทรงตัวยังไม่คล่องแคล่ว และแข็งแรง สังเกตได้จากกิจกรรมการยืนขาเดียว 1 วินาที และนั่งยอง ๆ เล่นโดยไม่เสียการทรงตัว เด็กจะใช้เวลาค่อนข้างนานในการทำกิจกรรม

แต่เมื่อเด็กได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง เด็กก็สามารถทรงตัวได้อย่างคล่องขึ้น ดังนั้นจึงส่งผลทำให้เด็กมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ด้านการทรงตัวสูงขึ้น 3) ด้านการเดิน เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในการเดินขึ้นบันไดสลับเท้า เดินถอยหลังได้ เดินต่อส้นเท้าเป็นเส้นตรงไปข้างหน้าได้ เดินซิกแซก อ้อมกรวยหรือสิ่งของ 3 สิ่งไปและกลับ เด็กสามารถฝึกฝนกล้ามเนื้อมัดใหญ่ให้มีความแข็งแรง และคล่องแคล่ว ดังนั้น จึงส่งผลทำให้เด็กมีคะแนนเฉลี่ย ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ด้านการเดินสูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ ชูลิพร นาห้วนิน และคณะ (2563: 379) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทย สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังนั้น กล้ามเนื้อมัดใหญ่จึงมีความสำคัญในการเคลื่อนไหวร่างกายในชีวิตประจำวัน เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด การทรงตัว เป็นต้น ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อจะเป็นตัวบ่งบอกถึงความเจริญเติบโต เช่น เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะมีความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อหรืออวัยวะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น (ระวีวรรณ แซ่หลี่, 2558: 29) ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในการควบคุม การเคลื่อนไหวของร่างกาย ซึ่งเริ่มจากศีรษะไปสู่ปลายเท้าจากลำตัวไปยังแขน มือ และนิ้ว จากสะโพกไปยังขาจนถึงปลายเท้า การเคลื่อนไหวของเด็กจะพัฒนาได้เพียงใดขึ้นอยู่กับความพร้อมของร่างกาย โอกาสหรือประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก (ศิรินทร ทาสีทอง, 2559: 14) ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีพัฒนาการของกิเซล (Gesell, 1947 อ้างถึงใน ประมวญ คิตคันสัน, 2524) ได้กล่าวว่า พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่นั้นมีความสำคัญแก่ชีวิต เพราะเป็นรากฐานของบุคคล เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่พฤติกรรมของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากสภาพความพร้อมทางร่างกาย

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่คือ การกระโดด การทรงตัว และการเดิน ซึ่งหลังการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่สูงขึ้นกว่าการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำเด็กขณะทำกิจกรรม และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายให้เหมาะสมตามวัยพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ครูควรศึกษาแผนการจัดประสบการณ์โดยการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้านให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์

2. ครูควรศึกษาคู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ตลอดจนจัดเตรียมสื่อการสอน เช่น หนังสือนิทานพื้นบ้าน YouTube ให้พร้อมในการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในแผน

3. การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ในขณะที่ทำกิจกรรมและสรุปหลังจากทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน ครูต้องกระตุ้นให้เด็กแสดงท่าทางและใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่

4. ในระหว่างทำกิจกรรมต้องมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลา อาจปรับเปลี่ยนเวลาบ้างในบางวันตามความเหมาะสมและต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะประกอบการเล่านิทานพื้นบ้าน สามารถนำไปพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยได้ เช่น กล้ามเนื้อมัดเล็ก และพฤติกรรมทางภาษา เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาความสามารถในการการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบหลากหลายยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมการเล่น เครื่องเล่น กิจกรรมกลางแจ้ง และมีพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:

เบรน - เบส บู้คส์.

จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2556). **พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย**. ใน ประมวล

สาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 5. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ชื่นจิตร เวชพันธ์. (2566, 9 มกราคม). **สัมภาษณ์เกี่ยวกับส่งเสริมพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนแผ่นดินทองวัดราษฎร์บำรุง** [การสัมภาษณ์ส่วนตัว].

ชุลีพร นาหวัณิน และคณะ (2563). การใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ

กล้ามเนื้อใหญ่สำหรับเด็กปฐมวัย. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 5(3): 379 - 390.

ประมวญ คัดค้นสัน. (2524). **จิตวิทยา: จิตวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2552). **อนามัยชุมชน หน่วยที่ 1 - 7**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ระวีวรรณ แซ่หลี่. (2558). การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อยถึงปานกลางโดยใช้โปรแกรมการฝึกเพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดใหญ่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ศิรินทร ทาสีทอง. (2559). การศึกษาความสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากการใช้โปรแกรมการฝึกกิจกรรมทักษะกลไกของสเปเชียลโอลิมปิคแห่งประเทศไทย. คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ผลของการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา กรุงเทพมหานคร

EFFECT OF ORGANIZING ACTIVITIES USING LEARNING RESOURCES IN THE
COMMUNITY THAT AFFECT TO SOCIAL BEHAVIOR OF EARLY CHILDHOOD
CHILDREN AT LAMSALIDTHONG PHATTHANA COMMUNITY PRESCHOOL
CHILD DEVELOPMENT CENTER BANGKOK

วดี วงศ์เศรษฐากร^{1*} ปิยลักษณ์ อัครรัตน์² และจอมสุรางค์ ลิ้มประเสริฐกุล²
Wadee Wongsatthakul^{1*} Piyalak Akkratana² and Jomsurang Limprasertkul²

Received : 21 December 2024

Revised : 21 April 2025

Accepted : 13 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 3 - 4 ปี ศึกษาอยู่ชั้นเตรียมอนุบาล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 90 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ศึกษาอยู่ชั้นเตรียมอนุบาล ห้องโลมา ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยแบ่งกลุ่ม 1 ห้องเรียน จาก 3 ห้องเรียนแต่ละห้องเรียน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน รวมทั้งสิ้น 24 แผน และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้งหมด 3 ด้าน คือ ด้านยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน ช่วยเหลือผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน สนทนาพูดคุยกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน ด้านมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ เล่นร่วมกับเพื่อน ยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคย รู้จักขอบคุณและขอโทษผู้อื่น และด้านปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ได้แก่ ปฏิบัติตามข้อตกลง ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹ Master of Education Program Department of Early Childhood Education, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

² College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

* Corresponding Author's E-mail: Nutwadee1992@gmail.com

ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีค่าความสอดคล้องที่ 0.67 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมทางสังคมในแต่ละด้านมีดังนี้ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ($M = 8.20, SD = 0.89$) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ($M = 8.10, SD = 0.84$) ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ($M = 7.87, SD = 1.04$)

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้ในชุมชน / พฤติกรรมทางสังคม / เด็กปฐมวัย

ABSTRACT

The purpose of this research was to compare preschool children's social behaviors before and after implementing community learning resources activities at Lamsalidthong Phatthana Community Child Development Center, Bangkok. The population included 3 classrooms of 90 preschool children, boys and girls, aged 3 - 4 years, studied in kindergarten preparatory class at the 1st semester in academic year 2024 at Lamsalidthong Phatthana Community Child Development Center. A sample group of 30 preschool children, studied in kindergarten preparatory class, Loma room was selected by simple random sampling, 1 classroom from 3 classrooms, all classrooms had similar characteristics. Tools used in the research included 24 community learning resources activities lesson plans and preschool children's social behaviors observation form including 3 aspects; accepting similarities and differences between individuals e.g., playing and doing activities with peers who are different from oneself, helping others who are different, conversing with children who are different, interacting well with others e.g., playing cooperatively with friends, smiling or greeting familiar adults, saying thank you and apologizing appropriately, and having the basics practices for being a good member of society e.g., following agreed-upon rules, acting as a leader or a follower, and listening to others' opinions with an IOC between 0.67 - 1.00. The duration of the experiment was 8 weeks, 3 days a week, 30 minutes a day during the experience enhancement activities with an IOC of 0.67 - 1.00 Statistics used in this research included mean, standard deviation, and dependent samples t-test.

The results revealed that preschool children after implementing community learning resources activities had higher social behaviors than before the experiment with statistical significance at the 0.05 level, both overall and in each aspect including: accepting similarities and differences between individuals ($M = 8.20, SD = 0.89$),

interacting well with others ($M = 8.10$, $SD = 0.84$), and having the basics practices for being a good member of society ($M = 7.87$, $SD = 1.04$).

Keywords: Community learning resources / Social behaviors / Preschool children

บทนำ

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและพัฒนาการในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงต่อไป กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 27 - 31) ได้กล่าวถึง สภาพที่พึงประสงค์ด้านสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นพฤติกรรมด้านสังคมหรือความสามารถตามวัยที่คาดหวังที่จะให้เกิดกับเด็ก หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 6 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เด็กแสดงออกทางสังคมด้านพฤติกรรมทางสังคม มาตรฐานที่ 8 กล่าวว่า เด็กปฐมวัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 26) ดังนั้น เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 1)

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา เป็นสถานศึกษาอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัยอายุ 2 - 4 ปี จัดกิจกรรมมุ่งเน้นพัฒนาเด็กปฐมวัยรอบด้านอย่างมีคุณภาพเต็มตามศักยภาพจากการสัมภาษณ์ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2566 (วรรณิ์ เต็นสมุทร, สัมภาษณ์, 2566) ได้สังเกตขณะเด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ได้แก่ การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ การประดิษฐ์ พบว่า เด็กมีพฤติกรรมไม่แบ่งปันของ แยกของในมือเพื่อนขณะทำกิจกรรมร่วมกัน ซีดเขียนผลงานและใบงานของเพื่อน มีคำพูดหยาบคาย เมื่อสัญญาณหมดเวลาเลิกเล่นคุณครูร้องเพลงเก็บของ เด็กจะทิ้งของไม่ช่วยเพื่อนเก็บ ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน เมื่อคุณครูกระตุ้นบอกให้ช่วยเพื่อนเก็บของเด็กจะแสดงอารมณ์ฉุนเฉียว อารมณ์โกรธตะโกนเสียงดัง ร้องไวยวาย ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สำคัญต่อตัวเด็กและเพื่อนรวมถึงบุคคลรอบข้างในสังคมเพราะบุคคลที่ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ มักประสบความล้มเหลวในชีวิต ดังนั้นการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญยิ่ง ด้านมนุษยสัมพันธ์การอยู่ร่วมกับผู้อื่นเด็กต้องได้รับการกระตุ้นให้รู้จักเล่นกับเพื่อน มีสัมพันธ์กับเด็กอื่น การให้เด็กมีโอกาสสร้างสัมพันธ์กับเด็กอื่น จะทำให้เด็กเรียนรู้การมีส่วนร่วม การแบ่งปัน การตอบสนองความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลและพัฒนาตนเองในด้านพฤติกรรมทางสังคม เพื่อให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การพาเด็กไปยังแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยให้เด็กเป็นผู้คิดสถานที่ที่เด็กสนใจโดยมีครูคอยให้การสนับสนุน เช่น กิจกรรมเยี่ยมชมร้านตัดผมและอยู่ชมรถยนต์เด็กได้พบผู้ใหญ่ในอาชีพต่าง ๆ ทำให้เด็กพูดคุยและเปิดรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การไปซื้อของที่ร้านค้าชุมชนทำให้เด็กมี

โอกาสพูดคุยทักทาย ขอบคุณและขอโทษ รวมถึงส่งเสริมให้เด็กแสดงออกถึงมารยาททางสังคม หรือการเยี่ยมชมโรงสีชุมชนที่มีการตั้งข้อตกลงก่อนและหลังร่วมกิจกรรมการทำงานร่วมกันในบทบาท ผู้นำและผู้ตาม เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ทางสังคมของเด็ก

ผู้วิจัยได้ศึกษาหาสาเหตุของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เกิดขึ้น เด็กปฐมวัย เรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากการเลียนแบบอย่างปฏิบัติกัน ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงปฐมวัย มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนบุคลิกภาพต่าง ๆ ต้องมีการอบรมสั่งสอนต่อเนื่องอย่างเหมาะสมจึงจะเกิดคุณธรรมหรือความดีได้ โดยเฉพาะพฤติกรรม ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 8.1 ยอมรับ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ตัวบ่งชี้ที่ 8.2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น ตัวบ่งชี้ที่ 8.3 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม อีกทั้ง สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2559: 82) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กมักจะขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านที่สำคัญที่สุดก็คือความรัก ความอบอุ่นที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ทำให้เด็กกล้าที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูวางแผนการจัด ประสบการณ์ เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากความสำคัญสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจ ทำ การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัย เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงออกทางความคิดได้อย่างอิสระ ได้รับประสบการณ์ตรง จากการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ให้เด็กปฐมวัยในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เด็กชายและหญิง อายุ 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นเตรียมอนุบาล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา 3 ห้องเรียน จำนวนทั้งหมด 90 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุ 3 - 4 ปี ศึกษา ชั้นเตรียมอนุบาลห้องโลมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชน ลำสสิตทองพัฒนา เลือกกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยแบบกลุ่ม 1 ห้องเรียนจาก 3 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 24 แผน โดยผู้วิจัยกำหนดแหล่งเรียนรู้ 8 แหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที ซึ่งประกอบด้วย สัปดาห์ที่ 1 หน่วยชุมชนน่าอยู่ แหล่งเรียนรู้ร้านค้าชุมชน

สัปดาห์ที่ 2 หน่วยผักและผลไม้ แหล่งเรียนรู้สวนผักสวนผลไม้ชุมชน

สัปดาห์ที่ 3 หน่วยคมนาคม แหล่งเรียนรู้ถนนชุมชน

สัปดาห์ที่ 4 หน่วยข้าว แหล่งเรียนรู้โรงสีชุมชน

สัปดาห์ที่ 5 หน่วยอาชีพในฝัน หน่วยร้านค้าตัดผม

สัปดาห์ที่ 6 หน่วยหนูน้อยรักการอ่าน แหล่งเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียน

สัปดาห์ที่ 7 หน่วยดิน หิน ทราย แหล่งเรียนรู้ร้านวัสดุก่อสร้าง

สัปดาห์ที่ 8 หน่วยปลอดภัยไว้ก่อน แหล่งเรียนรู้ชุมชนมรดก

ในแต่ละแผนการจัดประสบการณ์ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีดำเนินกิจกรรม สื่อ การวัดและการประเมินผลและบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ สำหรับแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยขั้นตอนกิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสำรวจผู้เรียน คือ ครูสำรวจความสนใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กมีความสนใจหรือ ต้องการเรียนรู้ และครูสำรวจความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้

ขั้นที่ 2 วางแผนการเรียนรู้ คือ ครูและเด็กร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ สร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตนในที่สาธารณะ สนทนาพูดคุย กำหนดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ที่เด็กต้องการเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อกระตุ้นความสนใจ และร่วมกันสร้างแผนที่ไปแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เด็กสนใจ

ขั้นที่ 3 ดำเนินกิจกรรม คือ ครูนำเด็กไปแหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามที่เด็กร่วมกันกำหนดร่วมกันรับฟังความรู้ และคำแนะนำกิจกรรมจากวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนั้น ๆ เด็กแบ่งกลุ่ม และแบ่งหน้าที่กันภายในกลุ่มลงมือปฏิบัติจริง เมื่อเสร็จกิจกรรมและเด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปรายผล คือ เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันรวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลงานที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจากการรับฟังความรู้จากวิทยากรและได้ลงมือปฏิบัติจริง

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย รวม 3 ด้าน ได้แก่ด้านยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และด้านการปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ประกอบด้วยชุดแบบสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคะแนน ดังนี้

เด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมเมื่อมีผู้ชี้แนะหรือทำได้ด้วยตนเอง	3 คะแนน
เด็กไม่แสดงพฤติกรรมทางสังคม	2 คะแนน
เด็กแสดงพฤติกรรมต่อต้าน	1 คะแนน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยใช้จำนวน 24 แผน ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งในการหาคุณภาพครั้งนี้ได้ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 0.67 - 1.00

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย รวม 3 ด้าน ได้แก่ด้านยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และด้านการปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และกำหนดเกณฑ์การประเมิน 3 ระดับ คือ 3, 2, 1 โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการหาคุณภาพครั้งนี้ได้ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมก่อนการทดลอง (Pre-test) เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เพื่อเป็นข้อมูล (Baseline data) ก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นการบันทึกพฤติกรรมโดยการใส่ตัวเลขลงในแบบสังเกต ตามการแสดงพฤติกรรมทางสังคมให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ถ้าเกิดพฤติกรรมด้านทางสังคมรายด้านให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนน เมื่อบันทึกการสังเกตครบ 3 ครั้ง คือ วันจันทร์ อังคาร พุธ วันละ 30 นาที เกณฑ์การประเมินเป็นระดับคะแนน 3, 2 และ 1

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งทำการทดลองในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน วันละ 30 นาที

3. สังเกตพฤติกรรมหลังการทดลอง (Post-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมหลังการทดลอง (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยชุดเดิม

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. วิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

3. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์คะแนนจากพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้สถิติ t - test dependent

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยภาพรวม

(n = 30)

รายการพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	n	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง	t	Sig.
			M	SD	M	SD			
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน	30	27	11.90	2.01	24.17	2.21	12.27	27.123	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($M = 11.90$, $SD = 2.01$) และหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($M = 24.17$, $SD = 2.21$) และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($M = 12.27$)

จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีพฤติกรรมทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยจำแนกพฤติกรรมแบบรายด้าน

รายการพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย	n	คะแนนเต็ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ผลต่าง	t	sig.
			M	SD	M	SD			
1. ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล	30	9	4.10	0.84	8.20	0.89	4.10	17.33	.000*
2. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	30	9	4.40	1.22	8.10	0.84	3.70	18.11	.000*
3. ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	30	9	3.70	0.70	7.87	1.04	4.17	24.03	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำแนกพฤติกรรมรายด้าน

1. ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($M = 4.10$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD = 0.84$) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($M = 8.20$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD = 0.89$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีพฤติกรรมทางสังคมด้านการยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($M = 4.10$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($M = 4.40$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD = 1.22$) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($M = 8.10$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD = 0.84$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีพฤติกรรมทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($M = 3.70$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม พบว่า ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($M = 3.70$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD = 0.70$) และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($M = 7.87$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD = 1.04$) แสดงว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีพฤติกรรมทางสังคมด้านปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าเฉลี่ยของผลต่างเท่ากับ ($M = 4.17$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสัดทองพัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้งภาพรวม และแยกตามรายด้านโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้วิจัยสังเกตพบว่า เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสัดทองพัฒนาส่วนใหญ่ไม่แสดงพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ เด็กไม่สามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน ด้านที่ 2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น คือ เด็กไม่สามารถเล่นร่วมกับเพื่อนและไม่ยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่หรือบุคคลที่คุ้นเคยได้ และด้านที่ 3 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม คือ เด็กไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง เด็กไม่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามและเด็กไม่ยอมรับการประนีประนอมแก้ไขปัญหา ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนนั้น เด็กปฐมวัยได้แสดงพฤติกรรมทางสังคมในด้านต่าง ๆ จากประสบการณ์เดิมของตนเองและเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ที่เกิดจากการร่วมมือวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและได้ปฏิบัติกิจกรรมทุกขั้นตอนด้วยตนเอง เช่น การเดินทางไปร้านค้าชุมชน เด็กปฐมวัยได้เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนทั้งที่เหมือนตนเองและแตกต่างไปจากตน อีกทั้งปฏิบัติตามข้อตกลงในการเดินทาง การรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตาม การแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ที่พบเจอรวมไปถึงการยิ้มหรือการทักทายผู้ใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยมีบทบาทหน้าที่ในการกระตุ้นให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมทางสังคมในด้านต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมโดยการพาเด็กเดินทางไปยังสถานที่จริงให้เด็กได้เรียนรู้ถึงอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์หลังจากวิทยากรให้ความรู้เด็กเรียบร้อยแล้วครูให้เด็กเลือกซื้ออาหารในร้านค้าอย่างอิสระ เด็กช่วยกันเสนอแนะในการเลือกซื้ออาหาร โดยครูสังเกตเห็นว่าเด็กส่วนใหญ่ปฏิบัติตามข้อตกลงและปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตาม รวมถึงการประนีประนอมในการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการเรียนรู้ที่แหล่งเรียนรู้ชุมชนจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ใหม่ในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2559: 23) กล่าวถึง ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ของบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในสาขาอาชีพต่าง ๆ ซึ่ง ได้แก่ พ่อแม่ ญาติ เพื่อน พระ หรือผู้นำศาสนา ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้จากสิ่งที่เคยทำ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ ลองผิดลองถูกจากเรื่องที่รู้และไม่รู้ เพื่อค้นหาค้นหาองค์ความรู้ทักษะใหม่ ๆ แหล่งเรียนรู้จากสังคมเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสถาบันต่าง ๆ จนเกิดความรู้ทักษะความรู้มากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้จากสังคมนั้นได้จากสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันสื่อมวลชน ชุมชน สถาบันทางเศรษฐกิจการเมือง

และการปกครองและเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยจากการสังเกตหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนทั้ง 8 แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ร้านค้าชุมชน สวนผักสวนผลไม้ โรงสีชุมชน ร้านตัดผม ห้องสมุดโรงเรียน ร้านวัสดุก่อสร้าง อยู่ช่อมรยยนต์ มีส่วนช่วยส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมแต่ละด้านอย่างชัดเจนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล พบว่าหลังการจัดกิจกรรม เด็กมีพฤติกรรมเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนที่มีความแตกต่างทางเพศ บุคลิกภาพ หรือความสามารถได้ดีขึ้น เช่น กิจกรรมเยี่ยมชมร้านวัสดุก่อสร้างและอยู่ช่อมรยยนต์ เด็กได้พบผู้ใหญ่ในอาชีพต่าง ๆ ทำให้เกิดการพูดคุยเปิดรับความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น รวมถึงการช่วยเหลือเพื่อนที่ไม่คุ้นเคยในกิจกรรมกลุ่ม ด้านที่ 2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น กิจกรรมที่จัดในแหล่งเรียนรู้ เช่น การไปซื้อของที่ร้านค้าชุมชนทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้การพูดคุย ทักทาย ขอบคุณ และขอโทษในสถานการณ์จริง ซึ่งทำให้เด็กแสดงออกถึงมารยาทสังคมและการพัฒนาด้านการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัยมากยิ่งขึ้น ด้านที่ 3 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม พบว่ากิจกรรมเยี่ยมชมโรงสีหรือร้านตัดผม ที่มีการตั้งข้อตกลงก่อนและหลังร่วมกิจกรรมเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง และการทำงานร่วมกันในบทบาทผู้นำและผู้ตาม เช่น การสลับหน้าที่กันเป็นผู้นำกลุ่มขณะเยี่ยมชม การตอบคำถามจากเจ้าของสถานที่ ซึ่งมีผลการเรียนรู้บทบาททางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ กรรณิการ์ สุริยะมาตร (2560: 21) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กจะมีลักษณะการเล่นรวมกันเป็นกลุ่ม สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในกลุ่มได้ เด็กรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองได้ดีต่อเมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย (2561: 37 - 38) สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย แรกเกิด - 5 ปี เด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างเหมาะสมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันมีพฤติกรรมเชิงบวกกับเพื่อนเด็กด้วยกันและร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนจนกิจกรรมนั้นแล้วเสร็จ และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และปรับตัวอยู่ในสังคม เด็กควรมีโอกาสได้เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ เด็กวัยเดียวกันหรือต่างวัยเพศเดียวกันหรือต่างเพศอย่างสม่ำเสมอ กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 17) ซึ่งในการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้จากการลงมือทำ การระดมความคิดในการวางแผน ยอมรับและรับฟังความเห็นของผู้อื่น ซึ่งการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนนั้นควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การกำหนดบทบาทหน้าที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสมวัย รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน กล่าวตามทฤษฎีของ Gagne (Gagne อ้างถึงใน ปีทมา โตนวี 2561: 35) การจัดกิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้ที่มีสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นตัวกระตุ้นและจัดลำดับขั้นการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้นการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้นต้องจัดกิจกรรมที่让孩子ได้คิด ได้แก้ไขปัญหา

ด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมจากการสังเกตและเลียนแบบจากผู้อื่นที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน ครู และอื่น ๆ เมื่อเด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ที่คุ้นเคย เด็กจะแสดงพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน คือ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จำนวน 8 สัปดาห์ 24 แผน การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้ โดยกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นรายบุคคลนั้น พบว่า เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้านที่พัฒนามากขึ้น โดยเด็กรู้จักการเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น รู้จักการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันของสังคมและการปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ผู้ตามได้รวมถึงการประนีประนอมแก้ไข้ปัญหา โดยผ่านการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้มากที่สุดผ่านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และเด็กได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองทุกขั้นตอน ดังนี้ ในขั้นที่ 1 คือ ขั้นสำรวจ ผู้เรียน ขั้นตอนนี้ครูสำรวจความต้องการและความสนใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กมีความสนใจหรือต้องการเรียนรู้ และครูสำรวจความรู้เดิมของเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนการเรียนรู้ คือ ครูและเด็กร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ สร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตนในที่สาธารณะ สนทนาพูดคุย กำหนดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ที่เด็กต้องการเรียนรู้ กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อกระตุ้นความสนใจ และร่วมกันสร้างแผนที่จะไปแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เด็กสนใจ ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินกิจกรรม คือ ครูนำเด็กไปแหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามที่เด็กร่วมกันกำหนดร่วมกันรับฟังความรู้ และคำแนะนำกิจกรรมจากวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เด็กได้เห็นของจริง ได้สัมผัสของจริง ซึ่งสอดคล้องกับ ธนา นพคุณ (2564: 96) เด็กแบ่งกลุ่มและแบ่งหน้าที่กันภายในกลุ่มลงมือปฏิบัติจริง เมื่อเสร็จกิจกรรมและเด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์ดูแลความเรียบร้อยและความสะอาด เช่น การเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ร้านค้าชุมชนเด็กได้รับบทบาทแตกต่างกัน คือ เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนโดยเด็กแต่ละคนมีหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป เด็กส่วนใหญ่ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันก่อนเดินทางไปยังร้านค้าชุมชน ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป และอภิปรายผล คือ เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันรวบรวมข้อมูลและนำเสนอผลงานที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจากการรับฟังความรู้จากวิทยากรและได้ลงมือปฏิบัติจริง

บทบาทหน้าที่ของผู้สอนมีส่วนสำคัญยิ่งในการกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมหรือแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในขณะปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเด็กบางคนอาจจะไม่เล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ไม่กล้าทักทายผู้ใหญ่ และไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะทั้งการกระทำหรือคำพูดให้เด็กมีความกล้าคิดกล้าทำและกล้าตัดสินใจ โดยการใช้คำพูดชื่นชมหรือการปรบมือจะช่วยทำให้เด็กมีความมั่นใจในการแสดงพฤติกรรมทางสังคมของตนเองเพิ่มมากขึ้น ครูผู้สอนต้องชี้แนะเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงออกในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

นอกจากเด็กปฐมวัยจะมีพฤติกรรมทางสังคมที่สูงขึ้นแล้ว เด็กยังมีการรู้จักการประนีประนอม แก้ปัญหา การสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ รู้จักการเป็นผู้นำผู้ตามและการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสถานที่สาธารณะ เด็กสามารถคาดเดาสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นและนำความรู้ใหม่ที่ได้รับมา พัฒนาคำถามที่สงสัย สอดคล้องกับ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget (Jean Piaget, อ้างถึงใน ประภาศิต อานุภาพแสนยาก, 2556: 37) ที่เชื่อว่า เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา และก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา โดยการรับเอาความรู้ใหม่เข้ามา และปรับใช้ร่วมกับความรู้เดิมที่เด็กมี ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้ปรับตัวและสามารถนำความรู้ใหม่มาเพิ่มความรู้อื่นๆ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จึงเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่สามารถเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการกระทำได้ลงเล่นกิจกรรม ในสถานที่จริง สำรอง ทดลอง ตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ถือเป็นหัวใจสำคัญของการเริ่มต้นเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้ทั้งภาพรวมและแยกตามด้าน คือ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ซึ่งหลังจากการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมที่สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้ไปทำกิจกรรมที่สถานที่จริง ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองโดยจะมีวิทยากรให้ความรู้ในสถานที่นั้น ๆ การทำกิจกรรมในการลงพื้นที่จริงครูและเด็กร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทำให้เด็กได้เข้าถึงสถานที่แห่งความเป็นจริง เกิดความสนุกสนานและความกล้าในการแสดงพฤติกรรมอย่างมั่นใจและสอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมผ่านกิจกรรมได้เป็นอย่างดี เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้เดิมและเพิ่มเติมความรู้ใหม่จากการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่ตนเองสนใจและใช้แหล่งเรียนรู้เป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญให้เด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมให้มากที่สุด การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น ครูควรศึกษาคู่มือและแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ ให้ครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผน เพราะทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจะมีการสอนที่หลากหลายแตกต่างกันไป หากครูเตรียมการจัดกิจกรรมหรืออุปกรณ์ไม่พร้อมจะทำให้การจัดกิจกรรมไม่ราบรื่นและเด็กจะไม่เกิดความสนใจในการทำกิจกรรม

2. การวางแผนการเตรียมยานพาหนะในการรับ - ส่งเด็ก เนื่องจากบางแหล่งเรียนรู้มีระยะทางที่ไกลและเพื่อให้เหมาะสมกับเวลา

3. การดำเนินกิจกรรมควรมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนเวลาได้ตามความเหมาะสมและต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากเด็กทุกคนจะได้ทำกิจกรรมครบทุกคน จึงทำให้การจัดกิจกรรมต้องใช้เวลาที่เพิ่มมากขึ้นจาก 30 นาที เป็น 40 นาที

4. การวางแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนต้องคำนึงถึงสภาพอากาศ ต้องมีความพร้อมในการเดินทาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนาพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยเฉพาะในข้อที่ 2.2 ยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยได้เมื่อมีผู้ชี้แนะหรือทำได้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ได้ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่หรือบุคคลที่คุ้นเคยได้มากขึ้น

2. การจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนทำให้เด็กมีความสนุกสนาน เด็กปฐมวัยให้ความสนใจ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมในด้านอื่น ๆ เช่น การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีวินัยในตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุริยะมาตร. (2560). การพัฒนากิจกรรมเสรีตามแนวคิดไฮสโคปในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ธนา นพคุณ. (2564). การพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนนงค์เยาว์ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ประกาศิต อานุภาพแสนยากร. (2556). การจัดการเรียนรู้. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์. (2559). การจัดการเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ปัทมา โตฉวี. (2561). การพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนสุเหร่าทรายกองดิน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการปฐมวัยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วรรณิ เค้นสมุทร. (2566, 15 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนชุมชนลำสสิตทองพัฒนา [การสัมภาษณ์ส่วนตัว]
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย. และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะเพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0 - 5 ปี**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

การพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ ในชุมชนจังหวัดปทุมธานี

DEVELOPING DIGITAL SKILLS OF OLDER ADULTS THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING IN COMMUNITY SETTINGS IN PATHUM THANI PROVINCE

ประพรธน์ พลະชีวะ^{1*} อังคณา กรัณยาธิกุล¹
ทักษิณา วิลัยลักษณ์² และมณฑิพย์ จันทร์แก้ว²

Prapat Plalacheewa^{1*} Angkana Karanyathikul¹
Taksina Wilailak² and Montip Jankaew²

Received : 7 March 2025

Revised : 19 June 2025

Accepted : 21 July 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานีต่อรูปแบบการเรียนรู้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ซึ่งถูกคัดเลือกโดยใช้วิธีการวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการอบรมที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ จำนวน 4 แผน แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบวัดความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) การใช้ประสบการณ์จริง (2) การสะท้อนคิด กระตุ้นให้วิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (3) การสร้างแนวคิดใหม่ (4) การทดลองใช้งานจริง ข้อ 2) ผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุ หลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) 3) ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ในระดับมากที่สุด ($M = 4.71, SD = 1.15$) โดยให้คะแนนความพึงพอใจสูงสุดในด้าน วิธีการเรียนรู้ ($M = 4.80, SD = 1.02$) วิทยากร ($M = 4.75, SD = 1.05$) และผลลัพธ์ของการอบรม ($M = 4.72, SD = 1.15$)

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

² คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage

² Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

* Corresponding Author's E-mail: prapat@vru.ac.th

องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชุมชนจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย การใช้ประสบการณ์จริง การสะท้อนคิด การกระตุ้นให้วิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสร้างแนวคิดใหม่ การทดลองใช้งานจริง สามารถส่งเสริมทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุได้ และผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการอบรมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะดิจิทัล / ผู้สูงอายุ / การเรียนรู้จากประสบการณ์ / จังหวัดปทุมธานี

ABSTRACT

This study aimed to 1) develop an experiential learning model to enhance the digital skills of elderly individuals in Pathum Thani Province, 2) examine the effects of experiential learning on the digital skill development of elderly individuals in Pathum Thani Province, and 3) investigate the satisfaction levels of elderly participants regarding the learning model. A quasi-experimental research design was employed, with a simple random sampling selected sample of 30 elderly participants. The research instruments included four training plans based on the experiential learning approach, pre-tests and post-tests, behavioral observation checklists, and a satisfaction survey.

The findings revealed that: 1) The model of developing digital skills of older adults Through experiential learning in community settings in Pathum Thani province through four key components: (1) Utilization of authentic experiences, (2) Reflective practice that stimulates problem analysis and experience sharing, (3) Conceptualization of new approaches, and (4) Practical application and experimentation. 2) The impact of experiential learning on digital skill development among older adults demonstrated statistically significant improvement in post-training scores compared to pre-training scores ($p < 0.05$). 3) Older adults expressed the highest level of satisfaction with the experiential learning approach ($M = 4.71, SD = 1.15$), with the highest satisfaction ratings observed in learning methodology ($M = 4.80, SD = 1.02$), instructor effectiveness ($M = 4.75, SD = 1.05$), and training outcomes ($M = 4.72, SD = 1.15$).

This study contributes knowledge on The model of developing digital skills of older adults Through the utilization of authentic experiences, reflective practice that stimulates problem analysis and experience sharing, conceptualization of new approaches, and practical application and experimentation, that effectively enhance the digital skills of older adults, who expressed the highest level of satisfaction with the training model.

Keywords: Digital skills / Older adults / Experiential learning/ Pathum Thani Province

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตประจำวันของประชาชนทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การสื่อสารและบริการสาธารณะหลายประเภทถูกพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุยังคงเป็นกลุ่มที่เผชิญกับข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางดิจิทัล (Digital Divide) ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยตรง (Van Dijk, 2020) ศักยภาพในการเข้าถึงและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของประชากรผู้สูงวัยนับเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตภายใต้บริบทสังคมดิจิทัล โดยครอบคลุมมิติต่างๆ อาทิ การมีปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบดิจิทัล ตลอดจนการเข้าถึงสารสนเทศและบริการด้านสุขภาพผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Complete Aging Society) โดยประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ส่งผลให้การพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุยังเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความกลัวต่อเทคโนโลยี (Technophobia) การขาดความมั่นใจในการใช้งาน และการขาดโอกาสในการฝึกฝน (Hunsaker & Hargittai, 2018) ทำให้การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

งานวิจัยด้านการศึกษาค้นพบว่าแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Kolb (1984) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง แนวคิดนี้มี 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การใช้ประสบการณ์จริง (2) การสะท้อนคิด (3) การสร้างแนวคิดใหม่ และ (4) การทดลองใช้งาน ในสถานการณ์ใหม่ วิธีการเรียนรู้ในลักษณะนี้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เป็นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงและการสะท้อนคิดผ่านประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (Charness & Boot, 2009) การนำแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในชุมชน ช่วยให้ได้ทดลองใช้เทคโนโลยีในบริบทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เช่น การใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการสื่อสาร การทำธุรกรรมออนไลน์ หรือการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ งานวิจัยของ Kang (2017) ชี้ให้เห็นว่าการใช้การเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าจะมีโครงการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในหลายพื้นที่ของประเทศไทย แต่ส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบการอบรมที่เน้นการบรรยายร่วมกับการฝึกปฏิบัติ หรือปฏิบัติในระยะเวลาจำกัด ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทัน ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงเน้นความสำคัญในการศึกษารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทักษะดิจิทัลเป็นทักษะที่จำเป็นที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคม ผู้สูงอายุจึงต้องปรับตัวและเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจและใช้สิ่งเหล่านี้ในการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน การฝึกอบรมด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ใช้เป็นแนวทางที่เป็นระบบในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาโครงการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะดิจิทัลจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีส่วนร่วมกิจกรรมโครงการดิจิทัลชุมชน จังหวัดปทุมธานี 100 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้สูงอายุจำนวน 30 คน ซึ่งถูกคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการอบรมด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในชุมชนจังหวัดปทุมธานี จำนวน 4 แผน ได้แก่ (1) พื้นฐานทักษะดิจิทัลและการใช้งานสมาร์ตโฟนเบื้องต้น (2) การใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสารและการตัดต่อวิดีโอเบื้องต้น (3) ความปลอดภัยทางดิจิทัลและการป้องกันภัยออนไลน์ และ (4) การนำไปใช้จริงและสะท้อนผลการเรียนรู้
2. แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในชุมชนจังหวัดปทุมธานี เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ
3. แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างการอบรมแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)
4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะดิจิทัลในชุมชนจังหวัดปทุมธานี แบบประเมินค่า 5 ระดับ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบเครื่องมือการทดลอง ได้แก่
 - 1.1 แผนการอบรมด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในชุมชนจังหวัดปทุมธานี สร้างตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) นำแผนการอบรมตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) ของแต่ละองค์ประกอบมีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ก่อนเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพ
 - 1.2 แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม การสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถของผู้สูงอายุด้านทักษะดิจิทัลทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมอบรม จำนวน 20 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบโดยการหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธี Cronbach's Alpha ระดับ 0.80 - 0.90

และหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.80 - 1.00 จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

1.3 แบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อใช้ในการบันทึกพฤติกรรมของผู้สูงอายุระหว่างการอบรม ประเมินระดับความสนใจ การมีส่วนร่วม และพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยแบบสังเกตพฤติกรรมมีลักษณะดังต่อไปนี้ กำหนดตัวชี้วัดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต ซึ่งอ้างอิงจากกรอบแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984) ใช้มาตรวัดพฤติกรรมแบบลำดับขั้น (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ใช้วิธีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในด้านการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา IOC ของแต่ละตัวชี้วัดที่มากกว่า 0.85 ทดสอบความเที่ยงของการให้คะแนนระหว่างผู้สังเกตหลายคนโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คะแนน (Inter-Rater Reliability) มีค่ามากกว่า 0.80 นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

1.4 แบบวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในชุมชนจังหวัดปทุมธานี ใช้มาตรวัดแบบมาตรวัด 5 ระดับ ตรวจสอบค่าความเที่ยงโดยการหาค่า Cronbach's Alpha และค่าความตรงโดยการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินก่อนนำไปใช้จริง นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนการอบรม ระหว่างการอบรม และหลังการอบรม ซึ่งรายละเอียดของแต่ละช่วงมีดังนี้

1. ก่อนการอบรม การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกผู้สูงอายุจำนวน 30 คนที่มีความสนใจเข้าร่วมการอบรมผ่านการสมัครใจ เก็บข้อมูลพื้นฐาน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูล เช่น อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี ประเมินทักษะดิจิทัลก่อนอบรม ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดระดับทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในด้านการใช้งานสมาร์ทโฟน แอปพลิเคชัน และการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัล สัมภาษณ์เชิงลึก สurveyความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและอุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

2. ระหว่างการอบรม การอบรมแบ่งเป็น 4 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลา 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง จัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมตามที่ได้วางแผนไว้ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า ใช้กิจกรรมที่ออกแบบตามแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ดังนี้

ครั้งที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะดิจิทัลและการใช้สมาร์ทโฟนเบื้องต้น กิจกรรมทดลองใช้งานสมาร์ทโฟน เรียนรู้การตั้งค่าพื้นฐาน การเก็บข้อมูล ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อบันทึกการมีส่วนร่วมและความสามารถของผู้เรียน ตามแผนการอบรมที่ได้ออกแบบไว้

ครั้งที่ 2 การใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสาร เช่น LINE และ Facebook กิจกรรมการผลิตดิจิทัลคอนเทนต์ด้วยสมาร์ทโฟน ฝึกปฏิบัติการส่งข้อความ การถ่ายภาพ โทรวิดีโอคอล แชร์โพสต์ การตัดต่อภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว การเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยบันทึกปัญหาที่พบและพฤติกรรมการโต้ตอบของผู้สูงอายุตามแผนการอบรมที่ได้ออกแบบไว้

ครั้งที่ 3 ความปลอดภัยทางดิจิทัลและการป้องกันภัยออนไลน์ กิจกรรม อีคอมเมิร์ซ เบื้องต้นฝึกการตั้งค่าความปลอดภัยในแอปพลิเคชันและสมาร์ตโฟน การเก็บข้อมูลโดยบันทึกการมีส่วนร่วมและระดับความเข้าใจของผู้สูงอายุผ่านแบบสังเกตพฤติกรรม ตามแผนการอบรมที่ได้ออกแบบไว้

ครั้งที่ 4 การนำไปใช้จริงและสะท้อนผลการเรียนรู้ กิจกรรม การรู้เท่าทันสื่อ ให้ผู้สูงอายุทดลองใช้เทคโนโลยีในสถานการณ์จริง เช่น ค้นหาข้อมูลทางการแพทย์ การส่งข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น การเก็บข้อมูล จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ ตามแผนการอบรมที่ได้ออกแบบไว้

3. หลังการอบรม ทำการทดสอบหลังอบรมใช้แบบทดสอบเดียวกับแบบทดสอบก่อนการอบรม เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ประเมินความพึงพอใจ ใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัด 5 ระดับ เพื่อวัดความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อเนื้อหาและวิธีการสอน สัมภาษณ์เชิงลึกศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการนำทักษะดิจิทัลไปใช้ในชีวิตจริง ติดตามผลการนำไปใช้สอบถามความต่อเนื่องในการใช้เทคโนโลยีของผู้สูงอายุผ่านการติดตามหลังอบรม 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ค่า IOC ของแต่ละองค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 และการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบโดยการหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธี Cronbach's Alpha และหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.80 - 1.00 จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2. ศึกษาผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบผลก่อนและหลังอบรม ใช้ t - test for dependent samples เพื่อตรวจสอบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผลลัพธ์ก่อนและหลังการอบรม

3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะดิจิทัลจังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลจากแบบวัดความพึงพอใจ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) ตามแนวทางของ Miles & Huberman (1994) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การลดข้อมูล (Data Reduction) คัดกรองและสรุปข้อมูลที่สำคัญจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม (2) การนำเสนอข้อมูล (Data Display) จัดหมวดหมู่ข้อมูลเป็นธีมหรือประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ (3) การสรุปและตรวจสอบข้อค้นพบ (Conclusion Drawing & Verification) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของข้อมูลที่ได้ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุ ในจังหวัดปทุมธานีพบว่า รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงตามแนวคิดของ Kolb (1984) ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าใจและจดจำได้ดีขึ้น พร้อมพัฒนาทักษะด้านการใช้สมาร์ทโฟน การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ และการป้องกันภัยทางดิจิทัลได้อย่างมั่นใจ กระบวนการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ (1) การใช้ประสบการณ์จริง ผู้สูงอายุทดลองใช้เทคโนโลยี สมาร์ทโฟน และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจและปลอดภัย (2) การสะท้อนคิด กระตุ้นให้วิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปรับแนวทางการเรียนรู้ร่วมกัน และมีเพื่อนร่วมคิดร่วมลงมือแก้ปัญหาได้ (3) การสร้างแนวคิดใหม่ เรียนรู้หลักการเทคโนโลยี ทักษะที่ถูกต้อง และแนวทางใช้งานที่เหมาะสม (4) การทดลองใช้งานจริง การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ช่วยให้ใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อสารออนไลน์ ธุรกรรมดิจิทัล ได้อย่างมั่นใจและปลอดภัย

ตารางที่ 1 แผนการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชุมชน จังหวัดปทุมธานี

หัวข้อการพัฒนาทักษะดิจิทัล	กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ ตามแนว Kolb
1. พื้นฐานทักษะดิจิทัลและการใช้งานสมาร์ทโฟนเบื้องต้น	1. การใช้ประสบการณ์จริง การใช้สมาร์ทโฟนเบื้องต้น การรู้จักสมาร์ตโฟน ของตนเองให้มากขึ้น ทดลองเปิด-ปิดเครื่อง ปรับเสียง ตั้งค่าพื้นฐาน 2. การสะท้อนคิด สนทนาถึงปัญหาที่พบและวิธีการแก้ปัญหา ร่วมกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สมาร์ตโฟน 3. การสร้างแนวคิดใหม่ อธิบายหลักการถ่ายภาพที่ดีและการแต่งภาพใน LINE Camera 4. การทดลองใช้งานจริง ฝึกถ่ายภาพด้วย LINE Camera ปรับแต่งภาพ ทดลองบันทึกวิดีโอสั้น ๆ ให้ผู้สูงอายุถ่ายภาพเพื่อน ๆ และแชร์ผ่าน LINE

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หัวข้อการพัฒนาทักษะดิจิทัล	กิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ ตามแนว Kolb
2. การใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสารและการตัดต่อวิดีโอเบื้องต้น	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้ประสบการณ์จริง สมัครใช้งานและทดลองใช้ LINE, Facebook, วิดีโอคอล และแชทโพสต์ ฝึกถ่ายวิดีโอสั้น ๆ ผ่าน LINE Camera 2. การสะท้อนคิด พูดคุยถึงปัญหาที่พบในการใช้แอปพลิเคชัน 3. การสร้างแนวคิดใหม่ อธิบายวิธีตัดต่อวิดีโอใน CapCut 4. การทดลองใช้งานจริง ให้ผู้สูงอายุตัดต่อวิดีโอสั้น ๆ และแชร์ผ่าน LINE
3. ความปลอดภัยทางดิจิทัลและการป้องกันภัยออนไลน์	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้ประสบการณ์จริง การตั้งค่าความปลอดภัย การวิเคราะห์ข่าว 2. การสะท้อนคิด แชร์ประสบการณ์หรือข่าวเกี่ยวกับการถูกหลอกออนไลน์ และวิธีการป้องกัน 3. การสร้างแนวคิดใหม่ อธิบายหลักการตั้งค่าความปลอดภัยโซเชียล 4. การทดลองใช้งานจริง การเปลี่ยนรหัสผ่านและตั้งค่าความเป็นส่วนตัว
การนำไปใช้จริงและสะท้อนผลการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้ประสบการณ์จริง ฝึกใช้เทคโนโลยี การทำธุรกรรมออนไลน์ 2. การสะท้อนคิด เปิดเวทีให้พูดถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และปัญหาที่ยังมีอยู่ 3. การสร้างแนวคิดใหม่ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น YouTube, Google 4. การทดลองใช้งานจริง ตัดต่อวิดีโอใน CapCut และแชร์ให้เพื่อนดู

รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย การใช้ประสบการณ์จริง การสะท้อนคิด การสร้างแนวคิดใหม่ การทดลองใช้งานจริง

2. ศึกษาผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 ผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุ โดยเปรียบเทียบทักษะดิจิทัลก่อนและหลังการอบรม

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	M	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	30	20	9.95	3.12	8.017	.000
หลังเรียน	30	20	17.65	2.32		

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุ พบว่า ผลการทดสอบหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะดิจิทัลในชุมชนจังหวัดปทุมธานี

การประเมิน	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความพึงพอใจ
เนื้อหาและหลักสูตร	4.60	0.78	มากที่สุด
วิธีการเรียนรู้	4.80	1.02	มากที่สุด
วิทยากร	4.75	1.05	มากที่สุด
สื่อการอบรม	4.68	0.95	มากที่สุด
ผลลัพธ์ของการอบรม	4.72	1.15	มากที่สุด
รวม	4.71	0.99	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($M = 4.71$, $SD = 0.99$) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุที่อบรมมีความพึงพอใจในด้านวิธีการเรียนรู้มากที่สุด ($M = 4.80$, $SD = 1.02$) รองลงมาคือ ด้านวิทยากร ($M = 4.75$, $SD = 1.05$) และด้านผลลัพธ์ของการอบรม ($M = 4.72$, $SD = 1.15$)

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตพบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ทางเทคโนโลยีไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมั่นใจ โดยผู้เข้าร่วมอบรมสะท้อนความคิดเห็นว่าแนวทางการเรียนรู้ที่ให้ฝึกปฏิบัติจริงและเรียนรู้เป็นกลุ่มช่วยให้รู้สึกปลอดภัย มีกลุ่มที่จะช่วยเรียนรู้ไปพร้อมกันทำให้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากรเมื่อพบปัญหา มีความภาคภูมิใจที่สามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติ มั่นใจที่จะใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยพึ่งพาลูกหลานน้อยลง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้น ช่วยเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการเรียนรู้ของ Kolb (1984) ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุได้ทดลองใช้งานเทคโนโลยีจริงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความกลัวต่อเทคโนโลยี (Technophobia) และส่งเสริมความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Hunsaker & Hargittai, 2018) การที่ผู้สูงอายุสามารถสัมผัสและทดลองใช้อุปกรณ์ดิจิทัล เช่น สมาร์ทโฟน แอปพลิเคชันสื่อสารต่าง ๆ และบริการออนไลน์ด้านสุขภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจที่มากขึ้นเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยี นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติจริงยังช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Charness & Boot, 2009) กระบวนการสะท้อนคิดในรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถทบทวนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีกับเพื่อนร่วมกลุ่ม ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะดิจิทัล (Kang, 2017) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการฝึกอบรมตามรูปแบบนี้มีการพัฒนาทักษะด้านการใช้

งานสมาร์ทโฟน การใช้แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสาร และการป้องกันภัยออนไลน์ภายหลังการอบรม สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Czaja et al. (2019) ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุสามารถพัฒนาทักษะดิจิทัลได้ดีขึ้นเมื่อได้รับโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริง การสร้างแนวคิดใหม่ ผ่านการเรียนรู้หลักการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางดิจิทัล เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว การป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ และแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Van Dijk (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลสามารถช่วยลดช่องว่างทางดิจิทัลและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ

กระบวนการสุดท้ายของการเรียนรู้จากประสบการณ์คือ การทดลองใช้งานจริง ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง เช่น การใช้ LINE เพื่อติดต่อสื่อสาร การทำธุรกรรมออนไลน์ และการค้นหาข้อมูลสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต กระบวนการนี้ทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้งานได้จริงและต่อเนื่องหลังจากการอบรม สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แล้ว ผลการศึกษายังพบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ในระดับ "มากที่สุด" ($M = 4.71, SD = 0.99$) โดยเฉพาะด้าน วิธีการเรียนรู้ ($M = 4.80, SD = 1.02$) และวิทยากร ($M = 4.75, SD = 1.05$) ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์สูงและเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นหลัก (Czaja et al., 2019)

จากการวิเคราะห์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการอบรมสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยี และมีแนวโน้มที่จะนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันมากขึ้น การฝึกปฏิบัติในบริบทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงช่วยให้มั่นใจและลดการพึ่งพาคู่มืออื่นในการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kang (2017) ที่พบว่าการให้ผู้สูงอายุฝึกปฏิบัติจริงและเรียนรู้จากเพื่อนร่วมกลุ่มช่วยให้พวกเขามีความมั่นใจและสามารถนำทักษะดิจิทัลไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง

2. การศึกษาผลของการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุ ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผลการทดสอบหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลในทุกด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน การใช้งานสมาร์ทโฟน แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสาร ความปลอดภัยทางดิจิทัล และการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb (1984) สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละรายบุคคล ซึ่งส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งควรพัฒนากิจกรรมที่กระตุ้นและเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้เรียนในแต่ละระยะของกระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์ตาม Kolb รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ให้สูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ผลการศึกษาเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Charness & Boot (2009) ที่พบว่าผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีได้ดีขึ้นเมื่อได้รับการฝึกอบรมที่มีการฝึกปฏิบัติจริงและมีการสนับสนุนจากสังคม ปัจจัย

ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงช่วยลดความวิตกกังวลและเพิ่มความมั่นใจกระบวนการใช้ประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นขั้นตอนแรก ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ทดลองใช้ สมาร์ทโฟน แอปพลิเคชันสื่อสาร และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องผ่านสถานการณ์จริง ทำให้ผู้สูงอายุคุ้นเคยและลดความกลัวในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์น้อยในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล (Hunsaker & Hargittai, 2018) การสะท้อนคิดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง ทำให้ผู้สูงอายุสามารถสะท้อนถึงปัญหาที่พบและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนระหว่งการอบรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนี้ช่วยให้พวกเขาเข้าใจวิธีการใช้งานเทคโนโลยีในมุมมองที่หลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kang (2017) ที่ชี้ให้เห็นว่าการให้ผู้สูงอายุสะท้อนคิดและเรียนรู้ร่วมกันช่วยให้พวกเขามีความมั่นใจและสามารถนำทักษะไปใช้ได้อย่างต่อเนื่อง การสร้างแนวคิดใหม่ช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเทคโนโลยี

การเรียนรู้ผ่านกระบวนการการสร้างแนวคิดใหม่ ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใจหลักการสำคัญ เช่น ความปลอดภัยทางดิจิทัล การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว และแนวทางการป้องกันภัยออนไลน์ ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุไม่เพียงแต่ใช้งานเทคโนโลยีได้เท่านั้น แต่ยังสามารถใช้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Van Dijk (2020) ที่ระบุว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลต้องรวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยทางดิจิทัลและการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม การทดลองใช้งานจริงช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนการทดลองใช้งานในสถานการณ์ใหม่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถนำทักษะที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง เช่น การใช้แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสาร การทำธุรกรรมออนไลน์ และการค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมั่นใจและสามารถพึ่งพาตนเองในการใช้เทคโนโลยีได้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานของ Czaja et al. (2019) ที่พบว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ โดยช่วยให้ลดความกลัวและเพิ่มความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี สามารถใช้งานสมาร์ทโฟนและแอปพลิเคชันดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล และสามารถใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย นำความรู้ที่ได้รับไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน และเกิดพฤติกรรมการใช้งานอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาทักษะดิจิทัล ในภาพรวมผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($M = 4.71$, $SD = 0.99$) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุที่อบรมมีความพึงพอใจในด้านวิธีการเรียนรู้มากที่สุด ($M = 4.80$, $SD = 1.02$) รองลงมาคือ ด้านวิทยากร ($M = 4.75$, $SD = 1.05$) และด้านผลลัพธ์ของการอบรม ($M = 4.72$, $SD = 1.15$) แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่มีการปฏิสัมพันธ์สูง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ (Charness & Boot, 2009; Kang, 2017) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุได้แก่ (1) วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจใน ด้านวิธีการเรียนรู้มากที่สุด ($M = 4.80$, $SD = 1.02$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เนื่องจากช่วยให้ได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

ลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับเทคโนโลยี และสามารถจดจำได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) ที่ระบุว่า การเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ตรงช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Hunsaker & Hargittai (2018) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีโอกาสเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติจริงจะสามารถพัฒนาทักษะดิจิทัลได้ดีกว่าผู้ที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านการบรรยายเพียงอย่างเดียว (2) บทบาทของวิทยากรที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้สูงอายุให้คะแนนความพึงพอใจใน ด้านวิทยากรอยู่ในระดับสูง ($M = 4.75, SD = 1.05$) แสดงให้เห็นว่า วิทยากรที่สามารถอธิบายเนื้อหาอย่างชัดเจน และช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีผลสำคัญต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม วิทยากรที่มีความเป็นกันเองช่วยลดความกลัวต่อเทคโนโลยีและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี (Czaja et al., 2019) (3) สื่อการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการเข้าใจและการใช้งานจริง ด้านสื่อการอบรมได้รับคะแนนเฉลี่ย ($M = 4.68, SD = 0.95$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการใช้คู่มือ คลิป และแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย สอดคล้องกับแนวทางการออกแบบสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของ Van Dijk (2020) ที่ระบุว่าสื่อการเรียนรู้ที่ดีควรมีความเรียบง่าย ชัดเจน และสามารถใช้งานได้จริง (4) ผลลัพธ์ของการอบรมและการนำไปใช้จริงด้านผลลัพธ์ของการอบรมได้รับคะแนนเฉลี่ย ($M = 4.72, SD = 1.15$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kang (2017) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการฝึกอบรมผ่านการปฏิบัติจริงมีแนวโน้มที่จะนำทักษะไปใช้จริงได้มากกว่า การเรียนรู้ผ่านการบรรยาย จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์สามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้สูงอายุ ลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับเทคโนโลยี และส่งเสริมให้เกิดการใช้งานเทคโนโลยีในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การออกแบบกิจกรรมควรออกแบบกิจกรรมเปิดที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสและใช้งานเทคโนโลยีในสถานการณ์จริง
2. ควรจัดเวลาให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้สึก ปัญหา หรือข้อสงสัยต่าง ๆ การใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มย่อย การเขียนบันทึก
3. ควรให้ผู้เรียนเชื่อมโยงหลักการและความรู้ใหม่กับประสบการณ์จริง เช่น การอธิบายหลักการรักษาความปลอดภัยในการใช้อินเทอร์เน็ต
4. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เช่น การฝึกทำธุรกรรมออนไลน์ต่าง ๆ หรือการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาแนวทางการใช้ AI และ Chatbot ในการช่วยผู้สูงอายุเรียนรู้ทักษะดิจิทัล ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและสามารถสอบถามข้อมูลได้ตลอดเวลา

2. การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของผู้สูงอายุควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจของผู้สูงอายุในการนำเทคโนโลยีไปใช้

3. การเปรียบเทียบผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกันต่อการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้สูงอายุ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง การเรียนรู้จากประสบการณ์กับการเรียนรู้ผ่านการบรรยาย หรือการเรียนรู้แบบออนไลน์ว่าแนวทางใดมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานสถิติประชากรสูงวัยในประเทศไทย ปี 2566. กรุงเทพฯ: สำนักสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). **4 Types of Learner and Learning Styles.**

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaiedresearch.org/NewsBanner/detail/36> (2568, 30 พฤษภาคม).

Charness, N., & Boot, W. R. (2009). Aging and Information Technology Use: Potential and Barriers. **Current Directions in Psychological Science**. 18(5): 253 - 258.

Czaja, S. J., Boot, W. R., Charness, N., & Rogers, W. A. (2019). Improving Social Support for Older Adults through Technology. **Human Factors**. 61(6): 930 - 939.

Hunsaker, A., & Hargittai, E. (2018). Aging and Digital Inequality: Differences in Internet Use Among Older Adults. **Journal of Computer-Mediated Communication**. 23(3): 197 - 213.

Kang, Y. (2017). Experiential Learning for Older Adults: Enhancing Digital Literacy and Confidence. **Educational Gerontology**. 43(5): 243 - 257.

Kolb, D. A. (1984). **Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development.** Prentice Hall.

Van Dijk Jan. (2020). **The digital divide.** Cambridge, UK: Polity.

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน
และความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน
ของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ

SPIRITUAL LEADERSHIP, WORKPLACE SPIRITUALITY AND
EMPLOYEE ENGAGEMENT OF GOVERNMENT OFFICER AT SENIOR
PROFESSIONAL LEVEL IN THE GOVERNMENT AGENCY

บุญจิรา ล้วนปรีดา^{1*} และรัตติกรณ์ จงวิศาล²
Bunjira Luanprida^{1*} and Rattigorn Chongvisal²

Received : 28 March 2025

Revised : 26 May 2025

Accepted : 27 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่ร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ซึ่งตรงกับจำนวน 136 คน เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบวัดข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ แบบวัดจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และแบบวัดความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด

¹ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ

ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ Master of Science in Industrial and Organizational Psychology Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

² Industrial and Organizational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

* Corresponding Author's E-mail: bunjira@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ($SD = 0.57$) และ 4.16 ($SD = 0.56$) ตามลำดับ ระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ($SD = 0.48$) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานสัมพันธ์กันในทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรที่ร่วมกันทำนายความยึดมั่นผูกพันของพนักงานคือ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานได้ร้อยละ 72.9 ($R^2_{adj} = .729$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ / จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน / ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of spiritual leadership, workplace spirituality, and employee engagement; to study the relationship between spiritual leadership and workplace spirituality with employee engagement; and to study the influence of spiritual leadership and workplace spirituality on employee engagement of government officer at senior professional level in the government agency. The sample group consisted of government officer at senior professional level in the government agency. The sample size was determined using Krejcie & Morgan's table for a margin of error of 0.05, resulting in a sample size of 136 participants. Once the sample size was established, participants were selected using proportional stratified sampling. Collecting data by using personal data, spiritual leadership, workplace spirituality, and employee engagement questionnaires. The data were analyzed with statistical computer software. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and enter multiple regression analysis.

The research findings revealed that the levels of spiritual leadership and employee engagement were high, with mean scores of 3.82 ($SD = 0.57$) and 4.16 ($SD = 0.56$), respectively. The level of workplace spirituality was found to be very high, with a mean score of 4.25 ($SD = 0.48$); spiritual leadership and workplace spirituality were positively related to employee engagement at the 0.01 level of significance; and the predictors of employee engagement were spiritual leadership and workplace spirituality attributed at the 0.01 level of significance at 72.9 percent ($R^2_{adj} = .729$).

Keywords: Spiritual leadership / Workplace spirituality / Employee engagement

บทนำ

การบริหารงานภาครัฐในปัจจุบันต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลาย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และความคาดหวังของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานราชการซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ การปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์จึงเป็นสิ่งจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2560) การปรับโครงสร้าง ระบบงาน และวัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2566) หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สะท้อนศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐ คือ “ความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ” ซึ่งหมายถึง สภาพความสัมพันธ์เชิงบวกที่บุคลากรมีต่อองค์กร สะท้อนผ่าน ความพยายาม ความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมกับเป้าหมาย และความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนองค์กร ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยแนวคิดนี้มีความใกล้เคียงกับ “ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน” (Employee Engagement) ในภาคเอกชน แต่ในบริบทของราชการ มักใช้คำว่า “ความผูกพันของข้าราชการพลเรือนสามัญ” เพื่อเน้นความเฉพาะเจาะจงกับระบบราชการ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ โดยกำหนด “ดัชนีความผูกพันของบุคลากรภาครัฐ” เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดความสำเร็จในการสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ได้สำรวจความผูกพันของบุคลากรในระบบราชการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 โดยผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2565 พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยความผูกพันของข้าราชการพลเรือนสามัญอยู่ที่ ร้อยละ 78.70 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2565) และในปี พ.ศ. 2567 ลดลงเล็กน้อยมาอยู่ที่ร้อยละ 78.59 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2567) ทั้งนี้รายงานดังกล่าวยังขาดข้อมูลเชิงลึกในระดับตำแหน่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่ม “ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ” ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติและเป็นผู้รักษามาตรฐานของระบบราชการ บุคลากรกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญทั้งในฐานะแหล่งองค์ความรู้และผู้มีประสบการณ์เชิงวิชาการ อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มพบปัญหาการลาออกก่อนเกษียณ การหมดไฟในการทำงาน และการลดลงของความทุ่มเท ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐโดยตรง ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน โดยเฉพาะข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสามารถรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ในระบบราชการได้อย่างเหมาะสม

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานและลดความตั้งใจในการลาออก (ศรีธัญญา แสงลิ้มสุวรรณ และคณะ, 2556; อัสนีรณีย์ อรรถพิธ และศยามล เอกะกุลานันต์, 2561) ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานนั้น ไม่ใช่แค่ความพึงพอใจ แต่เป็นความรู้สึกผูกพันลึกซึ้งกับองค์กร พนักงานที่มีความยึดมั่นผูกพันสูง จะมีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสุขในการทำงาน (Harter et al., 2002;

Robbins & Judge, 2017) การรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ได้จะส่งผลต่อผลผลิตและประสิทธิภาพของงาน หากพนักงานไม่มีความยึดมั่นผูกพัน จะส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรอย่างมาก

ในการศึกษาเรื่องความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันของพนักงานต่อทั้งงานและองค์กร (รัตติกรณ์ จงวิศาล และ นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2560) ผู้นำที่สื่อสารวิสัยทัศน์ชัดเจนและให้ความสำคัญกับพนักงานจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจ ความกระตือรือร้น และความคิดสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัยรังสิต, 2565) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณเป็นแนวคิดใหม่ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างแรงบันดาลใจ และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (พลวัต แสงสีงาม, 2564) งานวิจัยหลายชิ้นพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างภาวะผู้นำและความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน (นิธิพรรณ พิทักษ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล, 2553; รัตติกรณ์ จงวิศาล และนำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, 2560)

นอกจากภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณแล้ว จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน (Milliman, Gatling & Kim, 2018) มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และความรู้สึกว่างานมีคุณค่า องค์กรสามารถส่งเสริมจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานได้โดยการเชื่อมโยงงานกับเป้าหมายองค์กร สื่อสารวิสัยทัศน์ และมอบหมายงานที่มีความหมาย (ชนกกาญจน์ พันธุ์เดิมวงศ์, 2558; Robbins & Judge, 2011) การส่งเสริมจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานส่งผลดีต่อบุคคลและองค์กร เช่น เพิ่มความผูกพันทางจิต ความมุ่งมั่นในวิชาชีพ และลดอัตราการลาออก (บัณฑิตา หล่อนิมิตดี และรัตติกรณ์ จงวิศาล, 2560; Margaretha et al., 2021)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐโดยคาดว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานราชการในการเสริมสร้างความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ
3. เพื่อศึกษาตัวพยากรณ์ร่วมระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานที่สามารถทำนายความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐได้

สมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้ทบทวนและศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน งานวิจัยเกี่ยวกับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน จึงกำหนดสมมติฐานไว้ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณมีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ

สมมติฐานที่ 2 จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์กับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ

สมมติฐานที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐจำนวน 210 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้โดยใช้ตารางสำเร็จของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยจำแนกประชากรเป็นหน่วยงานแล้วจึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของหน่วยงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบวัด โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอายุงาน ส่วนที่ 2 แบบวัดภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จำนวน 33 ข้อ ผู้วิจัยใช้แบบวัดภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2566) แปลจากแบบวัดของ Fry, Vitucci & Cedillo (2005) ส่วนที่ 3 แบบวัดจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน จำนวน 55 ข้อ ผู้วิจัยใช้แบบวัดของ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2565) ที่สร้างและพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณในการทำงาน ฉบับภาษาไทย (Thai Workplace Spirituality Scale: TWSS) ส่วนที่ 4 แบบวัดความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน จำนวน 12 ข้อ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดของ Aon Hewitt (2015) โดยแบบวัดที่ใช้มีลักษณะเป็นมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ น้อยที่สุด = 1 คะแนน, น้อย = 2, ปานกลาง = 3, มาก = 4 และ มากที่สุด = 5

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดำเนินการตามขั้นตอนการหาคุณภาพเครื่องมืออย่างเป็นระบบ ด้วยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการทดสอบทางจิตวิทยาตรวจสอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง .667 – 1 ซึ่งค่า IOC ≥ 0.50 ถือว่าผ่านเกณฑ์เบื้องต้น และสามารถนำไปใช้ได้ (Rovinelli & Hambleton, 1977) ส่วนข้อที่ได้ค่า IOC

ต่ำกว่า 0.50 พิจารณาปรับปรุง หรือ ตัดออก โดยมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ และผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามเพื่อให้มีความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น จำนวน 3 ข้อคำถาม ต่อมาได้นำแบบวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ .70 (อภิญา หิรัญวงษ์, 2562) และหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยการหาค่า Item-Total Correlation และพิจารณาเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ .30 ขึ้นไป (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2555) ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Science) ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบวัดภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .969 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง .407 - .881 แบบวัดจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .986 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง .392 - .873 และแบบวัดความยึดมั่นผูกพันของพนักงานมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .957 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง .491 - .867 ซึ่งแบบวัดทั้ง 3 ฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีหนังสือจากมหาวิทยาลัยขอความอนุเคราะห์จากกองการเจ้าหน้าที่เป็นผู้แจกแบบสอบถามตามรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อเก็บได้ครบตามจำนวน 136 ชุด ทำการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำไปวิเคราะห์ผลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาบันทึกและประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอายุงานในองค์กร จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 61.76 และเป็นเพศชาย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 38.24 กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 47 ปี อายุต่ำสุด 32 ปี อายุสูงสุด 59 ปี โดยมีอายุ 41 - 50 ปี มากที่สุด จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 54.41 รองลงมา คือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 และอายุ 31 - 40 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 16.18 กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพโสด มากที่สุด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 52.94 รองลงมา มีสถานภาพสมรส จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 46.32 และมีสถานภาพหย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.74 กลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท มากที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 68.38 รองลงมา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 18.38 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี น้อยที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.24 กลุ่มตัวอย่างมีอายุงานในองค์กรเฉลี่ย

18 ปี มีอายุงานในองค์กรน้อยที่สุด คือ 9 ปี และมีอายุงานในองค์กรมากที่สุด คือ 38 ปี ช่วงอายุงาน 11 - 20 ปี มีมากที่สุด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมา คือ อายุงาน 21 - 30 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และอายุงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 8.09 ตามลำดับ และอายุงาน 31 ปี ขึ้นไป มีน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.41

2. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเพื่อการวิเคราะห์ระดับตัวแปร และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อแสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนน เพื่อแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย โดยการแบ่งช่วงระดับออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 1.00 - 1.80 หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำมาก

คะแนน 1.81 - 2.60 หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำ

คะแนน 2.61 - 3.40 หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลาง

คะแนน 3.41 - 4.20 หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง

คะแนน 4.21 - 5.00 หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูงมาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ

(n=136)

ตัวแปร	M	SD	ระดับ
ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณโดยรวม	3.82	0.57	สูง
ด้านวิสัยทัศน์	3.92	0.65	สูง
ด้านความหวัง/ความศรัทธา	4.04	0.63	สูง
ด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น	3.63	0.71	สูง
ด้านความหมาย/เสียงเรียก	3.97	0.68	สูง
ด้านการเป็นสมาชิก	3.67	0.70	สูง
ด้านความผูกพันต่อองค์กร	3.74	0.73	สูง
ด้านผลิตผล	3.95	0.76	สูง
จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานโดยรวม	4.25	0.48	สูงมาก
ด้านการเชื่อมโยงกับตัวเอง	4.43	0.48	สูงมาก
ด้านการเชื่อมโยงกับผู้อื่น	4.24	0.50	สูงมาก
ด้านงานที่มีความหมาย	4.14	0.57	สูง
ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานโดยรวม	4.16	0.56	สูง
ด้านการพูด	4.05	0.64	สูง
ด้านการคงอยู่	4.12	0.64	สูง
ด้านความอดทน	4.31	0.58	สูงมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐมีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความหวัง/ความศรัทธา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับสูง รองลงมา คือ ด้านความหมาย/เสียงเรียก ด้านผลิตผล ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านการเป็นสมาชิก และด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97, 3.95, 3.92, 3.74, 3.67 และ 3.63 ตามลำดับ

จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน พบว่า ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐมีจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเชื่อมโยงกับตัวเองอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.43 รองลงมา คือ ด้านการเชื่อมโยงกับผู้อื่นอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 และด้านงานที่มีความหมายอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14

ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน พบว่า ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐมีความยึดมั่นผูกพันของพนักงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความอดสาหะอยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 รองลงมา คือ ด้านการคงอยู่และด้านการพูดอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และ 4.05 ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ ดังแสดงในตารางที่ 2 และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบนำเข้าตัวแปรทั้งหมด (Enter) เพื่อศึกษาตัวพยากรณ์ร่วมของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน ที่สามารถทำนายความยึดมั่นผูกพันของพนักงานในข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษของหน่วยงานภาครัฐ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน กับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ

(n = 136)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
	ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน
ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ	.785**
จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน	.792**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .785 เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .792 เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาความสามารถในการร่วมกันพยากรณ์ของตัวแปรอิสระ โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานจะต้องมีความสัมพันธ์กันไม่เกิน .80 (Kim, 2019) หากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ต่อกันมากเกินไป อาจเกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูง (Multicollinearity Problem) ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นอิทธิพลจากตัวแปรใด และทำให้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณคลาดเคลื่อน พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเท่ากับ .696 ค่าความพองตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) เท่ากับ 1.942 และค่า Tolerance เท่ากับ .515 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2010) กล่าวคือ ค่า VIF ที่ต่ำกว่า 10 และค่า Tolerance ที่สูงกว่า 0.1 แสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระในแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter) โดยใช้ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน เป็นตัวพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน

(n = 136)

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	Beta	t	P
ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ	.452	.062	.454	7.272***	.000
จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน	.555	.073	.476	7.635***	.000
ค่าคงที่ (Constant) = .075					
R = .856 R ² = .733 R ² _{adj} = .729 Overall F = 183.011 p = .000***					

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าตัวแปรทั้งหมด เพื่อพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐพบว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานในข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .856 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานได้ ร้อยละ 72.9 (R²_{adj} = .729) เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$\text{ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน} = .075 + .452 (\text{ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ}) + .555 (\text{จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน})$$

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณเพิ่มขึ้น 1 หน่วย โดยไม่มีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง คาดว่าจะทำให้ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้นเท่ากับ .452 หน่วย และถ้าจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย โดยไม่มีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง คาดว่าจะทำให้ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้นเท่ากับ .555 หน่วย และมีสมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐานดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน} &= .454 (\text{ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ}) \\ &+ .476 (\text{จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน}) \end{aligned}$$

จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานได้สูงที่สุด คือ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน ($Beta = .476$) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ ($Beta = .454$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐมีระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและความยึดมั่นผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับสูง และจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก สะท้อนถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อมิติทางจิตวิญญาณของการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมความหมายของงาน (Meaningful work) ความมีเป้าหมายร่วม (Shared purpose) และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (Sense of belonging) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ องค์กรที่สามารถหล่อหลอมภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ มักเป็นองค์กรที่ผู้บริหารระดับสูงมีบทบาทเป็นแบบอย่างในการนำโดยใช้คุณธรรม ความเข้าอกเข้าใจ และการตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณค่า ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาและบรรยากาศโดยรวมของหน่วยงาน ทำให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจจากภายในและความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มศักยภาพ ยิ่งไปกว่านั้น ระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานที่สูงมาก อาจแสดงถึงความสามารถขององค์กรในการสร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้กับความต้องการทางอารมณ์และจิตใจของบุคลากร ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความมั่นคงทางจิตใจ การพัฒนาตนเอง และความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน และความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = .785$ และ $r = .792$ ตามลำดับ) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) สูงกว่า .78 จัดอยู่ในระดับสูงมาก (Guilford, 1956) และแม้จะมีนัยทางสถิติ ก็ไม่สามารถสรุปเชิงเหตุ

และผลได้โดยตรงเพราะเป็นการวิจัยเชิงสัมพันธ์ (Creswell & Creswell, 2018) แสดงให้เห็นว่าเมื่อบุคลากรระดับชำนาญการพิเศษมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และรับรู้ถึงความหมายหรือคุณค่าของงานที่ตนปฏิบัติ ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรก็จะยิ่งเพิ่มขึ้น กล่าวคือเมื่อข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษมีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณอยู่ในระดับสูงก็จะส่งผลให้ระดับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานสูงขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้ามหากข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษมีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณอยู่ในระดับต่ำก็จะส่งผลให้ระดับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานต่ำลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หน่วยงานราชการแห่งนี้มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับประเทศ มุ่งมั่นในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ เพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษส่วนใหญ่มีลักษณะงานในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อาจมองว่าตนเองมีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลเพื่อเพิ่มผลผลิต และความยั่งยืนด้านอาหาร การได้เห็นผลงานของตนเองส่งผลดีต่อประชาชนหรือองค์กรอาจทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ และองค์กรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ส่งผลให้ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในองค์กร ผลการวิจัยสอดคล้องกับ นิธิพรธน พิทักษ์ และรัตติกรณ จงวิศาล (2553) ที่พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับรัตติกรณ จงวิศาล และนำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล (2560) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณเป็นตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญที่สุด ที่จะนำผลของจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานไปสู่การส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ในส่วนจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานและความยึดมั่นผูกพันของพนักงานมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน กล่าวคือเมื่อข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษมีจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานอยู่ในระดับสูงก็จะส่งผลให้ระดับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานสูงขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้ามหากข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษมีจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานอยู่ในระดับต่ำ ก็จะส่งผลให้ระดับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานต่ำลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก องค์กรมีพันธกิจหลักในการวิจัยและพัฒนา ทำให้ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษเห็นคุณค่าและทุ่มเทในการทำงานเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านของรัตติกรณ จงวิศาล (2555), จิรฤต จินดาสวัสดิ์ และคณะ (2562) และ Sharma & Kumra (2020) ที่พบว่าจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ตัวพยากรณ์ร่วมระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานที่สามารถทำนายความยึดมั่นผูกพันของพนักงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐ จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานสามารถร่วมกันทำนายความยึดมั่นผูกพันของพนักงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สามารถร่วมกันอธิบายหรือพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานได้ร้อยละ 72.9 ($R^2_{adj} = .729$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .856 ซึ่งจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานสามารถพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันของพนักงานได้สูงที่สุด ($Beta = .476$) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ ($Beta = .454$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หน่วยงานราชการแห่งนี้

ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ ผ่านแนวทางการปฏิบัติงานหรือการมอบหมายงานโดยกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติราชการระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษมีความมีเพียรพยายามในการปฏิบัติราชการให้ดีที่สุด สร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน รวมถึงมีการสื่อสารวิสัยทัศน์และสมคูลวัฒนธรรมองค์กรผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรภายในองค์กรมีความสัมพันธ์อันดีอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Zhou & Yang (2020) และ Heryawan et al. (2021) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน

ในส่วนของจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานที่สามารถทำนายความยึดมั่นผูกพันได้ด้วยเช่นกันอาจเนื่องมาจากข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษเป็นข้าราชการที่ทำงานด้านวิชาการมักให้ความสำคัญกับการศึกษา ค้นคว้า และพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ เข้าร่วมการฝึกอบรมและสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความสามารถ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Margaretha et al. (2021) และ Milliman, Gatling & Kim (2018) ที่พบว่า จิตวิญญาณในสถานที่ทำงานส่งผลโดยตรงต่อความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษให้สูงยิ่งขึ้น องค์กรควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ ได้แก่ กิจกรรมจิตอาสา เช่น การบริจาคสิ่งของ การปลูกป่า การช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมตามความเชื่อในศาสนาต่าง เช่น การปฏิบัติธรรม ช่วยให้บุคลากรได้ทบทวนและพัฒนาจิตใจของตนเอง เรียนรู้หลักธรรมคำสอนที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และความเมตตากรุณา ส่งผลให้บุคลากรมีจิตใจที่สงบและมีคุณธรรม จะได้มีสติในการทำงาน มีความรับผิดชอบ และมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับข้าราชการ นอกจากนี้หน่วยงานราชการควรส่งเสริมการสร้างและรักษา พฤติกรรมและทัศนคติเชิงบวกของพนักงาน การสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานเห็นคุณค่าทางจิตวิญญาณเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร และองค์กรควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ เช่น การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling) โดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เชิงจิตวิญญาณ และทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับตนเอง และผู้อื่น เช่น การอธิษฐาน การฝึกสมาธิและเจริญสติ การสะท้อนคิด (Reflection) การจดบันทึก (Journaling) การฝึกทักษะการฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening) เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยพบว่าระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษในหน่วยงานแห่งหนึ่งโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความยึดมั่นผูกพันของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มระดับจิตวิญญาณในสถานที่ทำงานของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษให้สูงยิ่งขึ้น องค์กรควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความหมายในการทำงาน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตวิญญาณ เริ่มต้นในเชิงนโยบายขององค์กร มีการตั้งเป้าหมายทางจิตวิญญาณให้มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับค่านิยมทางจิตวิญญาณ ได้แก่ การสรรหาบุคลากรให้ความสำคัญกับผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและจิตอาสา การประเมินผลการปฏิบัติงานให้พิจารณาถึงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมขององค์กร ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในด้านจิตใจและคุณธรรม โดยจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในด้านจิตวิญญาณ และองค์กรควรส่งเสริมให้บุคลากรรู้สึกว่าการที่ทำงานนั้นมีคุณค่า และมีความหมายต่อชีวิต ได้แก่ การให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการทำงาน การเชื่อมโยงงานของบุคลากรกับเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่กว่า เช่น การให้บริการประชาชน หรือการพัฒนาประเทศ การให้โอกาสบุคลากรได้แสดงศักยภาพและความสามารถ เป็นต้น ในเชิงนโยบาย องค์กรอาจกำหนดแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมทั้งมิติของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณและจิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน โดยสามารถนำทั้งสององค์ประกอบมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผล เลื่อนตำแหน่ง หรือพัฒนาเส้นทางอาชีพของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ เพื่อส่งเสริมผู้นำที่มีคุณธรรม มีจิตบริการ และสามารถหลอมรวมคุณค่าภายในเข้ากับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งจะช่วยเพิ่มความยึดมั่นผูกพันของบุคลากร และส่งเสริมความยั่งยืนในการบริหารงานภาครัฐ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาต่อกับกลุ่มประชากรที่แตกต่างออกไป อาจศึกษากับกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น ข้าราชการระดับชำนาญการ ข้าราชการระดับปฏิบัติการ พนักงานราชการ หรือลูกจ้างประจำ เพื่อความครอบคลุมและหลากหลายของข้อมูล และเป็นตัวแทนของประชากรในวงกว้างมากขึ้น นอกจากนี้ อาจใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยการเก็บข้อมูลเชิงลึกผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อทำความเข้าใจมิติทางจิตวิญญาณได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น โดยเฉพาะแง่มุมที่ไม่สามารถสะท้อนผ่านแบบสอบถามเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว อีกทั้งควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน เช่น การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (Perceived Organizational Support) การออกแบบงาน (Work Design) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) สมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรกฤต จินดาสวัสดิ์, ญาณิศ ภัทรสิริรัชต์, ณัฐนันท์ มนตรีพิศุทธิ์, และจุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงศ์. (2562). อิทธิพลของจิตวิญญาณในการทำงาน และความผูกพันของพนักงานที่มีต่อผล การปฏิบัติงานของพนักงาน ในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในเขตนิคม อุตสาหกรรมแหลมฉบังจังหวัดชลบุรี. **สุทธิปริทัศน์**. 33(107): 223 - 234.
- ชนกาญจน์ พันธุ์เดิมวงศ์. (2558). จิตวิญญาณในการทำงาน: มิติใหม่ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. **วารสารการจัดการสมัยใหม่**. 13(2): 1 - 10.
- นิธิพรรณ พิทักษ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล. (2553). ภาวะผู้นำ ความพึงพอใจในงานและความยึดมั่น ผูกพันของพนักงานระดับบังคับบัญชาในกลุ่มบริษัทพลาสติกอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 36(1): 112 - 129.
- บัณฑิตา หล่อนิมิตดี และรัตติกรณ์ จงวิศาล. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันทางจิต ในผู้บริหารระดับกลางของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**. 9(1): 171 - 188.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัตินิเทศ **เชิงจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลวัต แสงสีงาม. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 11(1): 218 - 231.
- มหาวิทยาลัยรังสิต. (2565). **ทัศนวิสัยของผู้นำที่ดี ควรมีอะไรบ้าง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://x.gd/xhVNZ>. (2566, 2 กุมภาพันธ์).
- รัตติกรณ์ จงวิศาล และนำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. (2560). บทบาทของจิตวิญญาณในการทำงาน ในการส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันของพนักงาน. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**. 23(2): 168 - 186.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและความยึดมั่นผูกพันของ พนักงาน. **วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)**. 33: 188 - 202.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2565). รายงานการวิจัยเรื่อง **การพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณในการทำงาน ฉบับภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: เอเชียติจิตตอลการพิมพ์.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2566). **จิตวิญญาณในสถานที่ทำงาน: การศึกษาแบบกำหนดขอบเขต**. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอน เจอร์นัล พับลิเคชั่น.
- ศรัณยูฯ แสงลิมสุวรรณ, สุพจน์ นาคสวัสดิ์, พูลพงศ์ สุขสว่าง และกาญจนา แสงลิมสุวรรณ. (2556). การพัฒนาโมเดลความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรของพนักงาน ในบริษัทสัญชาติญี่ปุ่น ในประเทศไทย. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**. 19(2): 77 - 94.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2565). **รายงานผลการสำรวจความผูกพันของ ข้าราชการพลเรือนสามัญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://x.gd/McQwH>. (2566, 23 กันยายน).

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2566). **แนวทางการเสริมสร้างความผูกพันของข้าราชการพลเรือนสามัญ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.opsmoac.go.th/satun-manual-files-452791791826>. (2566, 23 กันยายน).
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2567). **รายงานผลการสำรวจความผูกพันของข้าราชการพลเรือนสามัญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.ocsc.go.th/?post_type=reports&p=90238. (2566, 23 กันยายน).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). **การบริหารงานภาครัฐแบบมีส่วนร่วม**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://x.gd/OrMUS>. (2566, 23 กันยายน).
- อภิญา หิรัญวงษ์. (2562). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 01475511 (สถิติประยุกต์ทางจิตวิทยา)** [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัสนีภรณ์ อรรถพิธ และศยามล เอกะกุลานันต์. (2561). อิทธิพลของบุคลิกภาพเชิงรุก วัฒนธรรมองค์กร และความยึดมั่นผูกพันในงาน ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการเจเนอเรชันวาย บริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 38(5): 59 - 79.
- Aon Hewitt. (2015). **Trends in Global Employee Engagement**. [Online], Available: <https://www.aon.com/attachments/human-capital-consulting/2015-trends-in-global-employee-engagement-report.pdf>. (2023, 23 September).
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). **Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches**. (5th ed.). SAGE Publications.
- Fry, L. W., Vitucci S. & Cedillo, M. (2005). **Toward a Theory of Ethical and Spiritual Well-being, and Corporate Social Responsibility through Spiritual Leadership**. North Carolina: Age Publishing.
- Guilford, J. P. (1956). **Fundamental Statistics in Psychology and Education**. (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate Data Analysis** (7th ed.). Pearson Education.
- Harter, J., Schmidt, F. & Hayes, T. (2002). Business-Unit-Level Relationship Between Employee Satisfaction, Employee Engagement, and Business Outcomes: Meta-Analysis. **Journal of Applied Psychology**. 87(2): 268 - 279.
- Heryawan, M., Suyono, J., Aini, N., Elisabeth, D. R. & Sukaris. (2021). **Relationship between Spiritual Leadership and Innovative Behavior in Chinese Drone Companies: the Mediating Effect of Employee Engagement**. Proceeding of The 6th North American International Conference on Industrial Engineering and Operations Management. 3-5 November 2021. (3261-3269). Monterrey, Mexico.

- Kim, J. H. (2019). Multicollinearity and Misleading Statistical Results. **Korean Journal of Anesthesiology**. 72(6): 558 - 569.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607 - 610.
- Margaretha, M., Saragih, S., Zaniarti, S. & Parayow, B. (2021). Workplace Spirituality, Employee Engagement, and Professional Commitment: a Study of Lecturers from Indonesian Universities. **Journal of Problems and Perspectives in Management**. 19(2): 346 - 356.
- Milliman, J., Gatling, A., & Kim, J. (2018). The Effect of Workplace Spirituality on Hospitality Employee Engagement, Intent to Stay, and Service Delivery. **Journal of Hospitality and Tourism Management**. 35(2018): 56 - 65.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2011). **Organizational Behavior**. (14th ed.). Prentice Hall.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2017). **Organizational Behavior**. (17th ed.). Pearson.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. **Educational and Psychological Measurement**. 37(2): 425 - 44.
- Sharma, P. K., & Kumra, R. (2020). Relationship between Workplace Spirituality, Organizational Justice and Mental Health: Mediation Role of Employee Engagement. **Journal of Advances in Management Research**. 17(5): 627 - 650.
- Zhou, S. & Yang, S. C. (2020). **Relationship between Spiritual Leadership and Innovative Behavior in Chinese Drone Companies: the Mediating Effect of Employee Engagement**. Proceeding of The 5th RSU International Research Conference on Science and Technology, Social Science and Humanities 2020. 1 May 2020. (1775-1782). Online Conference.

รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง

A CULTURAL CAPITAL MANAGEMENT MODEL FOR CREATIVE TOURISM IN ANG THONG PROVINCE

วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์^{1*} วชรินทร์ ระฤกชาติ¹
ฤทธิพงษ์ ระฤกชาติ² และนิตานาถ เนตรบารมี³
Worawit Koedsawat^{1*} Wacharin Raruekchat¹
Rittipong Raruekchat² and Nisanat Netbamee³

Received : 21 November 2024

Revised : 8 July 2025

Accepted : 9 July 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง และ 2) จัดทำข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ ตัวแทนหน่วยงานจำนวน 24 คน และทำการวิเคราะห์องค์ประกอบความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการพัฒนายั่งยืนและมิติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเป้าประสงค์ของ UNWTO และ UNEP ซึ่งพบว่า 1) รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวหัวใจสร้างสรรค์ เจ้าบ้านเข้มแข็งและสร้างสรรค์ กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์แท้จริงไม่จัดสร้าง กระบวนการควบคุมภายในเข้มแข็งและครอบคลุมประโยชน์เข้าถึงอย่างเท่าเทียม และ 2) ข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การกำหนดกระบวนการควบคุมภายใน เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงประโยชน์ของชุมชน รวมทั้งการพัฒนากิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไปสู่ระดับการพัฒนาบริการใหม่เชิงความสัมพันธ์กับชุมชน

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการ / ทุนทางวัฒนธรรม / การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง

³ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง

¹ Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University, Ang Thong Campus

² Faculty of Education, Thailand National Sports University, Ang Thong Campus

³ Faculty of Sports Science and Health Sciences, Thailand National Sports University, Ang Thong Campus

* Corresponding Author's E-mail: worawit2561@gmail.com

ABSTRACT

This research aims to 1) study the cultural capital management model for creative tourism in Ang Thong Province and 2) make recommendations on creative tourism management in Ang Thong Province by using a qualitative research process based on interviews schedule and a set of questions with amount of 24 key informants and analyze Sustainability component for creative tourism developed based on sustainable development concepts and dimensions. Sustainable tourism according to the goals of UNWTO and UNEP The research findings revealed that the cultural capital management model for creative tourism Ang Thong province consist of 5 key elements: 1) creative heart tourists. The host is strong and creative. Real activities and interactions are not organized. The internal control process is strong and comprehensive equal access benefits and 2) recommendations on creative tourism management in Ang Thong Province, including building knowledge and understanding with tourists and strengthening creative tourism communities. Defining the internal control process to create equal access to the benefits of the community, including the development of activities and interactions of creative tourism to the level of development of new services related to the community.

Keywords: Management model / Cultural capital / Creative tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลต่าง ๆ จึงมุ่งเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อครอบครองส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียและอาเซียนที่ได้กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก การท่องเที่ยวจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศในทุกมิติ หากประเทศใดมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ รวมถึงมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประเทศนั้นก็จะมีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องปลอดภัย สะอาด รักษาสภาพแวดล้อม และใช้สื่อสารสนเทศในการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวมีแนวโน้มเป็นการท่องเที่ยวแบบอิสระและเฉพาะทาง โดยเน้นความสนใจในชุมชนและมรดกทางวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในแต่ละครั้ง ทั้งนี้ กระแสความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงถูกบูรณาการเข้าสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมุ่งสู่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ

ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว การสร้างเอกลักษณ์และตราสัญลักษณ์สินค้าทางการท่องเที่ยวด้วยทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของประเทศไทย จึงเป็นโอกาสสำคัญในการทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในระดับสากล (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โดยเน้นการดำรงอยู่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (UNESCO, 2006) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยเน้นความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมอันมีคุณค่าของชุมชนผ่านการเชื่อมโยงจากเจ้าของบ้าน จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับ “จิตวิญญาณ” ของพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเดิม ที่มุ่งเน้นการชมสถานที่ พิพิธภัณฑสถาน หรืออนุสาวรีย์ไปสู่การให้ความสำคัญในทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เช่น วิถีชีวิต บรรยากาศ และอัตลักษณ์ (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ พิเชษฐสายพันธ์ อรุมา เตพละกุล และธีระ สิ้นเดชาธิกร, 2556)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งพัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในท้องถิ่น ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมจากชุมชน เช่น การเรียนภาษาท้องถิ่น การทอผ้า การวาดภาพ และการทำอาหารพื้นบ้าน ซึ่งส่งผลดีต่อชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวและเศรษฐกิจท้องถิ่น รวมถึงการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้จึงไม่เพียงแต่สร้างมูลค่าให้กับท้องถิ่นและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังช่วยส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นและการกระจายรายได้ในชุมชน (ดาริน วรณทรัพย์, นวสันต์ วงศ์ประสิทธิ์, ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ และกาสัก เตชะขันหมาก, 2561)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ลักษณะตามอัตลักษณ์ของทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ 1) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และสภาพสังคม 2) วิถีชีวิต (Lifestyles) ที่เน้นวิถีชีวิตของทั้งสังคมเมืองและชนบท 3) ศิลปะ (Arts) ที่ครอบคลุมงานศิลปะและศิลปะการแสดง และ 4) สินค้าที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่าง (Functional creation) ที่เน้นการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ (Workshop) โดยทุกคนต้องมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ (กองประสานการลงทุน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2560 - 2564 ที่เน้นการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาให้เกิดรูปแบบการสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อมีการจัดการอย่างเป็นระบบและประสบความสำเร็จ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนจะกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม และเป็นพลังในการสร้างฐานความรู้สำหรับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนต่อไป (นิตยา ทองเสนอ และอุทิศ สังข์รัตน์, 2558)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่อาศัยผลของการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นฐาน สำหรับทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้สำหรับปรากฏการณ์นั้น จึงเน้นศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีความรู้หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา (Information-Rich Case) มีความพร้อมและสมัครใจในการให้ข้อมูลในฐานะผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) รวมทั้งสิ้น 24 คน ประกอบด้วย

1. เจ้าหน้าที่ประสานงานการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย 4 คน
2. ผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการท่องเที่ยว และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัยจำนวน 4 คน
3. นักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยว จำนวน 4 คน
4. ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจาก Snowball Technique จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้มี 2 ประเภทคือแบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) และชุดคำถาม (A Set of Questions) โดยแบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง สำหรับชุดคำถามใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการค้นคว้าจาก เอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความตระหนักต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หาความตรงของแบบตรวจสอบรายการ และชุดคำถาม โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ (ค่า IOC) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนนดังนี้ ระดับคะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่ามีความเหมาะสม 0 - 1 เมื่อไม่แน่ใจ เมื่อแน่ใจว่าไม่เหมาะสม
2. วิเคราะห์ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสัมภาษณ์โดยใช้ Item-total correlation และหาความเชื่อมั่นตามสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Cronbach Coefficient) โดยแบบสัมภาษณ์จะต้องมีค่าความเชื่อมั่น .80 ขึ้นไปจึงจะสามารถนำไปใช้วัดความตระหนักได้

3. หากคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตรวจสอบอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ตามวิธี Item – total Correlation หากความเชื่อมั่นเป็นรายด้าน และทั้งฉบับของเครื่องมือ โดยใช้สูตร Kuder-Richardson (KR-20) โดยจะต้องมีค่าความเชื่อมั่น .80 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งวิธีการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมและเรียบเรียงเอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ทั้งในและต่างประเทศ ผ่านหนังสือ ตำรา บทความ วิชาการ นิตยสารด้านการท่องเที่ยว สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลสถิติต่าง ๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อทำความเข้าใจนิยาม คำจำกัดความ และการให้ความหมายของทุนทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ผ่านกระบวนการเรียนรู้ และทำความเข้าใจในพื้นที่การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองที่มีความแตกต่างโดดเด่นและน่าสนใจ ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจในการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในฐานะที่เป็นต้นแบบได้อย่างแท้จริง โดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงในกิจกรรมท่องเที่ยวสร้างสรรค์ รวมถึงการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ในด้านสภาพแวดล้อมและบริบททั่วไปในเชิงกายภาพของพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสังคมศาสตร์สำเร็จรูป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Mean Score)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise

3. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเหตุผล (Rationale Content Analysis) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ประสานงาน ผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย ในด้านสภาพแวดล้อมและบริบททั่วไปในเชิงกายภาพของพื้นที่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงพรรณนา ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก
ฐานนิยม มัธยฐาน

เชิงคุณภาพ การสร้างข้อสรุป (Appleton, 1995) จำแนกข้อมูลอย่างเป็นระบบ (Typological Analysis) เปรียบเทียบข้อมูลประเด็นของความสอดคล้อง (Logical Descriptive Analysis) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorization) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเหตุผล (Rationale Content Analysis)

ผลการวิจัย

องค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง

การวิเคราะห์องค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนในจังหวัดอ่างทอง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยเพื่อตีความสร้างข้อสรุปเชิงเปรียบเทียบ โดยอ้างอิงตัวแบบองค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ส่วนประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง

1. นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องการประสบการณ์ที่แท้จริงจากการได้ลงมือทำในสิ่งเดียวกับสิ่งที่คนในชุมชนทำเป็นประจำ และเห็นความสำคัญของคุณค่าของกิจกรรมและการมีอยู่ของทรัพยากรของชุมชนที่สร้างกิจกรรม หรือกระบวนการที่น่าสนใจให้กับชุมชนจากความเข้าใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แต่กลับพบว่านักท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดอ่างทองส่วนใหญ่ไม่รู้จักรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาก่อน ในขณะที่นักท่องเที่ยวบางคนเคยเห็นหรือเคยได้ยินคำนี้ แต่ไม่แน่ใจว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบใด อย่างไรก็ตาม มีนักท่องเที่ยวบางคนพยายามให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามความเข้าใจของตนเองว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลาย ธรรมชาติ หรือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปะ หรือวัฒนธรรมในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวบางคนเคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาก่อนแต่ไม่ทราบว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

“ผมเพิ่มเติมเคยได้ยินคำว่านักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นครั้งแรกจะมีที่เคยได้ยินใกล้เคียงมาก็พวกเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คิดว่าแนวทางมันก็ไม่ต่างกันมากนัก แต่ถ้าถามให้ตอบว่านักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างกันอย่างไร ผมก็ไม่กล้าตอบเพราะผมไม่รู้ว่าการท่องเที่ยวที่ผมรู้จักแบบไหนคือการท่องเที่ยววัฒนธรรมบ้าง แบบไหนคือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในฐานะนักท่องเที่ยวผมไม่สนใจว่ามันจะเป็นการท่องเที่ยวแบบไหน ผมสนใจแค่จะไปเที่ยวที่นั่นแล้วผมตอบความต้องการในการไปเที่ยวของผมในแต่ละครั้งได้หรือไม่”

นักท่องเที่ยวเพศชาย จากกรุงเทพฯ อายุประมาณ 30 ปี
(สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2565)

2. ผู้คนหรือสมาชิกของชุมชน

ผู้คนหรือสมาชิกในจังหวัดอ่างทอง ส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มีเพียงเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อยู่บ้าง ในขณะที่ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนของสมาชิกแต่ละคน มีระดับความเข้าใจที่แตกต่างกันไปจนถึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเลย ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะของส่วนประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความยั่งยืนตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

“ที่นี่ได้เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของประเทศไทยจริง ๆ ตอนแรกก็ไม่รู้หรอก ว่าคืออะไร แต่มีคนของการท่องเที่ยวฯ มาบอกว่า ที่นี่เข้าข่ายการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ทำเอกสารส่งไปประกวดที่กรุงเทพฯ ส่งไปก็หายเงียบไปนาน แล้วก็มีคนโทรมาให้รับรางวัลว่าเราได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตอนไปรับรางวัลยังไม่ทราบเลยว่าเป็นอะไร แต่ก็ไปคุยไปถามทีมงานว่า มันเป็นเรื่องถึงได้รู้ว่า คือการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ทำเอง”

เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนจังหวัดอ่างทอง
(สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2565)

3. เครือข่าย

เครือข่ายภายในชุมชนพบว่า ในจังหวัดอ่างทองมีการรวมกลุ่มความร่วมมือหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากคนในพื้นที่แต่ดั้งเดิม โดยแต่ละกลุ่มมีความร่วมมือที่เข้มแข็ง แต่พบว่าความร่วมมือระหว่างกลุ่มยังมีไม่มากนัก นอกจากนี้ยังขาดอำนาจในการต่อรองกับหน่วยงานรัฐและผู้ประกอบการเอกชนที่เป็นนายทุนจากนอกชุมชน

“แต่ถ้าเค้าไม่ทำเราก็ทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุด วัตถุประสงค์กับชุมชนก็ช่วยกันพัฒนาและสืบทอดประเพณีเท่าที่เราทำได้นั่นแหละ”

เจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่งในชุมชนจังหวัดอ่างทอง
(สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2565)

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิต ซึ่งทำให้จังหวัดอ่างทองมีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอ่างทองได้ นอกจากนี้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมยังมีความน่าสนใจและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานมากจากการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตของชุมชนจากกิจกรรมของชุมชนที่มีอยู่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง

ในขณะที่การวิเคราะห์องค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง ในหัวข้อที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยว สมาชิกและเครือข่ายในจังหวัดอ่างทอง และรัฐยังมีคุณลักษณะที่ไม่สนับสนุนความสมบูรณ์ขององค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังพบว่า ในจังหวัดอ่างทองยังมีลักษณะบางอย่างที่ไม่สะท้อนหรือไม่เพียงพอสำหรับองค์ประกอบของความยั่งยืนในบางมิติ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของความยั่งยืนในมิติอื่น เนื่องจากองค์ประกอบของความยั่งยืนในทุกมิติต่างมีความเชื่อมโยงต่อกัน และเชื่อมโยงต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และชุมชนอย่างเป็นวัฏจักร ดังนั้นเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองมีความยั่งยืนและสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนได้ในระยะยาว มีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และสมาชิกในจังหวัดอ่างทองที่มีต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น ชุมชนในจังหวัดอ่างทองควรมีการดำเนินการเพื่อลดช่องว่างขององค์ประกอบของความยั่งยืนในมิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

นักท่องเที่ยวและสมาชิกของชุมชนก็มีบทบาทอย่างมากต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้งในเชิงการสร้างสรรค์กิจกรรม และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้นในเบื้องต้นจึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนในจังหวัดอ่างทองได้

2. เพิ่มความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชน

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในจังหวัดอ่างทอง ทั้งการท่องเที่ยวแบบมวลชน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เพิ่มเกิดขึ้นนั้น ต้องยอมรับว่าที่ผ่านมาภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนไม่มากนัก แต่ยังคงต้องการผลทางเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ให้กับภาพรวมของชุมชนและหน่วยงาน ดังนั้นในการเริ่มต้นใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง ซึ่งแม้ว่าบทบาทและการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและสมาชิกในชุมชนจะมีความสำคัญมากกว่าบทบาทของรัฐ แต่รัฐยังจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามสถานการณ์และให้การอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เหล่านั้นเช่นเดียวกัน โดยต้องมีความกระตือรือร้นและความจริงจังในการมีส่วนร่วมในบทบาทดังกล่าวมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน โดยเฉพาะการส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจและการเป็นหน่วยงานกลางในการเริ่มต้นสร้างความร่วมมือภายในชุมชน

3. เพิ่มความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายที่มีอยู่ และสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ ภายในชุมชน

จากสถานการณ์ความร่วมมือของคนในจังหวัดอ่างทองในปัจจุบัน ซึ่งมีความร่วมมือของเครือข่ายต่าง ๆ อยู่แต่ขาดความร่วมมือระหว่างเครือข่ายดังกล่าวไปแล้วข้างต้น ทำให้เครือข่ายที่มีอยู่มีอำนาจในการต่อรองกับภาครัฐ นักท่องเที่ยว รวมถึงนายทุนที่เข้ามาประกอบกิจการในพื้นที่ของชุมชนไม่มากนัก ซึ่งทำให้กระบวนการควบคุมภายในของชุมชนขาดความเข้มแข็งและไม่สามารถสร้างความสมบูรณ์ขององค์ประกอบของความยั่งยืนในมิติอื่น ๆ ได้เช่นกัน โดยการสร้างความร่วมมือ

ระหว่างเครือข่ายและสมาชิกของชุมชนจำเป็นต้องมีความเข้าใจต่อสถานการณ์หรือปัญหาของชุมชนร่วมกัน และมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

4. การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่ถูกต้องให้กับผู้บริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ความรู้ความเข้าใจต่อภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่ถูกต้องของผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของความยั่งยืนในมิติความร่ำรวยทางวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น ความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ส่งมอบบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ย่อมทำให้วัฒนธรรมที่ถูกส่งต่อมีความถูกต้องและมีความแท้จริงสืบไป ดังนั้น ผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะผู้นำกิจกรรมสร้างสรรค์ของชุมชน ผู้บรรยายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงผู้ที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวควรได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่ถูกต้อง ตั้งแต่ที่มาที่ไป ระเบียบขั้นตอน ความเป็นเหตุเป็นผล หรือเรื่องเล่าที่ทรงคุณค่า โดยอาศัยความร่วมมือของเครือข่าย สมาชิกผู้แทนของชุมชนโดยเฉพาะผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ และวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกัน โดยควรทำเป็นประจำและสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนบิดเบี้ยว เพราะแรงหนุนจากปัจจัยแวดล้อมอื่นที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจนำเอาหลักการจัดการความรู้ (Knowledge Management) มาประยุกต์ใช้ในการคงไว้ซึ่งภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของจังหวัดอ่างทองในลักษณะที่เป็นของชุมชนเองต่อไป

5. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองไปสู่การพัฒนาบริการใหม่เชิงความสัมพันธ์กับชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในระดับ Workshop and Open Source แต่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ประสบความสำเร็จและสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและการท่องเที่ยวได้มากที่สุดควรเป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกหรือกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของตนเองได้อย่างอิสระตามความสนใจและประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ นั่นหมายความว่า ไม่ว่าจะจุดใดหรือพื้นที่ใด ๆ ในจังหวัดอ่างทองก็สามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามต้องเป็นไปตามความยินยอมและความยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวของเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ ของชุมชน ซึ่งความยินยอมและยินดีต้อนรับจะเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวและสมาชิกของชุมชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

อย่างไรก็ตามข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการส่งเสริมความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวและชุมชนภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเชิงทฤษฎี กรอบนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยอาศัยกรอบการพิจารณาองค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นกรอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์เท่านั้น หากสมาชิกและเครือข่ายของชุมชนร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดทางอย่างแท้จริง และกำหนดกระบวนการควบคุมภายในของชุมชนที่มีความเข้มแข็งทั้งในเชิงความเข้มแข็งของกระบวนการและความเข้มแข็งของความร่วมมือแล้วนั้น ชุมชนจะสามารถเรียกคืนความไม่สมดุลที่สูญเสียไปบางส่วนกับมาสู่ชุมชน

และจะสามารถนำมาซึ่งความเข้มแข็งขององค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในทุกองค์ประกอบที่จะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของชุมชนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อไป ในที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองที่ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สะท้อนระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองแบบพัฒนาบริการใหม่เชิงประสบการณ์และการเดินทางค้นหาของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ ฐิติมา อังกรวัชรพันธุ์ และกิงกนก เสาวภาวงศ์ (2561) ได้แก่ กิจกรรมการปั้นตุ๊กตาชาววัง ประดิษฐ์จักสานจากไม้ไผ่ และหวาย

ในขณะที่กิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวอื่น ๆ ภายในจังหวัดอ่างทอง เช่น การนั่งเรือไหว้พระ 9 วัด เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในระดับที่ไม่เพียงพอต่อการเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แต่กิจกรรมท่องเที่ยวภายในพื้นที่จังหวัดอ่างทองที่มีการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมพิเศษ ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของ เพชรศรี นนทศิริ (2555) ที่พบว่าเป็นการนำวิถีของคนในชุมชนมาแสดงรวมกัน ทั้งการปั้นตุ๊กตาชาววัง การสานตะกร้าด้วยไม้ไผ่ มีความสอดคล้องตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบพัฒนาบริการใหม่เชิงการรับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว หรือในลักษณะการจัดแสดงนิทรรศการ

อย่างไรก็ตามพื้นที่ในจังหวัดอ่างทอง เป็นพื้นที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ซึ่งเป็นแหล่งที่น่าสนใจและสามารถสร้างเรื่องราว และสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนในหลายพื้นที่ได้ โดยไม่จำกัดอยู่เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนดังเช่นในปัจจุบัน เช่น กิจกรรมท่องเที่ยวย้อนรอยทางประวัติศาสตร์ เรื่องราววีรกรรมของวีรชนคนกล้าชาวบ้านสีบัวทอง และเผยแพร่แหล่งผลิตสินค้าด้านหัตถกรรมและด้านการเกษตร ดังที่ ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2554) กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับสูงสุด สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับความสัมพันธ์กับชุมชนต่อไปได้ หรือการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกเข้าไปในท่องเที่ยวในสถานที่ใดก็ได้ที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อสิ่งที่เป็นอย่างแท้จริงในสถานที่นั้น ๆ และคนในชุมชนมีความยินดีต้อนรับและสามารถเติมเต็มความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้แนวทาง วิถี หรือกิจกรรมที่มีความแท้จริงของชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทอง โดยมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวและความยั่งยืนของชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางไว้ 9 ด้าน ดังนี้

1. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้กับนักท่องเที่ยวและสมาชิกของชุมชน เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา (2562) ยังได้กล่าวสนับสนุนว่า นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านต้องมีความผูกพันระหว่างกัน มีประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

2. เพิ่มความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชน ภาวิณี รอดประเสริฐ และวราวุธ บุญศรี (2561) ได้กล่าวเสริมว่าประชาธิปไตยชุมชน คือ รูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่เน้นการดำเนินการ

โดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนใช้สิทธิการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการท้องถิ่นร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และภาคราชการ

3. เพิ่มความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายที่มีอยู่ ซึ่งสนับสนุนผลการศึกษาของ ดาริน วรณทรัพย์ นวัสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์ ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ และกาสัก เตชะชั้นหมาก (2561) ที่พบว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ ภายในชุมชน โดยทุกเครือข่ายต้องมีความเข้าใจต่อสถานการณ์หรือปัญหาของชุมชนร่วมกัน และมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน โดยในระยะแรกอาจจำเป็นต้องมีความร่วมมือที่ทุกฝ่ายจะต้องได้ประโยชน์จากการร่วมมือที่เกิดขึ้น

4. เครือข่ายและสมาชิกของชุมชนให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Richard (2017) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ถูกต้องให้กับผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และใช้หลักการจัดการความรู้

5. เครือข่ายความร่วมมือดำเนินการในการคงพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมและจำกัดขอบเขตธุรกิจหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความยั่งยืน ด้วยการปรับเส้นทางการเดินทางเข้ามาในชุมชน และกำหนดขอบเขตการขยายตัวของธุรกิจที่พิกเพื่อลดการรุกรานพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิม

6. ใช้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อกลาง ในการสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชนและสร้างความเท่าเทียมทางสังคม

7. พัฒนาความสมบูรณ์ทางกายภาพพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ การพัฒนาโครงข่ายการให้บริการขนส่งทั้งทางบก และทางน้ำ การพัฒนาทางสารสนเทศ การพัฒนาทางเทคโนโลยี และการพัฒนาด้านความสะอาดและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวซึ่ง วรณษา แสนลำ ศิริพร เลิศยิ่งยศ และ สุภาวดี มณีเนตร (2565) ได้กล่าวเสริมว่าชุมชนต้องพึ่งพาตนเองได้ในลำดับแรก เพื่อพัฒนาความสมบูรณ์ทางกายภาพที่ยังอยู่ภายใต้ความสามารถในการรองรับของชุมชน ในขณะที่เดียวกันรัฐก็ควรให้การสนับสนุนเพิ่มเติม

8. สมาชิกและเครือข่ายของชุมชนร่วมกันการขยายขอบเขตของกระบวนการควบคุมภายในโดยอาศัยกรอบในการกำหนดตัวชี้วัดด้านความยั่งยืนของชุมชน และความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวของหน่วยงานต่าง ๆ ในการสร้างกระบวนการควบคุมภายในของชุมชนได้ The Guidebook on Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations (World Tourism Organization [UNWTO], 2004)

9. พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอ้างทงไปสู่การพัฒนาบริการใหม่เชิงความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการพัฒนาความหลากหลายของกิจกรรมสร้างสรรค์จากกิจกรรมดั้งเดิมที่สะท้อนวิถีชีวิตเกษตรกรรมริมน้ำของชุมชน การขยายขอบเขตแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน และการเปลี่ยนรูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้ชุมชนอ้างทงเป็นที่รู้จักในฐานะชุมชนที่รุ่งเรืองทางอารยธรรมและธรรมชาติมากกว่าการเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ภูริวิจัน เดชอุ่ม (2556) ได้กล่าวเสริมว่า การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ ตระหนักถึงคุณค่าทางอารยธรรมและธรรมชาติ ได้โดยวิธีการเล่าเรื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ ของจังหวัดอ่างทองร่วมด้วย เพื่อให้เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. ควรนำกรอบการวิเคราะห์องค์ประกอบความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ในการค้นหาองค์ประกอบความยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอ่างทองให้อยู่ในระดับสูงหรือระดับ Relational เพื่อสร้างความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แผนการพัฒนากการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 (2564, 22 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 128 ตอนพิเศษ 67. หน้า 14-72.
- กองประสานการลงทุน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). **โครงสร้างส่งเสริมการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://touisminvest.tat.or.th/ctbookth/>. (2566, 1 มีนาคม).
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2554). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทูวิฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ. **วารสารนักบริหาร**. 31(1): 32 - 37.
- ฐิติมา อังกรวัชรพันธุ์ และกิ่งกนก เสาวภาวงศ์. (2561). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มคุณค่าการท่องเที่ยวบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดอ่างทอง. **วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 10(20): 29 - 41.
- ดาริน วรณทรัพย์, นวสินันท์ วงศ์ประสิทธิ์, ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ และกาสัก เตชะขันหมาก. (2561). รูปแบบการจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย. **วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ**. 5(1): 17 - 24.
- นิตยา ทองเสนอ และอุทิศ สังข์รัตน์. (2558). การจัดการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 10(1): 187 - 205.
- เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา. (2562). แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. **สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**. 25(2): 22 - 39.
- เพชรศรี นนท์ศิริ. (2555). รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง. **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**. 8(2): 47 - 66.
- ภาวิณี รอดประเสริฐ และรารัฐ บุญศรี. (2561). ประชาธิปไตยชุมชน: กระบวนการขับเคลื่อนสังคม. **วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 37(2): 166 - 173.

- ภูริวัจน เดชอุม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติ สำหรับประเทศไทย. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย**. 33(2): 329 - 364.
- วรรณษา แสนลำ ศิริพร เลิศยิ่งยศ และสุภาวดี มณีเนตร. (2565). การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนฐาน ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 12(4): 54 - 67.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ พิเชฐ สายพันธ์ อรุมา เตพละกุล และธีระ สินเดชารักษ์. (2556). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)**. กรุงเทพฯ: องค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน) ร่วมกับคณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Appleton. (1995). The effect of a Constructivist of Student Learning During Science Classes Using Constructivist Base Model. **Journal of Research in Science Teaching**. 19(3): 51 - 62.
- Richard, G. (2017). **Creative Tourism and Local Development**. [Online]. Retrieved from https://www.academia.edu/4386384/Creative_Tourism_and_Local_Development. (2017, 20 August).
- UNESCO. (2006). **Towards sustainable strategies for creative tourism discussion report of the planning meeting for 2008**. International Conference on Creative Tourism Santa Fe, New Mexico” USA. October 25 - 27.
- UNWTO. (2004). **Sustainable Tourism**. [Online], Available: <http://www.sustainabletourism.net/definitions.html>. (2012, 6 July).

ปัจจัยทางการตลาด 4E ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

MARKETING FACTORS OF 4E INFLUENCING AND TREND OF PURCHASING BEHAVIOR OF GENERATION Z IN BANGKOK THROUGH TIKTOK SHOP

อัญชลี เยาวราช^{1*}
Anchalee Yaowarach^{1*}

Received : 8 May 2025

Revised : 31 July 2025

Accepted : 21 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยทางการตลาด 4E ประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึง และ 3) พยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร จากปัจจัยทางการตลาด 4E โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ได้ทำเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการคำนวณจากสูตรที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Cochran และมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอาง เช่น ครีมบำรุงผิว เครื่องสำอางเมคอัพ และสินค้าประเภทอาหาร เช่น อาหารแห้ง อาหารพร้อมทาน เครื่องดื่ม เป็นต้น มีจำนวนเงินที่ซื้อสินค้าต่อครั้ง 301 - 500 บาท สาเหตุที่เข้าซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop เนื่องจาก TikTok Shop มีสินค้าหลากหลายและราคาไม่แพง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในแต่ละครั้งคือ แม่ค้า และนักรีวิวสินค้า นิยมเข้าใช้บริการในช่วงเวลา 20.00 น. เป็นต้นไป เพราะเป็นช่วงเวลาเลิกงาน และมีระดับในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop อยู่ในระดับมาก และเมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยทางการตลาด 4E ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึง และการสร้างลูกค้าประจำส่งผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมี

¹ สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Program in Modern Retail Business, Faculty of Management Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

* Corresponding Author's E-mail: anchalee@vru.ac.th

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครในทิศทางเดียวกัน โดยด้านการสร้างประสบการณ์ (0.298) รองลงมา การเข้าถึงง่าย (0.174) การสร้างลูกค้าประจำ (0.122) และน้อยที่สุด การสร้างความคุ้มค่า (0.096) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการตลาด 4E / พฤติกรรมการซื้อสินค้า / เจเนอเรชัน Z

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the purchasing behavior trends of Generation Z consumers in Bangkok through TikTok Shop, 2) study the marketing factor of 4E and 3) affecting the trends of purchasing behavior of Generation Z consumers in Bangkok. A questionnaire was utilized as the research instrument, with a reliability coefficient of 0.89. Data were collected from 400 samples calculated by Cochran's formula for an unknown population size. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were employed, along with multiple regression analysis for hypothesis testing.

The results indicated that most consumers primarily purchased cosmetics (e.g., skincare and makeup) and food products (e.g., dried foods, ready-to-eat meals, and beverages). The average spending per purchase ranged from 301 to 500 Thai baht. The main reasons for purchasing via TikTok Shop were product variety and affordability. Influential figures affecting purchasing decisions included online sellers and product reviewers. Consumers typically shopped after 8:00 PM, coinciding with post-work hours. Overall, the decision-making level regarding purchases through TikTok Shop was high. Hypothesis testing revealed that all four 4E marketing factors had a statistically significant influence on the purchasing behavior trends of Generation Z consumers in Bangkok through TikTok Shop at the 0.01 significance level. These factors could predict purchasing behavior trends in the same direction, with Experience having the highest predictive value (0.298), followed by Everyplace (0.174), Evangelism (0.122), and Exchange (0.096), respectively.

Keywords: 4E Marketing factors / Purchasing behavior / Generation Z

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน คงหลีกเลี่ยงหนีการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนไม่ได้ และสิ่งที่ควบคู่กับการใช้โทรศัพท์คือการเข้าใช้ระบบอินเทอร์เน็ตผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ และตั้งแต่ปี 2564 มีแอปพลิเคชันที่ถือได้ว่าเป็นที่ติดมากับสถานการณ์โควิด - 19 ซึ่งก่อให้เกิดกระแสการสร้างคลิบ

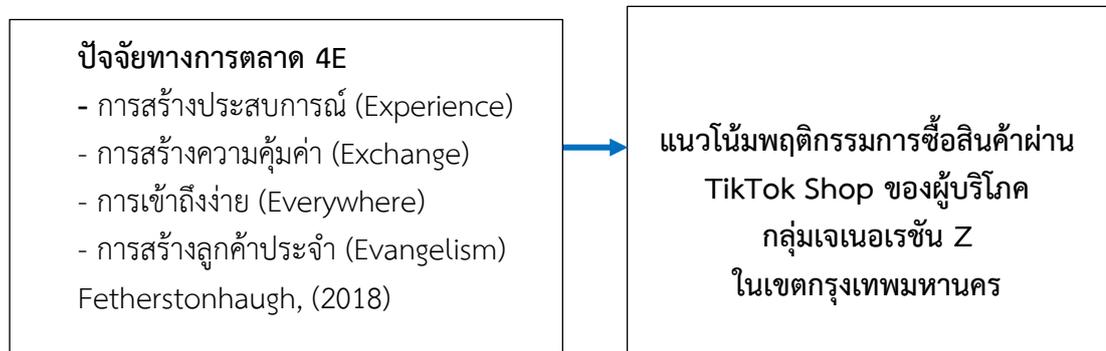
วิดีโอสั้น ๆ แต่กลับสร้างความสนใจให้กับคนได้เป็นอย่างมากนั่นก็คือแอปพลิเคชันที่มีชื่อเรียกว่า TikTok หรือ Douyin ถูกสร้างขึ้นมาเมื่อวันที่ 29 กันยายน 2559 โดยประเทศจีนเป็นผู้พัฒนาแพลตฟอร์มนี้ขึ้นมา มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่คลิปวิดีโอสั้น ๆ บนโลกออนไลน์นอกจากจะมีคลิปวิดีโอแล้ว TikTok ยังมีเสียง ภาพ กราฟิกตกแต่งต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ใช้เกิดความสนุกสนาน ร่วมกับการเล่นเพราะสามารถตกแต่งวิดีโอของตนเองได้ง่าย ๆ ทำให้ TikTok ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุประมาณ 16 - 24 ปี หรือคนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการแพลตฟอร์มนี้ ปัจจุบัน TikTok เปิดให้บริการมาแล้วกว่า 155 ประเทศ รองรับ 75 ภาษาทั่วโลก ผู้ใช้งานใช้เวลาในการเล่น TikTok ประมาณ 52 นาที และร้อยละ 90 เลือกใช้งานมากกว่า 1 ครั้งต่อวัน วิดีโอถูกเปิดดูมากกว่า 1 พันล้านครั้งต่อวัน (สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2568) ด้วยเหตุนี้จึงมีร้านค้ามากมาย รวมถึงผู้บริโภคที่อยากผันตนเองมาทำธุรกิจ ได้มาใช้แพลตฟอร์มนี้เป็นอีกหนึ่งช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าของตนเอง โดยได้พัฒนาเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่ชื่อว่า TikTok Shop เป็นร้านค้าออนไลน์บนแพลตฟอร์มที่มีคนเข้าถึงและใช้งานจำนวนมาก เพราะถือเป็นแพลตฟอร์มที่เข้าไปอยู่ในใจของผู้ใช้งานทุกเพศทุกวัย และสินค้าที่นำมาขายใน TikTok Shop มีสินค้าที่หลากหลาย ราคาเข้าถึงผู้บริโภคได้เพราะเป็นการขายสินค้าจากผู้ขายโดยตรงไม่ต้องผ่านคนกลาง ทำให้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมมากมาย (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2568) ส่งผลทำให้ราคาสินค้าในร้าน TikTok Shop เป็นราคาที่ผู้บริโภคสามารถซื้อหาได้ รวมถึงความสะดวกและปลอดภัยในการจ่ายชำระสินค้าที่ง่ายและรวดเร็ว จึงถือได้ว่าแพลตฟอร์ม TikTok Shop เป็นแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าออนไลน์ที่ตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันได้ดี โดยเฉพาะเมื่อได้รับชมคอนเทนต์ต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มของ TikTok จะตัดสินใจซื้อสินค้านั้นทันทีมากถึง 70% ของผู้ใช้ TikTok และ ร้อยละ 97 ของผู้ใช้ TikTok ในประเทศไทยมีการจับจ่ายใช้สอยในเทศกาล Mega sales หลังรับชมโฆษณาบน TikTok (ประชาชาติธุรกิจ ออนไลน์, 2568) ทำให้ธุรกิจจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางการตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคซื้อสินค้าผ่านช่องทาง TikTok Shop โดย Featherstonhaugh (2018) ได้เสนอแนวคิดปัจจัยทางการตลาด 4E ประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ (Experience) การสร้างความคุ้มค่า (Exchange) การเข้าถึง (Everywhere) และการสร้างลูกค้าประจำ (Evangelism) ซึ่งเป็นแนวคิดทางการตลาดยุคใหม่ที่สร้างบริการและผลิตภัณฑ์ให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษปัจจัยทางการตลาด 4E ที่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อช่วยเพิ่มเข้าใจในพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคเจนเอเรชั่น Z โดยเฉพาะอย่าง การใช้ปัจจัยทางการตลาดต่าง ๆ ที่สร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งการศึกษานี้จะช่วยสนับสนุนและเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการสามารถพัฒนากลยุทธ์การตลาดของตนเองให้ตอบสนองกับพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาด 4E ที่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อพยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครจากปัจจัยทางการตลาด 4E

กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่มเจนเนอเรชัน Z คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปีพ.ศ. 2528 - 2552 (ค.ศ.1995 - 2012) โดยมีคุณสมบัติ คือ เคยซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร แต่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้ทำการคำนวณขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ด้วยสูตรของ Cochran (1953) ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อให้เกิดความแม่นยำของข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Cochran (1977) และทำการเก็บแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยความน่าจะเป็นแบบหลายขั้น (Multi stage sampling) ซึ่งมีขั้นตอนคือ 1) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากเขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 เขต ซึ่งได้ทำการจับสลากเพื่อเลือกตัวแทนเขตจำนวน 5 เขต ประกอบด้วย ราชเทวี ลาดพร้าว สายไหม พระโขนง และธนบุรี 2) เมื่อได้ตัวแทนเขตจึงทำการกำหนดโควตาของแต่ละเขตให้มีตัวแทนในการตอบแบบสอบถามเขตละ 80 คน 3) จากนั้นจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละเขตด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ ในการเก็บรวบรวมครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามในบริเวณพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นแหล่งชุมชน โดยได้มีการสุ่มเพื่อทำการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างก่อนว่าตรงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูล แล้วจึงจะให้กลุ่มตัวอย่างทำการกรอกแบบสอบถาม ซึ่งจะทำให้การเก็บรวบรวมจนครบจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีปัจจัยทางการตลาด 4E (Fetherstonhaugh, 2018) กับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า แบบสอบถามจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด 4E ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า Likert scale ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึงง่าย และการสร้างลูกค้าซ้ำประจำ ด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งหมด 20 ข้อ ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop เป็นคำถามแบบเลือกตอบ เกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop จำนวน 5 ข้อ และเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า Likert scale เกี่ยวกับระดับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop จำนวน 5 ข้อ โดยคำถามในตอนทั้ง 1 และ 2 ในส่วนของคำถามที่เป็นข้อคำถามแบบกำหนดเกณฑ์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2549) ซึ่งมีระดับของเกณฑ์คือ ส่งผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด (5 คะแนน) ส่งผลต่อการตัดสินใจมาก (4 คะแนน) ส่งผลต่อการตัดสินใจปานกลาง (3 คะแนน) ส่งผลต่อการตัดสินใจน้อย (2 คะแนน) และ ส่งผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด (1 คะแนน) โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและแปลผลเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย ซึ่งได้ใช้เกณฑ์ความกว้างของระดับอันตรภาคชั้น (สรชัย พิศาลบุตร, 2555) กำหนดให้ความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น = คะแนนรายข้อสูงสุด - คะแนนรายข้อน้อยที่สุด/จำนวนระดับชั้น มีค่าเท่ากับ อันตรภาคชั้นละ 0.8 จึงแบ่งระดับชั้นได้ดังนี้ มากที่สุด (4.21 - 5.00) มาก (3.41 - 4.20) ปานกลาง (2.61 - 3.40) น้อย (1.81 - 2.60) และน้อยที่สุด (1.00 - 1.80)

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาด 4E แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้า และแนวคิดการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัย และได้ทำการตรวจสอบเนื้อหาของเครื่องมือให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการส่งแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ให้คำชี้แนะ และได้ทำการปรับปรุงเพื่อแก้ไขให้มั่นใจว่าเนื้อหาในแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยทางการตลาด 4E และตอนที่ 2 แนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยด้วยค่า IOC ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการ Try out จากแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เนื่องจากเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะของค่าแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จึงทำให้ต้องนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1990) (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จในการประมวลผลและนำข้อบกพร่องต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2552) โดยค่าที่ควรจะเป็นคือ 0.7 ขึ้นไป (สมาร์ท รีเสิร์ชไทย, 2567) ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.89 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นและมีความเที่ยงตรง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม 2567 - มีนาคม 2568 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) ข้อมูลแบบหัตถ์นิยม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสารเชิงวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา หนังสือ บทความวิจัย บทความวิชาการ และงานวิจัย และ 2) ข้อมูลแบบปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่กรุงเทพมหานครจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ก่อนทำการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ให้กับกลุ่มตัวอย่างได้ทราบและเข้าใจถึงประโยชน์และสิทธิในการตอบรับหรือการปฏิเสธในการตอบแบบสอบถาม โดยผลการวิจัยจะถูกนำมาใช้ในเชิงวิชาการเท่านั้นและมีได้มีการเปิดเผยข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งการนำเสนอจะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยโดยรวมเท่านั้น และเมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนจึงนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการสำรวจข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้ง 2 ตอน และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับแบบสอบถามทั้ง 2 ตอน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ปัจจัยทางการตลาด 4E ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึงง่าย และการสร้างลูกค้าประจำ และตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร และในส่วนของตอนที่ 2 ซึ่งมีค่าแบบเลือกตอบจำนวน 5 ข้อ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติค่าความถี่และค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยทางการตลาด 4E และตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการใช้การทดสอบตัวแปรด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพหุคูณ (Multiple regression)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์จำนวน 2 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอาง เช่น ครีมบำรุงผิว เครื่องสำอางเมคอัพ และสินค้าประเภทอาหาร เช่น อาหารแห้ง อาหารพร้อมทาน เครื่องดื่ม เป็นต้น มีจำนวนเงินที่ซื้อสินค้าต่อครั้ง 301 - 500 บาท สาเหตุที่เข้าซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop เนื่องจาก TikTok Shop มีสินค้าหลากหลายและราคาไม่แพง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในแต่ละครั้งคือแม่ค้าและนักรีวิวสินค้า นิยมเข้าใช้บริการในช่วงเวลา 20.00 น. เป็นต้นไป เพราะเป็นช่วงเวลาเลิกงาน และมีระดับในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97

จากผลการวิจัยผู้ประกอบการควรคำนึงถึงพฤติกรรมการซื้อสินค้าของกลุ่มเจนเอเรชั่น Z โดยมุ่งเน้นสินค้าประเภทเครื่องสำอาง เช่นครีมบำรุงผิว เครื่องสำอางเมคอัพ และสินค้าประเภทอาหารเป็นหลัก โดยควรจัดหาสินค้าประเภทดังกล่าวให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มลูกค้า และสร้างกิจกรรม อาทิ การรีวิวสินค้าเพื่อได้รับส่วนลด การตั้งราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า การใช้ นักรีวิวสินค้าที่มีชื่อเสียงเชื่อถือได้และมีกิจกรรมพิเศษในช่วงเวลา 20.00 น. เพื่อให้กิจกรรมสามารถดึงดูดใจความต้องการของลูกค้า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาด 4E ส่งผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยสามารถสร้างเป็นสมมติฐานการวิจัยและสมมติฐานทางสถิติได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สมมติฐานการวิจัย ปัจจัยทางการตลาด 4E มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานทางสถิติ

H₀: ปัจจัยทางการตลาด 4E ไม่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

H₁: ปัจจัยทางการตลาด 4E ส่งผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยทางการตลาด 4E ส่งผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok shopของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานครสามารถแสดงได้ดังนี้

ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการตลาด 4E กับแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok shop

ตัวแปร	MEXP	MEXC	MEVW	MEVA	MDC
MEXP	1	.682**	.592**	.604**	.638**
MEXC		1	.528**	.593**	.551**
MEVW			1	.556**	.564**
MEVA				1	.545**
MDC					1

หมายเหตุ - (MEXP หมายถึง ด้านสร้างประสบการณ์ MEXC หมายถึง ด้านการสร้างความคุ้มค่า MEVW หมายถึง ด้านการเข้าถึงง่าย MEVA หมายถึง ด้านการสร้างลูกค้าประจำ และ MDC หมายถึง แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop) (** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึงง่าย การสร้างลูกค้าประจำ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.528 - 0.682 ซึ่งการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครจากปัจจัยทางการตลาด 4E

สมมติฐานคือ ปัจจัยทางการตลาด 4E สามารถพยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบตัวแปรด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพหุคูณ (Multiple regression)

n = 400

ปัจจัยทางการตลาด 4E	แนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร				
	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.398	0.151		9.243	.000
การสร้างประสบการณ์	0.298	0.049	0.340	6.077	.000
การสร้างความคุ้มค่า	0.096	0.044	0.115	2.160	.031
การเข้าถึงง่าย	0.174	0.039	0.218	4.500	.000
การสร้างลูกค้าประจำ	0.122	0.041	0.150	2.970	.003
R = 0.696 R ² = 0.485 Adj.R ² = 0.480 S.E. = 0.389					
F = 89.24 Sig. = 0.000					

จากตารางที่ 2 พยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน Tiktok Shop ของผู้บริหารในกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครจากปัจจัยทางการตลาด 4E โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) พบว่า ปัจจัยทางการตลาด 4E ที่ส่งผลกระทบต่อแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน Tiktok shop ของผู้บริหารในกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ การสร้างลูกค้าประจำ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึงง่าย การสร้างประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ 0.696 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) เท่ากับ 0.485 หรือร้อยละ 48.5 และสามารถพยากรณ์ถึงแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน Tiktok shop (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.480 หรือร้อยละ 40.8 แสดงว่า ปัจจัยทางการตลาด 4E ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึงง่าย และการสร้างลูกค้าประจำสามารถทำนายการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน Tiktok Shop ของผู้บริหารในกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 48.5 และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ด้านการสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า และการสร้างลูกค้าประจำ เป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยแสดงเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.398 + 0.298 \text{ การสร้างประสบการณ์} + 0.096 \text{ การสร้างความคุ้มค่า} \\ + 0.174 \text{ การเข้าถึงง่าย} + 0.122 \text{ การสร้างลูกค้าประจำ}$$

กำหนดให้ y แทน แนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน Tiktok shop ของผู้บริหารในกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากสมการข้างต้น พบว่า ปัจจัยการตลาด 4E การสร้างประสบการณ์ การเข้าถึงง่าย การสร้างลูกค้าประจำ การสร้างความคุ้มค่า สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน Tiktok Shop ของผู้บริหารในกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครในทิศทางเดียวกัน โดยด้านการสร้างประสบการณ์ (0.298) รองลงมาการเข้าถึงง่าย (0.174) การสร้างลูกค้าประจำ (0.122) และน้อยที่สุด การสร้างความคุ้มค่า (0.096) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน Tiktok shop ของผู้บริหารในกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอาง เช่น ครีมบำรุงผิว เครื่องสำอางเมคอัพ และสินค้าประเภทอาหาร เช่น อาหารแห้ง อาหารพร้อมทาน เครื่องดื่ม เป็นต้น มีจำนวนเงินที่ซื้อสินค้าต่อครั้ง 301 - 500 บาท สาเหตุที่เข้าซื้อสินค้าผ่าน Tiktok Shop เนื่องจาก Tiktok Shop มีสินค้าหลากหลายและราคาไม่แพง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในแต่ละครั้งคือแม่ค้าและนักรีวิวสินค้า นิยมเข้าใช้บริการในช่วงเวลา 20.00 น. เป็นต้นไป เพราะเป็นช่วงเวลาเลิกงาน และมีระดับในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน Tiktok Shop อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ ธนาคุณ (2564) ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอาง/ผลิตภัณฑ์เสริมความงาม

มีเหตุผลของการเลือกซื้อเพราะสินค้าอยู่ในช่วงโปรโมชันพิเศษ เข้าใช้บริการในช่วงที่ว่างจากการทำงาน ใช้บริการ 1 - 2 ครั้ง ต่อเดือน มีค่าใช้จ่าย 300 - 500 บาทต่อครั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตงเหมย ฟาง (2563) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อสินค้าเครื่องสำอางประเภท ผลิตภัณฑ์ดูแลผิว เข้าใช้บริการแอปพลิเคชัน TikTok เข้าชม 7 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์และมีค่าใช้จ่ายต่อครั้ง น้อยกว่า 1,500 บาท

การศึกษายังพบว่า ระดับการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านแอปพลิเคชัน TikTok นั้นเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ที่ผู้ประกอบการไม่ควรมองข้ามในการจะนำมาใช้เป็นกลยุทธ์การตลาดของตนเองเพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและยอดขายของธุรกิจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมที่ธุรกิจควรนำมาใช้ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok อย่างเช่น 1) การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันกับลูกค้าด้วยการให้ลูกค้าแชร์เกี่ยวกับสินค้าของธุรกิจที่ต้องมีติดตัวทุกวัน 2) การทำกิจกรรม Unbox ที่ให้ลูกค้าแชร์สิ่งที่ซื้อมาจากธุรกิจและให้พูดถึงเหตุผลที่ต้องซื้อ และ 3) กิจกรรมที่เน้นให้ความรู้ หรือแชร์ประสบการณ์การสินค้าที่เป็นในรูปแบบของการให้ความรู้ไปพร้อมกับการใช้ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2: เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาด 4E ที่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรม การซื้อสินค้าผ่าน TikTok shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทางการตลาด 4E ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึง และการสร้างลูกค้าประจำสามารถทำนายการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภค กลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 48.5 และเมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปร พบว่า ในด้านการสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า และการสร้างลูกค้าประจำ เป็นตัวแปร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณพร โตงาม และปรารณา ปรารณาดิ (2566) พบว่า ในด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) โดยด้านการสร้าง ประสบการณ์ และการเข้าถึงผู้บริโภค ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะเริ่มต้นด้วยการเข้าแอปพลิเคชัน TikTok เพื่อไปดูคลิปวิดีโอคอนเทนต์หรือ TikTok Live เมื่อพบสินค้าที่ตนเองสนใจก็จะทำการกดสั่งซื้อผ่านทางร้านค้า ด้านความคุ้มค่า ผู้ให้สัมภาษณ์จะเลือกร้านโดยดูจากการรีวิวสินค้าจากผู้ซื้อคนอื่น ๆ ดูจำนวนสินค้าที่ขายออกของร้านและดูยอดการกดติดตามของร้าน ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ผู้สัมภาษณ์จะทำการพูดคุยกับผู้ขาย ผ่านทาง TikTok Live ด้วยการพิมพ์ข้อความโต้ตอบกับร้านขาย สอดคล้องกับงานวิจัยของวีรสิทธิ์ จันทนา (2564) พบว่า ในด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Es) จะส่งผลต่อผู้บริโภคสั่งอาหารประเภทชาบู ผ่านโมบายแอปพลิเคชัน Food Delivery พบว่า การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่าให้เกิดขึ้น การเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค และการสร้างลูกค้า ประจำ มีผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาและออกแบบแอปพลิเคชันเนื่องจากส่งผลทำให้ลูกค้า เกิดความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการในแอปพลิเคชัน Food Delivery

ดังนั้น ธุรกิจหรือผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญต่อการสร้างกิจกรรมปัจจัยทางการตลาด 4E ในแต่ละผ่านการจัดจำหน่ายสินค้าในช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok Shop ได้แก่ 1) จัดกิจกรรม กระตุ้นยอดขายด้วยการจัดรายการส่งเสริมการขาย 2) สินค้าขายดีนำมา Live เพื่อเรียกดึงดูดการซื้อ และการเข้าชม Live ในแต่ละวัน 3) เพิ่มช่องทางการสนทนาให้กับลูกค้า ทำให้สามารถติดต่อสอบถาม

ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และ 4) ควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงแอปได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครจากปัจจัยทางการตลาด 4E

การศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการตลาด 4E ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึงง่าย และการสร้างลูกค้าประจำสามารถทำนายการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าผ่าน TikTok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานครได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์ (2565) พบว่า ในด้านปัจจัยทางการตลาด 4E ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า OTOP สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ การตัดสินใจ ซื้อสินค้า OTOP เชียงราย สู้ภัยโควิด-19 = $.827 + .317(\text{Experience}) + .179(\text{Exchange}) + .155(\text{Everyplace}) + .157(\text{Evangelism})$ นั่นคือ ปัจจัยแต่ละปัจจัยส่งผลกระทบต่อเชิงบวก โดยปัจจัยด้านประสบการณ์มากที่สุด และรองลงมาคือ ด้านความคุ้มค่า การเข้าถึง และความคล่องตัว ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรางพลอย ภาโนมัย และธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์ (2567) พบว่า การสร้างประสบการณ์ การสร้างความคุ้มค่า การเข้าถึงได้ง่ายและการบอกต่อ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัททำความสะอาดของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีสมการทำนายได้คือ การตัดสินใจใช้บริการ = $.747 + .150(\text{สร้างประสบการณ์}) + .085(\text{การสร้างความคุ้มค่า}) + .120(\text{การเข้าถึงได้ง่าย}) + .458(\text{การบอกต่อ})$ ดังนั้นการเลือกกิจกรรมทาง การตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าโดยต้องสามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า มีความคุ้มค่าหากลูกค้าได้ใช้สินค้าเหล่านั้นไปแล้ว การเข้าถึงของกิจกรรมและการสื่อสารต้องเข้าถึงตัวลูกค้าได้ง่าย จะช่วยให้ลูกค้าเหล่านี้กลายเป็นลูกค้าประจำของธุรกิจได้ อาทิเช่น 1) ให้ลูกค้ามาแชร์เทคนิคการใช้สินค้าที่ซื้อไปจากร้านโดยเล่าถึงประสบการณ์การใช้สินค้าของลูกค้าที่ไม่เหมือนใคร 2) สร้าง Content เกี่ยวกับประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับนอกเหนือจากประโยชน์พื้นฐานที่มีในตัวสินค้า 3) จัดทำคลิปวิดีโอสั้น ๆ ที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นไปเป็นมาของสินค้าหรือเบื้องหลังการสรรค์สร้างสินค้าที่ดีให้กับผู้บริโภค และ 4) การให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการออกแบบหรือผลิตสินค้าผ่านกิจกรรม DIY ต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การศึกษานี้ครั้งนี้ เรื่อง ปัจจัยทางการตลาด 4E กับแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อสินค้าผ่าน Tiktok Shop ของผู้บริโภคกลุ่มเจเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการสร้างประสบการณ์ (Experience) ควรมีการสร้างกิจกรรมที่เชิญชวนให้ผู้บริโภคหรือกลุ่มลูกค้าเข้ามามีบทบาทกับสินค้าเช่น จัดกิจกรรม Live สดกิจกรรมการออกแบบสินค้าตัวใหม่ของร้าน โดยในขณะที่ Live อยู่ให้ลูกค้าแสดงความคิดเห็น และนำความคิดเห็นที่มีความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการออกแบบสินค้า เมื่อนำแนวคิดนั้นมาผลิตสินค้าควรมีการให้ลูกค้าเข้ามาโชว์ตัวหรือเข้าไปถ่ายคลิบกับลูกค้าในการที่ลูกค้ามีแนวคิดร่วมในการออกแบบนั้น เผยแพร่ผ่านช่องทางของร้าน เป็นต้น

2. ด้านการสร้างความคุ้มค่า (Exchange) จากผลการวิจัยปัจจัยการสร้างความคุ้มค่ามีค่าในการพยากรณ์น้อยที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่สามารถสร้างความคุ้มค่าให้เกิดขึ้นในการรับรู้ของลูกค้าให้มากขึ้น แม้ว่าการได้กำไรคือการตั้งราคาในสินค้าซึ่งคนที่ได้กำไรคือเจ้าของสินค้า แต่การสร้างให้เกิดความคุ้มค่าให้เกิดขึ้น เจ้าของสินค้าจะได้มากกว่ากำไร คือ การได้ลูกค้าประจำ หรือการได้ลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นทำให้ธุรกิจควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความคุ้มค่าที่ลูกค้าจะได้รับจากการซื้อสินค้าของร้านกลับไปใช้ เช่น จัดกิจกรรมให้ลูกค้าได้มีโอกาสเข้ามาร่วม Live สดเพื่อแชร์การใช้งานสินค้าที่ลูกค้าซื้อไป แล้วได้ผลเกินความคาดหมายของลูกค้าหรือแชร์เคล็ดลับดี ๆ ที่ใช้สินค้าของทางร้านแล้วเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

3. การเข้าถึงง่าย (Everywhere) สำหรับการจัดจำหน่ายสินค้าผ่าน Tiktok Shop ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งสำหรับผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่าย แต่ธุรกิจจำเป็นต้องพัฒนาช่องทางให้หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ง่าย ตลอด 24 ชั่วโมง อาทิ การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่าน Marketplace อื่น ๆ หรือผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น

4. การสร้างลูกค้าขาประจำ (Evangelism) การพัฒนากิจกรรมทางการตลาดที่จูงใจให้ลูกค้าคล้อยตาม ติดตาม และสั่งซื้อสม่ำเสมอ เช่น การสะสมแต้ม สะสมยอดขาย การให้สินเชื่อ การรับประกัน การคืนสินค้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน Tiktok Shop ของเจเนอเรชัน Y และเจเนอเรชัน Z หาแนวทางในการวางแผนกิจกรรมการตลาดตามพฤติกรรมของกลุ่มลูกค้าทั้ง 2 กลุ่ม

2. วิเคราะห์เชิงลึกของแต่ละแพลตฟอร์มที่มีการจัดจำหน่ายสินค้า เพื่อทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่จะทำการซื้อสินค้าผ่านแต่ละแพลตฟอร์ม จะทำให้ได้แนวทางในการสร้างกิจกรรมทางการตลาดที่เหมาะสมกับผู้บริโภคแต่ละกลุ่มแต่ละแพลตฟอร์ม

3. ปัจจัยการสร้างความคุ้มค่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน Tik Tok Shop น้อยที่สุด จึงควรทำการศึกษาตัวแปรดังกล่าวให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพมาอธิบายหรือ การหามิติของการสร้างความคุ้มค่ามาทำการวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วาณิชบัญชา. (2549). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตงเหมย ฟาง (2563). การศึกษาโฆษณาผ่านแอปพลิเคชันติ๊กต็อก (Tik Tok) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางของนักศึกษาหญิงในมณฑลกว่างสี. ค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4E's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า OTOP ของจังหวัดเชียงรายผู้ภัยโควิด-19. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 28(2): 93-94.

- ปรางพลอย ภาโนมัย และชนกฤต วงศ์มหาเศรษฐ์. (2567). ปัจจัยทางการตลาด 4E ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัททำความสะอาดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*. 30(1): 61-62.
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2568). **เปิดสูตรขายของใน Tiktok Shop ยังไงให้ยอดขายขยับไม่มีตก**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/know-tiktok-shop-tool-shop>. (2568, 15 มกราคม).
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2568). **Tiktok เผยคน 70% ซื้อของทันที หลังรับชมคอนเทนต์บนแพลตฟอร์ม**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachachat.net/ict/news-1341953>. (2568, 15 มกราคม).
- รัตนารักษ์ ธนาคุณ. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Tiktok ของผู้บริโภคในประเทศไทย**. การศึกษารายบุคคล บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการตลาดดิจิทัล วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- วรรณพร โดงาม และปรารธนา ปรารธนาดี. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Tiktok Shop ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *Procedia of Multidisciplinary Research*. 1(3): 8 - 9.
- วีรสิทธิ์ จันทนา. (2564). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Es ที่ส่งผลให้ผู้บริโภคสั่งอาหารประเภทชาบูผ่านโมบายแอปพลิเคชัน Food delivery**. การค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์เน้นสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2549). **การวิจัยการตลาด**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สมาร์ทรีเสิร์ชไทย. (มกราคม, 16 2567). **Reliability Cronbach Alpha**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.smartresearchthai.com/post/reliability-cronbach-alpha>. (2568, 15 มกราคม).
- สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2568). **ไขข้อสงสัย Tiktok คืออะไร?**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://il.mahidol.ac.th/th/i-learning-clinic/general-articles/>. (2568, 15 มกราคม).
- สรชัย พิศาลบุตร. (2555). **วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- Cochran, W. G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons.
- Cochran, W. G. (1977). **Wiley: Sampling Techniques**. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing**. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Fetherstonhaugh, B. (2018). **The 4Ps are out, the 4E are in**. [Online], Available: <http://davidpaulcarter.com/wp-content/uploads/2018/08/four-es-of-marketing.pdf>. (2025, 3 February).

การพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลสำหรับคณะเทคโนโลยี สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

DEVELOPMENT OF A REGISTRATION AND ASSESSMENT HANDBOOK FOR FACULTY OF MASS COMMUNICATION TECHNOLOGY, RMUTT

โชติกา อรุณลักข์¹ นิภาพร ทิพย์มะณี² และสุพรรณิการ์ ย่องชื่อ^{2*}
Chotika Aroonluck¹ Nipaporn Thipmanee² and Supannika Yongsue^{2*}

Received : 7 February 2025

Revised : 23 July 2025

Accepted : 29 July 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคู่มือในงานทะเบียนและวัดผล 2) พัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ประเมินประสิทธิผลการใช้งานคู่มืองานทะเบียนและวัดผล ประชากรคือ อาจารย์และนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน จำนวน 1,757 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบเป็นชั้นภูมิได้กลุ่มตัวอย่างรวม 554 คน แบ่งเป็นอาจารย์ (41 คน) และนักศึกษา (513 คน) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม แบบตรวจรายการ เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้งานคู่มือการลงทะเบียนและวัดผลฉบับปรับปรุง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้สถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบวิลคอกชัน เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังการปรับปรุงคู่มือ

ผลการวิจัยจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า ผู้ใช้งานต้องการคู่มือที่ชัดเจน ถูกต้อง และเข้าถึงข้อมูลง่ายขึ้น ด้านการพัฒนาคู่มือให้ตรงตามความต้องการ พบว่า คู่มือปรับปรุงตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ทั้งด้านความถูกต้องและความใช้งานง่าย และด้านประเมินผลการใช้งานพบว่าคู่มือใหม่เพิ่มความพึงพอใจและประสิทธิภาพในการทำงานของอาจารย์และนักศึกษา สรุปได้ว่า การพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลสามารถเพิ่มระดับความพึงพอใจและสร้างประโยชน์ต่อการใช้งานจริงของผู้ใช้ทั้งอาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹ หัวหน้างานทะเบียนและวัดผล อธิการสาขาวิชาเทคโนโลยีทางภาพและเสียง คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

² หลักสูตรครีเอทีฟมีเดียเทคโนโลยี สาขาวิชาเทคโนโลยีทางภาพและเสียง คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹ Head of Registrar and Assessment Department, Office Administrator for Department of Visual and Audio Technology, Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

² Creative Media Technology Program, Department of Department of Visual and Audio Technology, Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

* Corresponding Author's E-mail: supannika@rmutt.ac.th

คำสำคัญ: การพัฒนา / คู่มือ / งานทะเบียนและวัดผล / ความพึงพอใจ

ABSTRACT

This research aimed to 1) investigate the problems and needs for developing the registration and assessment handbook; 2) develop the registration and assessment handbook that meets user needs effectively; and 3) evaluate the efficacy of the developed handbook in enhancing the registration and evaluation processes. The population consists of instructors and students from the Faculty of Mass Communication Technology, with a total number of 1,757. Samples were selected using purposive and stratified sampling methods. The sample consisted of 554 participants, with 41 lecturers and 513 students. The research instruments included interviews, questionnaires, and checklists designed to evaluate the effectiveness of the revised registration and evaluation handbook. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, namely percentages and means. Qualitative data were analyzed using inferential statistics, namely the Wilcoxon Signed-Rank Test, to compare satisfaction levels before and after the handbook was revised.

The results of the study examining the current problems and user needs indicate that users require a handbook that is clear, accurate, and easily accessible. The development of the revised handbook successfully addressed these needs, demonstrating improvements in accuracy and usability. Furthermore, the evaluation of the new handbook revealed increased satisfaction and enhanced efficiency in the work performance of both instructors and students. In conclusion, the development of the revised registration and assessment handbook successfully enhanced user satisfaction and provided practical benefits for both faculty instructors and students. Furthermore, it improved operational efficiency within the Faculty of Mass Communication Technology at Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Keywords: Development / Handbook / Registration and Assessment / Satisfaction

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นกลไกหลักในการพัฒนา ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ ในยุคดิจิทัล กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการศึกษาไทยปี 2567 (กระทรวงศึกษาธิการ, ประเทศไทย, 2566) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญสำหรับโลกยุคใหม่ รวมถึง การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ โดยหนึ่งใน เป้าหมายสำคัญของนโยบายดังกล่าว คือการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยส่งเสริม

การทำงานแบบบูรณาการที่เน้นความร่วมมือระหว่างผู้เรียนและประชาชน รวมถึงการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับดำเนินการกิจด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร และประเทศชาติ นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างกลไกการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาประกอบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อทุกภาคส่วน การเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาเพื่อสอดคล้องกับยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งจำเป็น การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการเรียนรู้ และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน ในบริบทนี้งานทะเบียนและวัดผลเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนระบบการศึกษาด้วยการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบและการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับงานทะเบียนและวัดผล คู่มือที่มีประสิทธิภาพถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการข้อมูล การวางแผนการเรียน และการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของทั้งนักศึกษาและอาจารย์ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในระดับอุดมศึกษาพบว่าปัญหาในงานทะเบียนและวัดผลมักเกิดจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการทำงานที่ซับซ้อน เช่น ระบบ E-education ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร พลเรืองทอง และอรนุช ศรีสะอาด (2560) ที่ได้ศึกษาปัญหางานทะเบียนและประมวลผลของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม และได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการ “การประเมินเสริมพลัง” ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผลการวิจัยยืนยันว่ากระบวนการดังกล่าวสามารถพัฒนาระบบงานและสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคลากรได้ในระดับมาก นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ของ มยุรา กระโพธิ์ และคณะ (2566) ได้พัฒนาระบบออนไลน์เพื่อตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ช่วยแก้ปัญหาความยุ่งยากและล่าช้าในการตรวจสอบแบบเดิม ผลพบว่าระบบใหม่ใช้งานได้รวดเร็ว แม่นยำ และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับมาก สำหรับคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (มทร.ธัญบุรี) ในอดีตมีการจัดการข้อมูลด้านทะเบียนและวัดผลรูปแบบเดิมซึ่งเป็นการติดต่อเจ้าหน้าที่โดยตรง คณะมีกระบวนการพัฒนาจากรูปแบบเดิมเป็นการติดป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลงานทะเบียนและวัดผล แต่พบปัญหาว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้ครอบคลุมทุกประเด็น เช่น ความล่าช้าในกระบวนการลงทะเบียน การเพิ่มถอน การขอสำเร็จการศึกษา เป็นต้น (โชติกา อรุณลักษณ์, 2565) ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม ยิ่งในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีนักศึกษาและหลักสูตรจำนวนมาก ความยุ่งยากในการจัดการข้อมูลยิ่งส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการให้คำปรึกษาและการบริหารจัดการ ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงความสามารถที่ทำให้เกิดผลความพึงพอใจในการบริหารจัดการงานทะเบียนและวัดผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ได้กำหนดไว้ (มงคล มานพทวี และพระมหาจิตติพิพัชร์ วรทสฺสี, 2561) มีความชัดเจน ทันสมัย และตอบสนองต่อความต้องการในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง คู่มือดังกล่าวจะช่วยลดความซับซ้อนของการจัดการข้อมูล เพิ่มความสะดวกในการสื่อสาร และสนับสนุนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังส่งเสริมความเชื่อมั่นของนักศึกษา ผู้ปกครอง และภาคอุตสาหกรรมในคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร. รัตนบุรี ภายใต้บริบทของยุคดิจิทัล โดยเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและกระบวนการที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในคณะและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้ก้าวหน้าและมีความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคู่มือในงานทะเบียนและวัดผลในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร. รัตนบุรี
2. เพื่อพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลให้มีประสิทธิภาพตรงความต้องการของผู้ใช้งาน
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการใช้งานคู่มืองานทะเบียนและวัดผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้น ไปที่การเพิ่มความเข้าใจในขั้นตอนการทำงาน ลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และเพิ่มความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการทะเบียนและวัดผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนระเบียบวิธีในการดำเนินงาน ดังนี้

1. สำรวจหัวข้องานทะเบียนและวัดผลที่มีปัญหาและความต้องการการพัฒนา 5 อันดับแรก โดยการใช้เครื่องมือแบบสอบถาม
2. สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละหัวข้อกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาทั้งศิษย์เก่าและปัจจุบันที่เคยเข้ารับบริการงานทะเบียนและวัดผล โดยการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์
3. ประเมินปัญหาและออกแบบคู่มืองานทะเบียนและวัดผลฉบับตามขั้นตอน ดังนี้ การออกแบบเนื้อหา การเลือกผู้เชี่ยวชาญในการทบทวน การทดลองใช้คู่มือ และการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
4. นำคู่มืองานทะเบียนและวัดผลให้อาจารย์และนักศึกษาทดลองใช้พร้อมทั้งประเมินความพึงพอใจด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม ตามเกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจแบบ 5 ระดับ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยอาจารย์และนักศึกษา คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร. รัตนบุรี ขนาดประชากร คือ 1,830 คน (อาจารย์ 46 คน นักศึกษา 1,784 คน) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับอาจารย์ที่ปรึกษา และนักศึกษา จากขั้นตอนที่ 1, 2 และการสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) อาจารย์ที่ปรึกษา และนักศึกษา แบ่งตามชั้นปีที่ 1 - 4 จากทั้งหมด 6 หลักสูตร จากขั้นตอนที่ 3 แสดงดังตารางที่ 1 โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สำรวจหัวข้องานทะเบียนที่มีปัญหาเบื้องต้น โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 196 คน (อาจารย์ 27 คน นักศึกษา 169 คน) ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการงานทะเบียน

และวัดผล จำนวน 30 คน (อาจารย์ 6 คน นักศึกษา 24 คน) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในงานทะเบียน ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความพึงพอใจโดยสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เบื้องต้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 328 คน ตามสูตร Taro Yamane จากนั้นแบ่งตามสัดส่วนประชากรเป็นอาจารย์ 8 คน และนักศึกษา 320 คน (Ahmed, 2024)

ตารางที่ 1 สรุปรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสุ่มในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอน	จำนวนอาจารย์	จำนวนนักศึกษา	รวม
1	27	169	196
2	6	24	30
3	8	320	328
รวม	41	513	554

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามหัวข้องานทะเบียนที่ต้องการการพัฒนาและปรับปรุง
2. แบบสัมภาษณ์คู่มือสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาผู้มีประสบการณ์ในการใช้บริการงานทะเบียนและวัดผล
3. แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มืองานทะเบียนและวัดผลเปรียบเทียบก่อนและหลัง

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยในแบบประเมินความพึงพอใจการใช้คู่มืองานทะเบียนและวัดผล แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ส่วนที่ 1 รวบรวมข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ สถานภาพ (อาจารย์และนักศึกษาชั้นปี) ประสบการณ์ในการใช้ระบบงานทะเบียน ส่วนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจในการใช้งานคู่มืองานทะเบียนและวัดผลโดยครอบคลุมทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาข้อมูลในคู่มือ 2) ด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล 3) ด้านความสวยงามและการนำเสนอข้อมูล 4) ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ โดยใช้มาตราส่วน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวนรายการประเมิน 15 ข้อ รวมรายการประเมินในแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 18 ข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่าเฉลี่ยรายข้อมากกว่า 0.5 และคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 (มณีรัตน์ พัฒนสมบัติสุข, 2564) เพื่อให้มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและเป้าหมายการสำรวจ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha ในการใช้คู่มือก่อนปรับปรุง (pre-test) คือ 0.975 และ

หลังการปรับปรุง (post-test) คือ 0.987 ซึ่งจัดอยู่ในระดับที่สูง สะท้อนถึงความสอดคล้องกันของข้อมูลในแบบสอบถาม (Taber, 2017)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการแจกแบบสอบถามผ่าน Google Form ให้กับกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์และนักศึกษาในคณะฯ จำนวน 2 รอบ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ ครั้งที่ 1: เพื่อสำรวจความต้องการหัวข้องานทะเบียนและวัดผลที่มีความต้องการพัฒนาและปรับปรุงมากที่สุด จากนั้นนัดสัมภาษณ์เชิงลึกกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาที่มีประสบการณ์การใช้บริการงานทะเบียนเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการในแต่ละหัวข้อจากผลลัพธ์การสำรวจครั้งที่ 1 วัตถุประสงค์ครั้งที่ 2: เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อคู่มืองานทะเบียนและวัดผลเปรียบ เทียบก่อนและหลังการปรับปรุง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทั้งหมดมาลงรหัส วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติโดยใช้โปรแกรม Jamovi เวอร์ชัน 2.3.28

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ใช้ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ: เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการแก้ไขปัญหาการบริการด้านงานทะเบียนและวัดผลจากแบบสอบถาม (ขั้นตอนที่ 1) และแบบสัมภาษณ์ (ขั้นตอนที่ 2) นำข้อมูลที่ได้รับมาจัดทำแผนการดำเนินงานปรับปรุงคู่มืองานทะเบียนและวัดผล (ขั้นตอนที่ 3) เพื่อสำรวจความพึงพอใจในการใช้คู่มืองานทะเบียนและวัดผลก่อนและหลังการปรับปรุง จากกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาในคณะฯ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ: ใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิงแบบนอนพาราเมตริก ตรวจสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แบบสองหาง (2-tailed) โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: สำรวจหัวข้องานทะเบียน ที่ต้องการการแก้ไขและปรับปรุงเบื้องต้นทั้งหมด 19 หัวข้อ ใช้สถิติทดสอบฟริดแมน (Friedman Test) วิเคราะห์หัวข้องานทะเบียนที่ต้องการแก้ไขมากที่สุด พิจารณาค่าเฉลี่ยลำดับความต้องการแก้ไขในหัวข้องานทะเบียน 5 ลำดับแรก

ขั้นตอนที่ 2: วิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกเฉพาะ 5 หัวข้อแรกกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาที่มีประสบการณ์เคยใช้บริการงานทะเบียนและวัดผล จากนั้นนำข้อมูลมาปรับปรุงคู่มือ

ขั้นตอนที่ 3: สำรวจความพึงพอใจในการใช้คู่มืองานทะเบียนและวัดผลก่อนและหลังปรับปรุง ใช้สถิติพรรณนา การแจกแจงความถี่ ร้อยละ อธิบายลักษณะทั่วไปและใช้ค่าเฉลี่ยอธิบายความพึงพอใจเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติอ้างอิงนอนพาราเมตริก ทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เช่น สถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed-Rank Test) วิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังการใช้งานคู่มือสำหรับอาจารย์และนักศึกษา กลุ่มที่มีและไม่มีประสบการณ์การเข้ารับบริการงานทะเบียน รวมทั้งเปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังการใช้คู่มืองานทะเบียนและวัดผลของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม จำแนกตามชั้นปีที่ 1 - 4

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอ้างอิงแบบนอนพาราเมตริก (Nonparametric) ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอ้างอิงแบบนอนพาราเมตริก ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์งานทะเบียนที่ต้องการการแก้ไขและปรับปรุงมากที่สุด 5 ลำดับแรก ใช้สถิติทดสอบฟรیدแมน (Friedman Test) โดยให้กลุ่มตัวอย่างจัดอันดับความสำคัญตามระดับความต้องการ จากนั้นจึงวิเคราะห์ว่าแต่ละประเด็นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ เพื่อระบุว่าประเด็นใดมีความต้องการให้แก้ไขมากที่สุด

2.2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังการใช้งานคู่มือ สำหรับอาจารย์และนักศึกษา กลุ่มที่มีและไม่มีประสบการณ์การรับบริการงานทะเบียน รวมถึงการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาแต่ละชั้นปี (1 - 4) ใช้สถิติทดสอบวิลคอกสัน (Wilcoxon Signed-Rank Test)

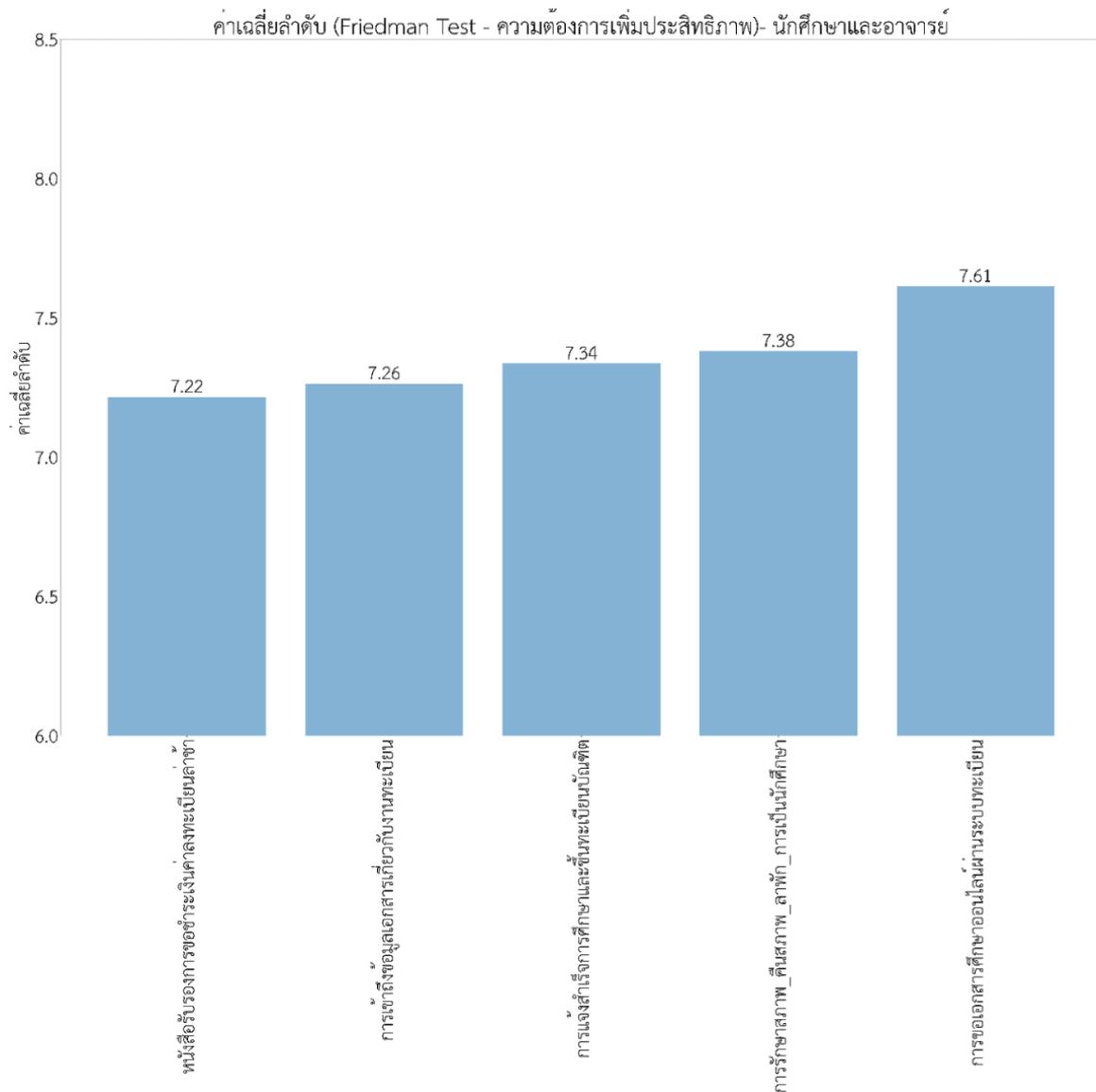
ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผลของคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร. ธัญบุรี โดยทำการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการใช้งานจริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงคู่มือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากนั้นได้ดำเนินการปรับปรุงคู่มือและนำไปทดสอบกับกลุ่มนักศึกษาและอาจารย์ในคณะฯ เพื่อประเมินประสิทธิผลของคู่มือฉบับปรับปรุง ซึ่งผลการวิจัยจะถูกนำเสนอใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ผลการสำรวจหัวข้องานทะเบียนที่ต้องการการแก้ไขและปรับปรุง ผลการสำรวจประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุงในหัวข้องานทะเบียน 5 ลำดับแรก ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจคู่มืองานทะเบียนก่อนและหลังปรับปรุง โดยจะแยกการวิเคราะห์ตามสถานภาพ (อาจารย์และนักศึกษา) ประสบการณ์การใช้บริการงานทะเบียนและวัดผล (เคยและไม่เคย) และชั้นปีของนักศึกษา เพื่อให้เห็นถึงผลกระทบของการปรับปรุงคู่มือในกลุ่มผู้ใช้บริการที่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1 สำรวจหัวข้องานทะเบียนที่ต้องการการแก้ไขและปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อาจารย์และนักศึกษา จำนวน 196 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 81.51 รองลงมาคือ กลุ่มอาจารย์คิดเป็นร้อยละ 18.49 ผลการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบฟรیدแมน พบว่า มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ (ค่าไคสแควร์ $\chi^2 = 45.90$, ค่าที่ $p < 0.001$) ระหว่างกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องความต้องการแก้ไขหัวข้องานทะเบียนและวัดผล โดยหัวข้อที่ต้องการแก้ไขมากที่สุดจะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในรูปที่ 1 พบว่า หัวข้องานทะเบียน 5 อันดับแรกที่มีความต้องการแก้ไข คือ หนังสือรับรองการขอชำระเงินค่าลงทะเบียนล่าช้า การเข้าถึง

ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับงานทะเบียน การแจ้งสำเร็จการศึกษาและขึ้นทะเบียนบัณฑิต การรักษาสภาพ/คืนสภาพ/ลาพักการเป็นนักศึกษา และการขอเอกสารศึกษาออนไลน์ผ่านระบบทะเบียน ตามลำดับ

ภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยลำดับหัวข้องานทะเบียนที่ต้องการแก้ไข 5 อันดับแรก

ตอนที่ 2 สํารวจประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุงในหัวข้องานทะเบียน 5 ลำดับแรก

จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (สัมภาษณ์) พบ 5 ประเด็นปัญหาสำคัญที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง ดังนี้ 1) การขอหนังสือรับรองการชำระเงินค่าลงทะเบียนล่าช้า พบปัญหาด้านขั้นตอนระยะเวลา ช่องทางการขอเอกสาร ความถูกต้อง และการรับทราบสถานะเอกสาร 2) การเข้าถึงข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับงานทะเบียน มีปัญหาด้านขั้นตอน ความชัดเจน ช่องทาง และระยะเวลาการเข้าถึง 3) การแจ้งสำเร็จการศึกษาและขึ้นทะเบียนบัณฑิต ปัญหาคือการไม่ทราบช่วงเวลา ขั้นตอน ช่องทาง

สื่อสาร และเอกสารประกอบ 4) การรักษาสภาพ/คืนสภาพ/ลาพักการเป็นนักศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลา ขั้นตอน ค่าลงทะเบียน และการรับทราบสถานะเอกสาร 5) การขอเอกสารศึกษาออนไลน์ ผ่านระบบทะเบียน พบปัญหาความครบถ้วนของข้อมูล การจัดกลุ่มเรื่อง รูปแบบตัวอักษร และการออกแบบข้อความในคู่มือ จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาออกแบบแบบสอบถามจากผู้ใช้งานจริงและเคยใช้งานระบบทะเบียนและวัดผลจำนวน 30 คน โดยใช้ในการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุงในหัวข้องานทะเบียน 5 ลำดับแรก

หัวข้องานทะเบียนและวัดผล/ประเด็น	ความต้องการแก้ไข	การเปลี่ยนแปลง
1) การขอหนังสือรับรองการชำระเงินค่าลงทะเบียนล่าช้า		
1.1 ขั้นตอน/กระบวนการ การขอหนังสือรับรองมีความชัดเจน	3.33 ± 1.24	ปานกลาง
1.2 ระยะเวลาการขอหนังสือรับรอง	3.37 ± 1.16	ปานกลาง
1.3 ช่องทางการขอหนังสือรับรองหลากหลาย	3.23 ± 1.14	ปานกลาง
1.4 รับทราบสถานะของเอกสาร	3.30 ± 1.21	ปานกลาง
1.5 ความถูกต้องของข้อมูล	3.13 ± 1.41	ปานกลาง
2) การเข้าถึงข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับงานทะเบียน		
2.1 ขั้นตอน/กระบวนการ การเข้าถึงข้อมูลเอกสาร	3.40 ± 0.97	ปานกลาง
2.2 ความชัดเจน/ถูกต้อง/คำแนะนำการเข้าถึงข้อมูล	3.27 ± 1.28	ปานกลาง
2.3 ช่องทางการเข้าถึง	3.23 ± 1.25	ปานกลาง
2.4 ระยะเวลาการเข้าถึงข้อมูล	3.50 ± 1.14	มาก
3) การแจ้งสำเร็จการศึกษาและขึ้นทะเบียนบัณฑิต		
3.1 ขั้นตอน/กระบวนการ การแจ้งสำเร็จการศึกษาและขึ้นทะเบียนบัณฑิต	3.33 ± 1.27	ปานกลาง
3.2 ช่องทางการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการแจ้งสำเร็จการศึกษาและขึ้นทะเบียนบัณฑิต	3.57 ± 1.10	มาก
3.3 ข้อมูลเอกสารประกอบการขึ้นทะเบียนและแจ้งสำเร็จการศึกษา	3.47 ± 1.17	ปานกลาง
3.4 ระยะเวลาการแจ้งสำเร็จการศึกษาและขึ้นทะเบียนบัณฑิต	3.43 ± 1.25	ปานกลาง
3.5 รับทราบสถานะของเอกสาร	3.47 ± 1.14	ปานกลาง
4) การรักษาสภาพ/การคืนสภาพ/การลาพัก การเป็นนักศึกษา		
4.1 ขั้นตอน/กระบวนการ กรณีการรักษาสภาพการเป็นนักศึกษา (ติด I , แก่ F และ/หรือ ไม่มีวิชาที่ต้องลงทะเบียนตามกำหนด)	3.30 ± 1.24	ปานกลาง
4.2 ขั้นตอน/กระบวนการ การลาพักการเป็นนักศึกษาในกรณีที่ติดปัญหาไม่สามารถลงทะเบียนเรียนได้ตามปกติ	3.37 ± 1.27	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หัวข้องานทะเบียนและวัดผล/ประเด็น	ความต้องการ แก้ไข	การแปล ผล
4.3 ขั้นตอน/กระบวนการ การคืนสภาพการเป็นนักศึกษาในกรณีที่ นักศึกษาถูกถอนชื่อเนื่องจาก ไม่ลงทะเบียนเรียน ไม่ลาพัก การศึกษา ไม่รักษาสภาพการเป็นนักศึกษา หรือลงทะเบียน แต่ไม่ชำระเงิน	3.37 ± 1.22	ปานกลาง
4.4 ช่วงเวลาที่ต้องดำเนินการในการรักษาสภาพ/การคืนสภาพ/ การลาพักการเป็นนักศึกษา	3.33 ± 1.12	ปานกลาง
4.5 รับทราบสถานะของเอกสาร	3.40 ± 1.19	ปานกลาง
4.6 ความครบถ้วน/ชัดเจน/ถูกต้องของการนำเสนอข้อมูล	3.43 ± 1.25	ปานกลาง
5) การทำคู่มือขั้นตอนการใช้งานทะเบียนผ่านออนไลน์		
5.1 ความครบถ้วน/สมบูรณ์ของข้อมูล	3.37 ± 1.35	ปานกลาง
5.2 แยกกลุ่มเรื่อง/ขั้นตอนที่ชัดเจน	3.33 ± 1.30	ปานกลาง
5.3 รูปแบบตัวอักษรชัดเจนอ่านง่าย	3.30 ± 1.21	ปานกลาง
5.4 การจัดวางข้อความในคู่มืออย่างเหมาะสม	3.20 ± 1.32	ปานกลาง
5.5 ภาพโดยรวมของคู่มือชัดเจนเข้าใจง่าย	3.23 ± 1.30	ปานกลาง

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการแก้ไข

จากข้อมูลที่ได้จากตารางที่ 2 ผู้วิจัยได้จัดทำร่างคู่มือฉบับแรกจากผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ จากนั้นนำเสนอให้ผู้ใช้งานทดลองใช้ พร้อมเก็บข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วจึงปรับปรุงเป็นคู่มือฉบับสมบูรณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นกระบวนการพัฒนาคู่มืออย่างเป็นระบบตรงตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

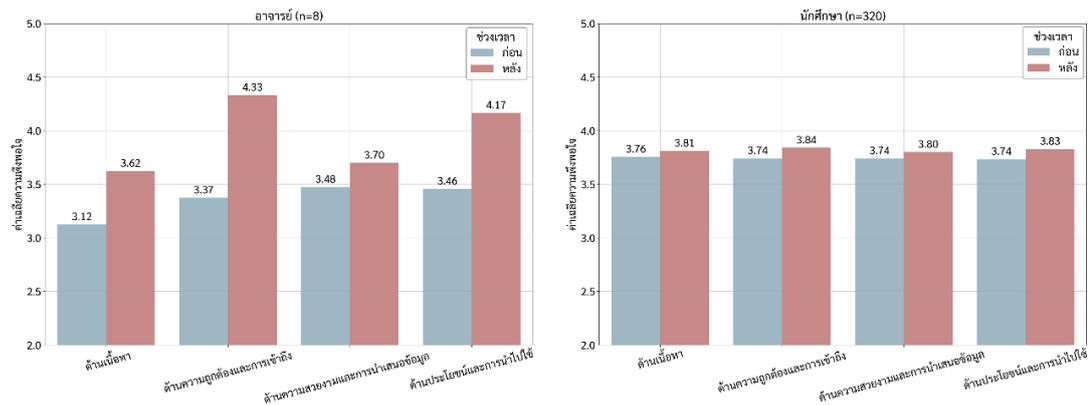
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจการใช้งานคู่มือก่อนและหลังปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อวัดประสิทธิผลของคู่มืองานทะเบียนและวัดผล ได้แก่ เพศ สถานภาพ (อาจารย์และนักศึกษา) ประสบการณ์การเคยหรือไม่เคยขอเข้ารับบริการงานทะเบียน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.6 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานะเป็นนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 97.6 ซึ่งพบว่า มีการกระจายตัวของชั้นปีที่ค่อนข้างชัดเจน นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 49.7) รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 20.1), ชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 15.2) และชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 12.5) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยเข้ารับบริการงานทะเบียนและวัดผลคิดเป็นร้อยละ 61.6 ตามลำดับ

การวิเคราะห์สมมติฐานในส่วนที่ 2 ใช้สถิติอ้างอิงแบบนอนพาราเมตริก วิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังใช้ในด้านต่าง ๆ จำแนกตาม 3.1 สถานภาพอาจารย์และนักศึกษา 3.2 ประสบการณ์การเคยและไม่เคยเข้ารับบริการงานทะเบียนและวัดผลก่อนปรับปรุง 3.3 สถานภาพ

นักศึกษาจำแนกตามชั้นปี 1 - 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจแสดงในภาพที่ 2 - 4 รวมทั้งผลการวิเคราะห์ทางสถิติถูกแสดงในตารางที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับ

3.1 การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อคู่มือก่อนและหลังปรับปรุง จำแนกตามสถานภาพอาจารย์และนักศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 2 และตารางที่ 3

ภาพที่ 2 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจก่อนและหลังใช้คู่มืองานทะเบียนของอาจารย์และนักศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังใช้คู่มืองานทะเบียนจำแนกตามสถานภาพ

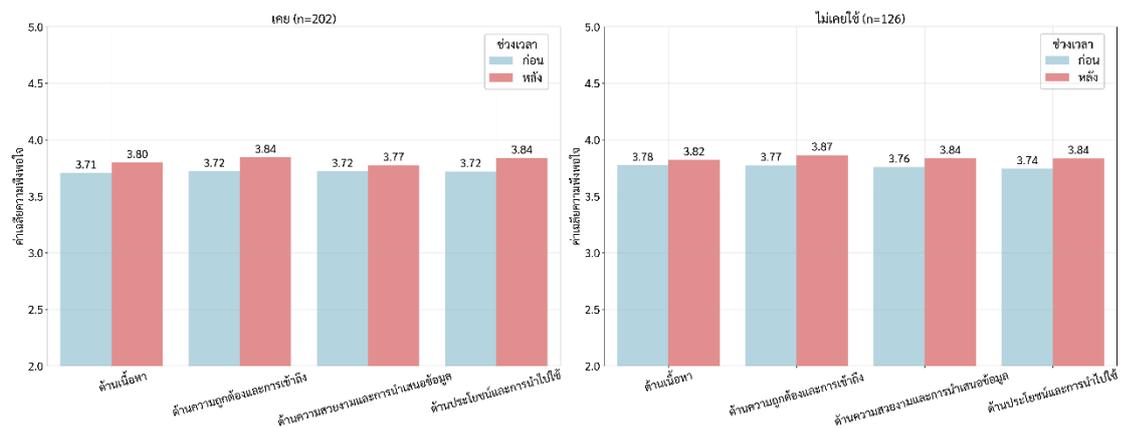
ความพึงพอใจในคู่มืองานทะเบียน (ด้าน)	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ (อาจารย์, นักศึกษา)		P (2-tailed)	
	Z-score	Effect size (r)	อาจารย์ (n = 8)	นักศึกษา (n = 320)
ด้านเนื้อหา	(-1.494,-1.103)	(-0.893,-0.102)	0.040*	0.276
ด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล	(-1.163,-2.862)	(-1.000,-0.291)	0.059	0.003*
ด้านความสวยงามและการนำเสนอข้อมูล	(-0.387,-1.196)	(-0.333,-0.099)	0.590	0.271
ด้านประโยชน์และการนำไปใช้	(-0.980,-2.559)	(-0.800,-0.241)	0.201	0.010*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากภาพที่ 2 และตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบวิลคอกชันของความพึงพอใจคู่มือก่อนและหลังปรับปรุงของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า อาจารย์มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของคู่มือหลังปรับปรุงสูงกว่าก่อนปรับปรุง ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจหลังปรับปรุงอยู่ที่ 3.63 มากกว่าก่อนปรับปรุง 3.12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.04$) โดยมีค่า Z เท่ากับ -1.494 และขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ -0.893 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญในเชิงสถิติและเชิงปฏิบัติ สำหรับนักศึกษา พบว่ามีความพึงพอใจต่อคู่มือที่ปรับปรุงแล้วในด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล ($p = 0.003$, $Z = -2.862$, $r = -0.291$) และด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ($p = 0.010$, $Z = -2.559$, $r = -0.241$) ซึ่งทั้งสองด้านมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ และ

มีขนาดผลอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงคู่มือส่งผลในเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักศึกษาในประเด็นสำคัญ

3.2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อคู่มือก่อนและหลังปรับปรุง จำแนกตามประสบการณ์การใช้งานทะเบียน ดังแสดงในภาพที่ 3 และตารางที่ 4

ภาพที่ 3 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจก่อนและหลังใช้คู่มืองานทะเบียนจำแนกตามประสบการณ์เคย/ไม่เคย

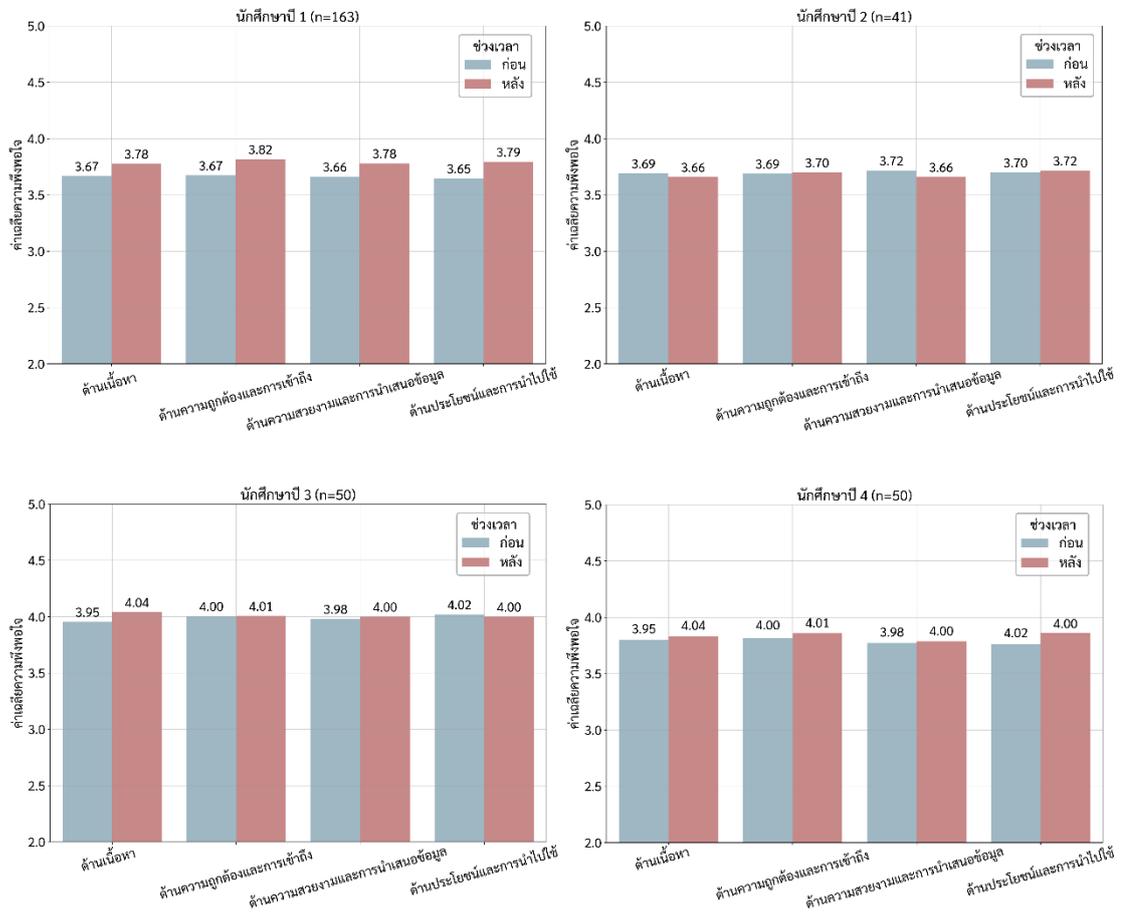
ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังใช้คู่มือจำแนกตามประสบการณ์เคย/ไม่เคย

ความพึงพอใจในคู่มืองานทะเบียน (ด้าน)	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ (เคยใช้ / ไม่เคยใช้)		P (2-tailed)	
	Z-score	Effect size (r)	เคยใช้ (n = 202)	ไม่เคยใช้ (n = 126)
ด้านเนื้อหา	(-1.479,-0.589)	(-0.170,-0.094)	0.135	0.551
ด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล	(-2.764,-2.243)	(-0.316,-0.368)	0.008*	0.024*
ด้านความสวยงามและการนำเสนอข้อมูล	(-0.611,-1.204)	(-0.070,-0.174)	0.540	0.225
ด้านประโยชน์และการนำไปใช้	(-2.276,-1.614)	(-0.263,-0.253)	0.023*	0.106

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากภาพที่ 3 และผลการวิเคราะห์ตารางที่ 4 ซึ่งให้เห็นว่า กลุ่มผู้มีประสบการณ์ใช้งานคู่มือก่อนการปรับปรุงมีระดับความพึงพอใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเพิ่มขึ้นจาก 3.71 เป็น 3.84 ($Z = -2.764, p = 0.008, r = -0.316$) และ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ซึ่งค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 3.72 เป็น 3.84 ($Z = -2.276, p = 0.023, r = -0.263$) ขณะเดียวกัน กลุ่มผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ใช้งานคู่มือมาก่อนก็แสดงระดับความพึงพอใจในด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ($Z = -2.243, p = 0.024, r = -0.368$)

3.3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อคู่มือก่อนและหลังปรับปรุง จำแนกตามสถานภาพนักศึกษาจำแนกตามชั้นปี 1 - 4 ดังแสดงในภาพที่ 4 และตารางที่ 5

ภาพที่ 4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจก่อนและหลังใช้คู่มืองานทะเบียนจำแนกตามกลุ่มนักศึกษาชั้นปี 1-4

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังใช้คู่มืองานทะเบียนจำแนกตามกลุ่มนักศึกษาชั้นปี

ความพึงพอใจในคู่มืองานทะเบียน (ด้าน)	P (2-tailed)			
	ปีที่ 1 (n = 163)	ปีที่ 2 (n = 41)	ปีที่ 3 (n = 50)	ปีที่ 4 (n = 66)
ด้านเนื้อหา	0.053	0.584	0.557	0.360
ด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล	<0.001*	0.665	0.657	0.783
ด้านความสวยงามและการนำเสนอข้อมูล	0.023*	0.243	0.845	0.476
ด้านประโยชน์และการนำไปใช้	0.003*	0.754	0.866	0.358

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากภาพที่ 4 และผลการวิเคราะห์ตารางที่ 5 ซึ่งให้เห็นถึงผลกระทบที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มนักศึกษาตามชั้นปี โดย นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีระดับความพึงพอใจหลังการปรับปรุงสูงกว่าก่อนการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล ($p < 0.001$), ด้านความสวยงามและการนำเสนอ ($p = 0.023$) และ ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ($p = 0.003$) แสดงถึงผลกระทบเชิงบวกจากการปรับปรุง ในขณะที่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 - 4 ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มนี้ ซึ่งอาจเป็นเพราะความคุ้นเคยกับคู่มือเดิมทำให้ไม่รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและห้วงข้องานทะเบียนและวัดผล 5 อันดับแรกที่ต้องการแก้ไขมากที่สุด สามารถสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนในระบบงานทะเบียนและวัดผลปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านการให้บริการและความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิดา เกลี้ยงแก้ว และกิตติรัตน์ เกษตรสุนทร (2566) มงคล มานพทวี และพระมหาฐิติพัทธ์ วรทสสี (2561) สุรชัย วันดี, เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และภิญโญ ทองเหลา (2558) ในสภาพปัญหาด้านเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัยส่งผลให้การบริการงานทะเบียนและวัดผลไม่ดีเท่าที่ควร วัตถุประสงค์ที่ 3 ความพึงพอใจก่อนและหลังใช้คู่มือก่อนปรับปรุง พบว่า สถานภาพผู้ใช้ ส่งผลต่อความพึงพอใจ โดยอาจารย์เน้นความพึงพอใจในด้านเนื้อหา นักศึกษาสนใจการเข้าถึงข้อมูลและการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กุลธร ดอนแก้ว (2562) และ สุทธิดา เกลี้ยงแก้ว และกิตติรัตน์ เกษตรสุนทร (2566) ที่ได้ระบุว่า สถานภาพการศึกษามีผลต่อการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา การเปรียบเทียบความพึงพอใจก่อนและหลังการใช้งานคู่มืองานทะเบียนจำแนกตามประสบการณ์ของผู้ใช้ พบว่า มีความแตกต่างที่ชัดเจนใน 2 ประเด็นสำหรับผู้ที่เคยมีประสบการณ์ใช้งานคู่มือ ได้แก่ 1) ความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล 2) ประโยชน์และการนำไปใช้ ส่วนกลุ่มผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ใช้งาน พบว่าความพึงพอใจในด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังการปรับปรุง นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 มีความพึงพอใจ ด้านความถูกต้องและการเข้าถึงข้อมูล ความสวยงามและการนำเสนอข้อมูล ประโยชน์และการนำไปใช้ ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและประโยชน์ที่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ได้รับความจากการใช้งานคู่มือมากกว่าชั้นปีอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ยังไม่คุ้นเคยกับกระบวนการและขั้นตอนของงานทะเบียนและวัดผล ทำให้คู่มือที่ได้รับการปรับปรุงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้เกิดความเข้าใจและความสะดวกในการใช้งานเมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาระดับชั้นปีอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์โดยรวมแสดงให้เห็นว่าคู่มือที่ปรับปรุงใหม่ไม่เพียงช่วยยกระดับความพึงพอใจในกลุ่มตัวอย่าง แต่ยังสร้างความเชื่อมั่นและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าความพึงพอใจในบางด้านจะไม่มี ความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ แต่การเพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านยืนยันว่าคู่มือที่ปรับปรุงใหม่มีความครบถ้วนและตอบโจทย์ความต้องการ ที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผล ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานอย่างตรงจุด ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้จริงและ

เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของทั้งอาจารย์และนักศึกษาในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มทร.ธัญบุรี แต่มีข้อจำกัดของการวิจัยเนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 รอบ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เก็บในรอบที่ 1 กับที่ 2 ควรเป็นคนเดียวกัน จึงสามารถเปรียบเทียบผลกันได้ ควรศึกษาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบแนวปฏิบัติด้านงานทะเบียนและวัดผลในสถาบันการศึกษาที่มีความเป็นเลิศ เพื่อพัฒนาระบบงานให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและคณะได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรพัฒนาคู่มือการทำงานทะเบียนและวัดผลให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาในแต่ละปีการศึกษา โดยการสำรวจความคิดเห็นหรือสัมภาษณ์นักศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก
2. ควรปรับปรุงคู่มืออย่างสม่ำเสมอเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้คู่มือเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับการดำเนินงาน
3. ควรจัดช่องทางรับฟังความคิดเห็น เช่น แบบสำรวจออนไลน์ เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงคู่มือให้ทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการในอนาคต
4. เชิญนโยบายในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้หน่วยงานระดับองค์กรมุ่งเน้นการพัฒนา ระบบงานทะเบียนและวัดผลอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย
5. ควรเพิ่มประเมินผลระยะยาว โดยกำหนดเกณฑ์และเครื่องชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงกระบวนการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความพึงพอใจ ควรมีการดำเนินการสัมภาษณ์หรือสำรวจความคิดเห็นเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความพึงพอใจต่ำเพื่อสำรวจและเข้าใจเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งอาจช่วยให้การพัฒนาคู่มือฯ ในอนาคตมีความตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานมากขึ้น
2. การเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนหน้า ควรมีการเก็บข้อมูลที่เป็นระยะเวลาและความถี่ในการใช้งานคู่มือ เพื่อประเมินความพึงพอใจในระยะยาวและเพื่อดูว่าความพึงพอใจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อเทียบกับรุ่นก่อนหน้า

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประจำปี 2565

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024>. (2567, 20 ธันวาคม).

- กุลธร ดอนแก้ว. (2562). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนบนพื้นที่สูงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- โชติกา อรุณลักษณ์. (2565). การพัฒนาคู่มืองานทะเบียนและวัดผล คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://anyflip.com/znyku/ctgt/basic>. (2566, 22 พฤษภาคม).
- มยุรา กระโพธิ์ และคณะ. (2566). การพัฒนาระบบการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ. 1(2): 27 - 42.
- มงคล มานพทวี และพระมหาฐิติพัชร์ วรทสสี. (2561). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในเขตภาคเหนือ. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. 7(1): 179 - 185.
- มณีรัตน์ พัฒนสมบัติสุข. (2564). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทางการแพทย์และสังคมศาสตร์. วารสารเครือข่ายพยาบาลและวิทยาการสาธารณสุขภาคใต้. 8(2): 189 - 204.
- สุทธิดา เกลี้ยงแก้ว และกิตติรัตน์ เกษตรสุนทร. (2566). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานทะเบียนและวัดผล โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 3(1): e0591.
- สุรัชย์ วันดี เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และภิญโญ ทองเหลา. (2558). การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานทะเบียนและวัดผลโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. 4(13): 182 - 191.
- สุรีย์พร พลเรืองทอง และอรนุช ศรีสะอาด, (2560). การพัฒนางานทะเบียนและประมวลผล สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม: โดยการประเมินเสริมพลัง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 11(1): 223 - 231.
- Ahmed, S. K. (2024). How to choose a sampling technique and determine sample size for research: A simplified guide for researchers. Oral Oncology Reports. 12: 100662.
- Taber, K. S. (2017). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. Research in Science Education. 48(6): 1273 - 1296.

บทบาทหน้าที่ของโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้

THE ROLE AND FUNCTION OF INFOGRAPHIC POSTERS IN PROMOTING TOURISM IN SOUTHERN THAILAND

ปณิตาน คำไพโรจน์^{1*}
Panitan Khumpairoj^{1*}

Received : 21 January 2025

Revised : 30 April 2025

Accepted : 27 May 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์การออกแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาโปสเตอร์อินโฟกราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ และ 2) ศึกษาบทบาทหน้าที่ด้านการสื่อสารของโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ของประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก การประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม 2567 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 5 ตัวอย่าง ได้แก่ โปสเตอร์อินโฟกราฟิก เรื่องที่ 1) โปสเตอร์อินโฟกราฟิกหมู่บ้านภาคใต้หลายใต้ 2) โปสเตอร์อินโฟกราฟิก Phangnga Tourism Festival 3) โปสเตอร์อินโฟกราฟิก The South Turn 4) โปสเตอร์อินโฟกราฟิก Andaman Festival และ 5) โปสเตอร์อินโฟกราฟิกคราฟต์ใต้ ได้แรงอก อาศัยทฤษฎีบทบาทหน้าที่การสื่อสาร และทฤษฎีการออกแบบภาพลักษณ์เป็นกรอบแนวคิดการศึกษา

ผลการวิจัยจากการศึกษาโปสเตอร์อินโฟกราฟิก พบว่า 1) การออกแบบโปสเตอร์อินโฟกราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ของประเทศไทย มีการสร้างภาพลักษณ์สะท้อนสถานที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยภาพลักษณ์ที่สดใส สนุกสนาน ช่วยกระตุ้นการรับรู้เชิงความรู้และเชิงอารมณ์ได้ส่งผลในการส่งเสริมความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและเยี่ยมชมสถานที่ 2) บทบาทหน้าที่โปสเตอร์อินโฟกราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า โปสเตอร์ทั้ง 5 ภาพ มีเนื้อหามุ่งให้ข้อมูลความรู้ สร้างการรับรู้ ดำรงรักษาสะท้อนอัตลักษณ์ผ่านภาพ และภาษาถิ่นที่นำเสนอไว้ในโปสเตอร์ทั้ง 5 ภาพ มีบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่น สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การเดินทาง กิจกรรม และบริการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งช่วยสร้างการรับรู้และส่งเสริมภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวภาคใต้ในมุมมองที่น่าสนใจและน่าดึงดูดสำหรับนักท่องเที่ยว

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹ Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage

* Corresponding Author's E-mail: panitan.krum@vru.ac.th

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เนื้อหา / โปสเตอร์อินโฟกราฟิก / การท่องเที่ยวภาคใต้

ABSTRACT

This research article aims to: 1) analyze the design elements used in presenting infographic posters for promoting tourism in Southern Thailand, and 2) examine the communication functions of infographic posters in promoting tourism in Southern Thailand. A qualitative research methodology was employed, with data collected from infographic posters published by the Tourism Authority of Thailand between January and December 2024. The content analysis was conducted on a sample of five infographic posters, including: 1) Infographic Poster: Southern Villages Hidden Gems, 2) Infographic Poster: Phangnga Tourism Festival, 3) Infographic Poster: The South Turn, 4) Infographic Poster: Andaman Festival, and 5) Infographic Poster: Southern Crafts Delight. The study utilized communication theory and image design theory as the conceptual framework.

The findings from the study of infographic posters reveal that: 1) The design of infographic posters used to promote tourism in Southern Thailand creates an image that portrays destinations as attractive tourist spots through bright, fun, and engaging visuals, which help stimulate both cognitive and emotional responses. This design has led to an increased desire among tourists to participate in activities and visit these locations. 2) The role and function of infographic posters in promoting tourism in Southern Thailand were found to include: providing informative content, building awareness, preserving local identity through imagery and local dialect, and efficiently conveying information about tourist destinations, travel, activities, and services. Additionally, these posters help create awareness and enhance the image of Southern Thailand as an interesting and attractive tourism destination for tourists.

Keywords: Content analysis / Infographic Posters / Southern Thailand Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก โดยสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศได้มหาศาลและเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยมีมากถึง 35.54 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้น 26.27% จากปีก่อนหน้า และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวต่างชาติมากถึง 1.67 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 34% (พรไพสิน จุลพันธ์, 2568) การท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทยเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยภาคใต้มีจุดเด่นในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติที่งดงาม

เช่น ชายหาดที่มีชื่อเสียงระดับโลก เกาะแก่งที่สวยงาม และแหล่งดำน้ำที่เป็นที่นิยม นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั้งในและต่างประเทศได้อย่างมาก จากการที่สถานการณ์ท่องเที่ยวภาคใต้ไตรมาส 1 ตลอด 3 เดือนแรก ระหว่าง มกราคม - มีนาคม 2567 มีรายได้เข้าพื้นที่แล้วรวม 38,700 ล้านบาท (เพ็ญรุ่ง โยสามเสน, 2567) การส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างโอกาสให้กับชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของภาคใต้

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมและทั่วถึง โดยตั้งเป้าหมายภายในระยะเวลา 5 ปี ให้ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัวเติบโตอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วม” โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในอนาคตจะมุ่งเน้นการดำเนินการเพื่อพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็งพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะความปกติถดถอยไปเน้นการยกระดับใน 3 มิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม หรือ BCG Model ของประเทศไทยที่เน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

โปสเตอร์อินโฟกราฟิก (Infographic Posters) เป็นสื่อที่นำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพที่สามารถช่วยให้ผู้ชมเข้าใจข้อมูลที่ซับซ้อนได้ง่ายและเร็ว โดยทั่วไปสื่อโปสเตอร์แบบดั้งเดิมมักใช้ข้อความในรูปแบบตัวอักษรเป็นหลัก จึงอาจขาดความน่าสนใจในการดึงดูดผู้ชม หากนำแนวคิดของการผลิตโปสเตอร์อินโฟกราฟิก มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นการสรุปข้อมูลหรือความรู้ให้อยู่ในรูปแบบของสารสนเทศผ่านลายเส้น สัญลักษณ์ กราฟ หรือแผนภูมิต่าง ๆ ก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารข้อมูลให้มีความกระชับ ชัดเจน และน่าสนใจยิ่งขึ้น (สมใจ สืบเสาะ และกุลกนิษฐ์ ทองเงา, 2565) รูปแบบการนำเสนอเช่นนี้ทำให้ โปสเตอร์อินโฟกราฟิกเหมาะสมอย่างยิ่งในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกรณีที่ข้อมูลต้องการความกระชับและมีข้อจำกัดในเวลา เช่น สถิติ สถานที่ท่องเที่ยว หรือเส้นทางการเดินทาง การใช้โปสเตอร์อินโฟกราฟิกในการโปรโมตการท่องเที่ยวภาคใต้ของประเทศไทยได้รับความนิยมมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากสามารถนำเสนอข้อมูลที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าใจง่าย ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการเดินทางได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย ด้วยรูปแบบที่ดึงดูดและการใช้ภาพที่สามารถสร้างความสนใจได้ทันที นอกจากนี้ อินโฟกราฟิกยังสามารถสื่อสารข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น แผนที่สถานที่ท่องเที่ยว หรือเส้นทางการเดินทางได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดความสะดวกในการวางแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว (นิโลบล วิมลสิทธิชัย, 2563)

การใช้อินโฟกราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีข้อดีที่สำคัญคือ สามารถนำเสนอข้อมูลที่ซับซ้อนให้กลายเป็นเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่าย และดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากอินโฟกราฟิกใช้ภาพและกราฟิกที่ช่วยให้ข้อมูลเป็นที่เข้าใจในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งเหมาะสมกับยุคดิจิทัลที่ผู้บริโภคมักมีความสนใจสั้นและต้องการรับข้อมูลที่นำเสนอในเวลาจำกัด นอกจากนี้ อินโฟกราฟิกยังสามารถสื่อสารข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น แผนที่สถานที่ท่องเที่ยว หรือเส้นทางการเดินทางได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดความสะดวกในการวางแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว (ฐาปนี เพ็งสุข,

2563) การใช้งานโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีความท้าทายด้านการออกแบบ ให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลอย่างรวดเร็ว เช่น การอัปเดตสถานที่ท่องเที่ยวหรือ โปรโมชันต่าง ๆ ที่ต้องมีความแม่นยำและทันสมัย ขณะเดียวกัน การออกแบบอินโฟกราฟิกยังต้อง คำนึงถึงบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลให้เข้าใจง่าย ครบถ้วน และสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารที่มี ลักษณะหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการนำเสนออย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลของการสื่อสารผ่านโปสเตอร์อินโฟกราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การออกแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาโปสเตอร์อินโฟกราฟิก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ด้านการสื่อสารของโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ในการส่งเสริม การท่องเที่ยวภาคใต้ของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การออกแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาโปสเตอร์อินโฟ กราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2567 อาศัยทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ (Principles And Element of art) ของ Goethe (1810) และ Ruskin (1857) ทฤษฎีการสื่อสารของ Lawson & Baud-Bovy (1977) และ Schramm & Roberts (1971) เป็นกรอบแนวทางและแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบโจทย์และวัตถุประสงค์การวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 5 ตัวอย่าง เป็นสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่จัดขึ้นตามสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พังงา สงขลา และตรัง โดยคัดเลือกจากเกณฑ์ความเหมาะสมในการสะท้อนรูปแบบการออกแบบและบทบาทหน้าที่การ สื่อสารตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ ทฤษฎีการสื่อสาร ของ Lasswell (1948) และ Schramm & Roberts (1971) ประกอบกับทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ (Principles and Element of art) ของ Goethe (1810) และ Ruskin (1857) ทฤษฎีการสื่อสาร ของ Lawson & Baud-Bovy (1977) เป็นกรอบในการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่องบทบาทหน้าที่ของโปสเตอร์อินโฟกราฟิกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกประชาสัมพันธ์ของสำนักงานการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม 2567

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์การออกแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้

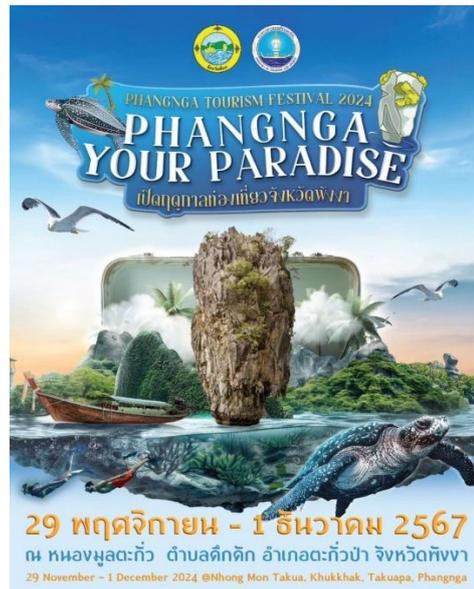
โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผ่าน ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ (Principles and Element of art) ของ Goethe (1810) และ Ruskin (1857) โดยวิเคราะห์ 1) การออกแบบ (Composition) 2) เส้น (Line) วิเคราะห์การใช้เส้นเข้ามาประกอบเพื่อสร้างอารมณ์ ความรู้สึกที่ปรากฏในแต่ละสื่อ 3) สี (Color) วิเคราะห์การใช้สีเพื่อสื่อความหมาย 4) ภาพประกอบ (Picture) วิเคราะห์การใช้ภาพประกอบเพื่อแสดงความรู้สึกภาพตัวของสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกกลุ่มตัวอย่าง 5) ตัวอักษร (Text) วิเคราะห์การใช้รูปแบบตัวอักษรในการนำเสนอข้อมูลตัวของสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้โปสเตอร์อินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ ดังนี้

ภาพที่ 1 โปสเตอร์อินโฟกราฟิก หมูบ้านภาคใต้หลบใต้

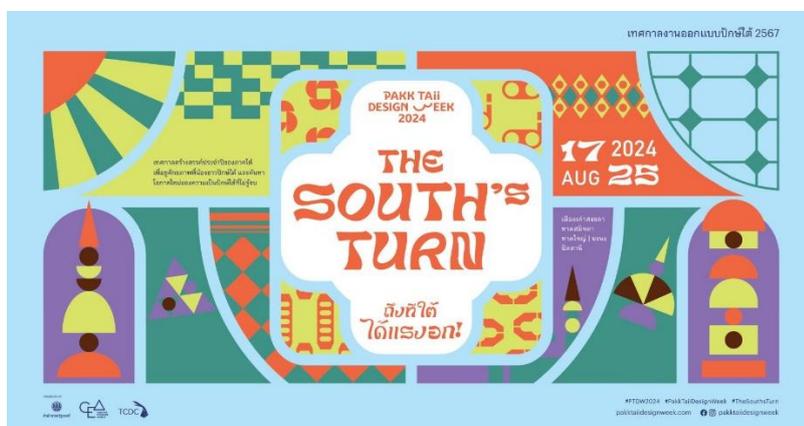
ที่มา : องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2567)

จากการวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ภาพที่ 1 พบว่า การออกแบบโปสเตอร์อินโฟกราฟิกลักษณะการนำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ 1) ภาพรวม มีการใช้วิธีสร้างภาพในรูปแบบสื่อผสมโดยนำเสนอเอกลักษณ์ทางศิลปะพื้นบ้านเป็นหลัก 2) นำเสนอเป็นภาพ pixel กับลายเส้นที่ใช้งานกับรูปหนังตะลุง 3) โทนสีหลักที่ใช้คือสีชมพู สีน้ำเงิน และสีขาว ซึ่งให้ความรู้สึกสดใสและเป็นมิตร สื่อถึงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ 4) ภาพประกอบในโปสเตอร์อินโฟกราฟิกมีการผสมผสานภาพวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ 5) ตัวอักษรที่ใช้ในหัวเรื่อง “หมูบ้านภาคใต้” เป็นฟอนต์ไทยที่มีความหนาและโค้งมน ทำให้ดูโดดเด่นและเป็นมิตร

ภาพที่ 2 โปสเตอร์อินโฟกราฟิก Phangnga Tourism Festival
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพังงา (2567)

จากการวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ภาพที่ 2 พบว่า การออกแบบ สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกมีการออกแบบโปสเตอร์อินโฟกราฟิกลักษณะการนำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ 1) การออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกแสดงถึงความสดใสและมีชีวิตชีวา ซึ่งเหมาะสมกับเทศกาลท่องเที่ยว โดยใช้ภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงามของจังหวัดพังงามาดึงดูดผู้ชม 2) เส้นที่ใช้ในโปสเตอร์มีลักษณะโค้งมนนวล ซึ่งสื่อถึงความสงบและผ่อนคลาย การใช้เส้นเหล่านี้ช่วยดึงสายตาไปยังองค์ประกอบสำคัญ เช่น ภูเขาหินและทะเล 3) ใช้โทนสีฟ้าเป็นหลัก ซึ่งสื่อถึงท้องฟ้าและน้ำทะเล สร้างบรรยากาศสดชื่นและผ่อนคลาย 4) ภาพประกอบมีทั้งธรรมชาติที่เป็นแลนด์มาร์คของจังหวัดพังงา 5) ใช้ฟอนต์ตัวหนาในส่วนของชื่อเทศกาล “Phangnga Your Paradise” เพื่อเน้นความสำคัญและให้ดึงดูดสายตาผู้ชม

ภาพที่ 3 โปสเตอร์อินโฟกราฟิก The South Turn
ที่มา : องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2567)

จากการวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ภาพที่ 3 พบว่า การออกแบบ สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก มีการออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกในลักษณะการนำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ 1) การออกแบบของสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกมีความเป็นเอกลักษณ์ โดยใช้รูปทรงเรขาคณิตที่แตกต่างกันมากมายในการสร้างความเคลื่อนไหวและความน่าสนใจ 2) สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกใช้เส้นโค้งและเส้นตรงผสมผสานกันอย่างมีสไตล์ 3) สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกมีการใช้สีที่สดใสและแตกต่างกันอย่างลงตัว 4) ภาพประกอบในสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกมีความเป็นนามธรรมและเป็นรูปทรงเรขาคณิต 5) ตัวอักษรในสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกใช้ฟอนต์ที่มีลักษณะทันสมัยแต่ยังคงมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ภาพที่ 4 โปสเตอร์อินโฟกราฟิก Andaman Festival

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตรัง (2567)

จากการวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ภาพที่ 4 พบว่า การออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก มีการออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกในลักษณะการนำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ 1) การออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกเน้นที่การรวมองค์ประกอบของสถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมในฝั่งอันดามัน 2) เส้นที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดคือเส้นทางถนนที่คดเคี้ยวผ่านสถานที่สำคัญ 3) สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกใช้สีที่สดใสเพื่อดึงดูดความสนใจ สีหลักที่ใช้เป็นสีฟ้าและเขียว ซึ่งสื่อถึงท้องฟ้าและทะเล 4) ภาพประกอบในสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยว 5) ตัวอักษรใช้ฟอนต์ที่ทันสมัยและสบายตา

ภาพที่ 5 โปสเตอร์อินโฟกราฟิก คราฟต์ใต้ได้แรงอก

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2567)

จากการวิเคราะห์สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ภาพที่ 5 พบว่า การออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก มีการออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกลักษณะการนำเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้ 1) การออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกนี้ใช้การผสมผสานระหว่างศิลปะพื้นบ้านและความร่วมสมัย 2) เส้นหลักของสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกคือเส้นตรงที่เห็นในองค์ประกอบของอาคารที่อยู่ด้านหลัง 3) สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกมีการผสมผสานภาพคนที่สวมใส่ชุดพื้นเมืองภาคใต้กับฉากหลังของอาคารวัดและบ้านโบราณ ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของภาคใต้การใช้ภาพประกอบที่เป็นการคอลลาจ (Collage) หรือการตัดต่อภาพ ทำให้ภาพสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกแสดงออกถึงความร่วมสมัย และเชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบันอย่างสร้างสรรค์ 4) ภาพประกอบมีการผสมผสานภาพคนที่สวมใส่ชุดพื้นเมืองภาคใต้กับฉากหลังของอาคารวัดและบ้านโบราณ ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของภาคใต้ 5) ตัวอักษรสีชมพูช่วยเพิ่มความโดดเด่นให้กับข้อความหลัก

จากการวิเคราะห์ สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ทั้ง 5 ภาพ พบว่าการออกแบบสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกทั้งหมดสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของภาคใต้ในประเทศไทย โดยใช้ลายเส้นกราฟิกที่คมชัดและลวดลายพื้นเมืองผสมผสานกับความทันสมัย โทนสีหลัก เช่น สีชมพู สีน้ำเงิน และสีขาว ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างบรรยากาศสดใสและเป็นมิตร ภาพประกอบในแต่ละสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกเน้นแสดงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น สถานที่สำคัญ อาหารพื้นบ้าน และการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ พร้อมเสริมด้วยกราฟิกสมัยใหม่หรือเทคโนโลยี ตัวอักษรมีความโดดเด่น อ่านง่าย สอดคล้องกับบรรยากาศของงานเทศกาลและวัฒนธรรมได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ด้านการสื่อสารของโปสเตอร์อินโฟกราฟิกต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาดังกล่าวและผลกระทบโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ของประเทศไทยพบว่า เนื้อหาโปสเตอร์ สะท้อนถึงข้อมูลแจ้งให้ทราบถึงเทศกาลท่องเที่ยวเมืองไทย ครั้งที่ 42 สะท้อนบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดข้อมูล (Information Transmission) การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ที่เนื้อหาและรูปที่ปรากฏในโปสเตอร์สะท้อนถึงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม (Transmission of Social Inheritance) ได้แก่ ลายผ้า สถานที่ท่องเที่ยวอันโดดเด่น วัด ภาษาถิ่นใต้ “ได้แรงอก” การผสมผสานกันของบทบาทหน้าที่ได้สอดคล้องสู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Development) การทำหน้าที่ตามบทบาทส่งผลต่อการสร้างการรับรู้ ความคิด และพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ โปสเตอร์ทั้ง 5 ภาพ มีเนื้อหามุ่งให้ข้อมูลความรู้ สร้างการรับรู้ ดำรงรักษาสะท้อนอัตลักษณ์ผ่านภาพ และภาษาถิ่นที่น่าเสนอไว้ ในโปสเตอร์ทั้ง 5 ภาพ ผลกระทบของโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อสารข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว การเดินทาง กิจกรรม และบริการต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มโอกาสการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในภาคใต้

กระบวนการสื่อสารที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก (Lasswell, 1948) ได้แก่ ใคร (Who) คือหน่วยงานท้องถิ่นหรือหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในภาคใต้ที่เป็นผู้ส่งสาร พูดอะไร (Says What) คือข้อความ ที่เน้นนำเสนอเทศกาล วัฒนธรรม และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผ่านช่องทางใด (Through Which Channel) คือโปสเตอร์ที่ใช้สื่อภาพกราฟิกและข้อความดึงดูดใจ ถึงใคร (To Whom) คือ กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศที่ต้องการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยวภาคใต้, และ ได้ผลอะไร (With What Effect) คือ การสร้างการรับรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นความสนใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมในสถานที่จริง ทั้งนี้การใช้สื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกเป็นเครื่องมือในการสื่อสารช่วยให้สารที่ส่งถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นไปอย่างชัดเจน และมีผลในการสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง โปสเตอร์อินโฟกราฟิก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปรายเป็น 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) วิเคราะห์การออกแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาโปสเตอร์อินโฟกราฟิก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ และ 2) บทบาทหน้าที่ด้านการสื่อสารของโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. วิเคราะห์การออกแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาโปสเตอร์อินโฟกราฟิก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคใต้ พบว่า ได้สอดคล้องกับ ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ (Principles And Element of art) ของ Goethe (1810) และ Ruskin (1857) เน้นการสร้างภาพที่ดึงดูดและโดดเด่นด้วยการนำเสนอ 1) การออกแบบ (Composition) 2) เส้น (Line) 3) สี (Color) 4) ภาพประกอบ (Picture) 5) ตัวอักษร (Text) การออกแบบและเนื้อหาที่สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสถานที่ท่องเที่ยว โดยโปสเตอร์ใช้ภาพลักษณ์ ที่สดใส สนุกสนาน ซึ่งช่วยดึงดูดความสนใจ และสร้างความจดจำในระยะยาว โดยผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาธิตา แก้วเหล็ก และชินีเพ็ญ มะลิสุวรรณ (2025)

ที่พบว่า การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีสีสันจัดจ้านและองค์ประกอบศิลป์ที่โดดเด่นช่วยเพิ่มระดับการรับรู้และความเข้าใจ เช่นเดียวกับ Wimolsittichai (2024) ที่ชี้ว่า อินโฟกราฟิกที่จัดองค์ประกอบภาพ สี และตัวอักษรให้เหมาะสมกับเนื้อหาและบริบททางวัฒนธรรม ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน

2. บทบาทหน้าที่ด้านการสื่อสารของโปสเตอร์อินโฟกราฟิก ต่อการตัดสินใจ ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารของ Lasswell (1948) และทฤษฎีการสื่อสารของ Schramm & Roberts (1971) ซึ่งเน้นไปที่กระบวนการสื่อสารที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ใคร (Who), พูดอะไร (Says What), ผ่านช่องทางใด (Through Which Channel), ถึงใคร (To Whom) ได้ผลอะไร (With What Effect) โดยสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกทั้ง 5 ภาพสะท้อน และยังสอดคล้องกับบทบาทสำคัญของการสื่อสารที่ Lawson & Baud-Bovy (1977) และ Schramm & Roberts (1971) ได้กล่าวไว้ คือ การถ่ายทอดข้อมูลการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ค่านิยม และส่งเสริมการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Petrovici (2014) ที่นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ โดยเน้นว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรใช้กลยุทธ์ด้านการสื่อสารที่มุ่งสร้างภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมและคุณค่าท้องถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย พบว่า การออกแบบโปสเตอร์อินโฟกราฟิก เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวควรสะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นชายทะเลภาคใต้ เช่น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และธรรมชาติ เพื่อสร้างความน่าสนใจและเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของแหล่งท่องเที่ยวในสายตานักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการออกแบบโปสเตอร์ เพื่อพัฒนาสื่อที่ตรงกับความต้องการและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกระบี่. (2567). **หมู่บ้านภาคใต้หลบใต้**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.facebook.com/Tatkrabi>. (2568, 20 มกราคม).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพังงา. (2567). **Phangnga: Your Paradise**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=827288412770528&id>. (2568, 20 มกราคม).

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567). **กราฟตี้ได้ได้แรงอก**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://thaipublica.org/2024/08/chevron-x-cea-pakk-taii-design-week-pr-02082024/>. (2568, 20 มกราคม).
- ฐาปนี เฟ็งสุข. (2563). กระบวนการพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ กรณีศึกษา สะพานหิน ตำบลท่าลี่ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 40(4): 36 - 51.
- นิโลบล วิมลสิทธิชัย. (2563). การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์อินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลป่าตุ่ม อำเภอพริว จังหวัดเชียงใหม่. **มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**.
- พรไพลิน จุลพันธ์. (2568). **เปิดสถิติปี 2567 ต่างชาติเที่ยวไทย 35.54 ล้านคน ส่ง 10 อันดับเดินทางสูงสุด**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1160350>. (2568, 20 มกราคม).
- เพ็ญรุ่ง ไยสามเสน. (2567). **ททท. ภาคใต้ Q1/67 โยก 3.87 หมื่นล้าน ครึ่งปีหลังลุย 3 โปรเจกต์**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://thejournalistclub.com/tat-south/>. (2568, 20 มกราคม).
- สมใจ สืบเสาะ และกุลกนิษฐ์ ทองเงา (2565). การสร้างสื่อโปสเตอร์อินโฟกราฟิกเพื่อป้องกันการก่อกวนแก๊งในโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นไทย. **วารสารศิลปการจัดการ**. 6(3): 1555 - 1569.
- สาธิตา แก้วเหล็ก และชินีเพ็ญ มะลิสวรรณ. (2568). การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 45(1): 159 - 184.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดตรัง. (2567). **Andaman Food & Travel Festival**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://thainews.prd.go.th/thainews/news/print/560961/?bid=1>. (2568, 20 มกราคม).
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2567). **The South's Turn ถึงที่ใต้ได้แรงอก**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.dasta.or.th/th/article/4027>. (2568, 20 มกราคม).
- Goethe, J. W. (1810). **Theory of Colours (C. L. Eastlake, Trans.)**. London: John Murray.
- Lasswell, H. D. (1948). **The Structure and Function of Communication in Society**. In Lyman Bryson (Ed.), *The Communication of Ideas*. New York: Harper and Brothers.
- Lawson, F., & Baud-Bovy, M. (1977). **Tourism and Recreational Development**. Architectural Press.
- Petrovici, A. (2014). Public Relations in Tourism. A Research on The Perception of The Romanian Public Upon Responsible Tourism. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 163(2014): 67 - 72.

Ruskin, J. (1857). **The elements of drawing: In three letters to beginners** (Edited by Author). Smith, Elder & Co.

Schramm, W., & Roberts, D. F. (1971). **The Process and Effects of Mass Communication**. Urbana: University of Illinois Press.

Wimolsittichai, N. (2024). Values of Infographics for Promoting Cultural Learning Resources and Tourist Attractions: A Case of Patum Village in Thailand. **Journal of Information Science Theory and Practice**. 12(1): 21-38.

การบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม กับการเรียนการสอนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

INTERGRATING ACTIVITIES ON THE PRESERVATION OF ARTS AND CULTURE WITH TEACHING AND LEARNING FOR STUDENTS IN THE FIELD OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION

วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ^{1*} ฝ่ายวารี ประภาสวัต¹ และประพิมพ์ใจ เปี่ยมคุ้ม¹
Wimonrat Sartsuphap^{1*} Phaiwaree Prapasawat¹ and Prapimjai Piemkum¹

Received : 12 February 2025

Revised : 3 June 2025

Accepted : 10 June 2025

บทคัดย่อ

การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เป็นภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา จากแผนพัฒนามหาวิทยาลัยนวมินทราชินราช 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) มีพันธกิจดังนี้ จัดการศึกษา สร้างงานวิจัยและนวัตกรรม ให้บริการวิชาการ และทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ตอบสนองความต้องการของกรุงเทพมหานครและประเทศ ด้วยเหตุนี้ทางภาควิชาสังคมเมือง สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราชินราช จึงมีการจัดกิจกรรมการบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนให้กับนักศึกษา โดยวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน 2) ส่งเสริมบทบาทของนักศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ส่งเสริมให้มีการบูรณาการด้านศิลปะและวัฒนธรรมกับพันธกิจอื่น โดยการบูรณาการกิจกรรมจะมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ 3) ขั้นตรวจสอบ 4) ขั้นสรุปผล ทั้งนี้กิจกรรมที่จัดต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนในรายวิชา และสอดคล้องกับแผนงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย เช่น การจัดงานในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อให้ศึกษามีค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ดีงาม ได้ลงมือปฏิบัติจัดกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมให้กับเด็กปฐมวัยและชุมชนอีกด้วย

คำสำคัญ: การบูรณาการ / การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม / นักศึกษา / การศึกษาศึกษาปฐมวัย

¹ ภาควิชาสังคมเมือง วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราชินราช

¹ Urban Community Development, Urban Community Development College, Navamindradhiraj University

* Corresponding Author's E-mail: wimonrat@nmu.ac.th

ABSTRACT

Preserving the nation's arts and culture is one of the main missions of higher education institutions. According to the 5-year development plan of Navamindradhiraj University (2023-2027), the missions are as follows: Organize education, create research and innovation, provide academic services, and nurture religion, art, culture, and local wisdom that meet the needs of Bangkok and the country. For this reason, the Department of Urban Society, the field of Early Childhood Education, Urban Community Development College, Navamindradhiraj University, has organized an activity to integrate activities on the preservation of arts and culture with teaching and learning for students. The objectives are as follows: 1) Promote the integration of arts and culture conservation with teaching and learning. 2) Promote the role of students or their participation in the dissemination, continuation and conservation of arts and culture, Thai language and local wisdom. 3) Promote the integration of arts and culture with other missions. There are 4 steps in integrating activities: 1) planning step, 2) implementation step, 3) verification step, 4) conclusion step. The activities must take into account the consistency with the subjects taught in the course and the university's mission plan. For example, organizing events on important religious days to enable students to have good cultural values, to practice organizing activities to preserve arts and culture, and to participate in the dissemination of arts and culture to early childhood children and the community.

Keywords: Integration / Preserving Arts and Culture / Student /
Early Childhood Education

บทนำ

ภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา คือ การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ โดยการส่งเสริม พัฒนา สร้างวัฒนธรรมอันดีงาม ปลูกฝังให้มีจิตสำนึกและวิถีที่ดีงาม ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมในสังคมยุคดิจิทัล สถานศึกษาจำเป็นต้องมีนโยบายและการดำเนินงานในระดับสถาบัน องค์กร และบุคคล เพื่อสนับสนุนในลักษณะ การจัดกิจกรรม โครงการ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน จากแผนพัฒนามหาวิทยาลัยนวมินทราชินราชมงคล 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) มีพันธกิจดังนี้ จัดการศึกษา สร้างงานวิจัยและนวัตกรรม ให้บริการวิชาการ และทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ตอบสนองความต้องการของกรุงเทพมหานคร และประเทศ วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง เป็นส่วนงานในมหาวิทยาลัยนวมินทราชินราชมงคล มีภาระหน้าที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งสายวิชาการ วิชาชีพและฝีมือในหลักสูตรและสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาคมเมือง เพื่อพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั้งในประเทศและนานาชาติ การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาคมเมือง

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า จากพันธกิจของมหาวิทยาลัยและภาระหน้าที่เห็นคุณค่าให้ความสำคัญกับการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กับนักศึกษา บุคลากร และชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร (คณะกรรมการแผนพัฒนามหาวิทยาลัยนวมินทราชินูทิศ, 2565)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการสอนที่เชื่อมโยงความรู้ ความคิดรวบยอด และทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในแบบองค์รวม ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย การบูรณาการ หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผนกระบวนการ สารสนเทศ การจัดการทรัพยากร การปฏิบัติ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน ดังนั้น ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมในระดับสถาบัน สามารถใช้วิธีการเรียนรู้แบบบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ อุบลทิพย์ ไชยแสง นิวัติ ไชยแสง และอุไรวรรณ ศิริธรรมพันธ์ (2564) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปกรรมกับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา พบว่า ก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้การบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการจัดการเรียนการสอน นักศึกษามีสมรรถนะทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบการบูรณาการสามารถพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมของผู้เรียนได้ ส่งผลให้เข้าใจในความต่างทางวัฒนธรรม ดังนั้นการบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยนั้น จึงเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งนักศึกษาและสถาบันการศึกษา โดยไม่ต้องเสียเวลาเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเวลา ทั้งนี้ทางหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ควรสร้างแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบายของทางมหาวิทยาลัย และระดับคณะ ตลอดจนออกแบบกิจกรรมในรายวิชาเรียนเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ คิดและแก้ไขปัญหาจากกิจกรรม ได้มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมมีค่านิยมที่ดีงาม นำความรู้ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน และสามารถอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมด้วยความเข้าใจ และมีความสุข

ความหมายของศิลปะและวัฒนธรรม

ศิลปะ หมายถึง งานสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมสุนทรีย์ ความงาม และความสุข แก่ผู้คน สภาพแวดล้อม และสังคม เพื่อพัฒนาการยกระดับความมีสุนิยม ความสุนทรีย์ เข้าใจคุณค่าและความสำคัญของศิลปะ ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วย (1) ทัศนศิลป์ (Visual art) ได้แก่ ผลงานด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สื่อประสม สถาปัตยกรรมและการออกแบบประเภทอื่น ๆ (2) ศิลปะการแสดง (Performing Arts) ได้แก่ ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ รวมถึงการแสดงรูปแบบต่าง ๆ และวรรณศิลป์ (Literature) ซึ่งได้แก่บทประพันธ์และกวีนิพนธ์รูปแบบต่าง ๆ (ชาญณรงค์ พรุ่งรุ่งโรจน์, ม.ป.ป.)

วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง ความงาม ความเจริญในชีวิตมนุษย์ เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวิทยาการ ความเชื่อ การศาสนา เป็นต้น และได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหลัง ๆ ต่อไปจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็น วิถีชีวิตของบุคคลในสังคมที่ได้สั่งสมเลือกสรร ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม ใช้เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของสังคม วัฒนธรรมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง สร้างสรรค์ให้

เจริญงอกงามโดยสืบทอดจากมรดกทางวัฒนธรรมในอดีต หรืออาจจะรับเอาสิ่งที่เผยแพร่จากสังคมอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และทำให้สมาชิกยอมรับ เกิดความนิยม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องไม่ทิ้งเอกลักษณ์ประจำชาติของตนไว้เพื่อเป็นศักดิ์ศรีของคนทั้งชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังใช้เป็นเครื่องมือในการยึดโยง หล่อหลอมให้คนในชาติมีความรักความสามัคคีต่อกัน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของชาติ ดังนั้น จึงมีผู้รู้บางท่านอาจจะกล่าวถึงว่า วัฒนธรรม เป็นความเจริญแล้ว แล้วจึงแสดงเอกลักษณ์ของชาติด้วย (กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์, ม.ป.ป.)

ศิลปะและวัฒนธรรม ความหมายของคำในภาษาไทย คือ ศิลปวัฒนธรรม บูรณาการศิลปะ และวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน วัฒนธรรมและศิลปะผสมผสานสัมพันธ์กัน “ศิลปะและวัฒนธรรม” คิดแบบชาวตะวันตก ศิลปะที่เป็นรูปธรรมเป็นวัตถุ “วัฒนธรรมและศิลปะ” วัฒนธรรมนำ วัฒนธรรมเป็นร่มใหญ่ ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งและอยู่ใต้ร่มเงาของวัฒนธรรม การนำคำเหล่านี้ไปใช้ย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อส่วนตัว (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2558)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้รวบรวมจัดศิลปวัฒนธรรมเป็น 5 ประเภท คือ 1) ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา 2) ภาษาและวัฒนธรรม 3) ศิลปกรรมและโบราณคดี 4) การละเล่น ดนตรีและนาฏศิลป์ 5) ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (วีระพันธุ์ จันทร์หอม, 2553)

กล่าวได้ว่า ศิลปะและวัฒนธรรม คือ ความเจริญงอกงาม สิ่งที่ดีงาม มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคมประพฤติปฏิบัติมาเป็นเวลานาน ในลักษณะที่ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมอันเป็นแบบอย่างวิถีชีวิตในสังคมหรือเป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของสังคม สามารถมีการพัฒนา เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง สร้างสรรค์ให้เจริญงอกงามโดยสืบทอดจากมรดกทางวัฒนธรรมในอดีต หรืออาจจะรับเอาสิ่งที่เผยแพร่จากสังคมอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมตามยุคสมัยได้

ความหมายของการบูรณาการ

การบูรณาการมีนักวิชาการทางการศึกษา หลายท่านได้ให้ความหมายในลักษณะคล้ายกันดังต่อไปนี้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2543) ได้ให้ความหมายของคำว่าบูรณาการว่า การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ คือ หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไป เช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีการบูรณาการเราเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้นที่การเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) กล่าวถึง ความหมายของการบูรณาการว่า หมายถึง การนำสิ่งหนึ่งเข้ารวมกับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้สิ่งเดิมเพิ่มพูน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งการเชื่อมโยง สิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบของอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้สิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์ขึ้น

คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2557) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการว่า การประสานกลมกลืนกันของแผนกระบวนการ การสารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน การบูรณาการที่มีประสิทธิผลเป็นมากกว่า ความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการ ผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์

ชนาธิป พรกุล (2561) ให้ความหมายของการบูรณาการ ว่ากระบวนการผสมผสานเชื่อมโยงความรู้ตั้งแต่ 2 องค์ความรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกันอย่างสอดคล้องเป็นระบบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒพล (2562) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง การผสมผสานองค์ความรู้ตั้งแต่ 2 องค์ความรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกันอย่างลงตัวและเป็นระบบ ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ Concept ในลักษณะที่เชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ ตอบสนองตามธรรมชาติ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปว่า การบูรณาการ การนำศาสตร์หรือความรู้ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันนำมาเข้าด้วยกันหรือผสมผสานได้อย่างกลมกลืน อาจเป็นการประสานงานของแผนกระบวนการ การสารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน หากเป็นด้านการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การสร้างความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้เนื้อหาที่ครูกำหนด

รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การบูรณาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไป จะมี 4 รูปแบบ ตามที่พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยาวิชัย) พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และวรภฤต เกื้อนช้าง (2564) อ้างในกระทรวงศึกษาธิการ (2545) มีดังนี้

1. การเรียนการสอนแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) เป็นการสอนแบบสอดแทรกซึ่งวางแผนการสอนโดยครูผู้สอนคนเดียวในรูปแบบนี้ผู้สอนคนเดียวในวิชาหนึ่งจะสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นๆเข้าไปในการเรียนการสอนได้อย่างอิสระตามที่ผู้สอนวางแผน

2. การเรียนการสอนแบบคณะ (Parallel Instruction) เป็นการสอนที่ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสอนวิชาต่างกันต่างคนต่างสอนแต่ต้องวางแผนการสอนร่วมกันสำหรับงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติที่นั้นอาจแตกต่างกันไปในแต่ละวิชาแต่ทั้งหมดนี้จะต้องมีหัวข้อเรื่องความคิดรวบยอดและปัญหาาร่วมกัน

3. การเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary) เป็นการสอนที่ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสอนต่างวิชากันต่างคนต่างสอนแต่ต้องวางแผนร่วมกันสำหรับงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือการทำโครงการนั้นจะต้องทำร่วมกันซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันซึ่งผู้สอนต้องวางแผนร่วมกันในการมอบหมายให้ผู้เรียนได้ทำโครงการด้วยกัน

4. การเรียนการสอนแบบข้ามวิชา (Tran - Disciplinary Instruction) เป็นการสอนที่ผู้สอนแต่ละวิชาต้องมาร่วมกันวางแผนเป็นคณะหรือเป็นทีมเพื่อปรึกษาหารือในการกำหนดหัวข้อเรื่องความคิดรวบยอดปัญหาต่างาร่วมกันแล้วร่วมกันดำเนินการสอนนักศึกษากลุ่มเดียวกัน

การบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

การปฏิบัติตามภารกิจหลักสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องดำเนินการภารกิจด้านการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทางผู้เขียนจึงนำเสนอ การบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียน การสอนนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาสังคมเมือง วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม กับการเรียนการสอน 2) ส่งเสริมบทบาทของนักศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสาน ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ส่งเสริมให้มีการบูรณาการ ด้านศิลปะและวัฒนธรรมกับพันธกิจอื่น เช่น กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย โดยขั้นตอนการบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีขั้นตอนที่สำคัญ ใน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ชั้นวางแผน มี 3 ขั้นตอน คือ 1.1) การจัดทำแผนงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมในระดับคณะ 1.2) การจัดทำ แผนงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมในระดับหลักสูตร โดยจะมีการระบุกิจกรรมบูรณาการ ไว้ใน มคอ.3 รายวิชา 1.3) การออกแบบรูปแบบกิจกรรม 2) ชั้นลงมือปฏิบัติ มี 3 ขั้นตอน คือ 2.1) การเตรียมการ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน 2.1.1) ออกแบบกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ในชั้นเรียน ตาม มคอ.3 2.1.2) หาสถานที่แหล่งจัดกิจกรรม 2.1.3) เตรียมแผนกิจกรรม/ แผนการสอน จัดทำสื่อ อุปกรณ์ 2.1.4) ทดลองจัดกิจกรรมภายในชั้นเรียน 2.1.5) ปรับแก้ไขกิจกรรม 2.2) การลงมือปฏิบัติในแหล่งจัดกิจกรรม 2.3) การสรุปผลและการสะท้อนความคิดจากการทำ กิจกรรมโดยนักศึกษา 3) ชั้นตรวจสอบ มี 2 ขั้นตอน คือ 3.1) การตรวจสอบให้คำแนะนำก่อนลงมือ ปฏิบัติ 3.2) การตรวจสอบในระหว่างลงมือปฏิบัติ 4) ชั้นสรุปผล การจัดทำ มคอ.5 ดำเนินงานตาม แผน 4.1) การสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม 4.2) การสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน

1. ชั้นวางแผน เป็นขั้นตอนแรกที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการวางแผนงานให้ครอบคลุมและ มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เป้าประสงค์ตามแผนงาน โดยมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน 1.1) การจัดทำแผนงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมในระดับวิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง เทียบเท่าคณะ ผู้บริหารที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยตรงแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ดำเนินงานด้านการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม ตัวอย่าง เช่น ผู้บริหารวิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมืองเทียบเท่าคณบดี แต่งตั้งให้ หัวหน้าฝ่ายบริการชุมชนและสังคม เป็นประธานผู้รับผิดชอบงาน กิจกรรมนักศึกษาและทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม อาจารย์ประจำภาควิชา อาจารย์ผู้สอนรายวิชา เป็นกรรมการ เจ้าหน้าที่ เป็นเลขานุการ คณะกรรมการนักศึกษา เป็นผู้ช่วยเลขานุการ 1.2) การจัดทำแผนงานด้านการทำนุ บำรุงศิลปะและวัฒนธรรมในระดับหลักสูตร ผู้บริหารที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยตรงแต่งตั้ง คณะกรรมการผู้ดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารวิทยาลัย พัฒนาชุมชนเมือง แต่งตั้งให้หัวหน้างานหัวหน้าฝ่ายบริการชุมชนและสังคม เป็นประธานผู้รับผิดชอบงาน อาจารย์ประจำภาควิชา อาจารย์ประจำวิชา เป็นคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ เป็นเลขานุการ นักศึกษา เป็นผู้ช่วยเลขานุการ 1.3) การออกแบบรูปแบบกิจกรรม ทางคณะผู้ทำงานทำนุบำรุงศิลปะและ วัฒนธรรม ในระดับคณะและระดับหลักสูตรร่วมกันออกแบบตามแผนงาน โดยกิจกรรมมี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดกิจกรรมการบูรณาการระหว่างการเรียนการสอนและกิจกรรมทำนุบำรุง

ศิลปะและวัฒนธรรม 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของทางสถานศึกษาจัดขึ้น

2. ชั้นลงมือปฏิบัติ ชั้นตอนลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนวางแผน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 2.1) ชั้นการเตรียมการ 2.2) การลงมือปฏิบัติในแหล่งจัดกิจกรรม 2.3) การสรุปผลและการสะท้อนความคิดจากการทำกิจกรรมโดยนักศึกษา โดยกิจกรรมตามแผนจะมี 2 รูปแบบ ซึ่งในแต่ละรูปแบบจะมีความแตกต่างกันในขั้นเตรียมการ ดังนี้

กิจกรรมในรูปแบบที่ 1 เป็นการจัดกิจกรรมการบูรณาการระหว่างการเรียนการสอนและกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยระบุกิจกรรมบูรณาการไว้ใน มคอ.3 ของแต่ละรายวิชา โดยหัวข้อของศิลปะและวัฒนธรรมนั้นต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่พบในเรื่องที่เรียน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 2.1. การเตรียมการ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน 1) ออกแบบกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมในชั้นเรียน ตามที่ระบุไว้ใน มคอ.3 2) หาสถานที่แหล่งจัดกิจกรรม 3) เตรียมแผนกิจกรรม/แผนการสอน จัดทำสื่อ อุปกรณ์ 4) ทดลองจัดกิจกรรมภายในชั้นเรียน และ 5) ปรับแก้ไขกิจกรรม 2.2 การลงมือปฏิบัติในแหล่งจัดกิจกรรม 2.3 การสรุปผล และการสะท้อนความคิดจากการทำกิจกรรมโดยนักศึกษา จัดทำ มคอ.5

หากเป็นรูปแบบที่ 2 ที่เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของทางสถานศึกษาจัดขึ้น โดยหัวข้อของศิลปะและวัฒนธรรมนั้นมีความสอดคล้องแผนงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในช่วงระยะเวลานั้น คือ 2.1 การเตรียมการ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน 1) ค้นหากิจกรรมผ่านทางแอปพลิเคชัน Line ระดับหลักสูตร เกี่ยวกับกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้น 2) สมัครเข้าร่วมกิจกรรม และ 3) ตรวจสอบผลการสมัครเข้าร่วมกิจกรรม 2.2 การลงมือปฏิบัติในแหล่งจัดกิจกรรม 2.3 การสรุปผลและการสะท้อนความคิดจากการทำกิจกรรมโดยนักศึกษา

3. ชั้นตรวจสอบ มี 2 ขั้นตอน คือ 3.1) การตรวจสอบให้คำแนะนำก่อนลงมือปฏิบัติ 3.2) การตรวจสอบในระหว่างลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนตรวจสอบเป็นขั้นตอนทางผู้รับผิดชอบหลักเข้ามาตรวจสอบในแต่ละขั้นตอนในการดำเนินการ และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุง แก้ไข หากเกิดข้อผิดพลาด หรือช่วยเพิ่มเติมสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ในดีขึ้น โดยจะมีการตรวจสอบ ดังนี้ 3.1) การตรวจสอบให้คำแนะนำก่อนลงมือปฏิบัติ ผู้รับผิดชอบหลัก เช่น หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่ายบริการชุมชนและสังคม จัดประชุมคณะกรรมการฝ่ายกิจการนักศึกษาและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และโดยผู้รับผิดชอบหลักจะให้คำแนะนำ ในช่วงเตรียมการ เพื่อปรับปรุง แก้ไข หากเกิดข้อผิดพลาด 3.2) การตรวจสอบให้คำแนะนำในระหว่างลงมือปฏิบัติ ผู้รับผิดชอบหลัก เช่น หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่ายบริการชุมชนและสังคม เข้าร่วมในแหล่งจัดกิจกรรม เพื่อตรวจสอบคณะกรรมการฝ่ายกิจการนักศึกษาและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และโดยผู้รับผิดชอบหลักจะให้คำแนะนำ เพื่อปรับปรุง แก้ไข หากเกิดข้อผิดพลาดระหว่างการจัดกิจกรรม หากแก้ไขไม่ทันในครั้งนั้นให้ทางผู้รับผิดชอบงานเก็บไปเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในการจัดกิจกรรมในครั้งถัดไป

4. ชั้นสรุปผลการดำเนินงานตามแผน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม 2) การสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน เป็นขั้นตอนสุดท้าย หลังจากที่ได้ดำเนินงานตามแผนงาน โดยการสรุปผลจะทำได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ 2.1) การสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม เมื่อผู้รับผิดชอบกิจกรรมได้จัดกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว ให้มีการสรุปผลการดำเนินงาน

เพื่อดูว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหรือไม่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถประเมินได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สำหรับกิจกรรม รูปแบบที่ 1 ให้สรุปผลไว้ใน มคอ.5 ให้มีความสอดคล้องกับ มคอ.3 ที่จัดทำไว้ และ 2.2) การสรุปผลการดำเนินงานตามแผน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งเพื่อใช้ในการปรับปรุงแผนงานในปีการศึกษาถัดไป นำผลของการสรุปกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว มาดูในภาพรวมของภาควิชาและหลักสูตรว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือไม่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถประเมินได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น มีการตั้งวัตถุประสงค์ของแผนว่า มีการส่งเสริมให้นักศึกษา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาสังคมเมือง วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช ได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสาน ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เปิดสอน ตัวอย่างความสำเร็จ คือ การดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสาน ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ/หรือ ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย ค่าเป้าหมาย คือ มีการบูรณาการกิจกรรม ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมอย่างน้อย 1 รายวิชา ทำโดย การประเมินผลความพึงพอใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม และการเขียนสรุปสะท้อนคิดจากการทำกิจกรรมของนักศึกษาในชั้นเรียน

**การบูรณาการกิจกรรมด้านการทำศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน
นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย**

1. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน
2. ส่งเสริมบทบาทของนักศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสาน ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ส่งเสริมให้มีการบูรณาการด้านศิลปะและวัฒนธรรมกับพันธกิจอื่น เช่น กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนในการบูรณาการกิจกรรมด้านการทำศิลปะและวัฒนธรรม
กับการเรียนการสอนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

1. ขึ้นวางแผน
2. ขึ้นลงมือปฏิบัติ
3. ขึ้นตรวจสอบ
4. ขึ้นสรุปการดำเนินงานตามแผน

ภาพที่ 1 การบูรณาการกิจกรรมด้านการทำศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย

ที่มา: วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ (2567)

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ที่มา: วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ (2567)

ตัวอย่าง การบูรณาการกิจกรรมด้านการทำศิลปะและวัฒนธรรม
กับการเรียนการสอนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (กิจกรรมหนูน้อยลอยกระทง)

ภาพที่ 3 กิจกรรมหนูน้อยลอยกระทง ตอน นิทานสร้างสรรค์วันลอยกระทง
ที่มา: วิมลรัตน์ ศาสตร์สุภาพ (2567)

กิจกรรมหนูน้อยลอยกระทง ตอน นิทานสร้างสรรค์วันลอยกระทง จัดขึ้นโดยนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 และเรียนรายวิชา 4021101 กิจกรรมนิทาน เพื่อพัฒนาเด็ก และ 4020403 โภชนาการกับการเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งมีอาจารย์ผู้สอน จำนวน 2 ท่าน เป็นลักษณะการบูรณาการแบบข้ามวิชา นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสาน ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้คิด ออกแบบกิจกรรมบูรณาการ การเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย แต่งนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีลอยกระทง ทดลองฝึกซ้อมเล่า นิทานภายในชั้นเรียน ก่อนจะลงมือปฏิบัติเล่านิทานจริง และสื่อนิทาน ฉากนิทาน มอบให้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กพัฒนาเด็กปฐมวัยนวมินทรราชธิราช วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัย นวมินทรราชธิราช ตามระยะเวลาระบุไว้ใน มคอ.3 ทั้งสองรายวิชา ก่อนที่จะถึงวันลอยกระทงประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีสุนทรียภาพทางภาษาจากการฟังนิทาน การขับร้อง รู้จักชื่อขนมไทย ที่มักจะพบในประเพณีลอยกระทง เด็กได้แสดงบทบาทสมมติ ขับร้องและเคลื่อนไหวผ่านบทเพลง ที่ขับขานในประเพณีลอยกระทง ตลอดจนเห็นคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมของไทย

ภาพที่ 5 กิจกรรมหนูน้อยลอยกระทง ศูนย์การเรียนรู้ ฐาน ลอยกระทง
ที่มา: ฝ่ายวาริ ประภาสะวัต (2567)

ภาพที่ 6 กิจกรรมหนูน้อยลอยกระทง ศูนย์การเรียนรู้ ฐาน มาทำกระทงกันเถอะ
ที่มา: ฝ่ายวารี ประภาสวัต (2567)

ภาพที่ 7 กิจกรรมหนูน้อยลอยกระทง ศูนย์การเรียนรู้ ฐาน แพนเค้กมหัศจรรย์
ที่มา: ฝ่ายวารี ประภาสวัต (2567)

กิจกรรมหนูน้อยลอยกระทง ศูนย์การเรียนรู้ ฐานกิจกรรมวันลอยกระทง จัดขึ้นโดยนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 และเรียนรายวิชา 4020201 การสื่อสารกับเด็ก และพ่อแม่ สหสาขาวิชาซีพี และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีอาจารย์ผู้สอน 1 ท่าน เป็นลักษณะการบูรณาการ แบบสอดแทรก นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ออกแบบศูนย์การเรียนรู้ โดยการจัดฐานกิจกรรมเพื่อให้เด็ก และผู้ปกครองในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีลอยกระทง ตามระยะเวลา ระบุไว้ใน มคอ.3 ของรายวิชา ซึ่งการจัดกิจกรรมจะจัดขึ้นในวันลอยกระทง โดยนักศึกษามีส่วนร่วม ในการออกแบบฐานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีลอยกระทง ในลักษณะการจัดศูนย์การเรียนรู้ ในชั้นเรียนปฐมวัย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยและเด็กในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกับ ผู้ปกครองในวันลอยกระทง ตลอดจนเห็นคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมของไทย

จากตัวอย่างการจัดกิจกรรมที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ทางผู้รับผิดชอบหลักได้ปฏิบัติงานตามที่แผนงานที่วางไว้ นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในการลงมือปฏิบัติจากการจัดกิจกรรม ทั้งการคิด วางแผน การแก้ไขปัญหา รวมถึงมีโอกาสได้พัฒนาเด็กปฐมวัย และเด็กในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม สืบสานประเพณี อันติงามของไทยให้คงอยู่ต่อไปอีกด้วย

บทสรุป

ภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา คือ การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ สถานศึกษาควรมีนโยบายและการดำเนินงานในระดับสถาบัน เพื่อสนับสนุนในการจัดกิจกรรมหรือโครงการให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน นักศึกษาในสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย ภาควิชาสังคมเมือง วิทยาลัยพัฒนาชุมชนเมือง มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช มีดังนี้ 1) ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน 2) ส่งเสริมบทบาทของนักศึกษา หรือการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ สืบสานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ส่งเสริมให้มีการบูรณาการด้านศิลปะและวัฒนธรรมกับพันธกิจอื่น เช่น กิจกรรมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ไม่เพียงแต่นักศึกษาจะเห็นคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมแล้วยังได้มีโอกาสบริการวิชาการในแหล่งชุมชนบริเวณใกล้เคียงได้เรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรมของไทยอีกด้วย หากสถาบันทางการศึกษาคณะ หลักสูตร คณะอาจารย์ผู้สนใจ ในเรื่องการบูรณาการกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนนักศึกษา ไปประยุกต์ใช้ควรมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ในการพัฒนานักศึกษา โดยวางแผนให้สอดคล้องกับภารกิจการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ในบริบทของแต่ละสถาบัน จะทำให้กิจกรรมบรรลุตามแผนงานบรรลุเป้าหมายและนักศึกษาได้รับประโยชน์ทางการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

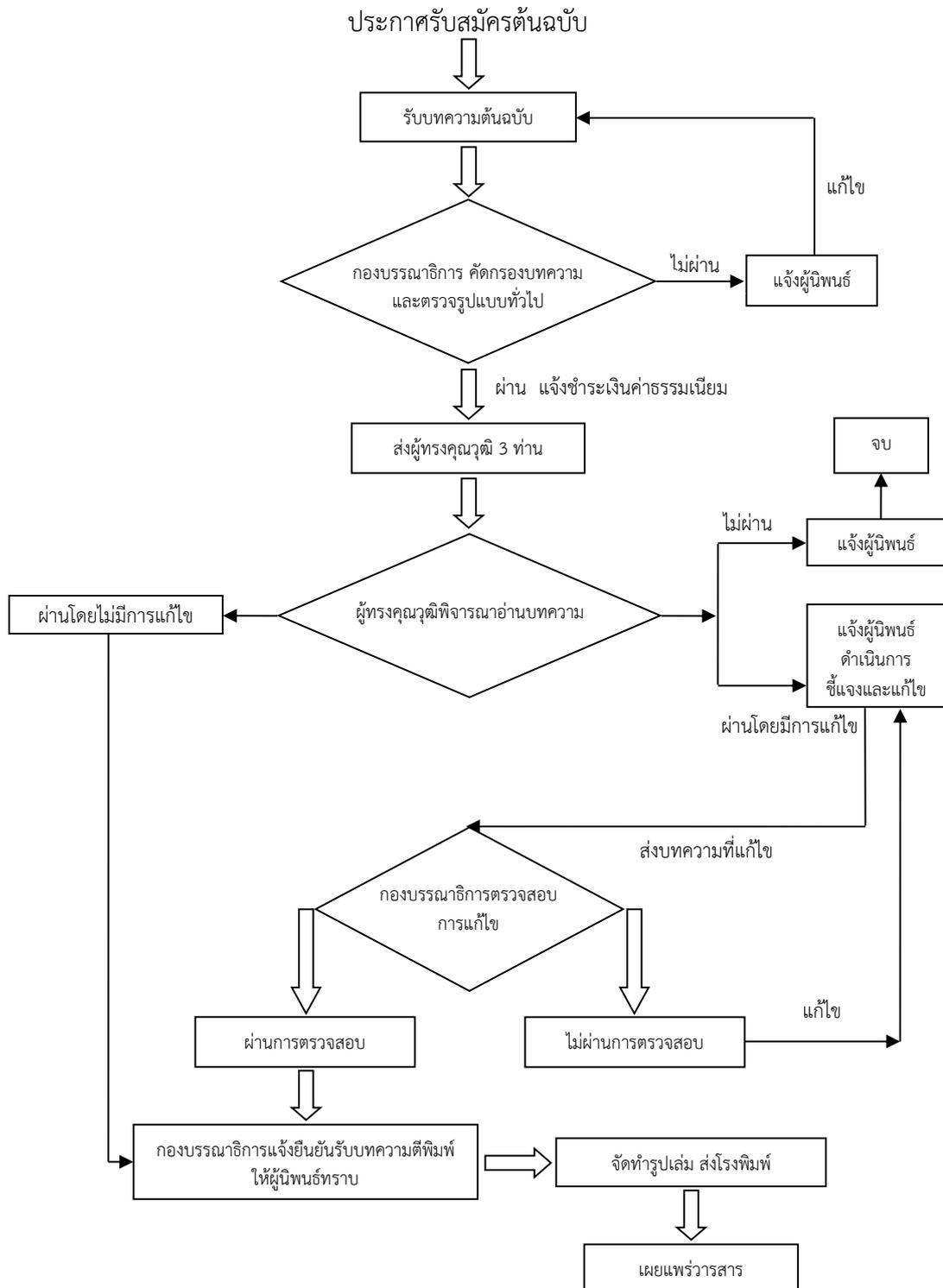
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **การคิดเชิงบูรณาการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ซีเอสเอสมีเดีย. กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์. (ม.ป.ป.). **ความหมายของวัฒนธรรม**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.finearts.go.th. (2567, 20 กุมภาพันธ์).
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2557). **ความหมายของการบูรณาการ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://qm.kku.ac.th/downloads/hbMUA57ed3.pdf>. (2567, 12 มีนาคม).
- คณะกรรมการแผนพัฒนามหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช. (2565). **แผนพัฒนามหาวิทยาลัย นวมินทราธิราช 5 ปี (พ.ศ. 2565 - 2570)**. กรุงเทพฯ: ธนอรุณการพิมพ์.
- ชนาธิป พรกุล. (2561). **กระบวนการสร้างความรู้ของครู กรณีการสอนบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (ม.ป.ป.). **ความหมายของศิลปะและวัฒนธรรม**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก www.onesqa.or.th. (2567, 16 กุมภาพันธ์).
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต(ยาวิชัย) พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และวรกฤต เกื้อนข้าง. (2564). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในชั้นเรียน. **วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi**. 6(12): 329 - 341.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒพล. (2562). **การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2558). กรณีศึกษา: ศึกษาและสร้างสรรค์ทัศนศิลป์. **วารสารราชบัณฑิตยสภา**. 40(2): 109-121. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก www.orst.go.th (2567, 12 มีนาคม).
- วีระพันธุ์ จันทร์หอม. (2553). การพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม. **วารสารวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. 2(1): 111-136. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/fineartsJournal/article/view/77688/62307>. (2567, 12 มีนาคม).
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2543). **เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: ที. พี. พรินท์.
- อุบลทิพย์ ไชยแสง นิวัติ ไชยแสง และอุไรวรรณ ศิริธรรมพันธุ์. (2564). ประสิทธิผลการบูรณาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ทางวัฒนธรรมของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุข ชุมชนวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา. **วารสารมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 12(1): 180 - 198.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการจัดทำวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

การเตรียมและการส่งต้นฉบับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

กองบรรณาธิการวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มีความยินดีที่จะรับผลงานทางวิชาการ จากทุกท่าน เพื่อลงพิมพ์และเผยแพร่ในวารสาร เพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงขอแนะแนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับ ดังนี้

1. การส่งผลงานเพื่อลงพิมพ์

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาลงพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น หากมีเนื้อหา ข้อมูลวิจัยบางส่วนเคยพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการจะต้องมีส่วนที่เพิ่มเติมหรือขยายจากส่วนที่เคยลงพิมพ์และต้องมีคุณค่าทางวิชาการที่เด่นชัด กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ท่านส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการลงพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไข ผู้นิพนธ์จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

ผู้นิพนธ์ที่แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งบทความของท่านมายังกองบรรณาธิการ จำนวน 1 ฉบับ พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่นบันทึกข้อมูล

บทความที่จะได้รับการลงพิมพ์จะต้องได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

บทความที่ได้รับการลงพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับสำเนาวารสาร (Reprint) บทความ 2 ฉบับ และวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ฉบับที่มีการตีพิมพ์บทความดังกล่าว จำนวน 2 เล่ม

2. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความที่พิจารณาลงพิมพ์ ได้แก่

2.1 บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความ เป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจาก แหล่งข้อมูล สรุป เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอ แนวทางการแก้ไข รูปแบบบทความทางวิชาการอื่น ๆ เช่น

2.1.1 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์ เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณูปการของหนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลพินิจอันเหมาะสม

2.1.2 บทความปริทัศน์ (Review Article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.1.3 บทความอื่น ๆ เช่น บทความจากประสบการณ์ หรือความชำนาญของผู้นิพนธ์ (Professional Practice) บทความที่เกี่ยวกับนโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน (Policy Paper)

2.2 บทความวิจัย

มีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำ โดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อผู้นิพนธ์ สถานที่ทำงาน (Work Place of Author and Co-authors) การติดต่อผู้นิพนธ์ (Contact Address of Correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 3-5 คำ) โดยเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก (ถ้ามี)

เนื้อเรื่องจะประกอบด้วย บทนำ (Introduction), วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives), วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods), ผลการวิจัย (Results), อภิปรายผล (Discussion), สรุปผลการวิจัย (Conclusion), ข้อเสนอแนะ (Suggestions, ถ้ามี), กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement, ถ้ามี), เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำโดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้นิพนธ์ บทคัดย่อ และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง ซึ่งลักษณะองค์ประกอบของเนื้อเรื่องอาจจะคล้ายคลึงกับบทความวิจัย แต่ไม่มีเนื้อหาของวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทดลอง ผลการวิจัยหรือผลการทดลอง เป็นต้น

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้นิพนธ์ต้องดาวน์โหลด (Download) แบบฟอร์มนำส่งบทความ และรูปแบบบทความ และกรอกข้อมูลพร้อมลงลายมือชื่อให้ครบถ้วนในแบบฟอร์มนำส่งบทความ จากนั้นให้สมัครสมาชิกส่งบทความ กรอกข้อมูลให้ครบถ้วนและแนบไฟล์ใบนำส่งบทความและไฟล์บทความในรูปแบบ Word และ PDF โดยดาวน์โหลดแบบฟอร์มสมัครสมาชิก และส่งไฟล์บทความจากเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/var/index>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้วย Microsoft Word for Windows 2003 หรือ 2007 บนกระดาษขนาด A4 ดังนี้ พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว และด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รายละเอียดดังตาราง และใส่เลขหน้ากึ่งกลางล่าง ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ บทความจะถูกจัดพิมพ์ในรูปแบบสีขาว-ดำ เท่านั้น

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำ เท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบ ขนาด และรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดอักษรในบทความต้นฉบับ

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Font = TH SarabunPSK	
	ขนาดอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อเรื่องภาษาไทย	22 [CT]	ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ	18 [CT]	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
ที่อยู่ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงาน	14 [CT]	ตัวปกติ
หัวข้อบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา
เนื้อหาในบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ
หัวข้อหลักต่าง ๆ เช่น บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และอื่น ๆ	16 [LJ]	ตัวหนา
เนื้อหาภายในหัวข้อทุกหัวข้อ	16 [LRJ]	ตัวปกติ

หมายเหตุ: CT = กึ่งกลาง, LJ = ซิดซ้าย, LRJ = Left and Right Justified (กระจายแบบไทย)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม บทคัดย่อ และบ่งบอกสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม และ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงาน ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างละหน้าเรียงตามลำดับ โดยจัดหน้าเป็นแบบ 1 คอลัมน์ กว้าง 5.7 นิ้ว สำหรับส่วนอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษรตามที่ระบุในตารางที่ 1 โดยชื่อภาษาอังกฤษจะห่างจากชื่อเรื่องภาษาไทย 1 บรรทัด และพิมพ์โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวอักษร

4.2.2 ชื่อผู้นิพนธ์

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ถ้ามีมากกว่า 1 คน ให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย โดยให้วรรค 1 ตัวอักษรหน้าคำว่า “และ” แต่ไม่ต้องวรรค 1 ตัวอักษร หลังคำว่า “และ” ถ้ามีมากกว่า 2 คน ให้ใส่เครื่องหมาย “,” คั่นชื่อผู้นิพนธ์คนแรก และให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อหรือตำแหน่งทางวิชาการใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยอกต่อท้ายนามสกุล เพื่อแสดงความแตกต่างของสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา โดยให้ทำเครื่องหมาย * ไว้บนนามสกุล ของผู้นิพนธ์ประสานงาน (เจ้าของ E-mail Address) ดังตัวอย่าง

กนต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวิสส์พร จิโรจพันธ์^{1*}

Kanreutai Klangphahol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan¹

4.2.3 สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา และ E-mail Address

ให้พิมพ์สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ทุกคนอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อผู้นิพนธ์ 1 บรรทัด ให้เรียงลำดับตามหมายเลข และให้พิมพ์หมายเลขตัวยกไว้ด้านหน้าสถานที่ทำงาน

ให้พิมพ์ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงานอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ต่อจากบรรทัดสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา ดังตัวอย่าง

กันต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤกษ์², และวิสส์พร จิโรจพันธ์^{1*}
Kanreutai Klangphahol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan¹

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

²Bachelor of Education Program in Early Childhood, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: yingyim8@gmail.com

4.2.4 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “ABSTRACT” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ส่วนเนื้อความให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว มีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 250 คำ

4.2.5 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” ให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาไทย 1 บรรทัด และ จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณ 3-5 คำ ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวแรกของคำ และระหว่างคำสำคัญให้ตามด้วยเครื่องหมาย (,) และเว้น 1 ตัวอักษร ก่อนขึ้นคำสำคัญใหม่

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ให้พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชิดซ้ายของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

เนื้อหาและข้อมูลภายใน รูปภาพ และตาราง อาจใช้ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษได้ โดยรูปภาพทุกรูป และตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน ในการใส่ตาราง รูปภาพ และกราฟ ในบทความจะต้องใส่หลังจากมีการกล่าวถึงแล้วในเนื้อหา โดยวางไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพ (Pictures) ภาพถ่าย (Photographs) แผนภูมิ (Charts) แผนที่ (Maps) แผนภาพ (Diagrams) และกราฟ (Graphs) ที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 5.7 นิ้ว และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก และต้องไม่เล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง และเมื่อย่อขนาดลงที่ความกว้าง 3.02 นิ้ว จะต้องยังสามารถเห็นรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน รูปถ่ายของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า **ภาพที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Figure** ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยชื่อภาพ ควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมายทวิภาค (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิงดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ภาพตัวอย่างต้องเป็นภาพที่ชัดเจนเมื่อลงพิมพ์ขาว-ดำ
ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557)

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า **ตารางที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Table** ตามด้วย หมายเลขภาพห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตาราง โดยจัดรูปแบบซีริมซาย ดังตัวอย่างตามตารางที่ 1

การระบุหมายเหตุท้ายตาราง ให้ระบุคำว่า หมายเหตุ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วย เครื่องหมายทวิภาค (:) และเว้น 1 ตัวอักษร จึงตามด้วยข้อความของหมายเหตุ ควรระบุที่มา ของตาราง (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา: แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิง ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางที่แสดงในบทความต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบ่อยครั้ง และไม่ควรมีเส้นแบ่งสดมภ์ (Column) ยกเว้นกรณีจำเป็น

หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	
	หรือตามความเหมาะสม	ตามรูปแบบเนื้อหา
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	1,543.00	อักษร
เส้นแบ่งสดมภ์ไม่ควรปรากฏ	245.00	ตัวเลข
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	25,634.00	สัญลักษณ์

หมายเหตุ: ขนาดตัวอักษรในตารางอาจมีการปรับให้เหมาะสมแต่อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงความชัดเจน เป็นสำคัญ

ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2555)

4.4.3 สมการ

ต้องพิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้า หรือในกรณีที่มีสมการมีความยาวมากอาจยอมให้มีความกว้างได้เต็มหน้ากระดาษ และจะต้องมีหมายเลขกำกับอยู่ภายในวงเล็บ ตำแหน่งของหมายเลขสมการจะต้องอยู่ชิดขอบด้านขวา ดังตัวอย่างนี้ และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัด เหนือสมการ 1 บรรทัด และเว้นใต้สมการ 1 บรรทัด เมื่อจะกล่าวอ้างอิงถึงสมการที่ (1) ให้ใส่วงเล็บด้วยเสมอ ดังตัวอย่าง

$$5a+b = 11c^2 \quad (1)$$

5. การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้ (สามารถดูเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ <http://acad.vru.ac.th>)

5.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

5.1.1 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ชื่อสกุลตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ในเอกสาร เช่น

Voss (1998) หรือ (Voss, 1998) แล้วแต่โครงสร้างประโยค และ (Hayes & Berkowitz, 2006) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป (Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999)

5.1.2 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลของผู้นิพนธ์ ตามด้วยปี พ.ศ. เช่น

กริช สืบสนธิ์ (2545) หรือ (กริช สืบสนธิ์, 2545) และ ดำรง สืบสกุล และคณะ (2550) หรือ (ดำรง สืบสกุล และคณะ, 2550) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป

5.1.3 การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้เว้น 1 ตัวอักษรหลังเครื่องหมาย เช่น

(เยวานุช แสงยนต์, 2551; สุพาดา อินทรานุกูล, 2545) และ (Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

5.1.4 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏนามผู้แต่งให้ใช้คำว่า นิรนาม สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Anonymous สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศแทนชื่อผู้แต่ง เช่น

(นิรนาม, 2541) (Anonymous, 1999)

5.1.5 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ในตำแหน่งที่ต้องระบุปีที่พิมพ์ ให้ระบุม.ป.ป. สำหรับเอกสารภาษาไทย เช่น

(สถาบันอินทรีย์จันทร์สถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาด้านพืชศาสตร์, ม.ป.ป.) และ n.d. สำหรับ เอกสารภาษาต่างประเทศ เช่น (Miller, n.d.)

5.1.6 การอ้างอิงเอกสารสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธีรวุฒิ เอกะกุล เขียนตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543 อ้างถึง Krejcie & Morgan, 1970)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543 อ้างถึง Cronbach, 1974) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (ประคอง กรรณสูต, 2538 อ้างถึง Best, 1978).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (วรรณิ แกมเกต, 2551 อ้างถึง Yamane, 1973).....”

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิง ต่อในกรณีหนังสือของ ธีรวุฒิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ที่นำ ผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูต, 2538).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน วรรณิ แกมเกต, 2551).....”

5.2 การเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยอ้างอิง ภาษาอังกฤษ กรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งให้เรียงตามชื่อเรื่องแทน กรณีที่ผู้แต่งคนเดียวกันแต่มีเอกสารอ้างอิง หลายรายการ ให้เรียงตามปี พ.ศ. โดยให้กำหนดอักษร ก, ข, ค กำกับไว้ที่ ปี พ.ศ. ด้วย สำหรับ เอกสารภาษาไทย และ อักษร a, b, c สำหรับภาษาต่างประเทศ และในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ ชื่อผู้พิมพ์ให้ขีดเส้นเข้าไปประมาณ 0.5 นิ้ว หรือประมาณ 7 เคาะ แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ดังตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2547ก). **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”**.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

_____. (2547ข). **นิยามเกี่ยวกับการวิจัย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

[http://www.nrct.go.th/mod/es.php?op=modload&name=Sections&](http://www.nrct.go.th/mod/es.php?op=modload&name=Sections&file=index)

[file=index](http://www.nrct.go.th/mod/es.php?op=modload&name=Sections&file=index). (2548, 14 เมษายน).

กรณีที่ผู้นิพนธ์คนเดียวกัน แต่มีเอกสารอ้างอิงหลายรายการ และเอกสารอ้างอิงแต่ละรายการพิมพ์ ปี พ.ศ. เดียวกัน ให้จัดเรียง ลำดับตัวอักษรของชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ

บรรทัดแรกของเอกสารและสิ่งอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษ ด้านซ้าย 1.5 นิ้ว บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 1 tab (อัตโนมัติ) หรือ 0.5 นิ้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การพิมพ์ให้ถือหลักการเว้นระยะหลังเครื่องหมายวรรคตอน ดังนี้

หลังเครื่องหมายทวิภาค (:) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายอัฒภาค (;) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) เว้นวรรค 2 ตัวอักษร (ยกเว้นหลังอักษรย่อ เว้นวรรค 1 ตัวอักษร)

หน้าเครื่องหมายไม่ต้องเว้นวรรค ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรหรือสระตัวสุดท้ายของคำ

เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรทั้งข้างหน้าและข้างหลังเครื่องหมาย

5.2.2 การลงรายการครั้งที่พิมพ์

รายการครั้งที่พิมพ์ ให้อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บต่อจากชื่อเรื่อง และลงรายการตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป (พิมพ์ครั้งแรก หรือ พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องลงรายการ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

พิมพ์ครั้งที่ 2 = 2nd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 3 = 3rd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 4 = 4th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 5 = 5th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 6 = 6th ed.

5.2.3 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากหนังสือ

กรณีชื่อผู้นิพนธ์ คนไทยให้ลงชื่อ ตามด้วยนามสกุล และตัดคำนำหน้านามออก เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. ตัดตำแหน่งทางวิชาการออก เช่น ผศ. รศ. ศ. และให้ตัดคำระบุดีออกเช่นเดียวกัน เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง พันตำรวจโท ร้อยตำรวจเอก เป็นต้น

กรณีที่ผู้นิพนธ์เป็นชาวต่างชาติให้นามสกุลขึ้นก่อนตามด้วยอักษรย่อทั้งชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่น (,) แบ่งชื่อสกุล และชื่อต้น

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์คนเดียว)

ชื่อ✓สกุลผู้แต่ง.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
 ✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.
 เกษมชาติ นเรศเสนีย์. (2555). การบริหารองค์การในภาวะวิกฤต. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:
 วิสคอมเซ็นเตอร์.
 ยุทธ ไกยวรรณ. (2548). วิธีวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
 วรรณิ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 Best, J. W. (1978). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.
 Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York:
 Harper & Row.

หมายเหตุ 1. เครื่องหมาย✓แสดงว่าเว้นระยะ 1 ตัวอักษร หรือเคาะ 1 ครั้ง และในกรณีที่ขึ้นบรรทัดใหม่แต่ยังไม่สิ้นสุดการลงรายการ ให้เว้นระยะ 7 ตัวอักษร หรือใช้วิธีการตั้ง Tab ที่ 0.5 นิ้ว ก็ได้จะได้ไม่ต้องเสียเวลานับระยะ
 2. เครื่องหมาย X ให้ใส่ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์สองคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1✓และชื่อ✓สกุลผู้แต่งคนที่ 2.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓
 ✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
 ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2553). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
 ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
 Best, J. W. & Kahn, J. V. (1986). *Research in Education*. (5th ed). New Jersey:
 Prentice-Hall.

หมายเหตุ ให้ใช้เครื่องหมาย & แทนคำว่า and ในกรณีที่เป็นการลงรายการภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง (ผู้แต่งสามคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1,✓ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 2✓และชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 3.✓✓
 ✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
 ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม
 สำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
 Sadlack, R. G., Theodorson, G. A. & Stanley, J. (1992). *Social Research: Theory
 and Methods*. Chestnut: Hill Enterprises.

หมายเหตุ ในกรณีที่เมืองที่พิมพ์เป็นกรุงเทพมหานคร ให้ลงรายการเป็น กรุงเทพฯ

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์มากกว่าสามคน)

ชื่อ✓สกุล✓ผู้พิมพ์คนที่ 1✓และคณะ✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิรภา แสณเกษม และคณะ. (2545). การวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2545). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

Guy, T. J. et al. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut: Hill Dnterprises.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นบรรณาธิการ)

ชื่อ✓สกุล.✓✓(บก.).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

สุเทพ บุญซ้อน. (บก.). (2545). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษา
ของไทย*. กรุงเทพฯ: ทีแอนด์ดีการพิมพ์.

Gootnick, D. E. (Ed.). (1984). *The Standard Handbook of Business
Communication*. New York: The Free.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่ เป็นผู้รวบรวม)

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ผู้รวบรวม).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ. (ผู้รวบรวม). (2547). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นสถาบัน หน่วยงานราชการ)

ให้ลงชื่อเต็มของสถาบัน โดยเรียงลำดับหน่วยงานย่อยก่อนหน่วยงานใหญ่ ถ้าสถาบันนั้น
เป็นหน่วยงานของรัฐบาล การระบุชื่อควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับกรมเป็นอย่างต่ำ

ชื่อหน่วยงานราชการ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X). ✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *แนวทางการพัฒนาแรงงานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *การพัฒนาอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ*. ปทุมธานี:

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.

5.2.4 รูปแบบการเขียนจากวิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์

ตัวอย่าง

<p>ชื่อ ✓ สกฤ. ✓✓ (ปี พ.ศ.). ✓✓ ชื่อวิทยานิพนธ์. ✓✓ ชื่อปริญญา. ✓✓ สาขาวิชา ✓ คณะ ✓ ✓✓✓✓✓✓ มหาวิทยาลัย.</p> <p>จิรพร สร้อยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ นักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.</p> <p>ธิดา สุขใจ. (2549). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ: ศึกษากรณี ส่วนโรงงานฟอกย้อม 2 บริษัท ยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน). ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการบริหารทั่วไป คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.</p> <p>นคร สำเภาทิพย์. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง พื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.</p> <p>นพพร ศุภพัฒน์. (2549). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับผลปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ในสังกัดส่วนกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.</p> <p>นพวรรณ อีร์พันธ์เจริญ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.</p> <p>พวงเพชร พลทอง, นางลักษณะ สมณะ และเผด็จ หงส์ทอง. (2553). การศึกษาพฤติกรรม การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.</p> <p>Kasemsri, K. (2005). Participatory Communication in City Radio FM 96.0. Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate Kasetsart University.</p> <p>Pongsophon, P. (2006). Enhancing Thai Students' Scientific Understanding of Evolution: A Social Constructivist Approach. Doctor of Philosophy Thesis in Science Education, Graduate Kasetsart University.</p>
--

5.2.5 รูปแบบการเขียนจากหนังสือที่มีลักษณะเป็นการรวบรวมบทความ หรือหนังสือที่มีผู้พิมพ์ประจำบท

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์ประจำบท หรือชื่อผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบท หรือ ✓✓✓✓✓✓ชื่อบทความ.✓✓ใน✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓(หน้าของบทความ).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
แมนมาส ขวลิขิต, กริช สืบสนธิ์ และสมพิศ คูศรีพิทักษ์. (2539). หน่วยที่ 1 การสื่อสารกับ
งานสารนิเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร = Communication 13202
หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 4). (หน้า 1-37). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

5.2.6 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อรายงานวิจัย.✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
ดำรงค์ วัฒนา. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการพลเรือน.

5.2.7 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากวารสาร และนิตยสาร

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบทความ.✓✓ชื่อเต็มของวารสาร.✓✓
✓✓✓✓✓✓ปีที่(ฉบับที่): หน้าของบทความ.
ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 2(1): 1-10.
Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. *Education and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
McCarthy, B. & Hagan, J. (1992). Mean streets: The theoretical significance of
situational delinquency among homeless youths. *American Journal of
Sociology*. 98(3): 597-627.

5.2.8 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากหนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ., ✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อบทความหรือชื่อคอลัมน์.✓✓ชื่อหนังสือพิมพ์.✓✓
✓✓✓✓✓✓หน้าที่ตีพิมพ์.
นวลจันทร์ จินตนาพันธ์. (2546, 14 กุมภาพันธ์). ปรับหนี้เพิ่มแรงขับฟันเศรษฐกิจยั่งยืน.
คมชัดลึก. หน้า 15.
สัมพันธ์ พันธุ์พภักษ์. (2555, 8 ธันวาคม). สทศ. เดือนรับสมัครสอบก่อนระบบปิด. *ไทยรัฐ*.
หน้า 12.

5.2.9 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการประชุม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลของวิทยากร หรือผู้บรรยาย.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อเรื่อง หรือชื่อหัวข้อที่บรรยาย.✓✓
 ✓✓✓✓✓✓✓ใน✓ชื่อรายงานการประชุม.✓✓ครั้งที่ประชุม.✓✓วัน✓เดือน✓ปี ที่ประชุม.✓✓
 ✓✓✓✓✓✓✓(หน้าของเอกสารการประชุม).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิราพรรณ สำเภาทอง. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาล
 ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน การประชุมทางวิชาการ
 เสนอผลงานวิจัยและนิทรรศการ การวิจัยบัณฑิตศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ. ครั้งที่ 2.
 29 สิงหาคม 2552. (183-188). สุราษฎร์ธานี: เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน
 และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วรกร คำสิงห์นอก. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสร้าง
 พรรคการเมืองอย่างยั่งยืน. ใน การประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเรียนรู้
 งานวิจัยขยายผลสู่ชุมชน. ครั้งที่ 3. 28 สิงหาคม 2550. (54-61). นครราชสีมา:
 สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

5.2.10 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์

ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ ให้ระบุลักษณะของสื่อทัศนวัสดุเอาไว้ด้วย

ประเภทของสื่อทัศนวัสดุ

ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ

[สไลด์]

[Slides]

[ซีดี]

[Compact Discs]

[ฟิล์ม]

[Film]

[ฟิล์มสตริป]

[Filmstrip]

[แผนที่]

[Map]

[แผนภูมิ]

[Chart]

[แผ่นใส]

[Transparencies]

[ภาพยนตร์]

[Motion Picture]

[รายการวิทยุ]

[Radio Program]

[รายการโทรทัศน์]

[Television Program]

[รูปภาพ]

[Picture]

[วีดิทัศน์]

[Videotape]

ฯลฯ

ตัวอย่าง กรณีที่มีชื่อผู้พิมพ์ หรือผู้รับผิดชอบ

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์.✓✓(ปีที่ผลิต).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ชนิดของวัสดุ].✓✓สถานที่ผลิต:✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓หน่วยงานที่เผยแพร่/ผู้ผลิต.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). **แผนที่จังหวัดปทุมธานี**. [แผนที่]. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สมศิริ อรุณทัย. (2540). **ลายเส้น**. [รูปภาพ]. ม.ป.ท.

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2527). **เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต**.
[วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.

อรวี สัจจานนท์. (2539). **เพชรน้ำหนึ่ง ชุดที่ 3 รักต้องห้าม**. [ซีดี]. กรุงเทพฯ: เอ็มจีอี.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2543, 20 กุมภาพันธ์). **ตามหาแก่นธรรม**. [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ:
สถานีโทรทัศน์สีกอง 9.

ก. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากต้นฉบับตัวเขียน

ตัวอย่าง

ชื่อผู้พิมพ์หรือผู้รับผิดชอบ.✓✓(ปี,✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ลักษณะเอกสาร].✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เลขทะเบียน. (ถ้ามี)

หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **บาลีพระขุททกติกขา**. [หนังสือโบราณ]. เลขที่ 3980/ก/1.

ข. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

1) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลออนไลน์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[Online],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการ
สืบค้นข้อมูล).

Gsrcia, G. E. (1991). **Factors Influencing the English Reading Test Performance
of Speaking**. [Online], Available: DIALOG(R) Item: EJ435642.

(2005, 12 January).

2) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลซีดี-รอม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ซีดี-รอม],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[CD-ROM],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูลซีดี-รอม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้น).

Arms, W. Y. (2000). **Small Business**. [CD-ROM], Available: ABI/INFROM,
(2003, 12 May).

3) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากบริการสารสนเทศอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง✓✓[ออนไลน์],✓
 ✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อเว็บไซต์ หรือ
 ✓✓✓✓✓✓✓แหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปีพ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
 แผนกบริการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). รูปแบบการเขียน
 บรรณานุกรม. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/Write_APA_Thai.pdf.
 (2555, 19 ธันวาคม).
 Computer Crime and Intellectual Property Section (CCIPS). (2003). **How to
 Report Internet-related Crime**. [Online], Available:
<http://www.cybercrime.gov/reporting.htm>. (2004, 17 January).

4) หนังสือออนไลน์ กรณีที่มีทั้งฉบับตีพิมพ์ และฉบับออนไลน์ให้เขียนเหมือน
เอกสารอ้างอิงหนังสือที่ตีพิมพ์ตามด้วย วันที่สืบค้น ชื่อแหล่งสารสนเทศ และที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.✓
 ✓✓✓✓✓✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล
 ✓✓✓✓✓✓✓หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
 สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
 (2555). คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ. ปทุมธานี:
 ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://acad.vru.ac.th/acad_guide_2555/acad_guide_2555_01.php.
 (2555, 10 ธันวาคม).
 Kizza, J. M. (2004). **Ethical and Social Issues in the Information Age**. (2nd ed.)
 New York: Springer-Verlag. [Online], Available:
<http://www.netlibrary.com/reader>. (2008, 4 February).

5) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้
 อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธีรวุฒิ เอกะกุล เขียน
 ตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร
 อันต้นรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสาร
 ภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
 ✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์. อ้างถึง ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓
 ✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓ ✓✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี:
 สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อ้างถึง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970).
 Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and
 Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

ประคอง วรรณสุต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Best, J. W. (1978). **Research in Education**.
 (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์. อ้างถึง
 Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed).
 New York: McGraw-Hill.

วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Yamane, T. (1973). **Statistics: An
 introductory analysis**. (3rd ed). New York: Harper & Row.

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิงต่อใน
 กรณีหนังสือของ ธีรวุฒิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิงใน” สำหรับ
 เอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ที่นำผลงาน
 นั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610. อ้างใน
 ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.
 อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.
 อ้างใน ประคอง วรรณสุต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**.
 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York:
 McGraw-Hill. อ้างใน ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ:
 สุวีริยาสาสน์.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed). New York:
 Harper & Row. อ้างใน วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทาง
 พฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5.2.11 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากจดหมายเหตุ คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ

ตัวอย่าง

ชื่อหน่วยงาน.✓✓(ปี, วัน เดือน).✓✓ชื่อของเอกสาร.✓✓เลขที่✓ประกาศ/ คำสั่ง/จดหมายเหตุ/
ระเบียบ. (ถ้ามี)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2549, 18 มีนาคม). ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ว่าด้วยการออกหลักฐาน
แสดงผลการศึกษา พ.ศ. 2549.

มหาวิทยาลัยบูรพา. (2548, 13 กุมภาพันธ์). ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา เรื่องกำหนดการ
เกี่ยวกับการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2548.

หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 12.

5.2.12 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง

ชื่อกฎหมาย.✓✓(ปี, วัน เดือน).✓✓ราชกิจจานุเบกษา.✓✓เล่ม✓ตอนที่✓หน้า✓เลขหน้า.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 1-24.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. 2549.

(2549, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. หน้า 89-109.

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเขียนหน่วยต่าง ๆ ควรใช้ระบบ SI และเป็นสากล ถ้าหากต้องการย่อหน่วย ควรใช้
ตัวย่อเป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้องและเป็นสากล การใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ให้ยึดคำบัญญัติของ
ราชบัณฑิตยสถาน ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ให้ใช้ตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี

การเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ หากต้องการทับศัพท์เป็นภาษาไทย หรือต้องการ
แปลเป็นภาษาไทย การแปลหรือเขียนทับศัพท์ครั้งแรกควรใส่คำศัพท์เดิมไว้ในวงเล็บต่อท้ายคำแปล
ด้วย ซึ่งถ้าคำศัพท์ใดที่ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะ ก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่เช่น “การเหนี่ยวนำ
(Induction)” “เวเบอร์ (Weber)” และเมื่อต้องการใช้คำแปลเดิมซ้ำอีก ให้ใช้ภาษาไทยโดยไม่ต้องใส่
ภาษาอังกฤษกำกับ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขเรื่องที่ยังมีข้อผิดพลาดแต่จะเห็นสมควร
ในกรณีที่ยังเป็นฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนผู้เขียน เพื่อความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Office of Academic Promotion and Registration,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180
โทรศัพท์: 0-2909-1432 E-mail: tabianvru@hotmail.com Line ID: @332iebik

<https://acad.vru.ac.th>
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var>